Grigore Caraza

Aiud însângerat

OPERA OMNIA

PUBLICISTICĂ ȘI ESEU CONTEMPORAN

TIPO MOLDOVA

Grigore Caraza

Aiud însângerat

Ediție electronică

APOLOGETICUM
2005

Culegere şi editare html : http://www.aprocescomunismului.com
Digitalizare pdf : Apologeticum

Dedic această carte celor care, în întunecata perioadă comunistă, au căzut în temniţe, lagăre de muncă şi în subteran sau în munţi, luptând cu arma în mână şi cu gândul la Dumnezeu şi Patrie...
... celor care şi-au păstrat neîntinată onoarea şi au rămas oameni în orice situaţie...
... celor care au luminat neamul românesc, străjerul de milenii la hotarul dintre civilizaţie şi barbarie.

http://apologeticum.net
http://www.angelfire.com/space2/carti/
apologeticum2003@yahoo.com

Prefață

Cu mult înainte de a-l cunoaşte pe Grigore Caraza, auzisem despre el ca despre o persoană deosebită: un om de o rezistență surprinzătoare la toate suferințele şi ispitirile vieții de închisoare, un fel de legendă vie, mai ales după ce s-a aflat că refuzase să iasă din închisoare la termen.

Aş putea spune, fără să exagerez, că Grigore devenise mai mult decât o persoană, devenise un adevărat concept al dârzeniei în fața sistemului de represiune comunistă exercitată în închisori. Fireşte, această dârzenie nu se exprima numai împotriva violenței fizice şi verbale, ci şi împotriva ispitirilor, aşa cum am spus mai sus, fiindcă închisoarea noastră nu a fost lipsită de astfel de ispitiri.

Cu viclenie, Securitatea uza de tot felul de mijloace de persuasiune, de promisiuni, de sensibilitatea noastră şi de sentimentalismul nostru pe care, cel mai adesea, detențiunea îl exacerba până dincolo de măsura normală. Se promitea libertatea, întâlniri cu familia, se specula sentimentul patern vorbindu-ne de gingăşia copiilor noştri sau de faptul că familia este întristată pentru că noi refuzăm reeducarea pentru a merge mai curând la ei, un şir întreg şi bine organizat în sistem pentru a lucra asupra sufletelor noastre şi a submina refuzul nostru la compromis.

În istoria spirituală a sufletului nostru, sub presiuni variate, unii au cedat. Oameni care au susținut moralul altora în timpul violențelor au căzut sub povara promisiunilor care au lovit în punctele lor slabe. Aceste ispite au devenit eficiente din momentul în care guvernul lui Dej, sub presiunea organismelor internaționale la care dorea să adere şi să fie primit, a inițiat compromiterea tuturor şi, mai cu osebire, a personalităților din închisori.

Lovitura cea mai grea a fost dată atunci când Securitatea, obținând declarațiile de desolidarizare ale unora, chiar i-a pus în libertate. Se părea deci că, de data aceasta, promisiunea era îndeplinită, ceea ce era o înşelăciune, fiindcă, prin compromis sau refuz, în mod egal, toată lumea trebuia să iasă din închisoare, în cele din urmă. Dar Securitatea dispunea de libertatea de a amâna eliberarea celor îndărătnici până la termenul final promis Europei de rezolvare a detențiunii politice.

Unii, chiar dintre cei tari au căzut; mulți dintre cei mai slabi au rezistat. Numai Dumnezeu cunoaşte limitele rezistenței sufletului uman. Rezistența materialelor la diferite forțe de tracțiune, presiune sau răsucire este binecunoscută şi precizată; sufletul omenesc scapă oricărui calcul şi oricăror predicții.

Grigore Caraza a rezistat fără compromis violenței, perfidiei, promisiunilor, tentației sentimentalismului. Nimic nu l-a mişcat, nimic nu l-a îndoit, nimic nu l-a frânt. Cartea lui pare uneori o simplă înşiruire de evenimente expuse într-un stil direct, fără a căuta efecte literare, fără subtilități simbolice, de parcă şi-ar povesti lui însuşi o istorie de necrezut şi totuşi reală. El nu are o legendă. El are numai istorie factuală, crudă, străbătută de momente de înverşunare împotriva nedreptății şi de sentimente gingaşe.

Dar, în cea mai mare măsură, Grigore a fost un fel de paznic al neplierii, o sabie a demnității adevărului, care a lovit necruțător în neadevăr, în bestialitate şi în laşitate. Uneori cu prea multă necruțare.

Viața nu a fost prea milostivă cu el nici după ieşirea din închisoare, nici după emigrarea în Statele Unite. Dar niciodată nu a uitat că datoria lui era să nu înceteze lupta împotriva celor care au inventat iadul bestialității de la Piteşti, iadul ispitelor de la Aiud sau Gherla, iadul suspiciunilor de după decretul general de grațiere, iadul mizeriei de după evenimentul din 1989 şi toate iadurile care ne mănâncă sufletele, în toate modurile, până ajungem la buza

gropii. Căci un iad, odată instalat, se va transforma cameleonic, până ce Arhanghelul dreptății nu-i va distruge forțele şi temelia cu sabia sa de foc.

Printre atâtea cărți memorialistice privind viața încătuşată, cartea lui Grigore Caraza îşi are un loc special. Ea nu are temelia mistică a cărții lui Dumitru Bordeianu, nici factologia cărții lui Dumitru Bacu, care sunt totdeauna cărți de referință privind acest subiect, ci valoarea unei mărturii care rămâne neclintită peste ani. Este ca un turn de piatră pentru un far: oricât de slabă i-ar fi lumina, el luminează, indiferent de cât de groasă este ceața; oricât de furioase valurile şi vijeliile, el nu se clinteşte; oricât l-ar acoperi muşchii sau ghețurile, el vorbeşte.

Preot Gheorghe CALCIU

Cuvântul autorului

Între întâia dimineaţă a lumii şi ultima clipă a vieţii, spaţiul şi timpul sunt două dimensiuni bine definite pentru fiecare dintre noi, dăruite sub pecetluire divină întru vremelnica existenţă pământeană. Despre ce ni s-a dat a trăi, putem reflecta periodic, poate mai atent atunci când viaţa ne este segmentată de anumite evenimente, însă nu putem ţine sub control viitorul, după cum nici înşiruirea unor fatalităţi, chiar şi în pofida gândirii permanent pozitive şi a unei voinţe de neclintit. Ceea ce m-a definit ca trăitor al acestei lumi a fost o luptă continuă pentru a afla care este scopul vieţii noastre pe pământ, de ce ne-am născut, pentru ce trăim?

Astăzi, la 75 ani, cred cu fermitate că am aflat răspunsul. M-am născut ca să-l cunosc pe Dumnezeu, să cunosc binele şi adevărul. M-am născut să trăiesc pentru Dumnezeu şi în aceste valori să urmez calea vieţii, să lupt pentru o cauză sfântă, pentru idealul măreţ pe care mi l-am făcut. Şi, în sfârşit, m-am născut ca să mor pentru Dumnezeu cel care este **Calea**, **Adevărul** şi **Viaţa**.

Reflectând la cele trăite, ideea publicării acestei cărţi a apărut cu multă vreme în urmă, în timpul primei perioade de detenţie la Aiud, când oameni de mare valoare pe care i-am cunoscut m-au îndemnat să scriu. Din păcate, viaţa mi-a fost mereu potrivnică iar scrierea acestui volum a fost amânată, până când memoria bunului şi inconfundabilului meu prieten Marcel Cazacu m-a convins, la insistenţa sa adăugându-se rugămintea soţiei mele, precum şi a unor oameni foarte apropiaţi.

Aiud însângerat este o consecinţă a faptului că, pe tot parcursul vieţii, nici o clipă nu m-am gândit să-mi cumpăr libertatea vânzându-mi conştiinţa, vânzându-L pe Dumnezeu sau vânzându-mi neamul. «Conştiinţa este glasul Lui Dumnezeu în om», după cum spunea Immanuel Kant, şi cred că reprezintă valoarea cea mai însemnată care i-a fost hărăzită omului pentru a-l deosebi de celelalte fiinţe. Tocmai de aceea, se spune că trebuie să mergi pe drumul dumnezeirii, unde nu există loc de renunţări.

Am optat pentru acest titlu pentru că Aiud este cea mai însângerată temniţă a neamului românesc, este mormântul atâtor luptători anticomunişti, este o metaforă a morţii. Acolo a făcut osândă de neimaginat întreaga cremă a intelectualităţii din veacul trecut, au fost ucişi, schingiuiţi şi maltrataţi după metode diabolice reprezentanţi de marcă ai culturii româneşti, generali, lideri ai partidelor politice şi oameni socotiţi deosebit de periculoşi pentru comunism - această umbră roşie a diavolului care a înghiţit sute de mii de vieţi fără o altă vină decât cea de a-şi fi iubit ţara şi neamul.

Volumul este structurat pe 14 capitole deşi, iniţial, prefigurasem încă unul. Departe de mine gândul de a face o comparaţie cu cele 14 popasuri ale lui Iisus Hristos pe Drumul Crucii, însă nu cred să fie o simplă coincidenţă, ci mai degrabă atâtea etape însumează viaţa mea, fiecare ducând cu sine povara suferinţelor îndurate.

Am primit o condamnare politică de 47 ani, singura vină fiind aceea că am făcut legământ de iubire cu patria mea creştină şi străbună. La prima arestare, în 1949, primul gând a fost că va trebui să fac închisoare pentru un ideal al meu, Basarabia şi nordul Bucovinei, pentru că sunt ale noastre, pentru că am cântat «Deşteptă-te române!» şi «Hora Unirii», pentru că am gândit şi simţit româneşte.

După acel trist şi îndoliat 23 august 1944, când au năvălit ruşii în ţară, am fost martor şi am trăit ororile pe care le făceau aceşti sălbatici. Nu degeaba Churchill, când a început războiul rece, în Fulton-SUA, a spus că Stalin a făcut două mari greşeli: că le-a arătat europenilor pe ruşi şi că le-a arătat ruşilor Europa.

Trăiam din plin eroismul românilor despre care învăţasem în şcoală, citisem şi ce înseamnă comunism în «Destinul omenirii» de P.P. Negulescu iar acum îl vedeam, lucru care

nu a făcut altceva decât să mă revolte şi să mă transforme în duşmanul acestor barbari care ne călcaseră ţara pentru a 12 oară în istorie.

Ceea ce au făcut aceşti năvălitori este de neimaginat! Făcând abstracţie de faptul că luau ceasurile de la oameni şi purtau câte două-trei la o mână şi două la cealaltă, sau că şi-ar fi pus până şi pendula la gât, ruşii descălţau omul şi-i luau încălţămintea, tăbărau prin bucătării şi mâncau ciorba din oală cu pumnul, fumau mahorcă învelită în ziar chiar şi în biserici. Şi, mai mult decât atât, ne pângăreau mamele, surorile şi fiicele sub ameninţarea armei şi, după ce le batjocoreau, le ucideau pur şi simplu, căzându-le astfel victime până şi fetiţe în vârstă de 8 ani. Nelegiuirile lor depăşeau orice imaginaţie, iar gândul de pedepsire încolţea în fiecare om al locului, impunându-se grabnice măsuri împotriva acestor vandali. Pădurile şi munţii, care îi adăpostiseră secole la rând pe bieţii noştri români din calea barbarilor, şi de această dată trebuia să ne salveze, luându-ne la sânul lor ca pe nişte biete victime, popor străin în propria lui ţară.

În primele zile când trupele sovietice au ajuns la Poiana Teiului, un rus a descălecat strigându-mi «Davai! Davai, ţâpira!» şi din semne am înţeles că-i trebuie hârtie pentru o ţigară. Cât am putut de repede, i-am adus din casă o bucată de ziar dar el îşi învelise deja mahorca... Văzuse ceva, făcut de un neamţ în şanţ, care era acoperit cu ziar. Rupsese hârtie de acolo şi fuma cum nu se poate de mulţumit...

Aveam doar 15 ani şi jumătate şi nu numai că m-am scârbit, dar m-a încercat sentimentul că aceste lighioane ne vor pângări până şi mocirlele... Cei veniţi să înfăptuiască «o nouă eră» erau chiar aceşti sălbatici care

«Din Urali spre Soare-Apune,
Cum veneau încinşi cu piei,
Parcă fumega din ei
Duhnet de sălbătăciune»
(Radu Gyr).

Asemenea mie au gândit mii de români şi au luat drumul munţilor unde au luptat ani la rând, mulţi dintre ei murind acolo şi tot mulţi fiind prinşi, apoi executaţi. Singurul care a scăpat a fost ing. Gavrilă Ogoranu, cel care a fluturat un steag în Munţii Făgăraşului până în 1956. Acest Gavrilă Ogoranu era un adevărat simbol al jertfei şi rezistenţei neamului românesc, inclusiv al oamenilor de bună-credinţă întemniţaţi la acea vreme. Suntem singurul popor dintre cele stăpânite de comunism care, după ce-al doilea război mondial, a luptat efectiv cu arma în mână împotriva acestuia.

Am tot nădăjduit să se schimbe ceva în România, să revină vechea conducere, să scăpăm de năvălitorii din Răsărit, lucru pe care, sincer să fiu, l-am aşteptat tot timpul dar, în ceea ce mă priveşte, nu am capitulat nici o clipă de la ideea mea.

După ce am executat prima detenţie, m-au trimis în D.O. şi nu în libertate, apoi "Lotul celor 11" din Răchitoasa a fost trimis în judecată sub acuzaţii imaginare, pentru că nu-şi permiteau ca o parte dintre luptători să-şi recapete libertatea de teamă să nu cheme oamenii la răzmeriţă.

Au urmat apoi reeducările din 1960-1964, la Aiud rezistând sub 1% din numărul total de întemniţaţi - apreciat la acea dată de circa 7.000; ulterior am aflat că au fost în jur de 11.000 de deţinuţi politici în cei 4 ani de reeducare.

În iulie 1964, cu 10-12 zile înainte de eliberare, din Zarca am ieşit 94-96 de oameni, dar au mai căzut şi dintre aceştia când au venit procurorii militari de la Bucureşti pentru a mai rupe dintre noi, aşa încât, până la urmă, au rămas doar 56 de condamnaţi politici care nu acceptat pactul cu diavolul roşu.

A fost o cădere fantastică, asemenea îngerilor în frunte cu Lucifer, iar victimele au suferit atât de mult, încât, la un moment dat, nu au mai rezistat - orice metal are un punct de topire şi, din nou, spusele lui Seneca revin decisiv: "Cine ştie să moară nu va fi niciodată

rob!”. Aşa încât, ca să poți trece prin acest crunt iad, trebuia să ştii să mori, de aceea nici n-au rezistat decât numai cei care au fost pregătiți pentru acest lucru. O frântură de timp dacă te-ar fi copleşit ceva din frumusețea vieții, erai pierdut! Viața şi libertatea trebuiau privite cu indiferență, iar tu, luptătorul, trebuia să fii pregătit să mori în orice clipă. Acestea ar fi fost condițiile pentru a putea pluti, dar oare câți au gândit în felul acesta şi câți au mers, până la sfârşit, pe acest drum?

Destinul m-a urmărit ca o fatalitate şi nu ştiu dacă este numai voință sau şi o perseverență dusă până la extremă, dar, dacă de 100 de ori pe zi am fost lovit şi aruncat la pământ, tot de atâtea ori m-am ridicat şi am mers mai departe, chiar dacă a trebuit să îmi continui drumul în genunchi sau târându-mă.

La 20 de ani, când am fost aruncat în temniță, nici nu bănuiam că voi executa o condamnare mult mai mare decât vârsta pe care o aveam atunci. Am scris în această carte că Aiud a fost mormântul tinereții mele, dar nu regret. Dacă eram în libertate, poate aş fi murit un simplu păcătos, fără un ideal în viață, cum spune Coşbuc:

"Din zei de-am fi coborâtori,
C-o moarte toți suntem datori.
Totuna e dac-ai murit
Flăcău sau moş îngârbovit,
Dar nu-i totuna leu să mori
Sau câine-nlănțuit!"

Este foarte interesant cum trăieşti în viață, dar în aceeaşi măsură cum mori şi socot că trebuie să mor aşa cum am trăit: mergând pe drumul aceluiaşi ideal trasat de morala creştină.

La Aiud, am lăsat totul dar nu-mi pare rău, pentru că am stat cu vârfurile neamului românesc de la care am învățat atâtea lucruri, or, într-o situație normală, nu aş fi reuşit să le învăț în vieți la rând. Şi, dacă cineva a zis că acolo mi-am format crezul politic, îi pot spune că mi l-am completat dar am venit de afară cu acest crez. Însă se impune o întrebare în numele celor puțini care au rezistat: cei care şi-au format afară crezul politic şi au fost robii acestuia ani sau zeci de ani, dar care şi l-au vândut, sunt mai mari decât cei care şi l-au format în temniță politică şi care au rămas robii acestui crez până la moarte?

Nu-i invidiez pe acei oameni care au primit totul de la viață sau au stat în libertate, pentru că majoritatea dintre ei s-au vândut... Chiar dacă m-aş mai naşte o dată, tot nu aş vrea să fiu în postura lor. Nu-mi pare rău de amarul pe care l-am trăit într-o viață întreagă şi mă văd bătrân, la 75 ani, când, sub aspect lumesc, nu am realizat un cămin, copii şi alte bucurii ale vieții dar mă mulțumesc în sărăcia mea, după cum spune Eminescu prin gura lui Mircea: «Eu - îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul» şi socot că nu mi-am făcut decât datoria pentru patrie.

Şi nu a fost deloc uşor, iar cei care au rezistat până la capăt ştiu asta, însă am simțit puterea lui Dumnezeu în orice moment când îl invocam! Dumnezeu a fost cu mine în toate închisorile vieții! Niciodată nu am fost singur nici în Piatra Neamț, nici în Galata-Iaşi, după cum nici la Văcăreşti, Jilava-Bucureşti, Aiud, Târgu Ocna, Constanța sau Bacău. Am fost cu Dumnezeu în fiecare din aceste locuri şi de aici puterea de a rezista. Tocmai de aceea, mă încearcă un sentiment de milă față de cei care au cedat, fiind poate torturați sau, chiar şi în libertate, şantajați. Însă față de cei care au făcut-o din pură laşitate, mânați de dorința de a provoca un rău, la milă mai adaug şi o anumită silă şi dispreț. Chiar dacă şi ei se numesc oameni, stau sub acest blazon doar în fața celor care nu le cunosc zbaterile de căzuți în noroi şi hrăniți din răul pe care l-au făcut altora. Mă doare şi încerc să îi înțeleg, să le găsesc o justificare, dar din păcate sunt greşeli care parcă nu pot fi iertate. Poate toate au urmat un aşa curs pentru că Dumnezeu a dăruit neamului românesc o mulțime de calități în defavoarea verticalității, pe care românul nu prea o are, dar în momente grele, de impas, a apărut cineva care a salvat situația. Să nu uităm că în secolul al XIX-lea, neamul românesc a avut atâția

oameni de frunte, încât se spune că am parcurs în 50 de ani ceea ce ţări înaintate au parcurs în 300 ani.

Pentru mine, cei 47 ani de condamnare politică, în afară de faptul că au fost 23 ani de privare de libertate, echivalează cu toată tinereţea mea lăsată în temniţă pentru un ideal în slujba neamului românesc, dar nu mă încearcă păreri de rău având în vedere măreaţa ţintă către care m-am orientat. Au fost deţinuţi politici cu pedeapsă chiar peste 23 ani făcuţi la zi - arestaţi în ianuarie 1941 şi eliberaţi în iulie 1964, după 23 ani şi 7-8 luni, oameni deosebiţi, adevăraţi luptători legendari în faţa cărora mă descopăr şi mă închin. Şi toate, pentru că nu au renunţat la vis...

A lupta însă este o datorie iar viaţa este o continuă luptă. A renunţa la toate acestea ar fi însemnat să-mi vând conştiinţa sau să mă prăbuşesc din sfera umanităţii. Şi n-am făcut-o căci, după cum scrie Radu Gyr,

«Nu eşti înfrânt atunci când sângeri
Şi nici când ochii-n lacrimi ţi-s,
Adevăratele înfrângeri
Sunt renunţările la vis».

Grigore CARAZA
Piatra Neamţ, iulie 2004

MOTTO:

"Îi trebuie neamului acestuia o generație care să se jertfească, o generație de viteji şi de patrioți până la nebunie. În toate timpurile au fost căutați oamenii de treabă, dar niciodată n-am avut mai mare nevoie ca acum de luptători hotărâți, de oameni vrednici şi de caracter pe care să nu-i abată nimic din drumul lor, să nu-i ademenească nici strălucirile deşarte ale puterii, nici pofta de un trai mai îndestulat, nici slava cea ieftină şi trecătoare, pe care o vântură de colo-colo huietul mulțimii..."

Alexandru VLAHUȚĂ

CAPITOLUL I

«Fă să aud dimineața mila Ta
Că în Tine mi-am pus nădejdea.
Fă-mi cunoscută, Doamne, calea pe care voi merge,
Că la Tine mi-am ridicat sufletul». (Psalmul 142)

Seceta

După seceta din 1946, dealurile erau arse de soare, pământul uscat şi crăpat, iar porumbul - poate printre puținele posibilități de existență a oamenilor de pe locurile noastre - era compromis. Pe lângă faptul că Dumnezeu ne-a pedepsit cu arşița ogoarelor, a urmat foametea din 1947 care a bântuit întreaga Moldovă, parcă mai nemilos ca în alte părți. Şi, ca şi cum nu ar fi fost de ajuns, în mare parte aceasta a fost adâncită şi de comuniştii din țară, direct manevrați de la Moscova. În acea perioadă, sovieticii ne luau tot, începând de la făina din sac şi grâul de pe câmp, până la tot ce era aliment - legume, fructe, vite, oi, inclusiv lemnul din pădure, cărbunele şi petrolul - pentru care făcuseră conductă directă Galați-Prut-Reni, în Basarabia. Au lărgit ecartamentul de linie ferată, aşa încât să corespundă cu cel din Rusia iar trenurile din răsărit să vină direct în România. Nimic nu mai era al nostru! Nouă ne rămâneau doar lacrimile care ne secau ochii şi dreptul de a muri de foame.

Oameni aflați în serviciul CFR-ului, la punctul de trecere Ungheni-Iaşi, au fost condamnați politic pentru că au îndrăznit să comunice zilnic numărul de trenuri încărcate cu grâu şi cu alte bunuri, luate din România şi trecute în Uniunea Sovietică. De acolo, sovieticii «mărinimoşi» ne trimiteau câteva vagoane de grâu, pe care aveau grijă să scrie «Grâu din URSS pentru Republica Populară Română».

S-a întâmplat însă un fapt care a dat în vileag aşa-zisa bună intenție a acestor mari duşmani şi prădători ai neamului nostru din toate timpurile. La Iaşi, unul dintre muncitorii care încărcau un tren cu grâu pentru Rusia, fiind nevoit să coboare pentru că acesta se pusese în mişcare, şi-a uitat sumanul pe nişte saci, într-un vagon. Când un tren care venea din Rusia - cu grâu, pentru români - a oprit în Iaşi pentru a fi descărcat, deschizând unul dintre vagoane,

acelaşi om şi-a găsit sumanul în locul unde îl uitase. Uimit şi revoltat, le-a strigat celorlalţi: «Uite, băi, sumanul meu! Aista-i grâul nostru dus în Rusia şi adus înapoi ca dar din partea lor!»

Scump l-a costat pe bietul om această remarcă, plătind cu ani grei de temniță ca deținut politic.

*

Umbra morții se lăsa pe tot întinsul Văii Bistriței şi împrejurimi şi, parcă încetul cu încetul, se întindea peste întreaga Moldovă. Pentru că foametea cea mai mare a fost în părțile noastre, bieții oameni îşi luau cele mai scumpe lucruri din casă, unii chiar din vitele pe care le mai aveau, şi treceau în Ardeal şi Banat ca să aducă făină de porumb sau de grâu. Trenuri întregi, pline de moldoveni care purtau pe față semnul disperării şi al morții ce se apropia, au fost numite de ardeleni «trenurile foamei».

Îmi aduc aminte de drama unui preot, din părțile Fălticenilor, care a plecat cu cele două fetițe spre Ardeal, pentru a le salva de la moarte. Zadarnic însă! În apropierea Romanului, sub ochii lui, i-a murit una din fetițe iar în gara din Bacău şi cealaltă. Aşadar, «în țara turmelor şi a pâinii», cum spunea marele Nichifor Crainic, românii mureau de foame...

La insistența credincioşilor, preoții de pe Valea Bistriței au intervenit la Mitropolia din Iaşi, pentru ca icoana făcătoare de minuni a Sfintei Ana, de la Mânăstirea Bistrița, să fie purtată din sat în sat, poate, poate avea să se îndure Dumnezeu de bietul creştin. Puterea acestei icoane era recunoscută pentru minunile săvârşite şi a fost dăruită doamnei Ana, soția lui Alexandru cel Bun, în 1401, de către Ana-Irina, soția împăratului bizantin Emanuil Paleologul.

Casa noastră era în capătul satului Poiana Teiului, în apropiere de Piatra Teiului, pe şoseaua Piatra Neamț-Vatra Dornei. Nu plouase de multă vreme pe locurile mele, când, pe la jumătatea lui august, au început să sune clopotele. Erau cele ale bisericilor «Sf. Neculai» - din sat şi «Buna Vestire» - aflată peste apa Bistriței, pe un loc numit Coastă, care era un pinten între satele Poiana Teiului, Poiana Largului, Largu şi Poiana Zăvoiului. Toți oamenii acestor aşezări au ieşit la capătul satului dinspre Bistricioara şi Ceahlău, unde aşteptau să le vină salvarea. Când, în fața noastră, a apărut convoiul mult aşteptat, mulțimea adunată a căzut în genunchi iar clopotele din Poiana Teiului şi cele din Coastă sunau atât de frumos, de parcă ar fi fost trase nu de oameni, ci de întregi legiuni de îngeri. Numai de Paşti, când clopotele sunau continuu, mai auzeam aceste sunete rupte din ceruri. Un sobor de preoți, având în frunte un ierarh venit de la Iaşi, însoțea icoana Sfintei Ana, pe care o purtau doi bărbați puternici, partea stângă fiind susținută de Constantin Vadana, fost primar în timpul războiului. Părea acest om sfârşit de oboseală sub povara imensei greutăți pe care o ducea. Ne-am alăturat şi noi convoiului care se îndrepta spre Biserica «Sf. Neculai» iar acolo o mare de oameni ocupase toată curtea, livada din jur, ulița şi şoseaua, în genunchi, rugându-se.

Soarele ardea atât de puternic, încât arşița pe care o simțeam în ceafă mă împingea parcă înspre leşin. Nu mai auzeam decât glasul preoților, binecuvântarea arhiereului şi plânsetele oamenilor. Am stat mult timp cu fața la pământ şi fruntea îngropată în iarba uscată. Rugându-mă, la un moment dat mi s-a părut că o adiere de vânt îmi răcoreşte trupul şi sufletul... Din când în când, deschizând ochii, aveam impresia că lumina se stinge lin şi zgomote surde se adună deasupra noastră...

Când am ridicat privirile, cerul - senin până atunci - era întunecat de-a binelea şi începu să-şi dezlege baierele, slobozind peste noi o bură de picuri, apoi, din ce în ce mai tare, o ploaie puternică, astfel că în scurt timp toți eram uzi până la piele.

Citisem în cărți de rugăciuni despre minuni, dar niciodată nu am fost martor la un semn ceresc de această mărime. Lumea plângea. Am ridicat din nou ochii înspre ceruri, încercând continuu să deschid gura şi să-i mulțumesc lui Dumnezeu. Dangătele clopotelor răsunau tot mai frumos şi parcă încă o dată Iisus învia la noi, acolo, pe Valea Bistriței.

Furtuna

Era vară, pe vremea când porumbul avea cam un stat de om înălțime. Cred că aveam vreo 7 ani pe atunci şi eram acasă cu mama toți cei 6 copii. Doar tata lipsea, fiind dus la serviciu. Deodată, lumina care venea de afară începu să pălească uşor şi, încetul cu încetul, parcă stătea să cadă noaptea deşi era în miezul zilei. Fulgerele, apoi tunetele care se îngrămădeau deasupra satului mă făceau să tremur. Vântul puternic turbase şi împroşca geamurile cu pietricele, crenguțe rupte din pomi, bucăți de draniță smulse de pe bătrâna casă a vecinului...

Mama a venit de afară foarte speriată şi, intrând în camera mare unde o aşteptam, ne-a spus cu spaimă în priviri:

- Îndreptați-vă înspre icoană, copii, şi haideți să ne rugăm lui Dumnezeu să nu ne doboare păpuşoii, altfel n-o să mai avem ce mânca!

După ce a aprins o lumânare într-un mic sfeşnic, păstrată special de la Sfintele Paşti, plângând, a început să bată mătănii. Alexandrina, Marioara, Gelu, Silvia, Olguța şi eu făceam mătănii şi plângeam înfricoşați odată cu mama.

- Doamne, nu ne pedepsi!

O fi trecut vreo oră, poate mai mult, şi furtuna îşi mai slăbi din putere, după care încetă iar afară începu să se lumineze.

După ce ne-a spus să ne odihnim, mama a ieşit în prag, apoi, cu un glas în care se desluşea uimire şi bucurie, ne-a strigat:

- Copii, haideți afară!

Cu mâna întinsă, ne-a arătat grădinile vecinilor cu păpuşoii rupți şi culcați la pământ, până în hat cu noi. Grădina noastră, întreagă!, ca şi cum furtuna s-ar fi oprit în gard. Porumbii, spălați şi întineriți, erau mai frumoşi şi mai plini de viață şi nici un pom din livadă nu a avut de suferit.

- Vedeți, ne-a spus mama, acestea sunt rugăciunile şi mătăniile voastre şi lumânarea de la Înviere.

Şi-a îndreptat privirile către cer şi a început să plângă... Mai întâi potolit, apoi din ce în ce mai tare, până ce cămaşa de pe dânsa sălta, de parcă ar fi fost suflată de vântul răzlețit din furtună...

Moaştele Sfintei Parascheva

Tot în perioada foametei din 1946-1947, satul nostru a avut cinstea deosebită să primească în sânul Bisericii «Sf. Neculai» moaştele Sfintei Parascheva, aduse de la Iaşi şi însoțite de mai mulți preoți şi un episcop.

Sătul de atâtea nedreptăți, lipsuri şi neîmpliniri abătute asupra familiei noastre, i-am spus mamei că nu voi merge să mă închin Sfintelor Moaşte, care urmau să rămână în biserica noastră două zile şi două nopți, chiar dacă până atunci nu le mai văzusem niciodată. Ştiu că tare s-a mai supărat mama şi n-a mai zis nici un cuvânt însă am văzut cum, pe obraji, au început să îi alunece lacrimile.

În timpul acelei zile, ca să îmbunătățim puținele merinde pe care le mai aveam, surorile mele au mers pe deal, prin pădure şi au cules ceva bureți. Când aceştia încă mai fierbeau, înnebunit de foame, am luat câțiva şi i-am mâncat cu sare.

S-a înnoptat, am intrat în pat şi am început să halucinez. De la picioare, urcând spre genunchi, apoi sus, până la coapse, îmi simțeam corpul cum se răceşte şi aveam senzația că sunt paralizat. Ai mei nu ştiau ce să facă în jur. Mi-au dat laptele care se mai afla în casă, apoi

au mers la vecini şi-au mai cerut, dându-şi seama că mă otrăvisem cu bureţii pe care i-am mâncat. Gelu, venit de la Bucureşti pentru câteva zile, îmi făcea continuu respiraţie, masându-mi corpul şi picioarele care se răceau din ce în ce mai tare. Mă vedeam pe jumătate peşte, eram ca sloiul şi amorţeala înainta către inimă.

A fost o noapte de groază când, până la porţile inimii, n-am mai fost stăpân pe corpul meu. Speriat, tata a mers de două ori după doctoriţa Ana Irimescu, dar abia în zori a venit însoţită de sora de caritate, când deja îmi revenisem.

Sfârşit de oboseală, după ce m-am ridicat din pat şi m-am spălat cu apă rece pe frunte, mama m-a întrebat, parcă stânjenită şi cu spaimă în glas:

- Nici acum nu vrei să te închini la Moaştele Sfintei Parascheva?

- Ba da, mamă, mă duc direct acolo.

*

Ajuns în biserică, mi-am îndreptat privirile spre Moaştele Sfintei Parascheva - erau exact ca în timpul nopţii trecute. Când mă chinuiam între viaţă şi moarte, am văzut în biserică racla Sfintei care parcă mă privea, luând şi ea parte la suferinţele mele.

Am căzut în genunchi în faţa Sfintei iar preoţii şi ierarhul s-au dat la o parte, făcându-mi loc. Şi astăzi, retrăiesc momentele de atunci când am simţit aievea cum o mână se aşază deasupra creştetului meu, binecuvântându-mă cu blândeţe.

Perioada morţii

În acea perioadă socotită a morţii, tata pleca dimineaţa pe la diferite cunoştinţe care mai aveau încă o rezervă de făină de porumb sau la un prieten, Haralambie Bonteanu, care era morar dar a cărui moară se odihnea de multă vreme, nemaiavând ce măcina. Uneori, venea înspre seară cu puţină făină pentru a face o mămăligă, dar de cele mai multe ori se întorcea cu mâna goală. Şi, tot mai mult, psihoza foamei se adâncea, măcinându-ne parcă intestinele şi stomacul.

Într-o zi, chiar în cursul dimineţii s-a întors cu circa un kilogram de făină de porumb şi i-a spus mamei să facă repede o mămăligă mare. Aşteptam toţi ca la o mană cerească, privind lihniţi cum mama învârtea în ceaun. Când a fost gata, a răsturnat-o pe un fund mare şi a tăiat-o cu aţă în 7 bucăţi, pentru câţi mai eram în casă. A pus-o în farfurii, adăugând acolo puţina brânză şi urda pe care le mai avusesem în casă. Aşezaţi în jurul mesei, aşteptam ca unul dintre noi să spună rugăciunea şi să ne apucăm să hăpăim tot ce aveam în faţă, până la ultima firimitură.

În timpul acesta, de afară, am auzit o voce care cerea ajutor ca şi cum ar fi fost înainte de a-şi da ultima suflare. Fiind cu scaunul chiar în faţa uşii, am ieşit în întâmpinarea străinului, care deja urcase treptele şi se afla în ceardac. Era înalt şi subţire ca un leaţ din gard, cu faţa străveziu-albastră, ochii stinşi şi duşi în fundul capului şi cu un glas care parcă nu mai ieşea din adâncul pieptului. Arătarea a desfăcut un şervet şi de acolo a scos ceva nedefinit.

- Iată, abia mi-a suflat, vin pe jos de mai multe zile. Nu mai am ce mânca şi mi-am făcut o mămăligă din tărâţe cu făină din coajă de stejar.

Speriat ca de o stafie, m-am întors în cameră şi am luat farfuria care mi se cuvenea, apoi am ieşit în cerdac şi am pus-o pe masă, poftindu-l să mănânce. Uimit, mi-a prins mâinile şi, plângând, a început să mi le sărute deşi mă opuneam, mulţumindu-mi pentru dar şi mulţumind cerului că a dat peste mine.

Când am revenit în cameră şi m-am aşezat pe locul meu, mama m-a întrebat ce am făcut. I-am spus.

- Ei, bine, şi-acum ce-ai să mănânci?

- Nimic! i-am răspuns cu multă siguranță...

A luat de la ceilalți câte o lingură de mămăligă şi brânză, făcându-mi şi mie o porție într-o altă farfurie.

- Mănâncă şi tu, Grigore! Hai să mâncăm cu toții...

Mă privea şi mama, mă privea şi tata. Nu mi-a reproşat nimeni nimic. După ce am terminat de mâncat, mama mi-a spus că gestul pe care l-am făcut întrece orice măsură, că este mai mult decât uman şi se înscrie undeva printre marile jertfe pe care le poate face un tânăr care, înaintea morții prin înfometare, îşi dă până şi ultima bucățică de pâine.

31 august 1949

Împreună cu tata, am pornit la coasă şi am urcat dealul Vârstatu, situat la apus de Poiana Teiului. Era o zi frumoasă de sfârşit de vară iar cerul albastru, ca o tihnă nemărginită, lăsa doar soarele să-şi semețească strălucirea peste întreaga vale a Bistriței. Ajunşi pe moşia noastră, am pornit unul după altul să culcăm iarba. Altădată, plăteam oameni, dar acum trebuia să cosim doar noi doi.

Tata înainta încet, eu în schimb mult mai repede, aşa încât îl ajungeam din urmă, îl întreceam, îi luam brazda lui schimbând-o cu a mea, şi aşa am cosit până pe la ora 9.00. Obosiți şi flămânzi, ne-am aşezat la umbră sub un măr pădureț, unde mâncam de obicei şi băteam coasa. În acea zi, Olga, sora mea, întârzia cu mâncarea şi, ca niciodată, tata începu să depene amintiri frumoase din viața lui, povestindu-le cu multă duioşie.

Din locul unde stăteam, o privire ageră putea pătrunde până în vale. Spre stradă, era ridicată casa cea nouă, prin fața căreia curgeau şopotit apele Bistriței, iar mai sub coastă casa veche, locul unde gătea mama de obicei.

- Tată, îi zic, văd în fața casei noastre, de o parte şi de alta a şoselei, mai multe maşini.

- Cum, vezi atât de departe? se miră tata...

- Ehei, tată! Văd şi mai departe. Dacă fac un efort, văd peste Culmea Stânişoarei, hăt, departe, până la Vânătorii Neamțului, i-am zis râzând, după care ne-am ridicat şi am pornit din nou la coasă.

Pentru că nici pe la ora 11.00 Olga nu ajunsese, am început o nouă postată, o brazdă lungă, pe lângă gardul vecin. Când urcam a doua oară, întorcând iarba cosită pe terenul nostru, am auzit o voce de femeie sfârşită de oboseală, voce în care se ghicea disperarea şi groaza.

- Grigore! Grigore! Grigore!

Vecina noastră Maria Bonteanu-Tănase îmi făcea semne disperate.

- Fugiți! Fugiți cât puteți de repede! Mai multe maşini ale Securității au oprit acasă la dumneavoastră, iar milițienii răscolesc peste tot! Te caută pe mata, Grigoriță. Olguța plânge iar țața Ioana țipă prin casă. Fugi cât poți de repede!

Vecina mea lăsase un copil în leagăn şi doi mai măricei în casă, singuri, şi fugise pe sub râpă, pe malul Bistriței, ajunsese în satul vecin Roşeni şi urcase şi dealul; în total, alergase vreo 3-4 km.

- Tată, plec!

- Unde? m-a întrebat cu vocea sugrumată.

- Mă duc în lume! Mă duc să mă pierd de pe aceste locuri! Făceți-mă uitat!

Ne-am îmbrățişat şi, pe când tata încă plângea, am urcat dealul, apoi am coborât în pârâul Roşeni, am urcat Curătura, după care am trecut pe Măluşteţul împădurit şi, din vârf, supravegheam atât intrarea din spate, cât şi casa veche. Am rămas ore întregi sub un târş şi nu am observat absolut nici o mişcare. Parcă şi vântul adormise. Soarele scăpăta când am decis să mă întorc acasă, orice s-ar întâmpla. Ştiam că, dacă nu-l găseşte pe cel căutat, Securitatea arestează părinții, frații, surorile acestuia şi nu era drept să sufere ei pentru mine.

La casa veche, mama avea o plită cu un cuptor foarte bun şi acolo făcea mâncarea, însă în ziua aceea focul murise în sobă iar mămăliga se uscase în ceaun. Pe cărarea din porumb, m-am îndreptat spre casa nouă, am intrat prin spate în primul hol, am ascultat, apoi brusc am deschis uşa de la holul principal. Un securist înalt a îndreptat spre mine un pistol şi, ochindu-mi fruntea, a strigat parcă mai mult speriat:

- Aruncă baltagul!

Ca şi cum nu aş fi auzit, am pătruns înăuntru dar fără să las din mână toporaşul bine ascuţit şi prevăzut cu o coadă lungă. Acelaşi securist s-a dat înapoi până ce a atins uşa cu spatele, strigându-mi pentru a doua oară:

- Aruncă baltagul sau trag!

Apucând toporaşul de coadă, l-am aruncat cu viteză aşa încât, învârtindu-se, a ajuns la picioarele lui.

- Ce vrei? l-am întrebat.

- Ridică braţele şi treci cu faţa la perete!

Le-am ridicat, dar nu m-am întors ca să nu mă umilesc în faţa lui. Fără să mă atingă, securistul s-a învârtit în jurul meu şi mi-a spus să intru în salon, unde erau deja mama, Olga şi mătuşa mea Aneta Măgură, căreia nu i s-a mai îngăduit să plece. Mai era şi învăţătorul Benedict Hotnog, coleg la Şcoala Călugăreni, care venise să-i predau scriptele şi direcţia şcolii, şi m-am gândit că Securitatea l-a adus special. Câteva minute mai târziu, a apărut şi tata, foarte speriat. Ca să le alung frica, pentru că tata, mama şi Olga erau înspăimântaţi, am căutat să fiu tot timpul deschis, cu voie bună şi plin de curaj, ceea ce am şi reuşit.

Peste circa o jumătate de oră, au venit doi ofiţeri de securitate, într-una din maşini recunoscându-l pe slt. Vasile Asofiei, şeful Securităţii de la Borca. Radia când a intrat în casă:

- Acum, mi-a zis el, Silvia o să-mi rămână mie.

Zâmbind, i-am răspuns ironic:

- Nu aveţi nici o şansă, domnule, pentru că Silvia nu se uită la dumneavoastră. Aspiră mult mai sus!

S-a făcut galben la faţă, semn că era furios şi umilit în acelaşi timp în faţa ofiţerului care îl însoţea. Asofiei îmi era rival. Iubeam amândoi aceeaşi fată, însă el avea foarte puţine şanse pentru că era respins sistematic. În conjunctura creată, bucuria lui era că rămânea singur în faţa acestei fete.

Pe când Olga, cea mai mică din familie, şi poate şi cea mai nedreptăţită, a avut o atitudine dârză în faţa invadatorilor, tata - altfel un om foarte sever şi chiar un mic tiran - se pierduse definitiv. Mama se încurca în răspunsuri, dar era şi dânsa categorică şi sigură de nevinovăţia mea, cerându-le securiştilor să mă lase în pace.

Când am ieşit, cei doi câini lup pe care îi aveam au sărit gărduţul care străjuia florile, tăbărând pe străini. Securiştii s-au dat înapoi, cerându-le părinţilor să-i îndepărteze, dar, în timp ce tata îi alunga, eu îi chemam înapoi, spunându-le că lupii mei se pricep la oameni... Deşi prizonierul lor, eram sarcastic şi convins că prietenii mei credincioşi nu mă lasă în mâinile acelor căpcăuni.

*

Până la post am fost însoţit de cei doi ofiţeri, securistul care mă arestase şi şeful de post, sosit şi acesta între timp. Pe drum, l-am întâlnit pe Nicolae Andronic, agent sanitar, ai cărui copii, Cezar şi Toma, îmi erau prieteni, primul fiindu-mi şi coleg la Şcoala Normală.

- La revedere, domnule Andronic. Cine ştie când ne vom mai revedea...

Spusele mele de atunci erau ca o predicţie, pentru că nu aveam să-l mai văd niciodată. În centrul satului, am salutat-o pe Maria D. Maftei, o altă colegă de la Şcoala Normală, care stătea în poartă şi mă privea cu frică, încercând, totuşi, să zâmbească.

*

Sunt momente cruciale în viață când, de undeva din adâncul ființei tale, simți că faci anumite lucruri pentru ultima dată, chiar dacă ai vrea să negi sau să crezi că, poate, te înşeli. Aşa a fost şi în ziua aceea. Peste ani, aveam să-i înțeleg adevărul căci, fără să bănuiesc, plecam definitiv de pe acele meleaguri. La întoarcere, n-am mai găsit nici casa, nici grădinile, nici pomi, nici flori, nici câini, nici tei... În acea zi, 31 august 1949, Poiana Teiului dispărea pentru mine ca o Fata Morgana.

*

La Miliție, era arestat şi Constantin Cerbu iar mama sa i-a adus o pâine caldă, de la brutăria de peste drum. A rupt-o şi mi-a întins o bucată, pe care am înfulecat-o în mare grabă pentru că nu mâncasem de 24 de ore, iar acasă securiştii îi interziseseră mamei să-mi dea ceva de mâncare.

Cu vocea schimbată, Asofiei a țipat să scot tot ce am în buzunare şi cureaua de la pantaloni. Costumul nu era făcut la comandă, iar pantalonii îmi erau largi, astfel că trebuia să-i țin tot timpul cu mâna...

Înnoptase când am fost urcați în maşină ca să fim duşi la Securitatea din Piatra Neamț. Când am văzut Jeep-ul, mi-am zis plin de amar:

- Iată, americanii, în loc să vină să ne scape de cancerul răsăritean, i-au înzestrat pe ăştia cu maşini ca să ne poată aresta pe noi, biete victime ale neamului românesc!

*

Înainte de arestare, împreună cu Pamfil Sălăgeanu, am recurs la crearea unei organizații anticomuniste în zonă, numită „Frăția de Arme“, însă, când mi-am dat seama că acesta devine suspect, am continuat să lucrez pe cont propriu. El a fost arestat pe 28 august 1949, iar eu trei zile mai târziu. Securitatea din Piatra Neamț era deja informată despre ceea ce se întâmplase în organizație, datele fiind furnizate, fără îndoială, de Pamfil Sălăgeanu. Mai târziu, am avut dovezi că nu a fost singurul, contribuind în mod substanțial şi învățătorul Constantin Hruşcă, de la Şcoala Pipirig, precum şi alții, în mai mică măsură.

Nicolae Bistriceanu, tot din Pipirig, arestat şi el, mi-a destăinuit că Hruşcă, de loc din Oltenia, venea deseori în vizită motivând că-i este dragă fata lui, Silvia. Profitând de acest lucru, a mers la Securitate unde a denunțat faptul că Bistriceanu face parte dintr-o organizație subversivă, dând şi unele amănunte pe care le ştia chiar de la el. Într-un moment de naivitate, i se destăinuise lui Hruşcă. O altă dovadă a fost şi faptul că, în acelaşi timp cu Bistriceanu, a fost arestat şi Hruşcă, dar i s-a dat drumul imediat.

*

Despre înrolarea mea voluntară într-o grupare anticomunistă, atât părinții, cât şi surorile mele nu ştiau nimic precis, dar bănuiau anumite lucruri, având în vedere persoanele care mă căutau deseori acasă. De fapt, această organizație era o continuare a unui început din copilărie, mai precis din octombrie 1940, când aveam doar 11 ani şi jumătate. La vremea aceea, destinele României erau conduse de generalul Ion Antonescu, şeful statului, şi de Mişcarea Legionară. Pe atunci, primar al comunei Poiana Teiului era Anton Almăşanu care, totodată, era şi şeful grupărilor mişcării din localitate. Anton Almăşanu i-a cerut fratelui meu, Gheorghe Caraza, să facă un cuib de tineri legionari, astfel înscriindu-ne cinci inşi: Gheorghe Caraza - şef de cuib, Aurel Cojocaru, Anton Galbează, Ion Nuțu şi subsemnatul. Deşi cuibul nostru a activat circa patru luni, până pe 23 ianuarie 1941, mi-au rămas adânc întipărite în

minte cântecele deosebit de frumoase, trăirea mai presus de orice a iubirii față de Dumnezeu, de neamul românesc şi ţară.

Securitatea din Piatra Neamț

Securitatea din Piatra Neamț avea sediul în Bulevardul Republicii, (actualul imobil cu nr. 7). Am fost închis într-una din celulele de la subsol - o încăpere goală, cu pământ umed. Într-un colț, am găsit o cărămidă pe care am pus-o sub cap, adormind în scurt timp pe pământul jilav. Pe coridor, erau securiştii în termen Casapu, Nedelcu şi Ciurea.

Pe 1 septembrie 1949, am intrat în anchetă. De origine bucovinean, fost învățător, venit din Rusia unde căzuse prizonier după ce s-a înrolat voluntar în Divizia "Tudor Vladimirescu", Modest Ruscioru era o fiară.

După ce m-a privit aspru şi m-a întrebat ce vârstă am, Ruscioru a început să mă înjure:

- Dumnezeii mă-tii! La vârsta de 20 de ani, faci organizație împotriva regimului?!! Zi, mă, f.... crucea mă-tii, câți ai în organizație? Spune-i pe toți, că te ia mama dracului amu! 'Tu-vă-n muma-n c.., aveați arme, da? Şi ce voiați să faceți, mă? Unde voiați să ajungeți, fire-ați voi al dracu' de derbedei!?

Şi, ca să fie mai «convingător», mi-a tras câteva dosuri de palmă, apoi m-a pocnit peste cap cu bastonul de cauciuc. Văzând că nu recunosc nimic, m-a lovit din nou şi-apoi m-a trântit la pământ. Mi-a rupt sinusul şi buza superioară în stânga, semn pe care îl port şi astăzi, iar un canin l-am scuipat în palmă, după care fiara dezlănțuită m-a lovit cu cizma în piept şi în cap, până am leşinat. Nu ştiu cât am zăcut la pământ, dar m-am trezit când s-a aruncat cu apă peste mine. Era acolo şi comandantul Securității, Munteanu - un evreu cu numele împrumutat, iar un doctor îmi făcea respirație.

- Încă nu a murit, Dumnezeii mă-sii! au fost cuvintele lui Modest Ruscioru.

Fără să-i răspundă, doctorul i s-a adresat în şoaptă lui Munteanu:

- Să nu mai fie lovit!

După ce m-au aşezat pe un scaun, mi-au adus puțină apă. Gura îmi era uscată din cauza loviturii, iar capul îmi ardea cumplit. Sprijinit de plt. Cucu, secretarul Securității, de loc din comuna Crăcăoani, am fost dus în celulă, la subsol. Atunci, la Securitatea din Piatra Neamț lucrau şi frații Corbu - ofițeri în funcții operative.

În acele zile, a venit în control şeful Securității pe Moldova, col. Aurel Ceia, de loc din comuna Vărădia, județul Caraş-Severin. După ce m-a văzut, a dat dispoziție anchetatorului Modest Ruscioru să insiste şi să întrebuințeze orice mijloc pentru a scoate de la mine cât mai multe informații. Drept urmare, în mai multe seri uşa celulei rămânea deschisă, în cadrul ei fiind postat un câine lup care mârâia ori de câte ori încercam să ațipesc. Dacă nu deschideam ochii, se îndrepta înspre mine să mă rupă cu dinții.

Aurel Cojocaru era unul dintre cei mai curați sufleteşte şi mai buni prieteni. Poate şi din acest motiv, Modest Ruscioru a dat dispoziție să fim legați cu aceeaşi pereche de cătuşe, câteva zile şi nopți la rând. Astfel, o brățară a cătuşei era la încheietura mâinii stângi a lui Aurel iar cealaltă la piciorul meu drept. A doua zi, eu aveam brățara la mâna stângă, iar Aurel la piciorul drept. Când unul dintre noi avea nevoie la WC, şi asta se întâmpla foarte des din cauza frigului, cel încătuşat la picior trebuia să meargă în genunchi, iar celălalt încovoiat, suferind în acelaşi timp şi durerile fizice, dar şi umilințe de neînchipuit.

Postul călugărilor

Câteva zile la rând, în timpul nopții, la Securitatea din Piatra Neamț au sosit maşini încărcate cu alți arestați de pe Valea Bistriței, din Buhalnița, Crucea, Borca, Farcaşa, Poiana Teiului, Galu, ca şi de la Pipirig şi Târgu Neamț. Astfel, primul care a intrat în celulă a fost

călugărul Filaret Gămălău, din comuna Crucea, fost stareț al Mânăstirii Rarău. Acest preot, cu o mare trăire duhovnicească, fusese vândut chiar de cumnatul său, I. Roşu, din Poiana Teiului, precum şi de D. Irimescu. În acelaşi timp, au mai fost arestați şi Felix Gutman, frații Ion şi Aurel Cojocaru, preotul Vasile Gheorghiasa, Vasile Roşu, Nicolae Bistriceanu - fost primar în Pipirig, Maria Vasiliu - învățătoare din Pipirig, Anton Almăşanu - fost primar în comuna Poiana Teiului, preotul Mihai Mitocaru împreună cu cei doi copii (unul elev la Seminarul «Sf. Gheorghe» din Roman iar celălalt la Şcoala Primară din Crucea), ing. Denc - şef Ocol silvic Borca, călugării Varahil Moraru şi Iosaf Marcoci, apoi Virgil Petroşanu, Ruscanu, Mantescu, Ion Ropotică, Ion Buium - fost viceprimar la Poiana Teiului, Nicolae Grigoriu, Constantin Cerbu, Anton Galbează, Iosif Crăciun, Chesarie Ursu de la Mânăstirea Durău, Constantin Iosub-Iosifescu, Costică Hogea, Ion Crăciun din Hangu ş.a.

După a doua arestare a viețuitorilor de la Mânăstirea Durău, când a fost luat călugărul Chesarie Ursu, se spune că starețul a dat dispoziție să se postească trei zile şi trei nopți, ba mai mult, au fost postite şi animalele mânăstirii, fără apă şi fără hrană. Urmare a acestui fapt, cei care au vândut secretele bieților călugări au fost amarnic pedepsiți de pronia cerească. Astfel, lui D. Irimescu - căruia îi fusese încredințată o cantitate considerabilă de aur pentru restaurarea icoanelor din mai multe mânăstiri din Neamț şi împrejurimi - i s-a intentat un proces de drept comun, executând 15 sau 16 ani de închisoare. La o verificare făcută de autorități, s-a constatat lipsa unei anumite cantități de metal prețios, Irimescu neştiind, probabil, că în viață totul se plăteşte. La această fraudă, a mai fost implicată o persoană, pictor, despre care însă nu ştiu prin ce împrejurări a reuşit să scape basma curată.

De ce, Doamne?

În curtea închisorii din Piatra Neamț, în partea dreaptă erau situate birourile, iar în partea stângă se deschidea un lung coridor cu celule. În prima, viețuiau 4 sau 5 femei, deținute de drept comun, care lucrau la bucătărie, iar în următoarea stăteam eu, Pamfil Sălăgeanu şi Mihai, băiatul cel mai mic al preotului Mitocaru. Copilul preotului, în vârstă de vreo 10 ani, a fost luat de pe stradă odată cu arestarea tatălui şi a fratelui său, fiind îmbrăcat doar cu cămaşă, pantaloni scurți şi sandale în picioare.

Pe 8 noiembrie, de Sfinții Arhangheli Mihail şi Gavril, gardianul a deschis uşa de la celula preotului pentru a-l scoate în curte ca să-şi ia apă. Între timp, fiind chemat la telefon, preotul Mihai Mitocaru a rămas singur şi a deschis vizeta celulei noastre ca să-şi vadă copilul. Cu ochii plini de lacrimi, l-a chemat să-l sărute. Se vedeau pentru prima dată de când fuseseră arestați. Copilul a început să plângă în hohote strigându-şi tatăl, în timp ce cu mâinile încerca din răsputeri să se agațe de el prin vizetă. Îl priveam din spate pe micuțul care, disperat, căuta să simtă căldura tatălui, să-l sărute, însă totul era zadarnic. Nu se puteau atinge. Nici unul, nici altul nu reuşea să facă acest lucru din cauza sistemului metalic protector cu care era prevăzută vizeta. În cele din urmă, copleşit de neputință, tatăl i-a spus băiatului să-i atingă vârful limbii cu limba lui...

- Mulți ani, tăticule!

- Mulți ani, fiul meu!

Asistam, fără să pot face nimic, la această întâlnire dureroasă cu lacrimi, cu gemete şi cu atâta suferință în glas... M-am întors şi, ridicând brațele înspre cerul pe care nu îl vedeam, dar îl bănuiam, L-am strigat pe Dumnezeu:

- De ce, Doamne?! Pentru ce îngădui, Doamne, asemenea lucruri? De ce? De ce, Doamne?...

Două felii de pâine...

Într-una din zile, o deținută s-a distanțat puțin de celelalte pentru a ajunge prima în fața celulelor. A deschis vizeta şi, căutându-mă din priviri, m-a întrebat cine sunt, de unde vin şi pentru ce am fost arestat. Mi-a spus apoi să fiu atent în fiecare seară când se va întoarce în celulă, căci mă va căuta.

Am aşteptat să se întâmple acest lucru stând mult timp cu urechea aplecată şi aveam impresia că timpul s-a oprit. Târziu, am auzit nişte paşi grăbiți care s-au oprit în fața celulei mele. S-a deschis vizeta şi, din sân, tânăra a scos două felii de pâine pe care mi le-a întins, după care a dispărut. Aşa s-a întâmplat în mai multe seri şi, desigur, pâinea o împărțeam, după caz, cu unul sau cu doi care mai erau în celulă. Trecuseră mai multe zile de când fata mă alinta cu câte două felii de pâine ascunse în sân, încălzite de propriul trup. Într-o seară, m-a întrebat:

- Câți ani ai?

- 20.

Mirată, a dus mâna la gură şi mi-a zis:

- Şi eu am tot 20! După ce se face închiderea, aşează cana cu gura la perete, la înălțimea urechii dumitale, la un metru depărtare de uşă.

Aşa am făcut. De dincolo de perete, s-a auzit un cântec dumnezeiesc de frumos, uimind prin curățenia şi sensibilitatea vocii: „Dacă-n douăzeci de toamne,/ Zi senină n-am avut/ O, spune-mi atunci Tu, Doamne,/ Pentru ce m-am mai născut?“

Străina

Aripa dreaptă a fostei închisori din Piatra Neamț era prevăzută cu birouri. Prin luna noiembrie, când afară se făcuse frig şi celulele erau înghețate ca nişte sloiuri, securiştii au decis să ne mute la penitenciar. Pentru formalitățile de încarcerare, fiecare dintre noi trebuia să meargă, escortat de un gardian, la serviciul Grefă. Când mi-a venit rândul, gardianul a rămas în uşă, păzind în felul acesta şi coridorul şi biroul. M-am trezit în fața unei tinere care, ridicând ochii de pe registrul pe care îl avea pe birou, m-a privit foarte mirată, schimbându-se la față:

- Grigore! Ce cauți aici?

Am încercat să-mi amintesc unde am mai întâlnit-o, să o localizez printre cunoştințele mele de până atunci. Fuma. Realizând dorința mea, a aprins o țigară şi mi-a întins-o. Nu m-a întrebat nimic, a notat exact şi foarte clar numele meu, dar celelalte date mi le-a cerut. M-a privit din nou insistent, cerându-mi şi alte informații, de care nu avea nevoie, doar pentru a prelungi momentul. În acelaşi timp, privea cu oarecare teamă la gardianul din uşă. Uşor, mi-a împins pachetul de țigări, apoi a scos din sertarul biroului o pară şi, ridicând-o, i-a spus gardianului:

- Îi dau o pară...

Zile la rând, săptămâni, poate şi prin somn, m-am chinuit să-mi aduc aminte unde am mai văzut-o pe acea tânără. Când m-am întors pe meleagurile natale, în oraşul copilăriei şi adolescenței mele, deseori privirile mele au încercat să o descopere pe necunoscuta de la Grefă. S-au scurs de atunci 55 de ani şi mă întreb şi astăzi unde este acea străină binevoitoare?

Lidia N.

De jos, din pivniță, priveam printr-un geam situat la nivelul solului afară, în curte. Dintr-o celulă a garajului, am văzut ieşind pentru a merge la anchetă o tânără drăguță, în jur de 22 de ani, care părea a fi însărcinată. Impresionat de starea şi tristețea fetei, m-am interesat

cine este. Lidia N. era din Oradea sau Arad, fusese arestată în mai 1948 şi chinuită cumplit de Securitate, care voia să scoată de la dânsa anumite lucruri. Îi cerea continuu să spună «unde se află», «în ce punct al casei le-a ascuns», fiind vorba, probabil, de nişte documente.

După un timp, le-a spus că le are acasă, într-un loc de unde numai dânsa le-ar fi putut scoate la iveală. Îmbrăcați civil, doi securişti au însoțit-o spre domiciliul ei, ducând-o de braț, ca şi cum i-ar fi fost foarte apropiați. I-a condus pe o stradă îngustă, până în apropierea unei curți împrejmuite cu un gard de uluci şi cu poarta deschisă, unde se vedea o femeie care spăla rufe. Lidia a simulat că are nevoie să-şi sufle nasul, aşa încât cei doi au slobozit-o de brațe, înaintând doi paşi. În clipa următoare, ca o nălucă, s-a smuls de lângă ei, a intrat pe poartă, a închis-o cu cheia pe dinăuntru, a străbătut curtea în viteză şi a cerut ajutorul femeii, spunându-i că este urmărită de nişte bărbați. Femeia i-a dat un scaun de pe care a escaladat gardul înalt şi, ieşind pe altă stradă, a rupt-o la fugă pierzându-şi urma.

Cu teama de a nu fi prinsă, Lidia a mers mai mult noaptea tăind Ardealul până la Tulgheş, apoi trecătoarea Prisecani, Bradu, Bistricioara, Ceahlău, ca să poposească în cele din urmă la Mânăstirea Durău. La fel de precaută, a intrat pe sub boltă în curte, oprindu-se la prima clădire din dreapta, care era locuită de doi călugări. Vreme de mai bine de un an, fata a fost găzduită într-o cameră a acestei case, iar cei doi îi duceau mâncare. Unul dintre ei se ocupa şi cu pictura, fiind vizitat frecvent de un coleg de la Bele Arte, care locuia în Poiana Teiului. Ambii sunt cunoscuți dar, dintr-o cumplită ruşine față de fărădelegile lor, nu le voi da numele. Ulterior, Lidia N. a fost arestată odată cu călugării în cauză - care au stat, pe rând, în celulă cu mine.

Într-una din zile, la anchetă, am fost martor la destăinuirile făcute de călugărul al cărui nume conspirativ ca informator al Securității a fost Luca Ion. Cele auzite atunci prin uşa întredeschisă m-au îngrozit şi, totodată, m-au dezgustat tocmai prin mârşăvia faptei comise.

- Bă, al cui este copilul din burta Lidiei?

- Apăi, nu ştiu, domnule ofițer, că amândoi am umblat la ea. Doar doctorul, după ce va naşte, o să poată stabili!

Prin octombrie, Lidia a fost dusă la spital pentru a naşte, iar din clipa aceea nimeni nu a mai ştiut ceva despre dânsa.

*

Au trecut ani grei de temniță şi surghiun. Întors la Piatra Neamț, am aflat de la cineva care lucra periodic în casa acelui călugăr că, de mai multă vreme, acesta ținea pe perete tabloul unui tânăr. Insistând mai mult cu privirile asupra acelei imagini, menajera călugărului - care, de altfel, locuia permanent în casa acestuia - s-a simțit obligată să-i explice:

- Este copilul părintelui din prima dragoste. De fapt, are cam aceeaşi vârstă cu tine. À-propos, tu când eşti născută?

- În februarie 1949.

- Ei, bine, şi el este născut tot în 1949, dar toamna...

*

La insistența mea, Lenuța mi-a mărturisit şi cele ce au urmat:

- Pe acel om din tablou l-am cunoscut personal, văzându-l în câteva rânduri după aceea. Urmase Teologia. Nu se înțelegea cu părintele şi avea deseori discuții contradictorii cu el. Ultima dată când am fost acolo, a intrat în casă şi părea foarte demoralizat. Era îmbrăcat rău, nebărbierit, nespălat şi se vedea cât este de neajutorat. S-a certat cu călugărul, a părăsit casa şi, din câte ştiu, nu s-a mai întors niciodată.

CAPITOLUL II

"În decursul istoriei multiseculare a omenirii, faptele de eroism au fost săvârşite în numele unor idei drepte, mărețe, nobile". (Albert Camus)

Galata - Iaşi

După mai bine de patru luni de anchetă sub teroare, pe 9 ianuarie 1950, toți cei arestați am fost transferați la Închisoarea Galata, din Iaşi.

Pe un ger cumplit, în jur de -15 grade Celsius, am fost duşi cu un camion acoperit doar cu o prelată. Era atât de frig, încât nu ne mai simțeam corpul şi aveam senzația că suntem purtați de o nălucă într-o regiune polară. Am ajuns pe la ora 2.00, noaptea, aproape înghețați şi mai mult morți decât vii.

În gangul închisorii, parcă înadins au căutat să ne țină cât mai mult, până când ne-au întocmit formele de încarcerare, după care ne-au dus în nişte încăperi de piatră - foste celule de pedeapsă pentru călugări. Inițial, clădirea a fost mânăstire, dar comuniştii au transformat-o în temniță, după cum au încercat să dărâme tot pe unde au trecut, atât pe Iisus, cât şi zidirile Lui. Pe un coridor cu geamuri sparte, se aflau 3 sau 4 celule cu dimensiuni care nu depăşeau 2,5 m lungime şi 1,5 m lățime. Şase inşi am fost duşi într-o celulă cu plafonul curbat, care avea la intrare cam 2 m înălțime, iar în partea opusă doar 0,75 m. Pe jos, erau doar câteva paie, iar în colțul din dreapta se afla o conductă scurtă care, probabil, provenea de la o chiuvetă, dispărută de multă vreme. Ajunşi acolo, toți ne-am îndreptat către țeava din colț, pentru necesități, dar care, înfundată fiind, nu a primit lichidul, aşa încât urina s-a revărsat pe sub paie.

Frânți de oboseală şi flămânzi, ne-am întins jos, încercând să ne odihnim într-o supraetajare piramidală a trupurilor. Astfel, la primul nivel erau trei inşi, în aşa-zisul al doilea - doi, iar în vârf, la cel de-al treilea nivel - unul. Cei dedesubt gemeau sub povara celor aşezați peste dânşii, dar aşa am făcut cu rândul până dimineața când am observat că înăuntru ninsese. Uşa celulei era decupată rotund cu un diametru de 28-30 cm, barat cu o cruce metalică pentru a nu se putea introduce mâncare sau obiecte. Peste noapte ninsese, iar fulgii de zăpadă care au pătruns prin geamurile sparte ale coridorului au ajuns şi în celula noastră, pe ferestruia de la uşă.

Aşa am zăcut acolo timp de trei săptămâni. Mă întreb şi astăzi dacă a fost realitate sau dacă, în acest interval bolnav fiind - cu febră de 38-39 grade, nu cumva am avut halucinații.

Ion Pillat şi Petru Groza, în proces

La sfârşitul lunii, pe 30 ianuarie, am fost dus într-un salon cu mai mulți deținuți, unde l-am cunoscut pe avocatul Filon Lauric, mare spadasin şi mare luptător al generației din 1922. Şef de cameră era Anton S. Anton, căruia noi îi spuneam ASA, tot acolo fiind şi studentul Petre Ungureanu, zis şi Patriciu, de loc din Mădei, județul Neamț.

Nu ştiu cum arătam dar, înspăimântați de apariția mea, aceşti oameni l-au chemat pe directorul închisorii, Bărbieru, de profesie bărbier, din Iaşi, de altfel, un om cumsecade. Împreună cu acesta, a venit şi un medic evreu, al cărui nume nu mi-l mai amintesc, ambii fiind însoțiți de Zgâmbău, prim-gardian la Galata. După ce m-au văzut, au dat ordin să primesc un regim de refacere şi medicamente. Mi se oferise deja un loc în fața sobei, în pat cu avocatul Arapu, fost prefect de Botoşani.

*

Avocatul Arapu făcea parte dintr-un lot celebru, împreună cu poetul Ion Pillat şi avocatul Silion - care o vreme a fost judecător şi la Broşteni-Neamţ. De numele acestor trei persoane se leagă un fapt ieşit din comun, în care victimă de moment a fost însuşi Petru Groza, în ciuda trecerii de care se bucura în faţa comuniştilor.

După iunie 1947, Pillat, Arapu şi Silion au mers la Bucureşti ca să-şi recapete moşiile luate cu japca de către comunişti şi s-au cazat la Hotelul Continental. Într-o zi, când stăteau la o masă în holul hotelului, şi-a făcut apariţia şi Petru Groza. Pillat a sărit de la masă şi l-a pălmuit pe Groza, strigând:

- Iată banditul care ne-a luat moşiile!

Cei trei au fost luaţi de Siguranţă şi duşi la anchetă. Acolo, comisarul anchetator, în mod contrar, în loc să le întocmească acte de trimitere în judecată, le-a redactat actele de punere în libertate, sugerându-le totodată şi cum să se apere la proces. Astfel, în instanţă, Ion Pillat a susţinut că ar fi spus «Iată banditul care mi-a luat servieta cu bani!», nefiind vorba, nici pe departe, despre Petru Groza.

Paşte zăvorât

În Săptămâna Patimilor din aprilie 1950, adieri primăvăratice au prins a pătrunde şi în celula noastră, iar lumina caldă şi blândă care răzbătea din înalturi era ca un semn al pogorârii Duhului peste noi, cei zăbreliţi în Galata Iaşului.

În seara Învierii, se auzeau clopotele dinspre Cetăţuie, vestindu-ne şi nouă marea sărbătoare a Luminii. Cu fiecare dangăt, o înfiorare tainică îmi cuprindea trupul iar în suflet mi se strecura lin şi prelung o bucurie caldă, care îmi amintea de pâlpâiri de lumânare şi lacrimi fierbinţi adunate într-o palmă de copil...

Era un preot catolic în celulă cu noi, care studiase la Roma. La rugămintea noastră, chiar după asfinţitul soarelui am început să asistăm la slujbă şi să dăm răspuns la strană preotului care a făcut întâi Drumul Crucii, cu cele 14 popasuri ale lui Iisus, pe Golgotă. Sunau toate clopotele în oraş la miezul nopţii când, cu o voce care se înălţa la ceruri, ne-a chemat blând şi rugător:

- Veniţi de luaţi Lumină!

Am trecut toţi prin faţa preotului care ne-a mângâiat fruntea şi creştetul, dar Lumină nu avea de unde să ne dea, căci nici măcar o lumânare nu putea fi aprinsă în toată blestemata de închisoare. Cu ochii scăldaţi în lacrimi, ne-am cerut iertare unul altuia şi ne-am îmbrăţişat, fiecare pomenind în gând numele celor dragi, al părinţilor, fraţilor şi copiilor...

Era atâta înduhovnicire acolo, încât până şi gardienii au asistat la slujbă într-o linişte desăvârşită, stând cu coatele pe geam. A fost o Înviere tristă, dar cu o trăire cum nu am întâlnit de multe ori în viaţă... Poate doar atunci, în copilărie, când am mers cu mama la biserică... Eram mic şi, văzând icoana lui Iisus cu coroană de spini pe cap, o tot întrebam:

- Cine este omul acela, mamă? De ce are spini pe cap?

Mama îmi răspundea în şoaptă şi mă mângâia pe creştet iar eu nu mai conteneam cu întrebările, înecându-mă în lacrimi:

- Cine L-a răstignit, mamă? De ce L-au bătut în cuie? De ce, mamă? De ce?

- Ssst! Ssst! încerca mama să mă liniştească.

Înţelegând tăcerea din şoaptele ei, pumnii mi s-au încleştat până ce unghiile mi-au intrat în carne, durere pe care o mai simt şi astăzi în mâinile-mi slăbite, prin care s-a cernut sfâşietor atâta timp...

Condamnarea

Prin Sentința nr. 166/1950 din 18 februarie, pronunțată în Dosarul nr. 45/1950 a Tribunalului Militar Iaşi, am fost condamnat la 8 (opt) ani închisoare corecțională şi 6 (şase) ani interdicție corecțională pentru crima de uneltire contra ordinii sociale şi la 3 (trei) ani închisoare corecțională pentru delictul de deținere de material interzis.

Capetele de acuzare stipulau sec:

«În fapt: Inculpatul Caraza Grigore a fost pregătit pentru intrarea în organizația subversivă de către Pamfil Sălăgeanu în primăvara anului 1949, fiind încadrat în organizație în luna mai 1949, când a depus şi jurământul în fața lui Sălăgeanu, primind de la acesta din urmă carnetul de membru nr.1314.

Împreună cu Sălăgeanu Pamfil, a fost organizatorul «Frățiilor de Arme» din districtul Ceahlău, fiind în acelaşi timp unul din cei mai activi membri ai organizației.

În calitate de membru, a cotizat sume de bani pentru organizație. A fost numit de Sălăgeanu Comisar prim, pentru activitatea sa deosebit de rodnică pentru organizație. A luat parte la şedințele organizației cu care ocazie a dat directive pentru buna sa funcționare.

În ziua de 15 mai 1949, a primit de la Pamfil Sălăgeanu 30 de manifeste subversive în scopul difuzării lor în public şi printre membrii organizației.

A recrutat mai mulți membri pentru organizație, organizând personal o parte din nuclee, purtând numele de «verigi», ca aceea din Călugăreni, cea din comuna Galu în care a numit comisar pe Felix Gutman, cea din comuna Pipirig, județul Neamț, precum şi cele din comuna Borca şi comuna Hangu.

A multiplicat şi răspândit manifeste, foi circulare şi foi de jurământ pe care le-a îndrumat verigilor în subordine.

Parte din materialul primit de la Pamfil Sălăgeanu şi multiplicat de acuzatul Caraza a fost ascuns la el, în grădina părinților săi din Călugăreni, unde a fost găsit cu ocazia percheziției domiciliare executate de organele de Securitate şi constituite corp delict.

În luna august, 1949, împreună cu Constantin Iosifescu şi Ioan Buium a inițiat o colectă de bani printre membrii organizației pentru confecționarea unei icoane reprezentându-l pe Arhanghelul Mihail.

S-a făcut dovada celor de mai sus cu propriile recunoaşteri ale acuzatului menținute parțial în fața instanței, coroborate cu mărturiile coacuzaților Sălăgeanu Pamfil, Felix Gutman, Roşu Vasile şi Cojocaru Aurel.

Cu drept de recurs.

Dată şi citită în şedință publică astăzi 18.02.1950.

SS Indescifrabil".

Nicolae Bistriceanu

Primul condamnat din lot, care a primit şi pedeapsa cea mai grea - 12 ani, a fost Nicolae Bistriceanu. La stabilirea anilor de detenție, Tribunalul Militar Iaşi a avut în vedere trecutul său şi activitatea ca român naționalist, ca fost primar în localitatea respectivă, la care se mai adăuga şi faptul că a fost considerat recidivist ca deținut politic.

Acest om de mare valoare şi de bună-credință a fost denunțat Securității de Constantin Hruşcă, venetic în părțile locului, venit din Oltenia ca învățător la Pipirig. În afară de faptul că era agent al Securității, miza pe căsătoria cu singurul copil al lui Nicolae Bistriceanu, Silvia, o frumoasă fată, în jur de 18-19 ani. Şansele lui ar fi fost minime dacă tatăl fetei nu ar fi fost

aruncat în temniță de această scursură a societății, care a făcut atâta rău familiei respective, precum şi unui număr de câteva zeci de persoane.

În timpul condamnării, Nicolae Bistriceanu a fost transferat pentru câteva luni de la Aiud la Iaşi. După ce i-a înştiințat pe ai săi cu o carte poştală primită de la administrația închisorii, a beneficiat de un vorbitor cu soția lui şi de un pachet cu alimente şi îmbrăcăminte, aflând totodată năucitoarea veste că Silvia s-a căsătorit cu acel Constantin Hruşcă. Îngrozit de cele auzite, a avut un cumplit acces de furie, strigându-i nevestei să facă în aşa fel încât să o despartă pe Silvia de Hruşcă, altfel, când va ieşi din închisoare, nu ştie dacă se va putea împăca vreodată cu acest gând sau îşi va pierde cumpătul.

Toate aceste lucruri mi le-a relatat el, la Aiud, dintr-o celulă care era situată oarecum vis-à-vis de celula mea, unde aripa lungă a Celularului se întâlnea în unghi drept cu cea scurtă. Cred că era prin 1955, iar după aceea nu l-am mai văzut. Ştiu că doi ani mai târziu, pe când încă mai eram la Răchitoasa, Nicolae Bistriceanu murea într-o celulă a cumplitei temnițe din Aiud. Numele lui se află incrustat pe una din plăcile de marmură care străjuiesc de o parte şi de alta scările ce coboară în Mausoleul de la Râpa Robilor, din Aiud.

Alături de această creatură Constantin Hruşcă, mai sunt atâția alții care au contribuit la aruncarea a mii de oameni în închisoare, uitând probabil că orice nelegiuire îşi are pedeapsa cuvenită în planul ceresc, proporțional cu răul pricinuit.

Aurel Cojocaru

Chiar în ziua de «Sf. Gheorghe», pe 23 aprilie 1950, Zgâmbău, primul gardian al închisorii, urmat de încă vreo câțiva subalterni, a deschis uşa saloanelor unde erau deținuții politici. Avea în mână un tabel şi ne-a spus ca toți cei care îşi aud numele să-şi facă bagajul şi să iasă în curte. Printre primii strigați, mi-am auzit şi eu numele, iar câteva minute mai târziu eram în curte, pentru percheziție corporală şi verificarea bagajelor.

Profitând de neatenția gardienilor, am intrat în corpul de clădire unde se afla un aşa-zis cabinet medical şi un salon cu câteva paturi pentru bolnavii foarte grav. Între ei, zăcea şi bunul meu prieten Aurel Cojocaru, cu TBC pulmonar, trăindu-şi în chinuri cumplite ultimele zile. Ne-am îmbrățişat după foarte multă vreme şi un noian nestăvilit de amintiri ne-a copleşit, înăbuşindu-ne parcă înadins cuvintele...

- Plec, Aurel! Nu ştiu unde... Poate la Aiud, la Gherla, poate la Canal... Ne despărțim şi nu ştiu când ne vom mai revedea.

Aurel făcea eforturi supraomeneşti să vorbească şi să pară vesel. Adunându-şi ultimele puteri, cu vocea stinsă şi tremurândă mi-a zis:

- Grigore, eu sunt tare bolnav şi mă tem că n-o să ne mai întâlnim niciodată pe lumea asta...

Când ne-am despărțit, am privit lung unul la altul, având presimțirea că este pentru ultima oară, apoi ne-am îmbrățişat plângând.

- La revedere, Aurel! i-am zis, zâmbind trist.

- La revedere, Grigore! Ne vom întâlni pe lumea cealaltă.

Încă mai plângea când am plecat şi cu mâna dreaptă străpungea văzduhul ca şi cum s-ar fi agățat de ceva văzut numai de el.

O lună mai târziu, prietenul meu Aurel Cojocaru trecea dincolo de viață, îndreptându-se spre infinit, acolo unde, la despărțirea noastră, degetele sale mângâiau azurul ca pe o icoană a izbăvirii din această lume nedreaptă.

CAPITOLUL III

«Copacul prostiei nu va rodi altceva decât răutate».
(Naser Khosrou)

Infernul lui Dante

Duba-vagon în care am fost urcați ca să fim duşi la Bucureşti era «oarbă» din cauza jaluzelelor care obloneau fereastra şi care, în afară de lumină, îți luau până şi aerul. În Gara de Nord, ne aştepta un cordon de gardieni care ne-au primit cu bâte, cu picioare în spate şi cu sudalme. Cele câteva autocamioane, unde stăteam întinşi pe burtă, păziți de patru gardieni postați la colțuri şi cu armele îndreptate către noi, au fost însoțite chiar de directorul Închisorii Jilava, Maromet, analfabet şi rău ca un câine turbat. Aşa am intrat în Închisoarea Văcăreşti, fostă mânăstire, care ne amintea de familia Văcăreştilor.

La ora zece, când s-a dat stingerea, a bătut şi clopotul mânăstirii. Aceleaşi sunete - care odinioară se înălțau la ceruri chemând lumea la Sfânta Liturghie - vesteau sfârşitul unei zile de muncă pentru sclavii năpăstuiți şi condamnați pe nedrept. Clopotele de altădată răsunau pentru o lume mai bună, mai dreaptă, cu frică de Dumnezeu, pe când cele de atunci se răsfrângeau peste o lume stăpânită de umbra neagră a diavolului roşu.

- Doamne, Iisuse Hristoase, Tu vezi toate câte ni se întâmplă?

Chiar dacă acel sfârşit de aprilie era încă destul de rece, am dormit o noapte afară, în curte, întinşi pe nişte rogojini şi supravegheați, bineînțeles, de paznicii temniceri. Ne-am strâns grămadă toți oropsiții, unii în alții, pentru a ne încălzi. Cerul ne-a acoperit iar stelele, atât de îndepărtate şi reci, de data aceasta parcă ne încălzeau cu lumina lor, încărcându-ne cu energie şi cu speranță.

A doua zi, am fost transferați la Închisoarea Jilava, fostul Fort 13 - una dintre cele 14 cetăți de apărare de pe centura Bucureştiului - transformat în temniță în 1907, când 11.000 de țărani au fost arestați, condamnați şi închişi în urma Răscoalei de la Flămânzi-Botoşani.

Jilava este închisoare subterană, la o adâncime apreciabilă, iar deasupra ei creştea iarbă şi păşteau vitele. Ca paznici gardieni, fuseseră concentrați acolo cei mai cruzi oameni din celelalte închisori din țară.

Regimul era înfiorător. Într-un salon de 30-35 de locuri, erau înghesuiți 150, 180 şi chiar 200 de condamnați. Oamenii stăteau în şezut, ocupând fiecare centimetru pătrat, dormind chiar şi pe sub paturi. Pereții erau groşi de 2 metri, ferestrele aveau obloanele bătute în cuie, iar paturile de fier erau suprapuse pe patru rânduri. Din cauza căldurii care se făcea acolo, deținuții stăteau în pielea goală, uzi de transpirație, leşinau foarte des iar cei bolnavi de inimă treceau ca fulgerați pe lumea cealaltă. Neavând loc unde să dorm, m-am culcat pe pervaz, cu capul înspre geam.

În cameră, era un butoi metalic, de circa 200 litri, fără capac, unde bieții de noi, urcați pe un postament, ne făceam nevoile, rând pe rând, înfruntând jena față de ceilalți. Nu ni se dădea hârtie igienică sau ziare de teamă să nu le folosim la scrierea unor mesaje. Mirosurile pestilențiale deveneau insuportabile, mai ales vara, iar tineta era evacuată la 2-3 zile, în acest fel adăugându-se încă o atrocitate la celelalte deja existente. Deținuților le scădea imunitatea, apăreau afecțiunile respiratorii după care deveneau şi mai vulnerabili la TBC.

Ca să ne mai oxigenăm cât de cât, preț de un minut ne așezam pe burtă în dreptul ușii și inspiram aerul, și acela viciat, venit de pe coridorul unde temnicerii, și ei murdari, stăteau necontenit la pândă. Infernul lui Dante a rămas mult în urmă față de iadul care se înstăpânise peste Jilava la acea vreme.

Maromet

Pentru a putea stăpâni, conduce și teroriza poporul, comuniștii s-au servit de elemente de cea mai joasă speță, de drojdia și scursura acestui neam. Un exemplu elocvent este Maromet, care a ajuns în timpul comunismului comandantul celei mai sălbatice închisori, Jilava, cunoscut ulterior printre cei mai sângeroși torționari comuniști. Înainte, fusese om de serviciu la primăria Sectorului Negru București - pe atunci, capitala fiind împărțită pe sectoare, în culori - galben era centrul, iar pentru celelalte sectoare fiind verde, roșu, albastru și negru.

Într-o zi, când Maromet trecea să își vadă robii, sub priviri îi căzu o maximă scrisă pe peretele unei celule: «Cine știe să moară nu va fi niciodată rob» (Seneca - filozof roman, sec. I d.H.). Înfuriat peste măsură, Maromet le-a strigat celor din camera respectivă:

- Care p.... mă-tii ești Seneca, mă?! Ieși afară!!!

Liniște.

- N-auzi, mă?! Ieși, mă, afară!!!

Aceeași liniște mormântală. Spumegând de mânie, Maromet se adresă unuia dintre însoțitorii săi:

- To... to... tovarășe mi... mi... milițian, mergi la Grefă și adu-mi tabelul camerei! Îl învăț eu minte pe Seneca!!!

Milițianul îi aduse tabelul și Maromet îl citi cu insistență de câteva ori, dar Seneca - nicăieri! Pentru că între timp se instalase o atmosferă de groază care nu prevestea nimic bun, un student îi spuse:

- Domnule comandant, Seneca a plecat de dimineață la tribunal pentru că astăzi avea termen și probabil că se va întoarce după-masă.

După ce îl înjură și pe student, luminat, Maromet i se adresă din nou milițianului :

- Mergi în poartă și, când o veni Seneca de la Tribunal, să mi-l aduci mie! I-arăt eu lui Seneca, Dumnezeii mă-sii!

După mai bine de jumătate de secol care a trecut de atunci, mă întreb dacă milițianul l-o mai fi așteptând și acum pe Seneca, în poarta închisorii.

Scump, dar face!

În timpul inspecțiilor sale, Maromet întâlni într-o celulă un fost funcționar al primăriei unde el fusese om de serviciu. Pentru că îl cunoștea foarte bine, se opri în fața lui, adresându-i-se de sus:

- Ce cauți aici, Popescule?

- Domnule comandant, am fost condamnat, imputându-mi-se un fapt de care nu mă fac vinovat.

Uitându-se mai atent, Maromet observă că victima avea la picioare lanțuri grele de pedeapsă.

- Popescule, dar de ce porți lanțuri? îl întrebă cu emfază, ca și cum n-ar fi știut nimic de acest lucru.

- Păi, să vedeți, domnule comandant. Cu o săptămână în urmă, am fost chemat la proces după ce am zăcut aici, în Jilava, mai bine de un an. În sala de judecată, spre marea mea surprindere, am văzut-o pe soția mea cu un copil în brațe. A arătat către mine apoi i-a

şoptit ceva, iar acesta a întins mânuţa înspre mine strigând: «Tata! Tata! Tata!» A fost un moment când totul s-a răvăşit în mine şi n-am mai ştiut ce fac. Am deschis portiţa boxei, am trântit-o peste gardianul care stătea în faţă şi din câţiva paşi am fost lângă soţia mea. Mi-am îmbrăţişat copilul, după care m-am întors liniştit în boxă. Totul s-a petrecut în câteva secunde. Judecătorul a bătut în masă şi i-a strigat gardianului să mă pună în lanţuri când ajung la Jilava.

A tăcut Popescu privind peste umărul comandantului undeva, departe. Cu un licăr de bucurie în ochi, parcă refăcea scena de atunci, îmbrăţişându-şi încă o dată copilul şi nevasta.

- Scump ai plătit, Popescule! zise Maromet. Scump!

- Scump, domnule comandant! Scump, dar face! În România comunistă, faptul de a-ţi săruta copilul pe care nu l-ai văzut niciodată constituie o infracţiune foarte gravă şi se pedepseşte cu lanţuri grele...

Valea Piersicilor

După chipul şi asemănarea diavolului, Maromet scotea din celule diferiţi oameni de vază ai neamului românesc şi, cu un sadism ieşit din comun, ordona gardienilor să-i bată până ce îi năpădea sângele. Alegea militari cu grad superior, cu precădere generali ai Armatei Române care, pe frontul de răsărit, săvârşiseră adevărate minuni de vitejie. Unul dintre ei a fost generalul Iacobici, mort la Jilava în urma bătăilor comandate de Maromet.

Acest Iacobici, care la vremea aceea era Şeful Marelui Stat Major, a fost chemat de pe front de către regele Mihai după căderea Odessei - la 16 octombrie 1941, când a luat decizia să-l înainteze pe Antonescu în grad. Imediat ce a sosit Ion Antonescu, regele l-a înaintat la cel mai înalt grad militar - Mareşal, distincţie care se oferă numai în urma unei mari bătălii câştigate pe front. Se ştie că Antonescu a fost al treilea mareşal al României, după Averescu şi Prezan.

*

Pe 6 septembrie 1940, regele Carol al II-lea a fost obligat să abdice, anunţând la radio că o face în favoarea fiului său Mihai. Atunci, în Piaţa Palatului s-a adunat foarte multă lume care striga: «Jos regele!», ca apoi aceiaşi oameni să strige «Trăiască regele!» - referindu-se de data aceasta la Mihai.

Două sau trei zile mai târziu, Mihai, Voievodul de Alba Iulia - denumire pe care i-o dăduse tatăl său după ce-i luase tronul pe 8 iunie 1930 - a depus jurământul de rege la Patriarhia Română. Cel care l-a uns ca rege a fost chiar patriarhul Nicodim Munteanu, de loc din Pipirig-Neamţ. La ceremonie, a fost un număr restrâns de martori, printre care se afla şi tânărul teolog Dumitru Bejan, din Hârlău, asistentul universitar al lui Dimitrie Gusti.

*

Jilava, această groaznică închisoare şi cu o reputaţie atât de tristă, are un câmp numit Valea Piersicilor, căruia i se mai spune şi Valea Plângerii pentru că în acest areal s-au făcut multe execuţii, sute de oameni trecând pe cealaltă lume, de cele mai multe ori nevinovaţi. Astfel, pe data de 1 iunie 1946, în Valea Piersicilor au fost executaţi unii dintre cei mai mari oameni care au condus destinele ţării: Mareşal Ion Antonescu, prof. univ. Mihai Antonescu - ministru de Externe, generalul Picky Vasiliu - fost comandant al Jandarmeriei Române, precum şi prof. univ. Gheorghe Alexianu - fost guvernator al Transnistriei.

În tot decursul istoriei, în orice conflict dintre două state, nu se cunoaşte nici un caz când cel care a pierdut să fie condamnat la moarte de către învingător. Excepţie s-a făcut doar în cel de-al doilea război mondial, cazul procesului de la Nürnberg, când învingătorul, hain şi

fără cap, şi-a ucis învinsul - dovadă crasă de subiectivism şi laşitate, pentru că, în orice situaţie, doi adversari care se confruntă trebuie să rămână cavaleri şi oameni de onoare.

Pe 21/22 iunie 1941, într-o sâmbăta spre duminică, generalul Ion Antonescu, conducătorul statului român, a declarat război fostei URSS, pentru a readuce la sânul patriei două provincii româneşti, Basarabia şi nordul Bucovinei, ambele cotropite de ruşi. Declaraţia de război a fost transmisă dintr-un vagon militar aflat în gara din Piatra Neamţ. După mulţi ani, într-o lume care părea mai bună decât cea din trecut, în apropierea aceleiaşi gări, s-a ridicat bustul celui care a fost mareşalul Ion Antonescu. O statuie similară a fost ridicată şi pe locul unde a fost executat, în Valea Plângerii-Jilava, de către Asociaţia «Pro-Basarabia şi Bucovina». Odată cu statuia din Piatra Neamţ, a dispărut şi cea din Valea Plângerii. Cine umblă la istoria noastră şi în ce scop?

Ce caută acei trădători în scumpa şi frământata istorie a neamului românesc şi cum ar putea sta alături de marii voievozi şi domnitori din toate timpurile? Abia acum, se “lucrează” la îndepărtarea lor din istoria României.

Oare nu pe drept cuvânt mareşalul Antonescu a fost numit, de o seamă de oameni politici şi istorici contemporani, cel mai mare patriot al secolului trecut?

CAPITOLUL IV

«Sunt oameni predestinați să concentreze în sufletul lor aspirațiile publice, oameni-drapel care se ivesc pe toate câmpurile de luptă (...) Sunt Tyrteii Elladei, (...) eroi cum îi numeşte Carlyle. Ființa lor este un rezumativ al societății, o concretizare a epocii». (Octavian Goga)

România - lagăr național

Prevalându-se de faptul că au ajuns la putere, comuniştii au inventat cele mai diabolice metode de aşa-zisă corecție, dar care nu aveau nimic în comun cu ceea ce se cheamă echivalent între gravitatea infracțiunii şi pedeapsa aplicată. Orice ar fi putut face atingere la orânduire era distrus fără discernământ, astfel ca nici o bridă să nu se mai răzlețească vreodată de imperiul supunerii pe care l-au instituit. Aşa au fost ucişi sute de mii de oameni în cumplitele temnițe comuniste, iar intelectualitatea, cea care prin valoarea-i incontestabilă ar fi amenințat poziția noului sistem, era decimată metodic.

Cum «depozitele» existente nu aveau capacitate suficientă pentru victimele condamnate, comuniştii au procedat la extinderea rapidă a numărului de închisori, astfel că, în scurt timp, România a devenit prima țară din lume care deținea cele mai multe obiective de exterminare pentru deținuții politici. A fost schimbată destinația inițială a unor amplasamente, cu predilecție vechi locaşuri de cult - mânăstiri, biserici, precum şi o serie de imobile a căror arhitectură solidă constituia o garanție pentru săvârşirea scopului criminal: genocidul unui popor. Chiar şi aşa, spațiul nu era îndeajuns. Şi au găsit o altă soluție: exterminarea în masă a opozanților!

Convoiul

De la închisorile şi securitățile din Bucureşti, în special Jilava - închisoare de triere, deținuții care trebuiau să ajungă în alte penitenciare din țară erau transportați în Gara de Nord. Acolo, undeva în capătul dinspre Basarabi, feriți de ochii publicului, erau urcați în trenul care urma să-i ducă la destinația stabilită.

Pe 25 aprilie 1950, seara, şi noi am fost încărcați în duba-tren cu direcția Aiud, unde am ajuns dimineața, pe la ora 10.30-11.00.

În gara Aiud, ne aştepta un număr mare de milițieni. Cum, la acea vreme, închisoarea nu avea în dotare maşini pentru transportul deținuților, de la gară am mers pe jos. Înconjurat de numeroşi gardieni cu armele în mână, convoiul nostru arăta trist şi dezolant. În față, erau doi soldați în termen, desculți, descoperiți şi atât de slăbiți, încât abia îşi duceau bocceaua cu cele câteva lucruri pe care le aveau. În afară de aceasta, aveau la picioare lanțuri grele de pedeapsă care sunau sinistru şi răscoleau praful pe drum. Cei doi, Macarie Boieroiu şi Ştefan Krepela, erau dintr-un lot dobrogean, având condamnare de muncă silnică pe viață şi, respectiv, 25 ani închisoare. În urma lor, veneau ceilalți deținuți în ochii cărora se citea groaza ca şi cum, la capătul drumului, i-ar fi aşteptat plutonul de execuție. Lumea se ferea de noi, intrând în prăvălii sau dând colțul străzii. Doar pe la geamuri, vedeam că se mişcă perdele apărând câte un cap de bătrân sau tânăr din dosul lor. Îmi amintesc versurile lui Radu Gyr:

«Rupți şi slabi şi ciuruiți de ploaie,
Vineți în amurgul citadin,

Zornăind sub bura de venin,
Poticniți în lanțuri şi noroaie,

Strâmbi de lanț, de burniță, de foame,
Ducem boarfa noastră-ntr-o boccea
În oraşu-n care nu ne vrea,
Beat de aburi calzi şi de reclame».

Zarca Mariei Tereza

Dacă deasupra Infernului lui Dante stătea scris: «Lasciate ogni speranza voi ch'entrate!» («Lăsați orice speranță voi cei intrați!»), deasupra intrării în această temniță scria Închisoarea Principală Aiud.

Socotită cea mai severă din sud-estul Europei, semăna foarte bine cu cea descrisă de Dante în volumul «Infernul». Astfel, pavilionul Celular era o clădire în formă de T, cu patru nivele, fiecare având 78 de celule şi două saloane mari. În interiorul închisorii, mai era o închisoare numită Zarcă - o clădire cu parter şi etaj, totalizînd 70 de celule - ridicată din ordinul împărătesei Maria Tereza, pentru osânda bieților români ardeleni. De acest lucru s-a ocupat Samuel Brukenthal, guvernatorul Ardealului şi, totodată, unul dintre amanții săi, aceeaşi persoană care a înființat muzeul din Sibiu şi care îi poartă numele.

Începând din anul 1929, Zarca a fost declarată insalubră, dar nu s-a ținut cont de acest fapt. Când am ajuns acolo, în 1950, pereții Zărcii erau umezi până la înălțimea de 1-1,5 m şi pe alocuri mucegăiți. Începând din vara lui 1953, în Zarcă şi cele două secții s-au montat peste geamuri obloane de culoare albastră, iar în Celular jaluzele din lemn, de aceeaşi culoare, aşa încât să nu putem vedea în curte. Doar printre crăpături, mai zăream un mic petic de cer înspre care ne îndreptam deseori privirile şi ne simțeam un pic mai liberi. Timp de peste 200 de ani, bieții români au umplut aceste celule de aspră pedeapsă. Acolo au făcut osândă cei mai mari oameni ai neamului românesc, profesori universitari, savanți, foşti miniştri, oameni de cultură, politicieni şi tot acolo au murit 34 de generali vestiți, eroi din ultimul război mondial. Nici nu bănuiam atunci că în Aiud voi executa 18 ani de temniță grea, din care 8 ani numai în această Zarcă.

Am fost repartizat în celula 199, etaj II, pe aripa orientată înspre nord, având la oarecare depărtare Cheile Turzii. Într-un spațiu cu o lungime de 4 m şi o lățime de 2 m, în colțul din stânga se afla tineta de murdărie, iar în colțul din dreapta vasul cu apă. Spre marea noastră bucurie, pe duşumeaua din scândură de brad ne-am întins, de la geam spre uşă, 8 inşi. Drept saltea şi velință, aveam o pătură foarte veche, roasă şi ruptă.

Aşa am stat acolo timp de aproape doi ani. Masa care ni se dădea atingea între 600 şi 700 calorii zilnic, apa era raționalizată - cam 32 linguri/om, din care beam, spălam vasele şi ne spălam mâinile şi fața. După puțin timp, abia ne mai puteam ridica, ținându-ne anevoios de pereți. Coapsele ne erau roase şi pline de puroi, iar muşchii se atrofiaseră, rămânând doar pielea care ne mai acoperea oasele.

Din datele furnizate de doctorul civil Ranca, medic al închisorii Aiud (ulterior, acesta va muri în condiții suspecte, acuzat de comunişti că ar fi protejat anumiți deținuți), din septembrie 1949 şi până la sfârşitul lui august 1950, au murit de foame 625 de inşi care au fost duşi la Râpa Robilor.

Klain Pincu

Din lotul Dobrogea, mi-l amintesc pe Gheorghe Gulea, macedonean, condamnat la muncă silnică pe viață – «MSV», care ocupase primul loc de lângă fereastră. Veneau la rând Klain Pincu, evreu, medicul portului, Emil Braun - funcționar în port şi translator de limbă engleză, Camara Ahile, grec, funcționar în port, şi eu - care stăteam lângă uşă. Mai erau Victor Sălăgeanu şi Pamfil Sălăgeanu, şi încă o persoană pe care nu mi-o mai amintesc.

În săptămânile care au urmat, Gheorghe Gulea şi Klain Pincu au avut nenumărate discuții, de cele mai multe ori în contradictoriu. Ascultându-i, am spus că, parțial, amândoi aveau dreptate, dar am remarcat că dr. Klain Pincu era mult mai bine pregătit, ceea ce îl situa deasupra interlocutorului său.

Într-o zi, Klain Pincu s-a aşezat lângă mine, spunându-mi în şoaptă:

- Te văd un băiat liniştit şi cu cap. Îmi pare rău că anii pe care îi ai de executat, din păcate, îi vei face pe toți.

- Ce vă determină să credeți acest lucru?, l-am întrebat curios, dar şi puțin revoltat.

- În primul rând, eşti român şi românii nu se ajută între ei, ci se duşmănesc, iar în al doilea rând, coloritul dumitale politic devine periculos numai la auzul acestor cuvinte. Eu sunt jidan, aşa cum spun românii despre noi, evreii, şi sunt căsătorit cu o româncă, din Brăila, deşi mă tem că va da divorț de mine în timp ce sunt închis. Dar noi ne ajutăm unii pe alții şi ai mei nu mă vor lăsa să fac toți cei 25 ani de temniță grea, la care am fost condamnat sub acuzația că, fiind medic în port, am lucrat cu străinii şi am primit de la aceştia cadouri şi bani. Eu nu am voie să fac mai mult de 5 ani, însă tu, copile, vei face toată închisoarea. Îmi pare rău că ți-am spus asta...

După ce am vorbit cu acest om, m-a cuprins un fel de frică şi ceva lăuntric îmi spunea că aşa va fi. Peste puțin timp, m-am despărțit de Klain Pincu, el plecând cu un lot la mina Baia Sprie. Din când în când, mai primeam câte o veste despre el şi ştiu că o vreme a fost sanitar la infirmeria minei. Am aflat apoi că exact după cinci ani, aşa cum estimase, a fost eliberat din închisoare.

Am reflectat îndelung după primirea acestei veşti. Câtă dreptate a avut Klain Pincu în ceea ce priveşte nația lui şi câtă dreptate a avut judecând nația mea, poporul din care mă trag şi care s-a născut pe aceste meleaguri, unde Sfântul Andrei ne-a adus scânteia divinității şi învățăturile lui Hristos! În țara mea, am deci libertatea să stau o viață în temniță pentru că mi-am iubit patria şi pe Iisus. Şi, la urma urmei, de ce să nu stau, că doar e țara mea!

Tablele morții

Pentru deținuții politici din Aiud, anul 1950 a însemnat poate cea mai grea perioadă de-a lungul existenței acestei temnițe. Exceptând camerele mari, cele 312 celule erau populate până la refuz de către cei peste 2400 deținuți, câte 8 în fiecare celulă, întinşi direct pe duşumea, aşa fel să nu mai rămână nici o palmă de loc neocupată.

Din când în când, politicii din două-trei celule erau scoşi la plimbare în curte, păstrând o anumită distanță între ei pentru a nu lua legătura unii cu alții. De o parte şi de alta a intrării în Celular, erau două table asemănătoare celor de la şcoală, unde se scria zilnic efectivul de pe etaje. Când gardienii au observat că noi urmăream totalul, tablele au dispărut.

În acea perioadă, Aiudul se afla în plin regim de exterminare. La ora 19.00, când se schimbau gardienii, paznicul Pavel, şeful secției parter, îşi striga colegii, luând de la aceştia o anumită situație.

Etajul III:
- Maier, câți ai astăzi?
- Doi!
Cu o voce mai înceată, ca pentru el, Pavel spunea:
- Puțin Maier!

Etajul II:
- Man, câți?
- Unu!
- Prea puțin!

Etajul I:
- Vasile Marcu, tu câți ai?
- Trei!

Aici, nu mai erau comentarii. La rândul său, Marcu întreba de fiecare dată:
- Da' tu, băi Pavele, câți ai?
Şi Pavel făcea adunarea cu voce tare, incluzându-i şi pe ai lui:
- Doi şi cu unul - trei şi cu trei - şase, şi cu unul - şapte! Şapte, bă!
Ascultam toți acest raport şi eu, nou-venit, nu ştiam despre ce este vorba însă cineva, care avea ceva vechime în Aiud, ne-a dezlegat taina:
- Fraților, asta înseamnă că astăzi au murit 7 inşi din Celular!
Aşezându-se în genunchi, a făcut cruce, a zis «Dumnezeu să-i ierte!» şi «Tatăl nostru», după care s-a rugat pentru cei dispăruți în ziua aceea.

Cele auzite după raportul gardienilor din acea seară mi-au fost confirmate mai târziu. Din celula unde stăteam, pe partea sudică a aripii lungi a Celularului, se putea vedea în stradă, până dincolo de zid, dar mai ales pe podul care traversa pârâul Aiudel. Din umbra care domnea în celulele noastre, deseori puteam vedea cum erau transportate sicriele cu deținuții decedați, pe nişte cărucioare. De fiecare dată, din dreapta sau din stânga noastră se auzea un pumn puternic în zid, ceea ce era semn că se întâmplă ceva deosebit iar noi trebuia să privim din colțul geamului. Aşa am văzut întâi un căruț cu două sicrie, un al doilea tot cu două şi ultimul cu trei sicrie. Era exact numărul care, cu puțin timp în urmă, fusese comunicat lui Pavel de către gardienii etajelor din Celular: şapte morți.

*

Deseori, când gardienii erau deja la parter pentru a ieşi din schimb, lipsea paznicul de la etajul I, Vasile Marcu. Dacă Pavel insista să coboare, acesta, doar în cămaşă şi transpirat, sprijinindu-se de balustrada punții, striga:
- Stai, măi, Pavele, că încă nu m-am săturat de bătut!!!

Ceahlăul, în vis

Pe la sfârşitul lunii august 1950, când se încheia un an în regim de exterminare prin înfometare, frig şi boală, mă ridicam foarte greu de pe duşumea. Forțele îmi erau sleite, picioarele nu mai aveau stabilitate, mi se întuneca în fața ochilor şi ameţeam.
De cele mai multe ori, încercările eşuau, dar o luam de la capăt, bazându-mă pe voința de a nu fi îngenuncheat de înfometarea la care eram supus. Încet, ca un copil căruia mama îi spunea «Hai, copăcel, copăcel!», rezemat sau agățându-mă de perete, încercam să ajung pe verticală. Nu rareori am căzut şi mi-am stâlcit nasul, obrajii sau m-am lovit la cap. Dacă ziua

se vorbea foarte des de mâncare, noaptea visam că sunt în fața unei mese uriaşe cu cele mai bune mâncăruri şi băuturi. Cârnații, de exemplu, îi mâncam pe lungime de metri iar omleta o făceam într-un cazan dintre cele mai mari. Dacă venea plantonul cu şeful de secție să ne aducă hârdăul cu mâncare, visam că îl ridic, îl pun la gură şi înghit tot, deşi acesta avea un volum mare şi o greutate de circa 50 kg.

Într-o noapte, m-am visat pe frumoasa vale a Bistriței privind măreția Ceahlăului şi am văzut că acesta, până la vârf, era de mămăligă. M-am repezit la el şi, în genunchi, apoi pe burtă, am început să-l mănânc de la poale, înaintând spre culmile înalte! Toată noaptea am mâncat din Ceahlău fără să mă satur, iar dimineața, în imediata apropiere a gurii, pe podea, era o baltă de salivă...

«Poate de veacuri, poate de mulți ani,
Nu am prânzit, nu am mai stat şi noi la cină...
Poate de veacuri, poate de mulți ani,
Am suge fier, am roade bolovani
Şi-am hăpăi moluz sau rogojină...» (Radu Gyr)

Prima oară la Neagra

Detenția politică în Aiud însemna nu doar supliciile diabolice pe care eram nevoiți să le suportăm, ci şi interzicerea dreptului de a privi dincolo de zăbrelele geamului.

Într-una din zile, după deschiderea de la ora 7.00, m-am înălțat pe vârfuri, încercând să mă uit în curtea închisorii dar, imediat, din uşa celulei, gardianul Filipescu mi-a făcut semn să-l urmez. Era poreclit Falcă Prăjită pentru că avea o parte a feței arsă din timpul când luptase pe frontul de răsărit. M-a dus la Neagra şi mi-a ordonat să mă dezbrac la pielea goală. Am stat 12 ore în această celulă neagră, la propriu şi la figurat: nu avea geamuri, ci doar nişte țevi care dădeau deasupra închisorii şi prin care se făcea un curent greu de suportat, cu atât mai puțin de mine care eram subalimentat de multă vreme şi slăbit, iar în acele zile plouase mult şi era foarte rece.

Intrarea în Celular se făcea prin capul T-ului şi era orientată în partea de est. La întâlnirea celor două aripi ale T-ului, vest şi sud, precum şi în nord şi vest, fiecare nivel avea două celule Neagra sau Celula Neagră, numite aşa pentru că erau lipsite de geamuri şi de orice orientare în afară, spre lumina zilei. Erau prevăzute cu o singură gură de aerisire către planşeul Celularului, însă țeava avea mai multe coturi care împiedicau pătrunderea luminii din afară. Uşa fiind înălțată cu vreo 3-4 cm, se făcea tiraj cu intrarea principală a Celularului, curentul fiind devastator pentru deținutul aflat în una din aceste celule. Cu vină sau fără vină, acolo stăteau deținuții pedepsiți care, indiferent de anotimp, erau dezbrăcați sau, în cel mai fericit caz, stăteau în cămaşă şi indispensabili. Timpul de şedere în această celulă era de cel puțin o zi şi o noapte, dar s-au înregistrat cazuri când au stat şi zile la rând, majoritatea ieşind de acolo foarte bolnavi.

Eu însumi, după 12 ore de pedeapsă la Neagra, dezbrăcat, am făcut congestie pulmonară, apoi TBC. În această celulă am stat singur, fiind una din rigorile de distrugere a celor pedepsiți. Era băgat un singur om, lipsindu-l astfel de posibilitate de a se aşeza spate în spate cu vreun alt pedepsit sau de a-şi face masaj unul altuia pentru a nu îngheța.

Totul era calculat diabolic. În încăperea respectivă, nu exista pat, bancă, vas de apă sau tinetă pentru necesități. Absolut nimic! Dacă îți era sete, nu deschideau uşa decât după lungi ore de aşteptare. Cu autoritatea celor cu drepturi depline asupra ta, ca individ care nu însemna nimic în ochii lor, când trebuia să ieşi pentru necesități îți strigau veninos:

- C...-te pe tine!

Abia după multă vreme, te scoteau în şuturi şi înjurături la WC, acordându-ți doar câteva secunde, astfel că nici măcar timpul necesar nu îl aveai...

În demența lor de scursuri ale societății, excelau în intenția de a șterge orice graniță între uman şi animal la condamnații politici. Astfel, erau zile când gardianul refuza să vină iar bietul om făcea pe el, după care trebuia să execute ceea ce i se ordona superior şi implacabil:

- Curăță cu mâna!!!

Bolnav de TBC

După 12 ore de stat la Neagra, am fost scos şi dus în celulă, unde doctorul Maximilian Corbu, specialist în boli pulmonare, fost medic la sanatoriile Toria şi Moroeni-Dâmbovița, şi el condamnat politic la acea vreme, mi-a pus diagnosticul de congestie pulmonară (în prezent, dr. Corbu este cetățean elvețian, locuieşte în Fribourg, oraş considerat «Florența Elveției»). Mi-a făcut o frecție ca să-mi revin, apoi a spus gardianului că sunt grav bolnav şi că trebuie să fiu scos din celulă. Zadarnic însă, au trecut multe zile până ce am fost văzut de doctorul închisorii, care s-a speriat de starea în care eram:

- Tu, copile, ce cauți aici, la politici?...

Era ora prânzului şi temperatura mea se ridicase la 39 grade Celsius. Imediat am fost izolat pe aripa stângă a etajului, socotită o rezervă a infirmeriei unde erau câteva celule pentru cei grav bolnavi, dar, din cauza temperaturii ridicate, aproape 40,5 grade, am căzut de două ori în comă. Prima oară s-a întâmplat pe 9 septembrie, pe la 9.00, dimineața, după ce fabrica de creozot din apropierea gării sunase îndelung. Corpul parcă îmi luase foc, creierul fierbea în cap iar mâinile şi picioarele nu le mai puteam mişca. Halucinam. Despre cele ce au urmat în acest timp, cam şase ore, mi-au povestit colegii de celulă. Dumnezeu parcă încă nu voia să mă ia la El.

Intrând întâmplător cu gardianul în celulă şi impresionat de starea în care mă găsise, doctorul Ranca a şoptit: «Este păcat ca acest copil să moară în puşcărie!» Mi-a adus antibiotice şi nu a plecat de lângă mine până ce nu s-a asigurat că încă nu-mi venise rândul...

Patru zile mai târziu, pe 13 septembrie, intram din nou în comă dar şi de această dată, ca prin minune, am fost salvat.

De-a lungul vieții, am observat că, înainte de a mă scufunda, dintr-un colț de Univers o mână mă readuce la suprafață pentru a mai respira o dată aerul rece, curat şi binefăcător. M-am trezit cu brațele îndreptate către cer, exclamând din adâncul sufletului: Doamne, încă o dată îți mulțumesc!»

Ata Constantinescu

Aripa stângă a Celularului fusese pregătită special pentru izolarea bolnavilor care nu mai încăpeau în puținele paturi de spital. Cei ajunşi în infirmerie erau doar nişte schelete, carnea şi muşchii care le acopereau oasele dispărând în cea mai mare parte. O categorie era formată din bolnavii de tuberculoză şi o alta din cei care aveau caşexie - edemul foamei. Din celula 199, susținut de un deținut pe nume Hainăroşie, din Jariştea-Vrancea, care era planton pe sală, am mers în camera mare 156 A de la etajul II, aripa stângă, unde erau Năstăsoiu, din Muscel, şi Dominic Mihailovici, care, fiind într-o avansată stare de descompunere fizică, avea să moară în scurt timp.

După câteva zile, a fost adus şi Ata Constantinescu, fost ministru al Agriculturii, feciorul lui Constantinescu, şi acesta tot ministru, zis şi «Porcul» - poreclă dată de regele Carol I care, nevorbind bine limba română, în loc să-i spună grasul, i-a zis porcul.

Ata Constantinescu avea o fisură la şira spinării din timpul detenţiei de la Canal. Unul dintre foştii torţionari ai Piteştiului, transferat între timp la Canal, l-a obligat să se urce pe o schelă de unde l-a împins, prăbuşirea fiind groaznică pentru volumul său. Înainte de accident, Ata Constantinescu avea o pondere corporală care depăşea 100 de kg, dar slăbise atât de mult în închisoare, încât trebuia sprijinit pentru a se ridica şi a face câţiva paşi.

Mă adresam numai cu «domnule ministru» dar m-a rugat, împreunându-şi mâinile, să-i spun simplu, «domnule Ata», căci, de câte ori auzeau asta, comuniştii îl snopeau în bătaie şi nu ar fi vrut să moară în temniţă.

După circa două săptămâni, Ata Constantinescu a fost scos din cameră şi n-am mai auzit nimic de dânsul. Abia după foarte mulţi ani, aveam să-l regăsesc pe un tabel întocmit în memoria foştilor camarazi de temniţă decedaţi în Aiud.

Mai târziu, în celulă a venit marele economist Mircea Cancicov, de loc din Bacău, fost ministru al Finanţelor în mai multe guvernări. Pe la începutul lunii octombrie 1950, când am fost mutat în altă celulă, Mircea Cancicov murea. Astfel, cel mai bun economist al nostru din toate timpurile s-a stins în Aiud, pentru că Partidul Comunist Român nu avea nevoie de creiere, ci doar de partea dorsală a oamenilor de nimic.

Alexandru Georgescu

Din camera mare 157 A, am fost mutat în celula 157, unde erau doi deţinuţi care executau o pedeapsă din ianuarie 1941. Am privit îndelung şi speriat la aceşti oameni aflaţi în al zecelea an de temniţă. Primul era Constantin Crişu, maistru croitor, din Bucureşti, un om cu multă credinţă şi rob nedezminţit al unui crez, căci aşa cum spunea cineva, crezurile politice sunt cele mai mari. Al doilea, întins pe pat, stătea inginerul Alexandru Georgescu, ploieştean, bolnav de TBC, în stare de descompunere.

De fiecare dată când tuşea - şi lucrul acesta îl făcea într-o scuipătoare, o sticlă specială - elimina din piept bucăţi mici de plămân. Am fost zguduit. Prima dată când am văzut, am simţit cum mâinile şi corpul îmi tremurau sacadat şi orice aş fi făcut nu-mi puteam stăpâni zvâcniturile. Aveam patul deasupra lui Constantin Crişu, în partea dreaptă. Ca bolnavi, ni s-a permis să stăm întinşi fără să fim pedepsiţi. De acolo, de sus, îl priveam pe Georgescu, care murea în fiecare zi, în fiecare oră, în fiecare clipă...

În ultimele zile, somnul îi era întrerupt de descompunerea galopantă a plămânilor şi un horcăit atât de puternic, încât se auzea şi pe coridor. Ştiu că, în dimineaţa de «Sfântul Dimitrie», suferinţele lui Alexandru Georgescu ajunseseră până acolo, încât nimic nu mai lăsa să se întrezărească vreo speranţă de viaţă pe chipul său, încă viu. Din paliditatea avută până atunci, faţa i s-a schimbat deodată în roz, în roşu şi apoi în vişiniu. Ochii insistau asupra mea şi am înţeles că vrea să-mi spună ceva. A întins braţele şi mi-a cuprins mâna dreapta. Mi-o strângea din ce în ce mai tare, apoi mi-a făcut semn să mă apropii şi mi-a şoptit:

- Grigore, mor! Am în fabrică un bun prieten, Alecu Cojocaru, ploieştean ca şi mine. Roagă-l să-i spună soţiei mele cum m-am prăpădit. Acum mor, nu am nimic cu nimeni şi nu urăsc pe nimeni!

Apoi, din ce în ce mai pierdut, mă rugă:

- Spune «Tatăl nostru»...

Rar, apăsat şi cu o voce din ce în ce mai ridicată, am început să spun: «Tatăl nostru, Carele eşti în ceruri, sfinţească numele Tău,vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta...»

Ochii lui Alexandru Georgescu mă pironeau, din ei pornind în fascicol o lumină de o forţă nemaiîntâlnită de mine până atunci. În timp ce rosteam rugăciunea domnească, forţa slăbea treptat... Când am spus «şi ne iartă nouă greşelile noastre», capul i-a căzut într-o parte iar braţul încă îmi era strâns ca într-o menghină. Murise. I-am trecut mâna stângă peste faţă pentru a-i lipi pleoapele şi am dat să-mi scot mâna dreaptă. M-am eliberat cu greu şi eram

răvăşit. Nu ştiam unde mă aflu. Am vrut să ies pe uşă, dar era încuiată. M-am dus înspre geam, însă era zăbrelit.

Era prima oară când prin mâinile mele se strecura viaţa cuiva fără ca să îmi fie îngăduit să o opresc. În acelaşi timp, m-a zguduit incomensurabilul triumf al morţii, care, de fapt, avea o singură dimensiune: clipa. Nu ştiam ce să fac... M-am urcat pe pat, m-am întors cu faţa la perete şi am plâns în neştire.

Busuiocul

Era toamnă târzie, încărcată de amintiri multe şi, fiind tare bolnav, mă rugam lui Dumnezeu să intre în celulă un preot - deţinut, desigur - ca să mă spovedesc. Nu ştiu de ce, dar mă încerca sentimentul că mi se apropie sfârşitul...

În celulă stăteam trei inşi şi trebuia să vină un al patrulea. Unul dintre cei doi, CFR-ist, fusese şef de gară la Cristeşti - pe linia ferată care iese la Blaj, dar şi la Aiud. La fiecare şuierat de tren, ne spunea de unde vine şi încotro merge, ne spunea chiar şi numărul acestuia, iar noaptea nu adormea până ce nu auzea ultimul tren, care pleca de la Cluj spre Bucureşti. Era atâta tristeţe pe faţa acestui om când auzea sunet sau trosnet de linie ferată, încât, privindu-l, îţi dădeau lacrimile.

Într-una din zile, în celulă a intrat un om de statură potrivită, în jur de 50 de ani, cu nişte ochi plăcuţi şi o figură blajină, ca de moldovean. După ce gardianul a izbit uşa şi a tras zăvorul, noul venit ni se adresă:

- Mă numesc... şi sunt preot.

Mare mi-a fost bucuria şi mi-am zis că Dumnezeu mi-a ascultat rugăciunea consimţind să-l trimită pe acel preot în celula noastră. I-am spus că mă simţeam foarte slăbit, că nu mai aveam siguranţa că voi prinde Crăciunul lui 1955 şi că aş fi vrut să mă spovedesc. Preotul i-a rugat pe ceilalţi doi camarazi să se retragă în colţul patului de lângă uşă şi chiar să stea în picioare, de vorbă, blocând în felul acesta privirile iscoditoare ale gardianului care ne pândea de la uşă. Mi-am spus păcatele căutând să nu uit nimic, iar părintele şi-a împreunat mâinile în formă de cruce peste creştetul meu, zicându-mi:

- Te iert şi te dezleg!

După săvârşirea acestei taine, cu un vârf de cui pe care îl avea a desfăcut cuta zeghei într-un anumit loc, de unde a scos - învelită într-o bucată de pânză curată - o firimitură de pâine ce fusese îmbibată în vin. Era Sfânta Împărtăşanie, deci Trupul şi Sângele Mântuitorului! Mi-a introdus-o în gură şi, înălţând ochii spre ceruri, a murmurat:

- Se împărtăşeşte robul Lui Dumnezeu...

Am simţit atunci un miros de busuioc atât de puternic, încât mi s-a umplut tot coşul pieptului şi aveam impresia că plămânii sunt neîncăpători. Mireasma îmi intra prin toţi porii corpului, pe faţă, pe tâmple, prin ochi, apoi ieşea din trup şi parcă o alta intra pentru a-i lua locul, ca într-un circuit.

După ce această Sfântă Taină a fost săvârşită, ne-am aşezat liniştiţi pe marginea patului şi, tare curios, l-am întrebat:

- Spune-mi, te rog, părinte, de unde ai avut busuioc? Şi unde l-ai păstrat, că eu nu am văzut când l-ai scos?

Preotul s-a uitat lung la mine şi m-a pus să repet întrebarea.

- Ei bine, frate Grigore, nu am busuioc! Nu am avut busuioc! - a întărit, privindu-mă în ochi. Eu nu simt mirosul, dar dacă dumneata îl simţi, să ştii că trăieşti nişte momente deosebite şi că Însuşi Iisus Hristos a fost prezent aici şi ţi-a pus mâna pe frunte! Stai liniştit că mai ai încă mult de trăit, nu aşa cum mi-ai spus dumneata că n-ai să ajungi de sărbătoarea Naşterii Domnului. M-a îmbrăţişat părintele, iar mirosul de busuioc a persistat în celulă încă multă vreme...

Era inimaginabil şi nu-mi dădeam seama ce s-a produs în ființa mea, de unde atâta linişte şi atât de multă bucurie... În tihna pe care o căpătasem, parcă m-aş fi aflat pe Valea Trandafirilor din Kazanlâc-Bulgaria, în Poiana Narciselor din Făgăraş sau mă vedeam departe, foarte departe, în Pacific, pe Insulele Hawai, unde cresc cele mai frumoase flori ale pământului, orhideele...

Colonelul Ceia - deținut în Aiud

Mare mi-a fost mirarea când, într-una din zilele lui aprilie 1951, a intrat în celulă deținutul Aurel Ceia. Fusese şeful Securității pe Moldova şi mă anchetase la Piatra Neamț, iar acum avea un rol bine determinat în Aiud. Pentru a şti să se păzească, le-am spus colegilor de celulă cine este noul venit, apoi am bătut în uşă şi am cerut gardianului să fiu mutat în altă cameră, refuzând să stau în acelaşi spațiu cu această creatură.

După ce i-am comunicat gardianului cererea mea, şi Ceia l-a chemat şoptindu-i ceva. Acesta l-a scos din celulă şi s-a întors după puțin timp.

Să fi trecut poate două-trei ceasuri de la acest incident când un gardian m-a dus în secția de vis-à-vis de Celular, într-o cameră unde îşi avea biroul ofițerul politic Văleanu. După ce mi-a adresat mai multe întrebări, mi-a spus că sunt un duşman al clasei muncitoare, care trebuie pedepsit exemplar. Astfel, după ce am ajuns în Celular, gardianul m-a dus la Neagra doar în cămaşă şi în indispensabili, unde am rămas până seara târziu, drept pedeapsă pentru că l-am deconspirat pe Aurel Ceia.

După confruntarea mea cu ofițerul politic Văleanu, Aurel Ceia a dispărut din Aiud, aspect care mi-a întărit convingerea că, în realitate, nu era deținut politic, ci îmbrăcase haina vărgată pentru a-i spiona pe anumiți deținuți politici. Fiind adus tocmai în celula în care mă aflam, cred că s-a scontat pe faptul că eu nu-mi amintesc figura lui, iar el ar mai putea scoate de la mine unele lucruri pe care Securitatea nu reuşise să le afle. Şi pentru a întregi acest lucru, aduc drept argument faptul că de atunci Ceia nu a mai apărut niciodată nici în Aiud şi nici în alte închisori din țară.

Generalul Gabriel Negrei

După mai bine de jumătate de an, prin martie 1951, boala mea de piept - TBC pulmonar - s-a cicatrizat şi am fost scos din infirmerie. La începutul lui mai, un ofițer şi doi gardieni au trecut prin celule întrebând de profesia fiecăruia, pentru a munci în fabrică. Atât pentru mine, cât şi pentru alții era unica şansă de a ieşi din celulă la mai multă lumină, la o mâncare mai acceptabilă, care să ne țină cât de cât pe linia de plutire, precum şi la o asistență medicală mai bună. De obicei, când aceştia aveau nevoie de mână de lucru pentru secția metalurgie, spuneam că sunt tâmplar, iar dacă aveau nevoie de tâmplar, spuneam că-s fierar, aşa că nu prea o nimeream. Atunci însă am spus că sunt tâmplar şi se pare că am avut puțin noroc. Ofițerul a notat numele meu şi, după o oră, m-a scos din celulă. L-a chemat pe şeful strungarilor în lemn, Aurel Herghelegiu, din Neamț, fost căpitan de jandarmi, iar de la fierărie un deținut politic, inginer de profesie, însoțit de maistrul civil Savonea. Ferindu-se de ofițeri şi gardieni, Herghelegiu m-a întrebat câți ani am, pentru ce sunt condamnat şi de unde sunt. Când i-am spus că am doar 22 de ani şi sunt din Neamț, m-a strâns uşor de mână şi mi-a spus că voi merge la el. În câteva luni, am deprins foarte bine această meserie şi am lucrat la un strung special piese de şah, rege şi regină, pentru export.

Să fi fost sfârşit de iunie, început de iulie când, ieşind din fabrică după schimbul I, am observat mai mulți deținuți, supravegheați de un gardian, care curățau curtea principală dintre Celular şi secțiile I şi II. În spatele meu, am auzit pe cineva care a zis:

- Ăsta-i domnul Caraza.

Unul dintre deţinuţi s-a apropiat de mine, scoţând de sub haină o legătură mică, în nişte cârpe albe. Pentru a se convinge, m-a întrebat dacă sunt într-adevăr Caraza, după care mi-a strecurat rapid bocceluţa.

- Ţine! mi-a zis. Este de la generalul Gabriel Negrei, care a murit cu o săptămână în urmă, în celula 253. Înainte de a se prăpădi, mi-a dat aceasta, cu rugămintea să ţi-o înmânez.

Am vrut să-i mai cer câteva amănunte, dar nu mai aveam glas iar lacrimile îmi podidiseră deja ochii şi sufletul.

Desfăcând bocceluţa, am descoperit cămaşa generalului pe care, din când în când, cât am stat cu el în celulă, o scotea, o întindea pe prici, o mângâia şoptindu-i ceva, ca unei fiinţe însufleţite. Era din mătase de culoare kaki, frumoasă şi bine croită, într-adevăr, o cămaşă de general şi de nobil, căci aşa îl cunoscusem în celulă şi aşa se purta cu toată lumea. Mi-am îngropat faţa în cămaşa generalului care purta cu ea atâtea amintiri... România pierduse încă un mare om, un erou care făcuse istorie. Moartea care bântuia până şi umbrele din tranşeele frontului nu l-a vrut pe general. Era prea valoros! Dar l-au vrut în schimb comuniştii cu toată laşitatea şi indiferenţa faţă de un asemenea mare om de stat.

*

Poate pentru că eram cel mai tânăr din celulă şi chiar din Aiud, aveam doar 22 de ani, generalul Gabriel Negrei ţinea foarte mult la mine, iar eu, în afară de faptul că îl respectam foarte mult, aveam şi multă dragoste faţă de el. Într-o zi, m-a chemat lângă dânsul, pe priciul unde era întins, spunându-mi mai mult în şoaptă:

- Eu nu am şanse să mai ies vreodată de aici, la cei 83 de ani pe care deja i-am împlinit. Dumneata, în schimb, vei ieşi sigur în libertate, chiar dacă vei face întreaga condamnare. Am o rugăminte. În primul război mondial, am luptat sub comanda generalului Eremia Grigorescu. Osemintele lui se află în Mausoleul de la Mărăşeşti, acolo, în Moldova, de unde eşti dumneata. Te rog mult, poposind vreodată în Mărăşeşti, caută mormântul ilustrului meu comandant şi aprinde o lumânare, dar spune-i că este din partea mea. Îmi promiţi?

- Da, domnule general. Voi face cu siguranţă acest lucru.

Câteva luni mai târziu, când el trecuse desigur şi apa Stixului, atunci când mi s-a înmânat cămaşa lui, mi-am amintit de promisiunea făcută - cea de a îngenunchea în faţa mormântului lui Eremia Grigorescu din Mausoleul de la Mărăşeşti.

Nichifor Crainic

În urma unei delaţiuni făcute de un fost student, Mircea, venit din grupa lui Ţurcanu, de la Piteşti, după un an am fost mutat la tâmplărie uşoară, într-o secţie condusă de Gheorghe Cojocaru, de loc din Dobreni-Neamţ. Acolo, am avut şansa să lucrez cu Ilie Rădulescu, fost director al ziarului «Porunca vremii», cu Darie Teodorescu, fost prefect al judeţului Neamţ (mort ulterior în Aiud) şi cu Florin Isar, fost ofiţer în Batalionul 13 Vânători de Munte Târgu Neamţ, al cărui comandament fusese vremelnic instalat în casa noastră, la Poiana Teiului. Din discuţiile avute, acesta şi-a amintit exact de timpul cât a stat la noi şi chiar de toţi membrii familiei noastre. Lângă mine lucra col. Mihai Eminescu, fiul lui Matei - fratele cel mai mic al Luceafărului poeziei româneşti şi ultimul descendent al familiei Eminescu. Acesta era căsătorit cu Profira, fiica lui Mihail Sadoveanu. Întrebat de mine cum se face că, în timp ce el este deţinut politic în temniţa din Aiud, socrul dumnealui se află printre mărimile comuniste care conduc destinele acestei ţări bătute de Dumnezeu, mi-a răspuns că acest om este foarte egoist, că niciodată nu va interveni pentru nimeni şi că înşişi copiii lui nu au urmat o facultate, oprindu-se la nivelul unui liceu sau al unei şcoli de menaj, cum este cazul soţiei sale.

La aceeaşi masă de lucru, se afla marele Nichifor Crainic, membru al Academiei Române, decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti, cel care a înfiinţat prima şi ultima catedră de mistică din România şi a doua din lume, după Viena, fost ministru al Propagandei, însă dincolo de toate aceste merite poeziile lui Nichifor Crainic atingeau Divinitatea. Mai târziu, l-am cunoscut şi pe filozoful Ioan Petrovici, şi acesta membru al Academiei Române, fost ministru al Cultelor, autor de manuale, cel care a ridicat în Parcul Cişmigiu grupul statuar al poeţilor noştri. Petrovici, în afară de autor de manuale de psihologie, este reprezentantul curentului idealist numit fideism - prin care religia se îmbină cu filozofia.

Faptul că lucram împreună cu aceşti oameni remarcabili îl consideram un privilegiu sau, mai degrabă, un dar providenţial. Nichifor Crainic şi Radu Gyr îmi spuneau că sunt volumele lor de poezii şi că, fiind mai tânăr, trebuie să le scot în afara închisorii, lucru ce mi-l sugera deseori şi filozoful Petrovici. De la Crainic şi Gyr, am învăţat sute de poezii, aşa încât, în ianuarie 1957, când m-am eliberat din Aiud, aveam în memorie peste 10.000 de versuri.

Nichifor Crainic era o comoară, un imens depozit de cea mai pură materie cenuşie. De la dânsul mi-au rămas întipărite în memorie atâtea lucruri care au avut menirea să-mi anihileze o bună parte din suferinţele ce m-au însoţit toată viaţa. Într-una din zile, la masa de lucru, ne-a povestit o întâmplare trăită de el, un exemplu tipic de ceea ce însemna «raiul comunist» nu numai pentru ţara noastră, ci pentru întreaga omenire.

Era în Zarcă, supus unui regim de exterminare lentă, dar sigură. Orice mişcare sau gest care ar fi putut fi interpretat altfel decât normal de către gardianul analfabet şi imbecil, pe Nichifor Crainic l-ar fi costat viaţa. Într-una din zile, la programul de seară, Nichifor Crainic şi un camarad de celulă, al cărui nume nu mi-l mai amintesc, s-au făcut «vinovaţi» în faţa gardianului de serviciu - pare-mi-se Barabaş. După ora închiderii de la 19.00, cei doi au fost scoşi din celulă, duşi la WC în pielea goală şi, după ce au fost luate geamurile şi depozitate pe coridor, uşa a fost încuiată. Era o iarnă cumplită, zăpada scârţia sub picioare şi parcă şi pietrele crăpau de atâta ger. Cei doi condamnaţi - de această dată de gardianul care avea drept de viaţă şi moarte asupra lor - au fost lăsaţi acolo.

Ca să nu îngheţe, de seara şi până dimineaţa, aceşti oameni s-au îmbrăţişat, au stat când faţă în faţă, când unul cu spatele în braţele celuilalt, şi-au făcut masaj unul altuia şi s-au lovit cu palmele reciproc, atingând toate părţile corpului.

WC-ul era ultima încăpere orientată spre sud, de unde se desfăcea o aripă formând un unghi de 90 de grade, iar vis-à-vis se afla o brutărie, unde nu se cocea pâine, ci doar turtoaie - un amestec de făină necernută cu apă şi puţină sare. Acolo lucrau doi sau trei deţinuţi de drept comun, şeful lor fiind vestitul Berilă, condamnat pentru o triplă crimă. De un sadism rar întâlnit, acest Berilă a dovedit că, totuşi, undeva în străfundul sufletului îi licărea şi o scânteie de generozitate. Înţelegând ce se petrece în WC, a băgat în buzunar patru turtoaie fierbinţi şi cu grijă - pentru că neatenţia l-ar fi costat viaţa - le-a aruncat pe geam acea mană cerească. Pentru ei, turtoaiele au fost salvarea.

Nichifor Crainic a făcut dublă pneumonie, dar a scăpat fiind mai rezistent decât colegul lui, care s-a stins în doar câteva zile.

*

În vara anului 1956, am stat cu Nichifor Crainic în acelaşi salon din Secţia a II-a a închisorii, unde mai era şi Kurt Mott, profesorul macedonean Gheorghe Zima (mort în Aiud după câţiva ani) şi unul din fraţii Cioculescu. Poziţia noastră era în apropierea uşii, pe partea dreaptă la intrare, la primul nivel, iar Crainic stătea la nivelul II al priciului, pe diagonală, în partea stângă. Era acest om atât de mare, încât tot timpul mă întrebam cum de încape într-un loc atât de strâmt, neaerisit, cu o tinetă de murdărie într-un colţ şi, mai ales, cărui fapt mi se datorează onoarea de a sta în aceeaşi încăpere cu el, cu marele Nichifor Crainic.

La ora 8.00, în capătul opus se auziră uşi deschizându-se şi un glas de gardian care striga:

- Lasă vorba! Ia pe câte unul şi ieşi în curte, la plimbare!

Afurisitul de gardian era unul dintre cei trei fraţi Maier, de loc din comuna Păjida, pe malul stâng al Mureşului, toţi temniceri dintre cei mai cruzi, mai blestemaţi şi mai diabolici oameni. Vasile era socotit cel mai feroce, urmat de Gheorghe şi celălalt frate, al cărui nume de botez nu mi-l mai amintesc. Mai aveau două surori, despre care se spunea că sunt şi ele temnicere, la Mislea, pe Valea Prahovei, o închisoare pentru femei condamnate politic. Deci, o familie de călăi şi nu ştiu dacă fraţii Samson, cei care au făcut execuţiile în Piaţa Concordiei, în Revoluţia franceză de la 1789, i-au depăşit în cruzime pe aceşti fraţi Maier.

La un moment dat, cineva dintre noi i se adresă lui Nichifor Crainic:

- Domnule profesor, vorbiţi-ne ceva! Trebuie să spun că acest mare om era un orator desăvârşit în orice domeniu. Putea vorbi ceasuri la rând, fără oprire, fără nici o pauză de "ă" sau de "î", oricând, la orice oră, trezit din somn sau înainte de a adormi, flămând, bolnav sau în oricare altă condiţie de întemniţat. În acea perioadă neagră din viaţa mea, am audiat multe personalităţi din crema intelectualităţii române, dar nimeni nu l-a egalat pe acest munte de om, Nichifor Crainic.

Şi a început maestrul să vorbească. În poziţia în care ne aflam în momentul când acesta a deschis gura, aşa am rămas, nimeni nu s-a mai mişcat. Cuvintele lui ieşeau ca dintr-o sursă de basm, dintr-un izvor de lumină, coborau parcă pe căi lactee, astrale, pe raze de luceferi. Toţi din încăpere îl ascultam fascinaţi. Mă întreb şi astăzi, cum a pus Dumnezeu atâta har în acest om şi de ce o aşa ilustră personalitate a trebuit să fie aruncată într-una dintre hrubele, temniţele murdare ale comunismului?

Trecuseră ore în şir şi noi, furaţi de melodia divină a lui Crainic, nu am realizat nici când a încetat deschiderea uşilor pentru plimbare, nici când bucătarii au adus hârdaiele cu mâncare pe coridor şi nici când a început distribuirea acelor lături mizerabile.

Deodată, zăvoarele au sunat surd iar uşa a fost izbită de perete. În prag - un Maier, care s-a îndreptat cu repeziciune înspre maestrul nostru, apostrofându-l:

- Crainic! Dă-mi cartea!

- Ce carte, domnule şef?

- Crainic, dă-mi cartea, spun! Nu stau eu de două ore în dosul uşii şi te ascult?!!

- N-am nici o carte, domnule şef!

Atunci au intervenit câţiva dintre oropsiţii celulei, încercând să-i explice gardianului îngrămădit la minte:

- Domnule şef, dar este Nichifor Crainic! N-a citit. A vorbit!

A stat gardianul uitându-se lung, meditând - dacă i se poate atribui această calitate unei fiinţe ca el, apoi, întorcându-se pentru a părăsi celula, i-a zis:

- Băăăi, Crainic, băi! Băga-te-aş în p.... mă-tii, da' deştept mai eşti!

*

Garderoba noastră se compunea din trei cămăşi, trei perechi de indispensabili, inclusiv chiloţii, şi trei perechi de ciorapi. În plus, aveam de acolo o bonetă, aceeaşi pe timp de vară şi iarnă. Când hainele erau ferfeniţe, ni se permitea să primim altele de acasă sau ni se dădeau de la magazia închisorii, de obicei foarte rupte şi rele. Într-un timp, au introdus echipamentul de vară - o bluză şi pantaloni scurţi din foaie de cort. În picioare, purtam încălţările pe care le aveam de acasă şi, când se stricau, ne dădeau bocanci, foarte uscaţi şi tari, de cele mai multe ori din acelaşi picior. Din această cauză, picioarele erau o rană deschisă, aveam tot felul de eczeme şi ciuperci. De 54 de ani, port o asemenea ciupercă la piciorul stâng, netratabilă.

Pentru că aveam doar două cămăşi mai bunişoare, a treia fiind numai petice, unul dintre colegii de cameră mi-a dat una nouă. Mai târziu, fiind într-o altă celulă, a intrat un om care executa o penitenţă din 1941. Avea o singură cămaşă şi, când o spăla, rămânea dezbrăcat. I-am dat o cămaşă de a mea, rămânând tot cu ce avusesem înainte. Doar două săptămâni de la această întâmplare, a mai venit cineva în celulă. În libertate, fusese o persoană sus-pusă şi

scăpase la percheziţie cu o cămaşă în plus, adică avea patru. Văzând ce rupturi aveam, mi-a dăruit o cămaşă de mătase, nou-nouță. Iată, mi-am zis, cine dă lui îşi dă şi dăruind, vei dobândi, căci cu fiecare lucru bun oferit din toată inima îți faci o comoară în cer.

Dorobanțu

Într-unul din saloanele secției a II-a, se aflau mai mulți intelectuali care aveau statut de bolnavi cronici, îndeosebi bătrâni, dar şi tineri cu puterile sleite, ajunşi la limita neputinței. În toamna anului 1952, căpitanul Dorobanțu, comandantul închisorii, urmat de ofițerul de serviciu şi mai mulți gardieni, a trecut prin celule pentru a-i scoate la muncă pe deținuții care păreau mai puțin bolnavi.

Intrând în salonul respectiv, a ordonat ca bolnavii să se aşeze pe două rânduri, față în față, aşa încât să-i poată analiza cu atenție.

- Ce boală ai? îl întrebă pe primul.

- Sunt bolnav de inimă.

- Şi eu sunt bolnav de inimă! zise Dorobanțu, făcându-i semn gardianului să îl ia în primire.

- Cum te cheamă şi ce boală ai?

- Sunt bolnav de ficat.

- Şi eu sunt bolnav de ficat! Ieşi în p.... mă-tii în fabrică!

Aşa trecea de la un deținut la altul şi, după ce afla diagnosticul fiecăruia, Dorobanțu replica invariabil: «Şi eu sunt bolnav! Ieşi în p... mă-ti în fabrică!»

Către sfârşitul celor două şiruri de bolnavi, era Cristofor Dancu, un tip cu fizicul neplăcut, dar de o inteligență sclipitoare. Fusese ziarist de mare talie la «Universul» lui Stelian Popescu şi la «Curentul» lui Pamfil Şeicaru, apoi călugăr, licențiat în Teologie şi în Drept.

Cu toate că Dorobanțu îl ştia foarte bine, îl întrebă cu acelaşi nezdruncinat dispreț:

- Tu ce boală ai?

- Eu sunt nebun, domnule comandant!

- Şi eu sunt nebun, Dancule!

Ironia biciuitoare a deținutului parcă îl înecă pe Dorobanțu, cel năpădit până atunci de toate bolile pământului. Se dezmetici în râsetele din salon:

- Îââââ!!! F...-ți Dumnezeii mă-tii, Dancule! Ieşi în p.... mă-tii afară! Schiță un gest pentru a-l lovi cu piciorul în spate, dar Dancu se feri cu abilitate.

Înfuriat peste măsură pentru că şi gardienii au cutezat să râdă, Dorobanțu se întoarse brusc, renunțând la a mai merge prin celelalte saloane.

Roata Robilor

În primăvară, stăteam în celulă cu Dumitru Coman din Galați, Stamate Craiu, din părțile Moldovei, şi Ştefan Ciocâltău, fost funcționar superior, pare-mi-se consul al României la Istanbul. Lucra la Roata Robilor. Întrebându-l ce anume face acolo, mi-a spus să trec pe la el şi să văd această roată, care era amplasată în curtea fabricii, în spatele WC.

CAPITOLUL V

"Nu trebuie să ne fie frică nici de sărăcie, nici de exil, nici de închisoare, nici de moarte; dar trebuie să nu ne temem de frică". (Epictet)

Domiciliul obligatoriu

Teroarea instituită de Gheorghe Gheorghiu-Dej a devenit şi mai crâncenă după 1948. De inspirație sovietică, exterminarea luptătorilor anticomunişti s-a extins cu repeziciune devenind un soi de virtute proletară, ale cărei cifre înregistrate erau raportate săptămânal la Moscova. Cum, la acea vreme, Canalul Dunăre-Marea Neagră rezolva doar parțial distrugerea în masă a intelectualității şi a burgheziei, au fost înființate numeroase lagăre de muncă. Astfel, Bărăganul românesc a fost populat cu deportați, cu precădere «chiaburi», «duşmani ai poporului», «bandiți», «criminali» etc. Au fost concentrate forțe masive de muncă sub cerul absolut liber, surghiuniților rezervându-li-se drepturile de a suferi şi de a tăcea pentru a supraviețui în marele lagăr socialist.

D.O. - domiciliul obligatoriu sau domiciliul forțat - era o nouă condamnare care nu trecea prin fața nici unui tribunal şi nu urma nici o sentință. Venea de undeva dintr-un ascunziş, care îți mai adăuga la suferința din temniță şi un anumit număr de luni, având în vedere că D.O. nu se număra în ani. Acest domiciliu era dat de ofițerul politic şi conducerea închisorii din care plecai, în funcție de numărul denunțurilor pe care le aveai la dosar, întocmite de cei cu care împărțeai necazurile şi suferințele.

*

Pe 23 ianuarie 1957, am părăsit închisoarea pentru a merge în domiciliul obligatoriu la Răchitoasa din Bărăgan, fiind predat Miliției Aiud. Acolo, am mai aşteptat 24 de ore împreună cu un alt coleg de suferință, Costea, din Tomnatec-Timiş, care mergea, tot în D.O., la Lăteşti. Milițienii s-au purtat frumos cu noi şi ne-au dat liber atât în noaptea respectivă, cât şi a doua zi, pentru a vizita Aiudul şi a merge unde vrem noi. Atât ofițeri de la Miliție, cât şi locuitori ai Aiudului, care puteau lesne ghici de unde venim, ne întrebau plini de curiozitate:

- Dar ce vă făceau milițienii din închisoare de strigați cu atâta disperare după ajutor? Chiar voiau să vă omoare?!

În acea noapte şi în ziua următoare, de câte ori am intrat într-un restaurant sau un local ca să mâncăm ceva, am primit cu mult mai mult decât doream, inclusiv mici pachete din partea unor oameni pe care nu-i cunoşteam şi nici nu ne întrebau nimic. Am încercat să le dăm bani, dar nici unul nu a acceptat.

Pentru noi, obişnuiți de ani întregi cu foarte puțin sau deloc, gestul lor avea aureolă serafică şi o valoare morală aparte. Se întâmpla pentru prima oară după foarte multă vreme când eram priviți ca oameni, ba mai mult, îi simțeam solidari cu lupta şi suferințele noastre:

- Ştim de unde veniți! ne spuneau cu voce tremurândă. Dumneavoastră sunteți cei care ați înălțat un steag şi pentru noi!

În dimineața zilei de 25 ianuarie 1957, însoțit de un milițian, descindeam în Gara de Nord, unde am avut o hemoptizie. Fusesem diagnosticat cu TBC pulmonar activ, diseminare în formă de fagure de albine, ceea ce însemna că pe suprafața plămânilor mei bacilul îşi făcuse multe cuiburi. La eliberare, doctorul Gheorghe Şerban îmi dăduse câteva flacoane cu Streptomicină, din care trebuia să fac zilnic o injecție. Speriat, milițianul m-a dus la punctul

farmaceutic al Miliției din gară iar o soră de caritate mi-a făcut injecția, punându-mă astfel pe picioare.

Pentru că următorul tren spre Feteşti era seara şi profitând de faptul că mă simțeam foarte slăbit, am cerut gardianului să mergem şi să-l căutăm pe fratele meu. Împreună cu milițianul şi colegul meu, am mers la adresa unde locuia în urmă cu 8 ani, dar nu l-am mai găsit acolo, apoi am mers la o altă adresă şi, în cele din urmă, l-am căutat la Uzinele «Vulcan». Ieşise de puțin timp din schimbul de noapte, dar atunci am întâlnit-o prima dată pe soția lui, pe numele de domnişoară Nuța Velicu. M-a primit cu o căldură deosebită, apoi ne-a condus acasă, unde mi-am revăzut fratele. La micul dejun, mi-am amintit că era ziua mea onomastică, Sfântul Grigore Teologul.

Seara, Gelu a rămas pe peronul Gării de Nord cu privirile încețoşate după trenul care mă ducea la Feteşti.

La postul de miliție al raionului, i-am întâlnit pe ing. Neagu Lungu şi pe avocatul Jan Aristide, care aveau aceeaşi destinație: Satul Nou-Răchitoasa, raionul Feteşti, regiunea Constanța. De acolo, un milițian ne-a condus la Miliția Giurgeni, comună situată lângă bacul Giurgeni-Vadul Oii, pe Dunărea Veche, aval de Piua Pietrii, fostă Cetatea de Floci a lui Mihai Viteazul. De acolo, pe digul Dunării, tot în aval, la circa 4 km, era situat acest Sat Blestemat, cum l-a numit preotul Dumitru Bejan.

Era duminică, 27 ianuarie 1957, când am ajuns la Răchitoasa, unde ochii nu aveau nici un punct de desfătare şi nici un loc de odihnă spirituală pe tot întinsul său. Acolo, ne-a primit şeful de miliție Duroiu, tuciuriu din naştere dar care nu era un om rău, citindu-ne dintr-o condică de prezență numele celor care se aflau în D.O. Ne-a mai spus că trebuie să stăm o perioadă la unul dintre D.O.-işti, până ce vom repara o casă părăsită de a bănățenilor, care au locuit forțat acolo până când stăpânirea s-a reîmpăcat cu Tito.

Totodată, ni s-a adus la cunoştință că drepturile noastre se mărgineau la a parcurge o distanță cu raza de 15 km, iar dacă depăşim, riscăm o condamnare de la 3 la 5 ani. La hotar de raion sau regiune, aria se restrângea pentru că nu aveam voie să depăşim aceste linii. În fiecare duminică, în cursul dimineții, eram obligați să mergem la Miliție pentru a semna de prezență în domiciliul respectiv. Am fost atenționați că, la orice oră din zi sau din noapte, milițianul va bate în uşă sau în geam ca să vadă dacă suntem prezenți.

Marcel Cazacu

Ne-a găzduit Ion Vorovenciu, economist, de loc din Rucăr-Muscel, acolo fiind şi amicul meu Alfred Cureliuc, venit din Putila-Storojineț, unul din cele două județe luate în mod samavolnic de către Stalin.

După ce m-am trezit dintr-un somn adânc, însoțit de Alfred am plecat să-l cunosc pe Marcel Cazacu. Originar din Rădăuți, Marcel avea doar cu un an mai puțin decât mine, era un tânăr frumos, inteligent, chiar timid şi de o seriozitate cu mult peste vârsta pe care o avea. În seara aceea, mi-am dat seama că este un om cu totul deosebit. Mai târziu, aveam să aflu că şi el - ca şi mine, de altfel - a avut sentimentul că ne-am fi cunoscut într-o altă lume, într-o altă viață, pe alte tărâmuri...

*

Părinții lui avuseseră o librărie şi o mică fabrică în Rădăuți dar au fost nevoiți să părăsească localitatea pentru a nu fi trecuți în rândul chiaburilor. Astfel, şi-au schimbat domiciliul în Zlatna-Alba, apoi la Timişoara.

În 1948, în noaptea de 13 spre 14 mai, când Marcel mergea să-şi revadă meleagurile natale de care îl apucase un dor nemărginit, a fost arestat şi aruncat în temniță. După 8 ani de

închisoare cu toate ororile regimului comunist, pe 14 mai 1956 a fost pus în libertate. Era de nerecunoscut!

Tatăl lui Marcel venise la Gherla cu vreo trei zile mai înainte şi, din când în când, ca din întâmplare, trecea pe trotuarul din faţa închisorii ca un simplu drumeţ. În ziua eliberării, când bătea din nou această cale, a văzut un tânăr slab şi îmbrăcat foarte rău ieşind pe poarta temniţei care păşea descumpănit de-a lungul trotuarului şi destul de anevoios. Deodată, se poticni şi încercă să se prindă de zid ca să evite căderea... N-a reuşit şi a rămas nemişcat jos.

Cum poarta temniţei se închisese şi pe stradă nu mai era nici ţipenie de om, Gheorghe Cazacu a traversat şoseaua şi l-a ridicat, încercând să-l menţină în picioare, rezemat de zid.

- Cum te cheamă? l-a întrebat înspăimântat pe tânăr.

- Marcel, şopti tânărul. Marcel Cazacu...

Gheorghe Cazacu încremeni: tatăl şi fiul se întâlneau după multă vreme într-o îmbrăţişare sfâşietor de dureroasă, plângând în hohote...

*

Situaţia familiei mele era destul de precară, astfel că n-am îndrăznit să cer ceva de acasă. Am scris doar că nu am voie să părăsesc zona şi, dacă aş fi făcut-o, riscam să fiu aruncat din nou în închisoare, de această dată pentru infracţiune de drept comun.

Muncisem în Aiud, în fabrica închisorii, din mai 1951 până prin octombrie 1953, şi toată agoniseala mea în numerar se ridica la circa 250-260 de lei. Dacă cineva îşi poate imagina, atât îmi mai rămăsese din banii pe care îi realizasem în doi ani şi cinci luni de muncă în Aiud! Cu atât am rămas după ce, din câştigul mizerabil obţinut, circa 1 leu pe zi, mi-am plătit mai întâi temnicerul, adică pe cel care mă lovea, mă izola, mă tortura şi chiar avea puterea să dispună de propria-mi viaţă! Pare un paradox, dar în România comunistă faptul era la ordinea zilei. Deci, aceasta era toată averea mea la acea oră, plus zdrenţele de pe mine - ceea ce mai rămăsese după aproape 8 ani de osândă.

Având o situaţie mai bună, Marcel m-a ajutat foarte mult, astfel că toată luna februarie mi-a adus în fiecare dimineaţă câte o sticlă de lapte, ceea ce a contat enorm în vindecarea TBC-ului pulmonar.

*

Trecuse aproape o lună de când ajunsesem în D.O. Într-una din zile, când spălam rufe, la intrare am auzit vocea lui Marin Dumitrescu şi încă una stinsă, obosită, pe care nu o ştiam. Când s-a deschis uşa, în prag era tata.

Plecase bietul de el de la poalele Ceahlăului, ca să-şi găsească feciorul în Bărăgan.

- Grigore! Grigore! N-am crezut că am să te mai văd vreodată!

Din bagajul pe care îl avea, a început să scoată diferite bunătăţi şi ceva băutură.

- Astea, mi-a spus, sunt de la maică-ta, şi îmi arătă nişte plăcinte «Poale-n brâu». Să ştii că le-a făcut noaptea şi, când mi le-a pus în bagaj, le-a stropit cu lacrimi. Am venit într-un suflet din Poiană şi cred că nimeni nu m-ar fi putut opri dacă ar fi încercat să o facă. Pe la noi, este aşa cum ai lăsat şi te aşteaptă toată lumea din sat. Mă întreabă elevii pe care i-ai avut la şcoală şi oamenii din sat de ce nu vii. Uite, aici ai o scrisoare de la bunul tău învăţător, Ionel Ciucanu. Să ştii că de primăvara şi până toamna, păsările cântă în grădină, livada este plină de fructe şi florile pe strat parcă şi ele mă întreabă unde eşti.

În cele câteva zile cât a stat la mine, a plâns bietul de el mult timp şi, din puţinii bani pe care îi avea, mi-a mai lăsat şi mie.

Înainte de a se întoarce pe Valea Bistriţei, tata îşi roti privirile în jur şi murmură ca pentru dânsul:

- Doamne! Dar urât şi pustiu mai e prin locurile astea!

*

În luna mai a anului următor, l-am invitat pentru a sta cu mine măcar două săptămâni şi i-am trimis bani de drum. În sat, tata lua trei mese pe zi la familia Moraru, doamna fiind recunoscută pentru priceperea ei culinară însă, după câteva zile, mi-a spus cu o oarecare tristeţe în glas:

- Se mănâncă foarte bine, se face mâncare deosebit de bună, dar tot pâine, pâine... Mămăligă, de ce nu-mi dă?

Răchitoasa

Am stat la Ion Vorovenciu până în primăvară când am reparat o casă împreună cu Alfred Cureliuc, unde ne-am şi mutat. De la bănăţenii, saşii şi şvabii care s-au întors la casele lor, ne rămăsese o mică biserică făcută din paiantă şi acoperită cu stuf, o cooperativă (magazin), o primărie şi un post de miliţie. Se mai afla acolo şi o mică piaţă, unde câţiva macedoneni, saşi şi olteni îşi aduceau duminica, spre vânzare, puţinele lor produse.

Satul nu avea şosele pietruite, ci doar nişte drumuri pe care, atunci când ploua, nu le puteai străbate decât numai în cizme de cauciuc, noroiul ajungând până aproape de genunchi. Uneori, se întâmpla să nu mai poţi smulge cizma din clisă, călcai alături şi plecai cu ea în mână. Fântânile aveau apa sărată, astfel că până şi apa dulce era adusă cu sacaua din Dunăre şi distribuită cu găleata, contra unei anumite sume de bani.

Căldura în Bărăgan trecea peste 35 grade Celsius, de multe ori având loc acel fenomen numit «Fata Morgana», când ne îndreptam către un ochi de apă dulce, dar la care nu mai ajungeam niciodată. Din când în când, mă vizita cineva din familie şi parcă aducea cu sine nostalgia locurilor natale, frumoasa vale a Bistriţei şi maiestuosul Ceahlău, socotit Olimpul neamului românesc. Pe rând, au venit să mă vadă fratele meu Gelu şi Alexandrina, sora mai mare.

De Paşte, în 1958, când plouase şi era foarte rece, mi-a bătut în uşă Alexandrina. Pentru că tremura de frig, m-a rugat să fac focul. Dintr-o găleată, unde aveam motorină arsă, am scos două cărămizi îmbibate, apoi le-am introdus în sobă. Rezemându-le în partea de sus, în golul dintre ele am băgat câţiva coceni de porumb, nişte surcele şi hârtie de ziar, apoi le-am dat foc. Ceasuri întregi, sora mea nu şi-a mai luat ochii de la plită şi nu înţelegea cum am făcut să ardă şi să dea căldură în casă cele două cărămizi scoase din găleată. Şi astăzi, după ani, îşi aminteşte de acea întâmplare şi o văd făcând cruce: «Doamne, da' asta n-am mai putut s-o cred!»

În fiecare duminică, mergeam la biserica din sat, unde slujeau preoţii Constantin Stoicescu şi Drăguş, iar de la strană dădeau răspuns preoţii Dumitru Bejan şi Ion Mereu - care, de fapt, era greco-catolic. Când slujba ajungea la rugăciunea domnească, în biserică se auzea o voce care cânta «Tatăl nostru» după Ciprian Porumbescu, sunetele înlănţuindu-se blând, în unduiri de pace, lumină şi împăcare. Totul era atât de înălţător, încât ochii mei căutau în slăvi, vrând parcă să mă conving dacă nu cumva s-a deschis cupola pentru ca Sfânta Liturghie să urce lin, însoţită de îngeri, la picioarele Lui Iisus. Era Marcel Cazacu.

În toată perioada de surghiun la Răchitoasa, acolo unde Securitatea şi conducerea temniţei ne trimiseseră fără nici un suport juridic încălecându-ne pedeapsă peste pedeapsă, ne-am simţit poate cel mai aproape de Dumnezeu şi mai încrezători în idealul libertăţii.

La orezărie

În ferma Luciu-Giurgeni, posturile importante şi cel mai greu de executat erau ocupate de D.O.-işti, adică cetăţenii ieşiţi din temniţă ca foşti deţinuţi politici. În Bărăgan, erau

aruncați oameni titrați, cei mai buni dintre cei buni, cu o putere de muncă deosebită şi o corectitudine pe măsură, dar erau împiedicați să ocupe posturi potrivit pregătirii fiecăruia, astfel că persoane cu două licențe şi doctorate erau paznici de noapte, paznici de câmp sau săpau pământul pentru ridicarea digurilor.

Starea sănătății mele se îmbunătățise şi începând cu 1 aprilie am ocupat un post de contabil la orezăria GAS Luciu-Giurgeni, situată la 4 km pe digul Dunării, înspre Brăila, pe fosta proprietate a lui Negru Ponte. Moşia lui Negru Ponte, acum GAS, se întindea pe o suprafață de 25.000 ha; avea 25.000 oi, 700 bovine, 70-80 cabaline, câteva sute de stupi, precum şi luciu de apă - un heleşteu cu foarte mult peşte.

Orezăria avea o suprafață de 1.250 ha şi era mărginită de satele Mihai Viteazul, Călmățui şi Otmăt. Din totalul celor 1.250 ha, o parte era situată în locul numit Vaca, secție cuprinsă între Dunărea Veche şi râul Ialomița. Dincolo de Dunăre, mai era o suprafață de teren tot de a lui Negru Ponte, Sectorul Vărsătură, iar luntraşul care făcea legătura cu această moşie era moş Patap, un lipovan bătrân ca timpul.

În birourile orezăriei, am lucrat până în primăvara anului 1958, când am cerut să trec normator pe teren, fixându-mi locul central la Cantonul lui Zamfir.

Marin Dumitrescu

În vara lui 1957, plouase mult şi apele Dunării se revărsaseră, umplând multe gropi, destul de adânci. Prin iulie, am mers cu Jan Aristide şi cu Marin Dumitrescu să facem baie, lăsându-ne hainele pe mal, în fața unei astfel de gropi. Eu cu Jan am înotat în largul fluviului iar Marin, care nu ştia să înoate, a rămas să se bălăcească la mal. La un moment dat, întorcând capul spre locul unde prietenul nostru se îmbăia, nu l-am mai văzut.

- Jane! Jane! S-a înecat Marin!, i-am strigat, după care amândoi am înotat voiniceşte înspre mal.

Am ajuns primul la locul unde Marin dispăruse şi, după două scufundări, l-am cules de pe fundul Dunării, de la circa 4 metri adâncime. Ajutat de Jan, l-am dus la mal, i-am făcut respirație artificială, reuşind astfel să-l readucem la viață.

După două luni, Marin s-a căsătorit cu Silvia, fostă colegă la Facultatea de Geografie, şi am fost invitat la nuntă. Împreună cu Jan, în calitate de cavaleri de onoare, am condus mireasa la Altar. În drum spre biserică, Marin, care era în spatele nostru, încadrat şi el de două domnişoare, i-a zis miresei:

- Silvia, dacă n-ar fi fost Grigore şi Jan, astăzi nu mai aveai cu cine te mărita!

Badea Vasile

La Cantonul lui Zamfir, unde aveam sediul, permanent erau vreo 5-6 oameni care făceau de serviciu la orezărie. Adică, se ocupau de alimentarea şi evacuarea apei din parcelele de orez sau repararea digurilor care, roase de apă, se surpau. Unul dintre aceşti oameni, badea Vasile cum îi spuneam noi, era de loc din comuna Mihai Viteazul. Într-o seară, înainte de terminarea lucrului, mi-a cerut învoire pentru a doua zi, până la ora prânzului, pentru că avea o problemă urgentă de rezolvat.

În ziua următoare, puțin înainte de prânz, pe drumul care venea dinspre Mihai Viteazul spre orezărie, am văzut un om şchiopătând pe dig, apropiindu-se în grabă. Era badea Vasile. După ce a dat bineţe şi a intrat, a desfăcut pe pat un prosop în care ținea ceva cu multă grijă. Erau mai mulți ciorchini de struguri, albi şi negri, deosebit de frumoşi, cu picuri de rouă pe bobițe.

- Îs pentru dumneata, domnule Grigore!

Se ridică oftând, privind pierdut în zare. Badea Vasile plângea.

- De ce plângi? l-am întrebat nedumerit.

- Plâng pentru că strugurii ăştia i-am furat, domnule Caraza...

- Cum aşa, bade Vasile? De ce i-ai furat?

- I-am furat de pe pământul meu, din propria mea vie, pe care mi-au luat-o cu japca ticăloşii de comunişti şi s-au făcut stăpâni pe truda mea de o viață, hrăpăreții pământului!

Neaga

Cu toate neajunsurile Bărăganului şi în ciuda statutului nostru, niciodată nu am trăit o viață mai frumoasă şi armonioasă, niciodată nu am realizat o înțelegere mai mare între prieteni, cunoştințe şi camarazi ca în D.O., aspect despre care aveam să aflu că îi irita vădit pe securiştii anchetatori: «Bandiților! V-am trimis în Bărăgan ca să vă pedepsim iar voi ați trăit mai bine ca într-o familie!»

Întorcându-mă la camaraderia din Răchitoasa, îmi amintesc de o tânără frumoasă, Neaga, pe care am convins-o să meargă la biserică. Nu fusese niciodată iar acum, UTM-istă fiind, i se interzicea acest lucru.

De mai multe ori, îi vorbisem despre puterea rugăciunii, de sfinți, despre Iisus care a stat răstignit pe cruce pentru noi şi care a înviat după trei zile şi îmi amintesc de ochii ei mari şi limpezi de fecioară cum începeau să lăcrimeze de fiecare dată.

- Merg, mi-a spus, într-o duminică, dar nu ştiu cum să procedez. Ia-o tu înainte, iar eu am să fac exact ca tine.

Până la urmă, am hotărât să meargă ea în față iar eu să-i şoptesc din urmă ce are de făcut.

Ne-am închinat în biserică şi totul a ieşit întocmai cum plănuisem, apoi ne-am aşezat lângă strana părintelui Dumitru Bejan, care, după ce mi-a strâns puternic mâna, mi-a şoptit:

- Grigore, multe păcate îți vor fi iertate că ai adus un om la biserică. Bun venit, domnişoară! i s-a adresat prietenei mele, înclinându-se.

Au urmat duminici la rând când Neaga mă întreba dacă mergem la biserică şi o făcea cu toată dragostea, ca şi cum ar fi vrut să recupereze timpul pierdut până atunci. Într-o seară însă, când o conduceam pe Neaga la o aniversare, la intrare în sat ne-am întâlnit cu secretarul UTM. Neaga mi-a mărturisit atunci convingerea că va avea de suferit, confirmarea venind la puțin timp după aceea: a fost dată afară din UTM şi apoi din serviciu. Motivul eram eu.

Neculai Dinicu

Când am ajuns normator pe teren, majoritatea oamenilor care lucrau în alte sectoare au venit la mine cerându-mi să-i primesc la muncă. Am acceptat, dar m-am trezit cu brigadierii din sectoarele vecine care rămăseseră fără lucrători. Îmi asumasem riscul de a-i plăti mai bine, certându-mă pe această temă cu Ion Folea, contabilul-şef; originar de pe Târnave, care era şi el, ca şi mine, fost deținut politic în Aiud. În schimb, şeful secției, ing. Blaşcioc - descendent dintr-o familie boierească din Basarabia - nu se opunea niciodată căci, în realitate, ținea foarte mult la mine.

Într-una din zile, un bărbat a venit cu un copil în vârstă de numai 8 ani, rugându-mă să-l las să muncească, deşi ştia că nu am voie să-i primesc pe cei sub 15 ani. Am refuzat dar, cu ochii în lacrimi, tatăl a continuat să insiste, spunându-mi să-i dau pe zi doar atât cât să-şi plătească masa, pentru că el nu mai are ce să-i dea de mâncare.

Cel mai mic salariu era de 16 lei pe zi, din care micul dejun şi dejunul costau 6 lei. L-am primit pe Neculai susținând că are 15 ani şi-l ascundeam în păpuriş ori de câte ori aveam control în sector. Mai mult decât atât, îl normam cu 16 lei pe zi.

Odată, stând pe hat, la o ţigară şi privindu-i pe cei ce lucrau în parcelă, l-am văzut şi pe Neculai în apă, până mai sus de brâu, plivind orezul. Se lupta voiniceşte cu un smoc de mohor care se încăpăţâna să se slobozească în mâinile sale firave. Cu ultimele puteri, l-a smuls, dar a căzut pe spate, apa l-a acoperit şi în locul unde stătuse mai ieşeau doar bule de aer. Îmbrăcat cum eram, am sărit şi am scos copilul din apă, apoi l-am adus pe hat. S-a dezbrăcat de cămaşă lui de in, pe care i-am stors-o şi i-am întins-o la uscat, rămânând gol-puşcă lângă mine. Îi era tare ruşine şi tot căuta cu mâinile să acopere ceva.

M-a înduioşat Neculai. Inocenţa angelică şi fragilitatea copilului supus la cazne fizice mi-au inundat sufletul cu o durere înăbuşită, aidoma părintelui care se temea să nu-şi prăpădească odorul.

- Băiatul tatii, nu trebuie să-ţi fie ruşine!

Şi ca să-i mai alung din stinghereală, l-am întrebat:

- Ia spune-mi, ce vei face cu banii câştigaţi la orezărie?

- Îi dau lui tata ca, la iarnă, când n-om avea ce mânca, să cumpere făină pentru mămăligă.

Am avut în faţă toată sinceritatea şi curăţenia lui de copil copleşit de foame şi neajunsuri...

L-am îmbrăţişat din nou, apoi m-am ridicat întorcându-mă cu spatele, căci nu voiam să-mi vadă ochii plini de lacrimi.

Condamnat la viaţă

Plecasem într-una din dimineţi pe diguri, din parcelă în parcelă, pentru a verifica dacă apa fusese evacuată la timp şi dacă oamenii care pliveau, stând până deasupra genunchilor în apă, fac bine acest lucru sau doar superficial. Aşa am ajuns în faţa cantonului unde era brigadier Viorica Stoica, pe acolo trecând canalul magistral care alimenta cu apă din Dunăre parcelele de orez. Lângă acest canal, se întindea o mică pajişte până în luciul apelor de la parcelele pe lângă care treceam.

Apropiindu-mă, am zărit un copil, de circa 1 an şi jumătate, stând pe burtă. În mână, avea un băţ cu care încerca să prindă de pe luciul apei nişte frunze şi să le aducă înspre el. Dacă, la început, nu mi s-a părut ceva ieşit din comun, am observat apoi că acest copil avea un fel de ham petrecut după umeri şi burtă, de care era legată o funie, înnodată la celălalt capăt de un ţăruş, astfel ca pruncul să nu cadă în apă. L-am văzut cum scâncea şi se chinuia priponit întocmai ca un animal. M-am aplecat şi l-am luat în braţe, apoi i-am desfăcut funia cât cu degetele, cât cu dinţii, pentru că nu mai aveam răbdare. Întors către mine, i-am văzut ochii senini de azur care când zâmbeau, când revărsau boabe de mărgăritar.

- Doamne! mi-am zis, dacă din cer ai rupt o bucată şi-ai dat culoarea ochilor acestui copil, de ce îl laşi singur, lungit pe burtă şi legat ca o fiară?

Priveam cerul a îndurare pentru nevinovăţia pruncului, încercând să tălmăcesc prigonirea cu funia care îl ţinea la marginea orezăriei.

În acest timp, de noi s-a apropiat o tânără deosebit de frumoasă, în jur de 20-22 de ani. Avea ochii albaştri ca un crâmpei de cer din luna mai şi mi-am dat seama că este mama copilului. Mâinile şi picioarele îi erau ude, iar fusta sumecată. Venea din parcelă, de la plivit orez.

- De ce ai legat copilul, ca pe o jivină? am întrebat-o aproape răstit.

- Mi-e teamă să nu cadă în apă şi să se înece, mi-a răspuns tânăra, cu ochii înotând în lacrimi. Acasă nu pot să-l las singur. Nu am nici părinţi şi nici socri, iar bărbatul meu este plecat departe.

A întins braţele ca să-şi ia copilul, dar el îmi înconjura gâtul cu mânuţele umede şi nu se mai uita la mamă.

- Uite ce-ai făcut! Vezi cum ai reuşit să-ţi îndepărtezi copilul, chiar şi pentru câteva clipe?

Era exponentul unei familii, «celulă a societăţii» cum o numeau comuniştii, condamnată la agonia supravieţuirii în libertate. Mama, cu braţele întinse, copilul care mă strângea cu putere şi eu - care ţineam parcă o comoară de nepreţuit în braţe - ne-am trezit toţi trei lăcrimând...

Irina

Destinul a vrut să-mi poarte paşii şi la Răchitoasa, acolo unde toţi am fost ca o familie, uniţi de aceleaşi suferinţe şi năzuinţe, bucurându-ne pentru fiecare fir de viaţă apărut în asprimea Bărăganului. Prietenia cu Marcel Cazacu a fost unul din darurile frumoase rânduite de Sus, în timpul D.O. reprezentând una dintre cele mai luminoase figuri în preajma căreia te înălţai spiritual şi sufleteşte. În afară de chipul său plăcut, avea un caracter cu totul deosebit şi o ţinută morală ireproşabilă. Deşi cel mai tânăr dintre noi - în 1956, când a ajuns în Bărăgan, avea doar 26 de ani - chiar oameni în vârstă şi intelectuali de rasă îl consultau pe Marcel în diferite probleme. Era foarte sobru, gândea profund şi găsea cele mai bune soluţii în situaţii dificile.

În toată acea perioadă, Marcel a fost un exemplu pentru oricare persoană. Nu cred că exagerez dacă spun că era omul care s-a apropiat de perfecţiune, şi nu este doar afirmaţia mea ca şi cel mai apropiat prieten al lui, ci a tuturor celor care l-au cunoscut. Acolo, la Răchitoasa, Marcel era socotit de cei apropiaţi unul dintre cei doi «Prinţi ai Bărăganului», având, într-adevăr, ţinuta unui patrician roman peste care Dumnezeirea a vrut să pogoare, cu dărnicie, atât de multe haruri.

*

Din când în când, se organiza câte o petrecere la care mergeam şi noi. Ca să danseze şi Marcel, invitam cea mai frumoasă fată, pe care, în prealabil, o pregăteam, apoi i-o prezentam cu rugămintea de a o dansa şi el. Se înroşea tare de tot şi, aproape ameţit, o purta doar la câteva rondouri, după care îşi cerea scuze şi se retrăgea. Mai târziu, îmi arăta pumnul şi-mi zicea: «Mi-ai făcut-o, Grigore!»

*

Pe 14 iunie 1957, m-am întâlnit cu Marcel, gătit ca pentru nuntă şi cu un buchet de flori în mână. Am rămas uimit când mi-a spus că merge la Irina Mihalache, care împlineşte un an. La început, am crezut că glumeşte, dar văzând cât de serios este, i-am cerut să mă îngăduie câteva minute. În acest timp, am cumpărat de la cooperativă un pumn de bomboane şi o ciocolată, după care am mers împreună la aniversarea Irinei. Era fiica Miei şi a lui Andrei Mihalache, economist, din Fălticeni, care făcuse prizonierat în Rusia, în celebrele lagăre Oranki şi Mănăstârca, foste mânăstiri cu destinaţia schimbată de comunismul lui Stalin.

Mirată peste măsură, doamna Mia Mihalache i-a spus Irinei:

- Iată, nenea Marcel şi nenea Grigore au venit la tine!

Irina, o dulceaţă de fată cu ochii mari, ne-a privit atentă, dar s-a ascuns imediat în spatele mamei. Când Marcel i-a întins florile, a zâmbit, le-a cuprins cu amândouă mânuţele şi a rămas foarte încurcată când i-am dat bomboanele şi ciocolata. La plecare, am avut grijă să-i spun doamnei Mia că fata ei va avea un destin strălucit dacă, de la un an, este căutată şi primeşte flori de la bărbaţi, fără să conteze faptul că unul avea 27 şi celălalt 28 de ani.

*

Marcel se lăuda că este fata lui, ba chiar mi-a atras atenția să nu îndrăznesc vreodată să concurez cu el pentru a intra în grațiile iubitei sale. M-am conformat dispoziției primite însă, când întindeam amândoi brațele spre Irina, aceasta se arunca direct la mine, neglijându-l pe primul ei prieten, Marcel.

Seara, după ce veneam de la orezărie, treceam să văd două persoane foarte dragi: Irina şi Marcel.

Într-o zi, doamna Mia mi-a spus că, înainte de a o adormi, a întrebat-o pe cine iubeşte mai mult.

- Pe mama?

Dar Irina a dat îndărătnic din cap.

- Pe tata?

La fel, cu aceeaşi vehemență, a dat din cap că nu! După ce i-a înşirat numele mai multor persoane apropiate, pe naşul, pe Magdalena, în cele din urmă Irina consimți să mărturisească:

- Pe Gogolea!

Surprinsă şi parcă puțin supărată, doamna Mia mi-a zis:

- Am să ți-o dau dumitale s-o creşti!

Îmi convenea de minune.

- Hai, iubito, acasă la Gogolea! i-am zis Irinei care deja se afla în brațele mele şi am dat să ies pe poartă.

Dar, ți-ai găsit! Doamna Mia m-a şi prins de brațe şi m-a întors din drum, cu tot cu odor...

*

Îmi făcusem un obicei să deschid încet poarta. Când mă vedea, Irina scotea un țipăt de bucurie, alerga spre mine cât o țineau picioarele şi, cam de la un metru, se arunca în brațele mele. Apoi mă muşca de față aşa de tare, încât urma dințişorilor îmi rămânea impregnată pe obraji multă vreme, ca o pecete domnească de supunere şi neuitare...

De câte ori eu şi Marcel eram invitați la masă de către soții Mihalache, Irina îi spunea cu hotărâre mamei sale:

- Eu nu mănânc cu tine! Mănânc cu Gogolea.

Se dădea apoi jos de pe genunchii doamnei Mia, înconjura masa şi venea la mine. Se urca în brațe, introducea lingura în farfuria ei de ciorbă, o ridica până la nivelul gurii mele şi îmi spunea:

- Gogolea, fuflă!

- Şi de ce, mă rog, să fuflu? mă prefăceam a nu înțelege...

- E felbinte sî ma ald la guliță.

Şi aşa «fufla» Gogolea în fiecare «lingulă» până ce se termina mâncarea din farfurie, iar Irina trecea şervețelul ei pe buzele mele şi mă freca vârtos, de se cutremura şi masa de atâta vrednicie...

- Na, să nu te muldălesti pe la gulă, Gogolea!

*

Când doamna Mia intra în biserică, de obicei mai târziu, Irina îi spunea de la uşă:

- Mă duc să-l caut pe Gogolea.

Locul meu era la strana din dreapta, lângă preotul Dumitru Bejan, care, deşi doctor în Teologie şi profesor de istorie, făcea oficiul de cantor bisericesc. Părintele era naşul Irinei şi, de fiecare dată când apărea, întindea mâna s-o cheme, ştiind dinainte ce avea să se întâmple...

- Nu vin la tine. Îl caut pe Gogolea!

Ca s-o necăjesc, mă uitam în altă parte şi Irina se întorcea în dreapta şi-n stânga, se rotea împrejurul meu ca să-mi prindă privirea. Cum niciodată nu reuşea, mă scutura straşnic de pantaloni şi când, în cele din urmă, se făcea «observată», bătea din pălmuțe iar năvălnicia zglobie a glasului ei străpungea toată liniştea şi bună pacea bisericii:

- Gogolea! Gogolea! Te-am găsit!

Până şi preoții scoteau capul din altar ca să o vadă, iar oamenii zâmbeau îngăduit şi luminos, ca şi cum ar fi fost îngerul lor de duminică. O iubea toată lumea.

În dragostea mea pentru Irina, am numit-o Floarea Bărăganului. În schimb, părintele Bejan a numit-o Fata Bărăganului. Care dintre noi o iubea mai mult?...

Într-o duminică, pe când se închina la iconostas, fiind o porțiune foarte îngustă şi încadrată de două sfeşnice cu lumânări aprinse, părul lung şi dat pe spate al doamnei Mia a luat foc. Am sărit fulgerător, am prins flăcările în pumni şi, deşi simțeam arsură şi înțepături insuportabile, nu am renunțat până ce micul incendiu nu a fost stins. Totul se petrecu aşa de repede, că doar puțini credincioşi observară acest lucru şi apoi, în liniştea ce se făcu în biserică, se auzi o voce speriată de copil:

- Fuflă, Gogolea! Fuflă! Fuflă, Gogolea!

*

Fără nici o exagerare, Răchitoasa era un loc blestemat, printre neajunsuri fiind şi mocirla care se forma după ploaie, un hlei ce se adâncea până aproape de nivelul genunchilor, aşa încât nu puteai străbate drumurile decât cu cizme de gumă. Altfel, întunecimea untoasă a Bărăganului îți înghițea hămesită încălțările, silindu-te să-i ghiceşti sub tălpi fierbințeala neostoită încă de stihiile apoase.

Era duminică şi ne întorceam de la biserică în mici grupuri de cunoştințe şi prieteni. În apropierea casei lui Andrei Mihalache, într-o baltă rămasă în urma ploii din ziua precedentă, am observat doi copii goi-goluți bălăcindu-se în noroi. Cel mai dolofan era al inginerului Grigore Merceanu, pe care îl chema tot Grigore şi era născut în aceeaşi zi cu Irina. Însă, pe cât de zvăpăiată era fata, pe atât de blând era băiatul, cu o diferență între ei ca de la general la căprar, generalul fiind, se înțelege, Irina.

Unul dintre cei doi s-a desprins din băltoacă, îndreptându-se în fugă către mine:

- Gogolea! Gogolea!

Irina, murdară toată, de la guriță până la tălpile picioarelor, cu puța goală, cam de la un metru distanță îmi sări în brațe...

Doar cu o zi înainte îmi cumpărasem şi eu un costum de vară, alb, care îmi venea foarte bine şi îmi era chiar drag.

- Ce mă fac, mi-am zis într-o frântură de secundă. Cum să-l iau în brațe pe acest înger tăvălit în noroi?

Am prins-o pe Irina de braț în timp ce mă feream într-o parte şi, făcând o piruetă, am reuşit să rămânem amândoi în picioare. În aceeaşi clipă însă, Irina s-a smuls din mâna mea şi, plângând cât o ținea gura, a fugit acasă. Printre hohote disperate şi cu lacrimi şiroind pe obraz, i-a spus doamnei Mihalache:

- Mamă, Gogolea nu mă mai iubeste!

N-am reuşit să o împac nici în ziua aceea şi nici în cele care au urmat... Când mă vedea, Irina fugea în casă şi de acolo, din colțul patului, îmi replica pe cât de mânioasă, pe atât de supărată:

- Lasă că stiu, Gogolea! Tu nu mă mai iubesti pe mine!

Ultimele zile în Bărăgan

Din primăvara anului 1958, ne-au obligat să mergem de două ori pe săptămână, duminică şi joi, la Miliţie ca să semnăm de prezenţă în D.O. Începând cu luna august, au fost îndepărtaţi din serviciu mai mulţi din conducerea fermei, iar în septembrie - toţi foştii deţinuţi politici care aveau posturi mai importante. Aşa s-a întâmplat cu Ion Almăjan - contabil-şef, Dobre Măcelaru - şef de serviciu muncă şi salarii, contabilul principal Dragomirescu şi soţia acestuia, Elena, eu şi alţii.

În acelaşi timp, mai mulţi civili s-au perindat pe uliţele satului nostru blestemat, întocmind o schiţă a caselor şi a celor 62 persoane care aveau o culoare ostilă celei roşii. Am înţeles atunci şi ne-am pregătit sufleteşte pentru o nouă încarcerare.

Duminică, 13 septembrie, la mica noastră biserică, după terminarea slujbei, preotul Dumitru Bejan a ieşit în faţa Uşilor Împărăteşti, începându-şi predica:

- În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin. Fraţi creştini, această duminică poate este ultima când suntem prezenţi aici şi vă vorbesc. Poate...

În clipa următoare însă vocea i se opri în gât şi izbucni în lacrimi.

- Nu! Nu pot! Nu mai pot! a zis, mai mult în şoaptă, după care a lăsat capul în pământ şi s-a întors în Altar.

În biserică se făcu puţină rumoare, apoi o linişte adâncă, prevestitoare parcă a unui mare dezastru. Ştiindu-mă cel mai apropiat, enoriaşii de lângă mine m-au îndemnat să merg în Altar şi să-l rog să-şi continue predica.

S-a întors părintele şi, pentru că era un mare orator şi tot ce spunea pornea din inimă, toată lumea din biserică a plâns în duminica aceea.

*

Pe 19 septembrie, din pragul casei mele l-am văzut pe bădia Andrei venind cu Irina de la fermă. Le-am ieşit înainte şi am dat să vorbesc cu Irina, dar mi-a răspuns indiferent şi poate mult prea serioasă pentru anii ei:

- Îs tupalată pe tine!

- Dar de ce, mă rog?

Şi aceeaşi întrebare i-a pus-o şi tatăl ei însă Irina n-a răspuns... Avea în ochi ceva întunecat, împovărător şi parcă ne privea cu de spaimă... În uscăciunea drumului, găsise un punct pe care îl scruta cu un soi de mânie, aruncându-şi privirile din când în când înspre noi, la fel de speriată...

- Îs tupalată pe tine!

Şi-am desluşit atâta tristeţe în vocea ei, încât brusc m-am temut să nu o podidească plânsul. Cred că instinctul ei de copil îi spunea că avea să ne piardă şi, neînţelegând de ce, în ea se dădea o luptă înverşunată să ne păstreze, însă fără ca să poată face ceva... De aici durerea mocnită şi răzvrătirea cuprinse în şoaptele acelui «Îs tupalată pe tine!»

Era îmbrăcată în alb şi semăna cu un înger din celebrele picturi ale lui Michelangelo Buonarroti. Am privit-o cum se depărtează, până ce cotitura drumului mi-a înghiţit-o... M-a copleşit o tristeţe pe care abia mult mai târziu am putut să mi-o explic... Şi mereu îmi reveneau în urechi spusele ei, se depărtau şi veneau din nou, pentru a nu ştiu câta oară: «Îs tupalată pe tine!... Îs tupalată pe tine!»

Drumul spre nicăieri

Nici nu se sfârşise bine săptămâna şi în cumpăna nopţii de 19/20 septembrie, securiştii băteau în uşile noastre.

Părintele Bejan, care fusese de pază pe malul Dunării, ne spunea că numărase 35 de camioane cu soldaţi în termen şi câteva automobile cu securişti care ne-au înconjurat satul. Apoi, s-a întâmplat ceea ce bănuisem: au trecut la arestarea noastră, cei care venisem din închisori după executarea unui mandat sub cruntul regim comunist. Ne imputau infracţiuni care nici nu fuseseră comise şi nici nu erau susţinute de vreun cod astfel ca aruncarea noastră încă o dată în temniţă să aibă justificare.

Ofiţerul de securitate a intrat în modesta mea locuinţă, un ostaş în termen stătea în uşă, cu arma în mână, iar un altul în şosea. Eram numai în pijama, noaptea era rece şi nu-mi dădeau voie să mă îmbrac. M-am ridicat şi, îndreptându-mă spre uşă, am spus că voi striga să audă vecinii. Soldatul mi-a pus patul armei în piept, iar ofiţerul a dus mâna la pistol. De afară, se auzea lătratul furios al câinelui, iar pisica începu să miorlăie şi să scuipe, arcuindu-şi şira spinării. În faţa acestei demonstraţii, a omului şi a animalelor de lângă el, ofiţerul şi-a schimbat atitudinea şi până dimineaţa, cât a durat percheziţia, a fost foarte politicos cu mine.

În zori, securistul l-a chemat pe vecinul Szilaghi, funcţionar în fermă, ca să-i dea în primire casa mea.

- Domnule Caraza, spuneţi-mi cum să procedez cu hainele şi casa? Daţi-mi adresa familiei dumneavoastră ca să le trimit şi...

- Stropiţi casa cu benzină şi daţi-i foc! am replicat scârbit şi revoltat.

Şi aşa, cu o traistă în care îmi pusesem doar nişte schimburi, părăseam în zori locuinţa şi, câteva ore mai târziu, după răsăritul soarelui, Bărăganul... O luam din nou pe calea temniţei sau, poate, pe un drum care nu ducea nicăieri.

Afară, mă aşteptau câinele şi pisica, singura mea avere mobilă, singurii prieteni ai tristei mele locuinţe. M-am oprit pe mica alee dintre flori şi le-am privit pentru ultima oară.

La început de primăvară, pe acel pământ arid, într-o zonă unde până şi apa din fântâni era sărată, adusesem 4 cupe de excavator cu pământ gras pe care l-am depus în faţa casei. După aceea, de o parte şi de alta a aleei din curte, am făcut două straturi mari şi am semănat flori pentru a schimba acel colţ de Bărăgan într-un mic rai. Ofiţerul m-a observat şi, poate lucind şi în el o scânteie umană, mi-a zis:

- Aşa-i când e să se aleagă praful de om...

- Păcat! i-am răspuns. Păcat că peste tot e praf şi pulbere! Nori întregi, necuprinse orizonturi de haos şi, din păcate, atât de puţini oameni!

Deşi cei doi care mă escortau îi alungaseră în câteva rânduri, câinele şi pisica mă urmau la mică distanţă.

- Alungă-i! Nu vezi cum se uită oamenii la noi?

- Iertaţi-mă! i-am spus ofiţerului, dar, în primul rând, oamenii se uită la dumnevoastră care arestaţi nevinovaţi şi îi siluiţi, apoi mă văd pe mine ca pe o victimă ce sunt şi pe aceste două animale prietene care mă urmează şi nu vor să se despartă de mine.

*

În faţa Miliţiei din Răchitoasa, se adunaseră mai multe femei, soţiile sau fetele celor arestaţi, printre care şi Mia Mihalache, şi nu voiau să părăsească locul chiar dacă securiştii ţipau la ele.

Când a părăsit casa, bădiţa Andrei şi-a sărutat copiii prin somn. Dimineaţa, văzându-se singură după ce s-a trezit, Irina a plecat numai în cămăşuica de noapte la fermă, ca să-l găsească pe tatăl ei. Deşi avea doar doi ani şi trei luni, cunoştea bine drumul, distanţa fiind de circa 600-700 metri.

În biroul unde Andrei Mihalache lucra ca economist principal, se adunaseră câţiva salariaţi care comentau cele întâmplate, având groaza întipărită pe faţă. La un moment dat, au auzit un zgomot la uşă, ca şi cum cineva ar fi vrut să o deschidă şi nu putea. Era Irina. I-a privit pe toţi, căutându-şi tatăl. S-a uitat în spatele biroului, al fişetului cu dosare, apoi după uşă şi, negăsindu-l, a început să-l strige şi să plângă cu ţipăt disperat:

- Tata! Tata! Unde-i tata?

O doamnă o luă în braţe ca să o împace dar, până la urmă, amândouă au început să plângă în hohote...

- Tata! Unde-i tata?!

*

Cât timp am stat în faţa Miliţiei până să-i adune pe toţi cei arestaţi, prietenii mei dragi, câinele şi pisica, au rămas la doar câţiva metri distanţă de maşina în care mă aflam.

Am fost urcaţi în 7 autocamioane acoperite doar cu prelată, însoţite de maşini ale securităţii atât în faţă, cât şi în spate, şi aşa am părăsit satul, uitându-mă continuu în urmă. Prietenii mei au alergat peste 2 km pe digul Dunării, apoi au rămas privind cum se depărta coloana de maşini în care se afla singura lor speranţă...

- La revedere, prieteni dragi!

Întâmplarea de mai sus, care se leagă strâns de acel sat blestemat, m-a urmărit ani întregi şi îmi revine adesea în faţa ochilor, parcă pentru a-mi reaminti o parte din odiseea vieţii mele.

*

În acea noapte de septembrie, m-am despărţit şi de Marcel, apucând, fără voia noastră, pe căi diferite: eu - la Securitatea din Constanţa, el - la Noua Culme-Dobrogea, în lagăr, unde a rămas aproape trei ani. Nu ştiam pentru ce au făcut-o, dar aveam convingerea că nici Securitatea şi nici comunismul criminal nu vor putea argumenta cinstit arestarea mea sau a celorlalţi.

M-a străfulgerat gândul că ar fi posibil ca niciodată să nu mai fiu în libertate însă cel mai mult mă durea Irina. Luni, ani la rând, am dus-o cu mine din celulă în celulă, din temniţă în temniţă. Când, în sfârşit, târziu de tot, am ieşit din nou în aşa-zisa libertate şi-apoi am plecat în exil, am luat-o cu mine şi am dus-o din ţară în ţară, peste mări şi oceane, de pe un continent pe altul, ca pe o alinare în sufletul mereu prigonit de soartă...

Lotul celor 11

Înaintând spre inima Dobrogei, după ce am trecut prin Hârşova, camioanele au apucat în diferite direcţii: Noua Culme, Salcia, Poarta Albă etc. Un singur camion şi-a continuat drumul până la Constanţa, pe malul Mării Negre, în punctul numit «Tataia», acolo unde îşi avea sediul blestemata Securitate.

Camionul ducea 11 inşi dintre cei 62 cărora trebuia să li se însceneze un nou proces: preot Dumitru Bejan, preot Constantin Stoicescu, economist Ion Vorovenciu, ing. chimist Neagu Lungu, avocat Jan Aristide, prof. Marin Dumitrescu, tehnician Ion Stan, ofiţer Ion Folea, funcţionar Alfred Cureliuc, ing. Ion Tonea şi Grigore Caraza.

În afară de aceşti 11, au mai fost arestaţi Ion Almăjan, care deja se reîntorsese în satul natal din Banat, şi Dumitra Lungu, din Bucureşti, soţia ing. Neagu Lungu.

CAPITOLUL VI

"Omul e făcut nu ca să târască după el lanțuri, ci să-şi deschidă aripile". (Victor Hugo)

Securitatea de la «Tataia»

La Securitatea din Constanța, am stat în anchetă începând cu 20 septembrie 1958, până pe 16 iunie 1959, când a avut loc procesul nostru la Tribunalul Militar.

Fiind cel mai omogen lot şi cei mai de temut, pentru anchetă a fost adus de la Bucureşti cpt. Rusu, specialist în probleme de o anumită culoare. Până şi numele parcă îi fusese predestinat acestui individ care era o fatalitate, un dezastru, o moarte continuă. După ce ne lega pe o rangă, acest satrap turbat ne bătea sistematic până ce corpul se învinețea, cerându-ne să recunoaştem lucruri pe care nu le făcusem, pentru a ne putea arunca din nou în bezna temnițelor comuniste.

Ofițerul care mă ancheta era unul Pricop, din Pipirig-Neamț şi, ca toate scursurile care n-au mai fost răbdate de Dumnezeu, după câțiva ani avea să primească o condamnare de drept comun pentru viol. În viață, totul se plăteşte!

Din când în când, noaptea, scotea dintre noi pe câte unul din celulă şi, după ce ne punea ochelari de tablă, trebuia să coborâm de la etaj, în curte. Gardianul care te ducea de braț îți spunea: „Fii atent că urci!" şi, când pregăteai pasul pentru o treaptă mai sus, încercai o cădere în gol, dar tot el te ținea, probabil pentru a împiedica o moarte de care s-ar fi făcut direct vinovat. Şi lucrurile se întâmplau invers, când te anunța că vei coborî, te prăbuşeai cu fața în trepte. În curte, gardianul care te ducea şi un altul îşi încărcau armele, vorbind între ei suficient de tare ca să-i auzi:

- Băi, trage tu!

- Trage tu primul, că eu trag după aceea, îi răspundea celălalt în zăngănit de armă.

Nu trăgeau, desigur, dar starea de tensiune era atât de mare, încât îți simțeai nervii ca nişte strune de vioară care se întind, se tot întind şi plesnesc. Aşa s-a întâmplat şi cu învățătorul Constantinescu, din Dobrogea, care a cedat nervos după ce a venit de la anchetă. Gardianul l-a împins în cameră, închizând uşa după el. Cu o privire străină, de fiară încolțită, învățătorul şi-a deschis larg brațele, strigând cât îl țineau puterile:

- La o parte!

Automat, ne-am ferit iar el străbătu în viteză cei câțiva metri până în peretele din fața lui, izbindu-şi cu putere capul de calorifer. Sângele a prins a şiroi, acoperindu-i fața şi întinzându-se pe jos. Bolborosea cuvinte de neînțeles şi din acel moment nu a mai avut nici o logică în gândire. Înnebunise!

Sentința

După 9 luni, pe 16 iunie 1959, a avut loc procesul lotului Răchitoasa.

Printre martorii aduşi pentru a mă incrimina a fost şi Neaga. Eram sigur însă de ea şi nu aveam nici o emoție despre mărturia pe care urma să o depună. Nu m-a acuzat, ci, din contra, m-a apărat şi acest fapt mi-a produs teama de a nu fi arestată din Tribunal. După depoziție, trecând pe lângă boxa unde stăteam, parcă m-a întrebat din priviri: «Grigore, am făcut bine?»

Prin Sentința nr. 349 din 16.06.1959, pronunțată în dosarul nr. 336/1959, Tribunalul Militar Constanța a hotărât: «Cu unanimitate de voturi făcând aplicarea art. 209, pct. 1 Cod penal, comb. cu art. 58 Cod penal condamnă pe Caraza Grigore la 23 (douăzecişitrei) ani muncă silnică şi 7 (şapte) ani degradare civică pentru crima de uneltire contra ordinei sociale».

Cei 11 inşi am căpătat pedepse între 20 şi 25 de ani muncă silnică, Ioan Almăjan - introdus şi el în lotul nostru - 20 ani şi doamna Dumitra Lungu - 15 ani muncă silnică.

În lanțuri

Două zile mai târziu, pe 18 iulie, toți 11 am fost puşi în lanțuri grele de pedeapsă. La închisoare civilă din Constanța, în afara lanțurilor, ne mai chinuia şi o căldură insuportabilă. Salonul unde ne duceam osânda găzduia circa 30 de condamnați. Uşa era dublă: una compactă, de lemn, şi cealaltă din gratii metalice, dese şi groase. În timpul zilei, când zăpuşeala era mare, stăteam doar în cămaşă şi indispensabili şi ni se închidea numai uşa de gratii. Cei puşi în lanțuri aveam o metodă specială de a ne scoate pantalonii de pe noi, metodă însă care dura foarte mult şi era foarte anevoioasă.

Pentru a mări teroarea, administrația închisorii luase obiceiul ca seara, înainte de închidere, să trimită în fața uşii un gardian. Acesta îşi privea hulpav prada, ne cerceta pe rând, după care făcea semn unuia dintre noi să îl urmeze. După câteva minute, din corpul de gardă de la intrare se auzeau țipetele înspăimântătoare ale celui scos din celulă.

Într-una din seri, victimă a fost părintele Constantin Stoicescu. Puțin timp după ce a fost luat, am auzit îngroziți țipetele preotului, apoi liniştea s-a întins peste toată puşcăria. Într-un târziu, a fost adus de gardian şi împins în încăpere, unde a căzut moale pe duşumea. Mi-am dat seama că fusese bătut crunt, tot corpul era o vânătaie peste care năclăia sângele. Dincolo, în fața uşii, gardianul întârzia pentru a se desfăta din plin cu efectul torturii pe care i-o aplicase preotului.

Când toți rămăseseră pironiți locului, s-a desprins unul dintre osândiți, trăgându-şi după el lanțurile zornăitoare. Aplecându-se, l-a ajutat pe cel bătut să se ridice, apoi l-a dus cu grijă în patul său şi l-a dezbrăcat de cămaşă, punându-i două prosoape ude peste trupul ciomăgit într-un hal de neimaginat de acele fiare fără suflet şi fără Dumnezeu.

Prosoapele se înfierbântau repede şi erau din nou duse şi muiate în apă rece pentru a înveli corpul tumefiat al celui osândit fără vină.

- Lasă-mă, Gogolea, şi du-te de aici ca să nu te ia şi pe tine la bătaie, căci va fi vai de capul tău!

- Dar ce, părinte, eu nu am voie să fiu bătut? Dacă n-am murit în Aiud, n-am voie să mor în temnița de la Constanța?

După ce privi îndelung la această scenă, gardianul plecă, dar mă aşteptam ca uşa să se deschidă din nou şi de această dată eu să fiu cel chemat la corpul de gardă... A trecut însă ziua aceea, apoi a doua şi încă multe, dar absolut nimic nu a intervenit.

Să fi fost o simplă întâmplare? O scânteie de umanitate să se fi aprins în sufletul hain al unui paznic fără Dumnezeu sau poate Creatorul Însuşi, îndurându-se de mine, mi-a aprobat gestul făcut cu un atât de mare risc?

O dată la două săptămâni, eram duşi în altă clădire, unde făceam baie. Înainte de a intra, un țigan, deținut de drept comun, îşi sprijinea barosul de o menghină în care lovea încet pentru a face impresie. Pe rând, ne întindeam cu spatele în țărână şi ridicam ambele picioare pe menghina respectivă. Tuciuriul, care îşi dădea o importanță deosebită, ne tăia cu o daltă niturile de la brățările metalice din jurul gleznelor care susțineau lanțul pe care îl târam după noi.

Când ţiganul ridica şi cobora barosul, închideam ochii şi-mi ţineam răsuflarea, căci n-ar fi fost de mirare să-l scape pe alături, adică exact în fluierul piciorului. După ce operaţia era făcută la ambele mădulare, treceam, pe rând, în baie. Bucuria era nespus de mare şi fără lanţuri parcă ne simţeam deja liberi. Starea însă nu ţinea mult, căci după 20 de minute baia se termina şi din nou, aliniaţi în şir, trebuia să aşteptăm în faţa omului cu barosul. Deşi îmbăiaţi, eram nevoiţi să ne lungim cu spatele în ţărână pentru a ne bate alte nituri, care să ne ferece pentru încă două săptămâni.

De obicei, brăţările care uneau lanţul aveau grad, adică o margine neşlefuită, cu striaţii, special lăsate aşa pentru ca durerile provocate de răni să fie insuportabile. Mulţi dintre noi, cu răni mai adânci, făceam puroi. Dacă înveleam cu o cârpă brăţările respective, gardienii ne obligau să scoatem apărătorile. Probabil, se gândeau ca nu cumva să rupem metalul şi să scăpăm de supliciile lanţurilor!

- Doamne, mă gândeam, Tu ai suportat bătăi, ţi-a fost coasta împunsă, ai avut coroană de spini pe cap, ţi-au fost bătute piroane în mâinile şi picioarele Tale, dar, totuşi, lanţuri nu ai purtat!

Din când în când, ne scoteau la plimbare în curte, în şir indian. Ca să suportăm mai uşor ieşirea, cu o sfoară sau o bucată de cârpă mai lungă legam lanţul de mijloc, ţineam capătul în mână şi ridicam uşor zalele. În afară de zgomotul infernal şi sinistru pe care îl făceau, lanţurile erau grele şi le trăgeam anevoios după noi. Pietrele colţuroase ale curţii, ieşite la suprafaţă, ne agăţau nenorocitele de lanţuri şi ne poticneam, după care simţeam o durere surdă în ceafă. Prin minte îmi trec versurile lui S. Mihalexe, în care tatăl îşi plânge feciorul întemniţat şi ferecat în lanţuri:

„Mănânc, eşti în lingura mea,
Fac un pas, şchioapeţi lângă mine-n fiare,
Aprind o văpaie la iconostas,
Curg lacrimile tale din lumânare.

Noaptea, vine lanţul tău, blestematul,
Cu lungi tânguiri să mă scoale...
Eu strig: lanţule, lanţule, lasă-mi băiatul!
Ferecă-mi mie gleznele goale!“

Am purtat aceste lanţuri blestemate timp de 106 zile, din iunie şi până în octombrie când ne-au transferat la Jilava.

Încă nu se făcuse ziuă când am coborât în Fortul 13 Jilava, toţi în lanţuri, zăngănind şi stârnind praful după noi. Când ne-au văzut, gardienii ne-au şi întrebat dacă suntem condamnaţi la moarte. Le-am răspuns că încă nu iar când au auzit că este lotul Răchitoasa ne-am dat seama că deja ştiau de noi. Probabil că nu mai întâlniseră un lot compact băgat în lanţuri. Ofiţerul de serviciu ne-a dus pe un coridor, în stânga, într-o secţie care se chema «Secret», spunându-ne că, imediat după deschidere, va da dispoziţie să ni se taie lanţurile şi să ni se aducă mâncare şi supliment. Până şi unui paznic de temniţă, băgat până la gât în rele, i se făcuse milă de noi...

La Jilava, am stat circa o lună, după care a doua oară intram pe porţile Aiudului. De această dată veneam cu o condamnare grea şi sorţii de a mai fi liber vreodată parcă dispăruseră.

CAPITOLUL VII

"Nu vă temeți de cei ce ucid trupul, dar care nu pot ucide sufletul" (Matei 10, 28)

Stingerea

Oraşul Aiud face parte din județul Alba, fiind pentru o perioadă chiar capitală de județ. Persoană marcantă în acest oraş a fost contele Bela Bethlen care, printre altele, a ridicat colegiul ce îi poartă numele. Personal, în aprilie-mai 1951, în celula 253, de la etajul III, am locuit cu ultimul descendent al acestei familii ce purta numele străbunicului său, Bela Bethlen, şi nu ştiu dacă străbunicul său a fost un om rău, dar urmaşul lui era un tip înfiorător şi mare duşman al românilor.

Situat pe şoseaua principală Cluj - Alba Iulia, oraşul este foarte plăcut, având în partea de vest dealul cu Viile lui Ambrozie şi un străvechi castel. În partea de est, este calea ferată care merge paralel cu râul Mureş, în nord - Cheile Turzii, în sud - localitatea Teiuş. Aiud este un oraş liniştit, pare să fie populat mai mult de pensionari, cu o climă blândă, lipsită de prea mari călduri vara iar iarna de geruri. Apa din Aiud este foarte bună, iar vânturile aproape că nu se simt. Aceste calități ale oraşului au fost o adevărată binefacere pentru noi cei care am îndurat osânde de neimaginat.

În temniță, am cunoscut chiar locuitori ai oraşului - Hulea, directorul Liceului «Titu Maiorescu», ofițerul Pavel Gliga, frații Spaniolu şi alții. Pavel Gliga, care m-a urmat şi în D.O. din Bărăgan, a stat o scurtă perioadă în Zarcă. Dimineața, când ieşea la programul zilnic, dacă se înălța pe vârfuri din pragul WC-ului, o putea vedea pe soția lui cum dădea de mâncare păsărilor în curte. La întoarcere în celulă, cu ochii înlăcrimați, ne spunea:

- Am mai văzut-o o dată pe soția mea şi de acum pot muri liniştit.

Când temnicerii au aflat de acest lucru, a fost mutat la Gherla.

*

Gardienii se schimbau de două ori pe zi, dimineața la ora 7.00 şi seara la 19.00, iar la ora 22.00 avea loc stingerea. După încetarea clopotului care anunța acest lucru, de la un geam al acestei crunte închisori se auzea o voce groasă, care purta în ea o notă de osteneală, dar şi o adâncă disperare: "Atențiuuune! Atențiuuune! De la Berlin la Vladivostok, stiiingereaaa! Stiiingereaaa! Stiiingereaaa!"

Strigătul producea pe tot întinsul temniței o stare neînchipuit de grea. Vedeam cum, pe unde de eter, vocea gravă a acestui om străbătea Rusia, trecea Uralii, apoi Siberia, Baikalul, Taigaua, Vladivostokul, chiar Marea Japoniei şi Marea Galbenă. Într-un târziu, ecoul se întorcea, intra parcă în fiecare celulă din Aiud, spunându-ne că stingerea a avut loc pe tot acest întins blestemat şi bătut de Dumnezeu.

Morți în Aiud

În Aiud, col. Gheorghe Crăciun era interesat să câştige cât mai mult teren favorabil în fața comuniştilor, fireşte, făcând cât mai multe victime în rândul deținuților, în special al celor din Zarcă, adică cei care, cu orice risc, au refuzat reeducarea. Acolo, în Zarca Aiudului, a

murit filosoful Mircea Vulcănescu, fost ministru în timpul lui Antonescu, pentru a salva un tânăr care avea congestie pulmonară şi pe care l-a ținut în brațe pentru a-i da căldură din căldura trupului său. Cu doar câteva clipe înainte de a-şi da duhul, acest om deosebit le-a spus celor din celulă să nu îl răzbune.

Un alt caz este cel al savantului George Manu care, la fel, a murit în această închisoare. Acolo, au fost ținuți cei mai mari dintre cei mai mari intelectuali ai țării, dar şi oameni considerați periculoşi, după cum şi politicieni de marcă.

În iarna 1963-1964, după miezul nopții, la uşa din fața Zărcii a oprit o maşină lungă, de culoare neagră, cu număr mic. Din ea a coborât un bărbat care, ulterior, a fost izolat pe aripa dreaptă de la etajul I şi, pentru ca să nu ia legătura prin perete cu alți deținuți, cele două celule vecine au rămas goale. Nici un gardian nu avea voie să-i vorbească acelui deținut, în afară de col. Gheorghe Crăciun, comandantul închisorii, acel maestru de forță al «reeducărilor» din Aiud.

Într-una din dimineți, când gardianul de serviciu l-a scos la WC pe deținutul izolat, a țipat la dânsul înjurându-l să «mişte» mai repede. Oprindu-se, necunoscutul l-a apostrofat:

- De ce mă-njuri, mă?!! Tu ştii cine sunt eu? Eu sunt Vasile Luca, bă! Eu te-am îmbrăcat şi ți-am dat serviciu, ție şi la toți ceilalți!

Gardianul a amuțit.

Câteva seri mai târziu, necunoscutului izolat şi cu străşnicie păzit i s-a făcut rău. Cum gardianul nu avea voie să deschidă celula, l-a anunțat pe comandantul închisorii, care a sosit imediat, interesându-se de starea acestuia. A închis celula şi, după puțin timp, Crăciun s-a întors cu o pilulă pe care i-a dat-o bolnavului, împreună cu o cană de apă adusă de gardian. Până dimineață, Vasile Luca a fost mort.

Acestea mi-au fost relatate de către gardianul în cauză, prezența lui Vasile Luca în acea perioadă în Aiud fiind cunoscută de mulți deținuți politici.

Reeducarea - metaforă a morții

Cea mai cruntă perioadă din viața mea ca deținut politic nu a fost cât am stat în celulele de piatră ale Galatei-Iaşi şi nici în aprilie 1950, când am păşit în Aiud, ci între anii 1962 şi 1964, în aceeaşi însângerată şi cumplită temniță Aiud. Pentru toți cei care au refuzat reeducarea, a reprezentat cea mai crâncenă antecameră a iadului, acolo unde mii de oameni aruncați trebuiau să fie ucişi lent, în chinuri care depăşeau cu mult metodele Inchiziției. Recent, am citit în presă un articol în care se spunea că Auschwitz-ul a fost mai uşor decât reeducările din Piteşti, Gherla şi Aiud. Fiecare zi petrecută în Zarcă însemna încă o condamnare. Sufeream pentru fiecare nou intrat pe uşa temniței, iar când cineva pleca în libertate mă eliberam, parcă, odată cu el.

La ora 5.00, dimineața, când suna deşteptarea, ne echipam în grabă şi începeam să ne plimbăm unul după altul, într-un spațiu care nu depăşea 2 m pătrați. De la ora 5.00 şi până la ora 22.00, nu aveam voie să stăm pe pat, să ne rezemăm de perete, să stăm pe tinetă, să ne întindem pe duşumea, să ne apropiem de geamul oblonit sau de uşă... Totul ne era interzis. Ne era frig, foame şi dor de libertate, invocam în gând pe cei dragi şi am fi dorit să-i ştim, măcar pentru câteva frânturi de timp, alături de noi.

De pe coridor, cu cizmele introduse în pâslari, gardianul ne vâna fiecare mişcare «greşită» pe care, eventual, o făceam. Urechile noastre, care se adaptaseră la linişte, percepeau până şi cea mai slabă mişcare, chiar şi atunci când căpăcelul de pe «spion» se învârtea pentru ca ochiul pândarului să privească înăuntru... Aşa am constatat că eram observați la fiecare două-trei minute. Pentru acest lucru, pe fiecare din cele două laturi ale Zărcii erau câte doi-trei gardieni, plus un ofițer de serviciu care urmărea activitatea paznicilor. Nu aveam voie să vorbim decât în şoaptă. Dacă unul dintre noi scăpa un cuvânt mai tare sau, în trecere, se atingea doar cu umărul de colțul patului, vizeta se deschidea şi gardianul

însemna numele celui căzut în «greşeală». O oră mai târziu sau cel mult până la sfârşitul acelei zile, era dus cu pătura în cap în acea cumplită izolare unde trebuia să rămână, în cel mai fericit caz, 5 zile şi 5 nopți.

Ne băgase în fiecare celulă un fel de sobă, o tulumbă, în formă de trunchi de con. Două-trei bucăți de lemn şi câțiva cărbuni constituiau rația de combustibil pentru o zi. Plantonul, însoțit de un gardian, trecea cu o feştilă înmuiată în motorină ca să aprindă cele câteva surcele sau hârtii din sobă, dar de multe ori nu reuşeam să păstrăm flacăra şi rămâneam în acelaşi frig care ne măcina trupurile... Nu o dată s-a întâmplat ca tineta sau vasul cu apă să înghețe în celulă.

Când aprindeam focul, fiecare dintre noi punea în gamelă puțină apă ca să se înfierbânte sau măcar să se încălzească. Şi eram atât de fericiți când reuşeam acest lucru pentru că sorbeam apa fierbinte din gamelă şi simțeam cum tot corpul ni se încălzeşte, că alungăm moartea din oase. Mai mult, parcă am fi sorbit o cantitate apreciabilă de Cotnari fiert cu cuişoare, scorțişoară şi zahăr.

Micul dejun consta fie dintr-o aşa-zisă cafea făcută din orz prăjit, fie dintr-un ceai la care nu puteai ghici niciodată ce buruiană are la origine, însă aceste licori niciodată nu aveau zahăr. Foarte rar, ni se dădea şi un terci, care era într-adevăr o mâncare deosebită şi ne închipuiam că ne ospătăm din bunătățile Paştelui sau ale Crăciunului...

Prânzul se compunea dintr-o fiertură de arpacaş ori varză, cartofi sau, în cel mai fericit caz, fasole însă leguma propriu-zisă, dacă nu lipsea cu desăvârşire, putea fi numărată. Până şi boabele de arpacaş, care sunt atât de mici, nu treceau de 25-30 de bucăți.

Seara, era tot ceva de genul acesta, dar mult mai slab decât la prânz. Singurul lucru mai consistent era pâinea făcută în tavă, 250 grame, pe care strângând-o în palmă o reduceai la mărimea unui ou de gâscă. Astfel, mâncarea dintr-o zi nu depăşea 600 de calorii, adică circa un sfert din normalul pe care trebuie să-l primească un om, fie acesta chiar şi în stare de trândăveală. Mueam în fiecare zi, mueam în fiecare ceas, în fiecare clipă mueam!

În ianuarie 2004, am citit un interviu dat "Jurnalului național" de către Gheorghe Crăciun, comandantul închisorii Aiud în timpul reeducărilor din 1960-1964. Dacă mărturisirile lui ar fi fost adevărate, nu ar putea fi socotit de posteritate decât un om foarte corect, cinstit, de o moralitate ireproşabilă. În realitate, Gheorghe Crăciun rămâne unul dintre marii călăi ai acestui neam chinuit, de la care parcă şi Dumnezeu îşi întorsese fața.

Nu vreau să readuc în fața ochilor un prăpăd, un dezastru, un iad instalat pe pământ la care fiecare dintre noi a fost supus. Scoşi parcă în afara legii, în mod abuziv, noi nu mai aveam nici un drept. Un paria! Eram fiecare în parte câte un paria blestemat care putea fi pedepsit şi pentru simplul motiv că a călcat pe umbra călăului său. Acest lucru a durat ani şi nu ştiu ce putere am primit de Sus, nu ştiu cine ne-a încărcat ca pe un acumulator cu o forță nevăzută şi a sădit-o atât de adânc în fiecare dintre noi. Ori poate s-a întâmplat aşa tocmai pentru a dovedi că voințele puternice pot sta în calea răului? Cei care am rezistat până în ultima clipă în fața prăpădului am fost oare aleşi de Dumnezeu pentru a-i redovedi existența într-o perioadă când era izgonit şi negat?

Cred că aşa a fost, pentru că în orice peisaj, în orice floare, în unduirea limpede a apelor şi în munții falnici, în cerul albastru sau într-un copil frumos l-am văzut dintotdeauna pe autorul acestora, pe Dumnezeu Însuşi!

*

În strictul sens al cuvântului, reeducare sună acceptabil, dar pentru comunişti avea cu totul alte conotații. Echivalentul în viziunea lor era aducerea omului liber - făcut de Dumnezeu şi înzestrat cu numeroase calități, având chiar şi o scânteie de divinitate - în postură de sclav, de om fără voință, de om fără Dumnezeu. «Omul nou» dorit de aceştia era o simplă piesă de şah pusă la dispoziția celui care joacă, era un animal care putea fi dus de funie direct la abator pentru a fi sacrificat. Comuniştii urmăreau ca toți acei care erau cineva în

viață, care aveau o personalitate distinctă, un punct de vedere, un sprijin pe verticală - în Dumnezeire - să fie reduşi la zero. În felul acesta, voiau să dispară o pătură de intelectuali, oameni de mare valoare să fie aduşi la condiția de îndobitocire aşa încât să poată face ce vor cu ei şi, implicit, cu societatea românească. Cei care urmăreau acest lucru erau străini de neamul românesc şi întruchipau o forță ocultă al cărei unic țel era de a stăpâni o lume adusă la stadiul de turmă.

*

În toamna lui 1962, când reeducarea era în plină desfăşurare, din celebra şi sinistra Zarcă au fost scoşi toți osândiții care îşi făceau veacul acolo şi duşi apoi în diferite locuri, în special în fabrică. Din câte ştiu, aceştia primiseră aşa-zisa reeducare care, din păcate, era egală cu o plonjare de voie într-un noroi adânc, spurcat şi greu mirositor.

Pentru noi, ultimii rezistenți dintre cei care refuzasem reeducarea, ziua de 29 noiembrie 1962 a reprezentat ultimul asalt al administrației temniței de a ne smulge de pe o poziție fermă şi luminoasă pentru a ne arunca în mocirla comunismului.

Mă aflam pe aripa sudică a Celularului, la etajul III, când un ofițer, urmat de câțiva gardieni, mi-a cerut să-mi precizez poziția. Liniştit şi foarte hotărât, de parcă o altă voce mi-ar fi suflat la ureche, am spus că nu pactizez cu acei care vor să-mi mutileze conştiința. Imediat, am fost scos din celulă şi izolat, iar a doua zi am dat o declarație prin care arătam că refuz reeducarea.

Pe aripa stângă a Celularului, începând de la celula 1 şi până la a 20-a, am stat izolați ultimele zile din noiembrie, decembrie şi douăsprezece zile din ianuarie, cu un regim straşnic de sever şi, din acel moment, pedepsele au început să se țină lanț. În luna decembrie, un ger cumplit m-a prins într-o celulă ai cărei pereți erau împroşcați cu grund şi sare pentru a menține continuu umiditatea în încăpere. În celulele de izolare din secția I, mâncam o singură dată la trei zile iar seara primeam apă rece amestecată cu sare. Timp de 17 ore eram nevoit să mă plimb prin celulă până ce, extenuat, cădeam pe cimentul rece, înghețat. Îmi aduc aminte că un gardian a spus că afară este un frig groaznic şi că termometrul ar fi coborât la -20 grade Celsius. Ştiu că atunci administrația temniței a făcut singura excepție cu noi, scoțându-ne pe toți de la izolare şi trimițându-ne în celulele de unde plecasem.

Acolo, m-a primit zâmbind prințul Alexandru Ghica, prinț şi la propriu, şi la figurat, un mare domn al pământului. Vorbind despre dimensiunile acestui om, l-aş alătura marilor cavaleri medievali plecați din inima Europei să elibereze Ierusalimul, sau Ceahlăului care domină întinsa Moldovă până departe, peste hotare. Cei care am luat atitudine în fața reeducării trebuia să stăm continuu sub teroare, una din modalități fiind şi cea de a spăla duşumeaua celulei, chiar şi de două ori pe zi, aruncând apă cât mai multă care nu mai apuca să se usuce şi al cărui abur îl trăgeam în plămâni. Executam cu rândul această silnicie. N-am uitat niciodată că, ori de câte ori îmi venea rândul, prințul Ghica nu mă lăsa, pe considerentul că sunt bolnav. Făcea el această operație şi pentru mine, intrând pe burtă pe sub paturi şi frecând o duşumea care, pe zi ce trecea, parcă se subția tot mai mult. Pe 13 ianuarie 1963, am fost scos din celular şi dus în Zarcă.

Luni de zile mai târziu, prin noiembrie a aceluiaşi an, am fost scoşi cu forța din Zarcă şi duşi în fosta sală de mese, unde aveau loc şedințele reeducaților, patronate de casapul Gheorghe Crăciun. Când ne-am apropiat, am dat cu ochii de mai multe personalități, cunoscute în România şi străinătate, care trecuseră - de voie, de nevoie - în tabăra opusă. Victor Biriş, care se afla printre aceştia, şi-a încrucişat privirile cu prințul Ghica. Buni prieteni, amândoi executau un mandat din ianuarie 1941. Ceea ce îi diferenția era faptul că acum se situau pe poziții opuse.

- Ce faci, Alecule? întrebă Victor Biriş.

- Bine! îi răspunse prințul. Dar tu ce faci, ce cauți acolo? Tu, Victore, crezi că, într-adevăr, e bun locul unde stai?

- Da, sunt convins că este bun.
- Şi, dacă vei ajunge la convingerea că alegerea ta nu este bună, ce vei face?
- Mă voi sinucide! veni răspunsul...
- Ei, bine, Victore, te vei sinucide!

*

După «reeducările» de la Piteşti, Gherla, Târgu Ocna şi Canal, al căror răsunet depăşise granițele României şi îngrozise tot Apusul prin cele întâmplate, conducerea comunistă din România a renunțat la metoda stalinistă al cărui părinte, de fapt, era Anton Semionovici Macarenko. Astfel, aceştia au schimbat metoda şi au îndulcit titlul: în loc de reeducare, au numit-o «activitate cultural-educativă».

În anul 1959, a fost adus la conducerea închisorii Aiud col. Gheorghe Crăciun, fost chestor al Poliției, apoi şef al Securității din Braşov şi şeful diviziei de securişti care au luptat în Munții Făgăraş împotriva rezistenților anticomunişti - între aceştia fiind ing. Gavrilă Ogoranu şi frații Arnăuțoiu, Dabija (Munții Banatului) şi alții.

Se cunoaşte bine că singura țară guvernată de comuniştii sovietici care a luptat, efectiv, cu arma în mână împotriva acestora a fost România. În afara acestor misiuni îndeplinite de Gheorghe Crăciun, a fost şi cea din 1946, în timpul celebrelor greve studenţeşti de la Cluj, când l-a însoțit pe Lucrețiu Pătrăşcanu, ministrul Justiției la acea vreme. Cel care a condus grevele studenţeşti a fost studentul teolog Valeriu Anania, călugăr[1].

Pentru ca Gheorghe Gheorghiu-Dej să fie cel mai mare exponent al partidului comunist, a trebuit să-l doboare pe Lucrețiu Pătrăşcanu, care, de fapt, era singurul intelectual din cele câteva sute de comunişti.

Acolo, la Cluj, când Valeriu Anania l-a întrebat pe Lucrețiu Pătrăşcanu care este scopul comuniştilor în țara la noi, acesta a răspuns: “Înainte de a fi comunist, eu sunt român”. A fost singura “greşeală” față de partidul comunist, pentru care Lucrețiu Pătrăşcanu a plătit cu viața: un singur glonț în ziua de 14 aprilie 1954, la Jilava. Din acea clipă, drumul lui Dej a fost liber pentru a-şi atinge mârşava țintă pe care o urmărea.

Aşadar, la Aiud, Gheorghe Crăciun ajunsese comandant al închisorii în urma promovării în drepturi. În perioada 1960-1964, acest satrap a organizat şi condus reeducarea în spirit ateu şi comunist a unui număr de 7.000 de deținuți politici intelectuali - şi spun intelectuali pentru că Aiudul concentra o categorie superioară de oameni. Mijloacele întrebuințate în reeducarea orientată înspre Infern erau altele decât cele de la Piteşti, Gherla, Târgu Ocna, Jilava sau pe întinsul Canalului Dunăre-Marea Neagră. Dacă în aceste închisori, deținuții au fost chinuiți prin metode diabolice şi necunoscute până atunci - în decursul istoriei încheindu-se cu schingiuirea omului până la moarte, în Aiud s-a întâmplat cu totul altfel.

*

La greva studențească de la Cluj, din 1946, Valeriu Anania s-a situat undeva foarte sus, dar cele ce au urmat mai târziu i-au tăiat elanul cu care pornise şi, rostogolindu-se, a ajuns undeva într-un adânc de hău. Ani la rând a fost secretarul particular al patriarhului Iustinian Marina, scăpând astfel de prima arestare din 1948, iar câțiva ani mai târziu, când Securitatea punea mâna pe el pentru a doua oară, preasfințitul patriarh a mers personal, smulgându-l din ghearele acesteia.

În 1958, a avut loc în România al doilea mare val de arestări, când Securitatea, cu executanți ceva mai răsăriți, l-a luat pe Valeriu Anania, ducându-l într-un oraş de provincie pentru a nu mai fi găsit cu una, cu două. Aşa se explică faptul că, în 1960, era deținut politic în Aiud iar când au început reeducările, călugărul-teolog se afla în fruntea bucatelor...

---

[1] Astăzi arhiepiscopul Clujului, Vadului şi Feleacului, Bantolomeu Anania (n.b.).

Gheorghe Crăciun s-a întâlnit cu fostul şef al studenţilor grevişti de la Cluj şi, probabil, cei doi s-au înţeles atât de bine, încât i-a dat mână liberă lui Valeriu Anania să conducă reeducările din Aiud.

La camera 78 din Celular, fostul student îşi avea instalată o masă, scaun, hârtie la dispoziţie şi tot confortul ce i se cuvenea ca şef. Marea calitate a lui Anania era o inteligenţă sclipitoare. Avea o minte ascuţită, era foarte cult şi un excelent orator. Aş putea să afirm că şi diavolul este foarte inteligent pentru că, iniţial, şi el a fost înger! **De această dată însă Anania şi-a aşternut inteligenţa nu la picioarele Lui Iisus, ci la ale satanei**.

Din 1960 până în 1962, reeducările din Aiud au avut un curs lent. Se citeau cărţi, ziare sau reviste, mâncarea era bună şi suficientă. Deţinuţii aveau voie să primească pachete de acasă, inclusiv ţigări, în celule şi saloane se putea dormi pe saltea, pe cearşaf chiar, şi, în sfârşit, se bucurau de o oarecare libertate. Acea scânteie de dumnezeire cu care fusese înzestrat omul spre deosebire de regnul animal dispărea treptat în fiecare reeducat care îşi vindea sufletul. Şi, din păcate, au fost foarte mulţi.

Iureşul cel mare a pornit în 1962 şi a ţinut până în vara lui 1964, în această perioadă abătându-se cea mai mare tornadă a tuturor timpurilor peste românime, doborând o lume care s-a menţinut în picioare ani la rând, 10, 15, poate 20, poate chiar mai mult... Oameni care au rezistat în faţa furtunii asemenea stâncii din vârf de munte, bătută de vânturi şi ploi, s-au rostogolit cu vuiet şi trosnet... Nu ştiu ce s-a întâmplat, nu-mi dau seama nici astăzi, după mai bine de 40 ani care au trecut de atunci. Ce puteri născute, ce timpuri ucigaşe, ce iaduri au împins în străfunduri oameni de măreţia unui Horea, unui Tudor Vladimirescu, unui Avram Iancu? Oameni care au înnobilat istoria cu credinţa nestrămutată în idealurile ce i-au consacrat, ducând cu ei flacăra libertăţii şi onoarea întregului neam atunci când poporul nostru era în cumpăna de a rămâne pe harta lumii sau a dispărea în negura timpurilor. Acei oameni, de măreţia celor mai sus amintiţi, s-au prăbuşit irevocabil şi fapta lor cu greu va putea fi explicată vreodată urmaşilor sau cititorilor acestor rânduri. Aceste căderi pot fi justificate numai de spălarea creierului, de anumite mutaţii produse în subconştient în urma unui îndelung coşmar sau a unui calvar continuu, a schingiuirilor fizice şi morale, a unor suferinţe care depăşiseră cu mult supliciile chinezeşti şi care au atins pragul disperării în toate temniţele politice.

Specific încă o dată că metoda a fost schimbată, dar cei supuşi reeducărilor de acolo aveau în memorie un Piteşti, Gherla sau Canal care le instalaseră groaza în toată fiinţa lor, Aiudul adăugând ultima formă de reeducare, poate în cea mai rafinată şi elaborată manieră. Repet: dacă la Piteşti nu s-a putut rezista, la Aiud, aşa-zisa activitate cultural-educativă putea fi respinsă doar cu riscul de a muri în tranşee, dovadă că au rezistat sub 1% fără să accepte reeducarea. Reamintesc adagiul filosofului Seneca: «Cine ştie să moară nu va fi niciodată rob!»

În susţinerea celor spuse de mine, redau un fragment din cartea lui Nistor Chioreanu, «Morminte vii», pag. 341-342:

«Din nenorocire însă, cu aceasta nu s-a terminat calvarul mărturisirilor. A doua zi, când am coborât la cei doi prieteni, Petraşcu îmi spune:

- Bine că ai venit! Trebuie să mergem la secţia I, unde un deţinut, fost călugăr şi fost legionar, Valeriu Anania, s-a apucat să scrie o carte despre păcatele Legiunii. Colonelul Iacob ne-a rugat să mergem să-l ajutăm şi să semnăm şi noi cartea. N-avem încotro, trebuie să o facem şi pe asta. Într-un fel e bine că putem corecta exagerările.

- Vezi, Nicolae? i-am zis, **e destul să faci un pas pe coastă la vale, ca după aceea să nu te mai poţi opri**!

Nicolae a dat neputincios din umeri. Ne-am dus. Aşa l-am cunoscut pe poetul şi scriitorul Valeriu Anania, de care nu auzisem până atunci, un om înalt şi cu o mustaţă neagră, mare, lăsată pe o gură lacomă. Numai a călugăr nu arăta. Toată figura lui exprima dragoste de viaţă şi lăcomie de bucurii ieftine.

Trăgea cu pasiune din ţigară. Ne-a citit capitol cu capitol şi, împreună cu Petraşcu, ne-am făcut observaţiile şi l-am făcut să taie multe pagini, spunându-i că altfel nu semnăm.

În fiecare zi, se eliberau acum câteva sute de deţinuţi. La 30 iulie, trebuiau să se elibereze Petraşcu şi Orbulescu. Cu o zi înainte, Petraşcu îmi spune că mai este o carte de formă mare, scrisă cu tuş pe hârtie specială, pe care trebuie să o semnăm şi noi în calitate de coautori. Ea a fost semnată înainte de toate gradele legionare aflate în Aiud. Este un pamflet. Ne-am dus să o vedem şi tot maestrul Anania ne-a arătat-o şi ne-a întins-o s-o semnăm.

- Eu nu semnez, am zis! Cum s-o semnez, când nici măcar nu-i cunosc conţinutul?

- Este tot ce-am scris şi în cartea mică, domnule Chioreanu, a zis Anania, numai capitolele sunt aşezate altfel. Aşa mi s-a cerut, aşa am făcut.

- Daţi-mi măcar timp s-o citesc.

- Păi nu mai aveţi timp. Cartea pleacă chiar acum la Bucureşti.

- Eu n-o semnez!, am zis.

Până la urmă, am ajuns la un compromis, eu şi Petraşcu am semnat o declaraţie pe aceeaşi coală de hârtie, arătând că semnăm cartea din solidaritate cu cei care au semnat-o înaintea noastră, dar noi nu-i cunoaştem conţinutul».

Prin excelenţă, cartea cu pricina este opera «călugărului» nostru Valeriu Anania. Acolo dădea în sinteză reeducările din perioada 1960-1964, în calitate de şef al acestor «activităţi cultural-educative». Cele 64 de persoane care formau Comitetul de reeducare îmi sunt cunoscute, întâlnindu-le, în majoritate, de-a lungul anilor de temniţă. Caut să precizez şi să rămână scris că primul dintre cei 64 este Valeriu Anania, iar ultimul Cristofor Dancu, tot fost călugăr.

De fapt, din punctul de vedere al autorilor şi al colaboratorilor trecuţi prin reeducare - şi care vrând-nevrând au semnat, cartea tratează în mod subiectiv şi calomnios activitatea Mişcării Legionare «Arhanghelul Mihail». De asemenea, este abordată şi «Activitatea cultural-educativă» văzută de nişte oameni în care se produsese acea schimbare de ordin psihic aşa încât binele devenise rău şi totul era văzut şi conceput în culori sumbre.

Fenomenul numit Piteşti, nemaiîntâlnit până atunci în lume, în istoria omenirii, a reuşit să-şi pună amprenta şi la această ultimă reeducare din Aiud. Ceea ce s-a produs în Aiud însă nu poate fi luat de bază, nu poate fi considerat un adevăr având în vedere precaritatea sănătăţii mintale a victimelor - excepţie făcând doar cei câţiva care au condus reeducarea şi care erau conştienţi de răul pe care îl fac. Ba mai mult, au şi întrevăzut finalul acestei triste şi dureroase prăbuşiri a unei generaţii de elită care a constituit crema şi, în acelaşi timp, scutul neamului românesc; s-au angajat ca voluntari, mergând până într-atât, încât au ucis în ei până şi instinctul de conservare.

*

Mircea Dumitriu, şi el trecut prin închisorile comuniste, a mers cândva la Anania şi l-a întrebat pentru ce a făcut reeducările din Aiud. Anania a păstrat o lungă tăcere, apoi i-a spus că memoriile dânsului vor fi publicate după moarte şi atunci se vor lămuri multe lucruri.

Probabil că, dacă aş fi fost în locul domnului Mircea Dumitriu, l-aş fi întrebat de ce nu vrea să lămurească aceste lucruri în timpul vieţii şi de ce abia după ce dânsul va dispărea ca fiinţă. Îi lipseşte curajul respectiv? Sau este adeptul adagiului latinesc «De mortius nil nisi bene» (Despre morţi nimic altceva decât de bine).

Discursul prăbuşirii

Eram scoşi din Zarcă şi duşi obligatoriu în fosta sală de mese pentru deținuți, unde se ținea aşa-zisa culturalizare, care, în fapt, era îndobitocirea unor oameni aflați într-o ireversibilă şi continuă cădere, înspre afunduri.

Pentru că sala reeducării devenea neîncăpătoare când eram duşi şi cei din Zarcă, se instalau afară mese, bănci şi scaune. Valeriu Anania, plin de importanță, se plimba cu mâinile la spate prin fața noastră iar prin discursul pe care ni-l ținea căuta să atingă cât mai mult coarda sentimentală, şi aşa întinsă prea mult. În afară de comandantul închisorii, de față erau ofițeri şi, bineînțeles, paznici-temniceri. S-o fi crezut, poate, un Cicero? Nu ştiu, dar îmi aduc aminte că, după ce închideam ochii ca să nu-l mai văd, mă prindeam cu ambele mâini de marginea băncii pe care stăteam, până când simțeam că oasele au pătruns prin lemn... Spuneam în continuu «Tatăl nostru» şi mă rugam lui Dumnezeu să nu mă părăsească.

- Auziți, voi, cei din Zarcă!, spunea Anania. Afară, în prag, o mamă bătrână, cu mâna streaşină la ochi, scrutează zarea. O soție îşi aşteaptă soțul. Un copil îşi aşteaptă tăticul - pe care poate nici nu-l mai cunoaşte şi care nu se mai întoarce odată. Auzi? O vorbă bună, un cuvânt, o şoaptă, frate drag, ce zici?

În jurul meu, simțeam pe câte unul cum se prăbuşeşte, de obicei persoane care pentru noi reprezentau un mit. Aşa s-a întâmplat şi cu un bun prieten, avocat, cu care făcusem D.O. în Bărăgan şi reintrasem în temniță cu acelaşi lot, primind şi el aceeaşi condamnare de 23 ani. L-am simțit că-i tremură mâinile, genunchii, apoi, aplecându-se spre mine, mi-a zis:

- Grigore, nu mai pot! Iartă-mă!

În zadar l-am prins de umeri, în zadar i-am cuprins mâinile, i le-am strâns şi i le-am sărutat, rugându-l să rămână...

- Nu mai pot, Grigore! Iartă-mă! Simt că-mi cedează nervii...

Şi s-a dus înspre Anania! Atunci, parcă l-am văzut prăbuşindu-se în gol, fără să mai poată să se agațe de ceva care să-l salveze...

*

Iarna din 1963-1964 a fost cea mai grea perioadă din toată detenția mea. Atunci, am executat un număr de 65 zile de izolare, singurul care m-a depăşit în domeniul pedepselor fiind prințul Alexandru Ghica, care a executat peste 70 de zile. Nu vreau să fac nici o comparație cu această personalitate marcantă a neamului românesc şi a celor întemnițați pentru o idee în slujba unui ideal atât de mare, atât de sfânt, sunt însă obligat să scot în evidență acest lucru.

După câte ştiu, prințul Ghica nu a reuşit să scrie şi să-şi publice memoriile. Măcar pe această cale să fie cunoscute suferințele acestui mare om.

*

Stăteam câteva zile în celula înghețată din Zarcă, pentru ca apoi să mă bage din nou la izolare, şi iarăşi, şi iarăşi, în condiții inimaginabil de grele. Prețul cel mare plătit pentru îndrăzneala de a refuza reeducarea era însăşi existența noastră în această lume a temniței comuniste.

În celula de izolare, începând de la ora 22.00 şi până la 5.00 ni se lăsa din perete un pat din plăci aglomerate, ni se arunca o pătură care nu era întreagă, în afară de faptul că era ruptă şi cu găuri, care trebuia să ne fie şi saltea şi velință. Mă întindeam pe acel pat şi, în câteva clipe, adormeam. Înainte de aceasta însă murmuram “Tatăl nostru” şi îl rugam pe Dumnezeu să nu rămân paralizat, dacă, totuşi, nu voi îngheța până dimineața.

În izolarea special amenajată pentru cei pedepsiţi din Zarcă, timp de 17 ore din cele 24 nu aveam voie să ne atingem de pereţi, să ne rezemăm de uşorul uşii, să stăm pe marginea tinetei - care nu avea capac şi care scotea un miros îngrozitor nemaifiind spălată - şi nici să stăm, eventual, lungiţi pe ciment. Masa o primeam o dată la trei zile şi consta din 250 grame de pâine şi o zeamă călduţă, câteodată rece, fiind greu de precizat din ce era făcută. Fiecare clipă de izolare era o trecere prin iad, o defilare prin faţa a zeci de legiuni de diavoli, fără să ştim, fără să ne dăm seama dacă în partea opusă mai există o poartă prin care să ieşim din acel cumplit infern.

Ochii mi se duseseră adânc în fundul capului, picioarele îmi tremurau şi, la un efort mai mare de a tuşi, am observat că din gură porneau stropi de sânge. M-am prăbuşit pe beton şi ştiu că am rămas foarte mult timp acolo. Mai târziu, când mi-am revenit, am simţit că partea pe care stătusem era rece şi galbenă, iar picioarele şi mâinile nu le mai simţeam. Am reuşit să mă tăvălesc din perete în perete, făcând asta nu printr-un efort al propriilor mele puteri, ci simţind că o forţă nevăzută, poate a îngerului meu de pază, mă rostogoleşte prin celulă. Gardianul care ne păzea continuu prin vizetă m-a văzut, desigur, dar m-a lăsat înadins, probabil ca să mor. Când a deschis totuşi uşa, m-a apucat de gulerul zdrenţuros al zeghei şi m-a ridicat, holbându-se la mine:

- Încă nu te-a luat dracul, bă?!!

După ce mi-a dat drumul, a ieşit şi mi-a încuiat celula. A revenit după puţin timp însoţit de ofiţerul de serviciu şi colonelul Iacob - care se ocupa cu reeducările şi era mâna dreaptă a comandantului Gheorghe Crăciun.

- Vrei, bă, să ieşi în fabrică? m-a întrebat colonelul.

- Nu! i-am răspuns cu voce stinsă şi din nou am căzut pe pardoseală.

Uşa s-a închis cu zgomot după ei şi, după câteva minute, s-a deschis vizeta. Era doctorul deţinut de pe secţie. M-a privit cercetător. Mă cunoştea bine căci era din Neamţ, însă, când am dat să mă apropii, a izbit vizeta. Şi dus a fost!

*

Într-una din zile, gardienii ne-au spus să ieşim din Zarcă pentru a merge în sala unde aveau loc reeducările însă, fără să putem comunica unul cu altul, am refuzat. Ţipând, gardianul a dat telefon pentru ajutoare, chemându-l în acelaşi timp şi pe ofiţerul de serviciu pentru a ne scoate cu forţa. Zadarnic însă! Cu puţinele puteri care ne mai rămăseseră, ne-am agăţat de patul de fier, de colţul zidului, de uşorul uşii sau de zăvorul acesteia. Se luptau zbirii cu noi şi erau foarte revoltaţi că nişte umbre de oameni opun încă atâta rezistenţă, fără să conceapă că fiecare dintre noi invocam Divinitatea să ne vină în ajutor. Împotriva lui Dumnezeu însă nu puteau lupta. Au recurs atunci la o altă strategie şi au instalat difuzoare pe coridoarele Zărcii, exact pe peretele din faţa celulelor noastre. Când voiau să luăm parte la discursul şi, implicit, la căderea unei personalităţi, ne deschideau vizetele, strigau să facem linişte, după care dădeau drumul difuzoarelor. La început de primăvară, tot fără să ne sfătuim, am înfundat vizeta cu zdrenţele de pături pe care le aveam şi n-am cedat. Către sfârşitul lunii martie, încetul cu încetul, am observat o slăbire, un fel de oboseală a temnicerilor şi ofiţerilor care ne supravegheau. Câteva zile, am avut ceva mai mult combustibil pentru soba de tablă pe care ne-o băgaseră în celulă, mâncarea era un pic mai acceptabilă iar izolările din ce în ce mai puţine, până ce, în aprilie, au încetat definitiv. Am aflat mai târziu că Ion Gheorghe Maurer trecuse Atlanticul pentru a încheia câteva tratative cu americanii - atât de blestemaţi şi afurisiţi de pătura conducătoare.

Au urmat binecunoscutele decrete de graţiere din 1964 şi zilnic se eliberau câteva zeci de deţinuţi politici, începând de la cei cu pedepse mici şi o anumită categorie de reeducaţi. Într-o dimineaţă, în jurul datei de 20 iulie, un grup de ofiţeri a deschis fiecare celulă a Zărcii, întrebând cine vrea să renunţe la poziţia de rezistent. Din cele aflate ulterior, ştiu că s-au întors cu mâinile goale. Pe la ora 11.00, s-au deschis toate uşile Zărcii şi ni s-a spus să ne

facem bagajele. Gardienii, liniştiţi şi gudurându-se ca nişte câini - care, scoşi din baltă, uzi leoarcă, se scutură şi apoi vin către tine să-ţi lingă opincile, încercau să ne vorbească frumos. În faţa Zărcii, ne-am aliniat în front. Am încercat să număr de mai multe ori şi mi-am dat seama că suntem sub 100 de inşi. Aşa, precum plăieşii din cetate, ieşeam unul câte unul sprijinindu-ne de umărul celuilalt, în timp ce alţii erau scoşi pe brancardă. De toţi, eram circa 1% din cei mulţi care am pornit ca voluntari la o cumplită bătălie şi care am stat ani de zile, clipă de clipă, şi am putrezit în tranşee.

În fosta biserică ortodoxă

În curtea secţiei I, am fost introduşi cu toţii în fosta capelă ortodoxă. Am găsit în acest fost locaş al Domnului paturi de fier suprapuse, saltele umplute, cearşafuri şi pături curate iar uşa ne-a fost lăsată deschisă de dimineaţă de la 7.00, până seara la 19.00, însă calvarul încă nu se terminase.

În faţa uşii, ni s-au adus două hârdaie cu mâncare, consistentă şi bună. Părintele Dumitru Bejan, cu experienţa prizonieratului din Rusia, ne-a rugat cu o voce stinsă să îl ascultăm.

- După cum vedeţi, ne aflăm în pragul libertăţii. Suntem aici pentru refacere, dar în faţa uşii se află ultima momeală: hârdaiele cu mâncare! Mâncaţi puţin şi cu atenţie! În situaţia în care suntem, putem face ocluzie intestinală şi putem muri înainte de a ajunge în poarta 1. Repet: mâncaţi puţin şi cu atenţie, în aşa fel să nu vă săturaţi.

Părintele Bejan a făcut o rugăciune de mulţumire, apoi am spus cu toţii «Tatăl nostru» şi am cântat «Cu noi este Dumnezeu». Credeam că sunt singurul care plâng, dar mi-am dat seama că toţi colegii mei de luptă şi de suferinţă erau cu ochii plini de lacrimi.

În acele zile, am avut ocazia să schimb câteva cuvinte cu Valeriu Anania. Când i-am spus că amândoi ne eliberăm aproximativ în acelaşi timp, a tăcut un timp, ca şi când i-ar fi fost necesar să aprecieze dacă trebuie sau nu să mă învrednicească vorbindu-mi. În cele din urmă, mi-a răspuns ceva care nuanţa cu un regret, dar în acelaşi timp şi cu o motivaţie. A încercat să-mi explice că, de multe ori, o intenţie bună poate să sfârşească rău, sau, atunci când ai o responsabilitate faţă de un anumit grup de oameni, trebuie să te laşi călcat în picioare şi pentru binele altora. Oricum, chiar şi în această postură, nu renunţase la trufia care îl stăpânea de o viaţă şi mi-a venit atunci în minte o zicere din popor pe care o ştiam încă de când eram copil: «Mândrului, şi Dumnezeu îi stă în cale!»

*

În porţiunea dintre fabrică şi aripa de vis-à-vis a secţiei I, se instalase o tribună care fusese ocupată de comandantul Crăciun, ofiţerii şi subofiţerii care conduceau reeducările, între ei Sturza şi Gheorghe Lazăr. Pe bănci, ne-am aşezat noi, oropsiţii scoşi la lumină din bezna celulelor, care refuzasem orice tratative cu administraţia, urmând ceilalţi deţinuţi, circa 800-900, care, nemaiîncăpând pe bănci, stăteau în picioare, pe margine.

- Dragi tovarăşi! şi-a început Crăciun discursul. Vă spun tovarăşi pentru că, din această clipă, toţi sunteţi liberi iar ţara şi partidul au încredere în voi.

Un ropot de aplauze şi strigăte am auzit în dreapta, stânga şi în spatele meu. M-am uitat cu atenţie la colegii mei de suferinţă, dar nici unul dintre ei nu aplauda şi nici nu scotea vreun cuvânt.

- Cei din Zarcă, îşi continuă Crăciun discursul, aţi învins!

În acel moment, Crăciun, care voia să vorbească în continuare, a rămas cu gura deschisă căci oamenii din jurul nostru, care mai erau de bună-credinţă, au tăbărât peste noi şi, prinzându-ne în braţe, toţi cu ochii în lacrimi, ne sărutau, ne îmbrăţişau, ne mângâiau.

- Aţi învins! Aţi învins! Doamne, aţi învins!

Mi-am auzit numele şi mi-am dat seama că omul din faţa mea care mă strângea puternic de umeri era părintele Constantin Stoicescu.

Când s-au mai potolit spiritele, Crăciun, pricepând că făcuse o mare gafă, a adăugat:

- Cei care veniţi din Zarcă să luaţi aminte, că veţi mai trece pe aici!

*

În ultimele zile ale lunii iulie, de la Bucureşti au venit vreo 7-8 ofiţeri superiori pentru a încerca să mai rupă dintre noi, eventual câţiva rezistenţi din Zarcă. Am fost chemat şi eu de către un colonel jurist care a căutat, chiar şi în ultimele clipe, să-mi smulgă o declaraţie precum că renunţ la poziţia avută până în acel moment dar a renunţat văzând că am replicat foarte tranşant:

- În aceste condiţii, i-am spus, prefer să mă întorc în Zarcă!

Când ni se întocmeau biletele de eliberare, am fost chemat de un ofiţer superior care m-a întrebat unde mă stabilesc. Răspunsul meu a fost că în Bucureşti. La observaţia dânsului că sunt din judeţul Neamţ şi că nu mă pot stabili în Bucureşti cu atât mai mult că acest oraş este închis, argumentul meu a fost că, dacă ai mei mai trăiesc, nu ştiu unde sunt stabiliţi, pentru că fuseseră alungaţi din zona lacului de la Bicaz iar eu zăceam în temniţă de exact 15 ani. La Bucureşti însă era fratele meu, Gheorghe Caraza, despre care ştiam că locuieşte pe strada Sebastian. Neavând încotro, ofiţerul a trecut pe biletul meu de eliberare adresa pe care o comunicasem.

*

Aceeaşi perioadă a sfârşitului de iulie i-a adus şi cuvioşiei sale Valeriu Anania libertatea pentru care a jertfit verticalitatea şi onoarea atâtor oameni deosebiţi, pe care i-a sacrificat fără cea mai mică mustrare de conştiinţă, ba mai mult decât atât, L-a răstignit încă o dată pe Însuşi Mântuitorul Hristos. Personal, am regretat faptul că doar cu câteva zile înaintea mea a ieşit pe poartă. Dacă aş fi ieşit odată cu dânsul, l-aş fi întrebat care este diferenţa privind data eliberării între mine - care veneam de pe căi limpezite, senine şi onorabile, şi el - care se întorcea de pe drumuri de pierzanie şi afurisenie unde se încercase îngenuncherea unui neam...

*

Apreciat fiind în mod deosebit pentru modul cum şi-a îndeplinit misiunea de reeducare în Aiud, doar câteva luni mai târziu, adică în februarie 1965, **călugărul Anania era trimis în SUA, cu misiunea de a-l dărâma pe episcopul Bisericii Ortodoxe Române din SUA şi Canada, respectiv, Valerian Trifa**. Uitase, probabil, că amândoi erau luptători de rang sub acelaşi drapel, în slujba aceleiaşi credinţe în Dumnezeu.

În SUA, Valeriu Anania a dus o bătălie furibundă pentru detronarea episcopului Valerian Trifa fără să-şi dea seama că îi era inferior episcopului. Toată suflarea românească îl susţinea pe episcop şi îl ignora pe Valeriu Anania, pe care îl socotea un venetic, trimis cu o misiune ingrată - de a produce zâzanie şi dezbinare. În felul acesta, vreau să amintesc titlul unui articol apărut sub semnătura lui Valeriu Anania, în revista "Credinţa", din 9 septembrie 1973, intitulat "Cine-mi eşti tu Bade Ioane?". Articolul menţionat îi era adresat dr. Ioan Cârjă, unul dintre apărătorii episcopului, fost deţinut politic la Aiud şi martor ocular la reeducările conduse de Anania.

La început, Ion Cârjă a făcut parte din rezistenţii din Zarcă, dar după un timp, probabil nemaiputând rezista pârjolului la care era supus, a primit să fie scos în fabrică, ceea ce atunci era echivalentul acceptării reeducării. Chiar şi în ciuda acestui fapt, precizez că au rămas

totuşi oameni care, deşi în reeducări, au căutat cu străşnicie să se menţină cât mai mult pe linia de plutire.

În replică, Ion Cârjă a publicat în periodicul "Acţiunea Românească" articolul intitulat "Răspuns unei scrisori a lui Valeriu Anania" (din octombrie-decembrie 1973, pag. 4 şi 5), care apărea în New York.

"Dragă frate de altădată Valeriu

Ţi-am citit scrisoarea adresată mie, publicată în numărul din 9 septembrie 1973 al revistei tale «Credinţa». Nu este deloc rău scrisă. Ai meşteşugit-o cu acelaşi rar talent pe care ţi l-am admirat întotdeauna şi pe care nu mă sfiiesc să ţi-l recunosc în public. Dacă din punct de vedere al potrivirii vorbei (şi al respectării gramaticale - cu unele concesii republicane, RSR - în care te-ai dovedit tot atât de copios precum «grămăticii» de la München), sclipirile mi-au plăcut şi m-au desfătat, am fost profund dezamăgit de eşafodajul ideilor în elaborarea trudită de Sisif, pe care te-ai angajat disperat ca să le aşezi sub o boltă proprie, dar fără aceeaşi iscusinţă a meşterului zidar Manole, pe urmele căruia păşeşti voiniceşte dar, din nenorocire, bătând mereu pasul din faza pre-onirică....

«Multe sunt căile Tale Doamne» care duc la pieire, mi-am zis în gând, înainte de a păşi să aştern acest răspuns care, dintr-o oarecare modestie determinată, am fost obligat să îl condensez cât mai mult posibil. (...) Desigur, o recunosc, ai suferit mult şi pe nedrept în viaţă, incomparabil mai mult decât toţi foştii şi actualii fugari din ţară care te atacă. Îţi mărturisesc, cu toată sinceritatea, că nimeni de aici din afara frontierelor României, în afară de cei care am pătimit în închisorile comuniste, nu te pot judeca şi nu ne pot judeca de ceea ce am făcut acolo. Numai noi, exclusiv noi, care am fost închişi şi torturaţi acolo, noi între noi, da, noi ne putem judeca şi va veni ziua, odată, când o vom face-o în ţară, unde fiecare care a greşit va avea mare şansă să se dezvinovăţească. Şi atunci îi vom judeca şi pe aceşti nemernici de aici care se erijează, de la ei putere, în judecători a unor situaţii din ţară şi a martirilor. Aceştia, ţi-o spun cinstit, nu sunt vrednici să ne dezlege nici şireturile încălţămintelor noastre! (...) Dar, nu ne este permis, ca în numele unor suferinţe să ne luăm libertatea aici (sau în ţară) să întreprindem tot ceea ce ne convine, în mod egoist. Întrebării tale din scrisoare: «Nu ţi se pare că este destul?», eu îţi răspund fără ezitare: NU! Trebuie să suferim până la capăt, dacă am fost cei aleşi pentru suferinţă. Am trecut din faza de suferinţă a închisorilor comuniste în faza de suferinţă a unui exil mai mult sau mai puţin dărâmat moral de veleităţi şi foşti politicieni corupţi şi corupători din trecut, precum şi de o reţea activă de agenţi comunişti ai Bucureştiului. Aceştia nu mai încap de noi. Aceasta pentru că unde suntem noi, la ceea ce am suferit noi, ei nu pot să ajungă. De aceea trebuie să ne dea la cap. Pentru noi nu este loc, numai pentru noi nu este loc. Pentru toate secăturile care li se aliniază, politicienilor din trecut şi agenţilor comunişti din străinătate, pentru aceia se află un loc de onoare şi un scaun bun. Tu, Valeriu, nu ai vroit să te ridici şi aici, ca în ţară, pe culmile ozonate ale luptătorului, unde te-am întâlnit pentru prima oară şi unde eram fraţi de ideal. Ai mers şi te-ai scurs cu duşmanii, prin breşe, pe poteci ocolite, pentru o onoare trecătoare şi un scaun vag de arhimandrit. A fost mai uşor, mai simplu şi mai folositor pentru interesele tale imediate. Oare numai cu atât ne putem umplea viaţa? (...) Nu eşti cinstit deloc, Valeriu, când afirmi că eu nu ţi-aş fi spus că eram în cursul scrierii unei cărţi, în care expuneam şi rolul tău din închisoarea Aiud. Ţi-am spus în repetate rânduri, încă din vremea când locuiam pe First Avenue, în apartamentul meu, pe străzile luminoase ale New Yorkului, oriunde aduceam vorba despre cartea pe care o scriam. Îţi mărturiseam durerea mea despre căderile la care am asistat. Nici tu nu ai încuviinţat faptele acelora

care au siluit conştiinţe în închisori. Dimpotrivă, le-ai reprobat şi mi-ai numit mulţi "educatori", pe care i-ai aflat în cartea mea ultimă. Cât despre activitatea ta, tu mi-ai declarat, fără nici o referire specială din partea mea, că ai jucat un anumit rol în acel proces de reeducare. (...) Mi-ai vorbit cu patos şi încălzire crescândă, (ca şi când ai fi voit să te autoconvingi şi tu mai mult asupra tezei tale) despre misiunea pe care ţi-ai asumat-o de a apăra creştinismul ortodox, plivind legionarismul din sistemul de gândire teologică, disociind, cum spui tu, valoarea politică de cea religioasă. Prin urmare, eram perfect edificat cu poziţia pe care tu pretinzi că ai luat-o în procesul murdar al reeducării şi, mie personal, nu mi-ai spus nimic nou. Din acest punct de vedere, tu nu ai făcut decât să rostogoleşti în public, pe Anania din închisoare, sub o descripţie proprie, neinfamant nici pentru "democraţii români", nici pentru partidul comunist din ţară. (...)
Dacă nu ai fi mers prea departe cu mesalianţa ta, aşa după cum ţi-am spus la acel timp, eram dispus să îţi arăt ce am scris. (Manuscrisul ambelor volume era deja încheiat în anul 1966, când raporturile noastre mai erau încă amicale, şi când doream să mijlocesc un armistiţiu între tine, pe care te bănuiam a fi numit episcop şi episcopul Valerian, împotriva căruia porniseşi o campanie (ofensivă) de acaparare de parohii. (...) Desigur, chiar dacă afecţiunea noastră nu ar fi suferit deteriorări, eu totuşi nu aş fi scris ceea ce am scris că ai întreprins în închisoare, **dar nu aş mai fi avut nimic de spus despre continuarea unor servicii pe care le faci cu mare râvnă regimului comunist de la Bucureşti, prin filiera bisericii.** (...) Chiar şi în această ultimă "Epistolă către Ion" ai câteva tangenţe favorabile regimului.
Într-un loc, zici "Nu am ştiut dacă această teză (ateistă, n.n.) făcea parte dintr-un plan al Administraţiei sau dacă a fost opera unor reeducatori zeloşi (în special foşti piteşteni), şi doar însuşită de Administraţie". Oare chiar atât de naiv erai să nu fi bănuit ce planuri aveau cu noi criminalii din solda ministerului de interne? Oare aşteptai tu, să ţi se spună de către Crăciun, Nodeţ, Ivan, Chirilă, etc., ce planuri aveau cu noi criminalii din solda ministerului de interne? Oare aşteptai să ţi se spună de către ei, că ne dădeau spre citire Biblia pentru credincioşi şi necredincioşi - Biblia hazlie, să ne distrăm cu ea? (...) În fine, ar mai fi să mai inserez numai câteva rânduri la acuzaţia ta, în baza căreia eu mi-aş fi pierdut independenţa, că nu mai sunt liber, că cineva mi-ar fi măsluit cartea, în drumul dintre mine şi tipografie.

Eu nu mi-am schimbat comandantul în străinătate. Am stat mereu şi stau mereu sub un singur comandant: Neamul Românesc. Acesta nu este personificat în străinătate în nimeni şi nimic, om politic, faţă bisericească, mit transplantat. Nu m-am simţit atras de nimeni dintre aceia pe care i-am aflat aici, care au sădit în decurs de trei decenii numai desbinări, dihonii, animozităţi şi bisericuţe. Am venit cu intenţia să colaborez cu oricine l-aş fi aflat pe o poziţie pozitivă, activă, pătruns de responsabilitatea istorică a timpurilor pe care le parcurgem. Dar buna mea credinţă a fost rău înţeleasă şi de aceea am ridicat Frontul Consiliului Naţional Român, care cuprinde oameni greu încercaţi din închisori, ţărani destoinici, oameni dintr-o bucată, nealteraţi de pizme, oameni liberi, cu picioarele pe pământ, câştigători cinstiţi ai pâinii lor de toate zilele. Cu aceşti, pe aceeaşi redută, şi cu alţii care ne sprijină nemijlocit, ducem aceeaşi luptă ca în securităţi unde am fost torturaţi, la Canal unde am fost ucişi, la închisori unde am fost batjocoriţi şi înflămânziţi. Oare nu vezi tu cum eu sunt lovit, la fel ca la securitatea Cluj unde am fost bătut cu răngile de fier trei săptămâni la rând, de câte trei ori la zi? Oare îmi este uşor să fiu azi surd de o ureche, din cauza bătăilor peste cap, cu palmele, tampoane, scaune, cisme? (...)
Ce interes crezi că aş fi avut să intru în tabăra episcopului Valerian Trifa? Oare nu acesta a contopit singura minoritate naţională românească, insignifiantă, la cele câteva milioane de ruşi, care întotdeauna au căutat să ne asimileze biologic, cultural, religios?

Ce interes aş fi avut să intru în tabăra episcopului tău Victorin, care pactizează şi serveşte de strapontină tuturor agenților comunişti din Bucureşti? Nu ai citit tu «Apelul unui Intelectual Român pentru salvarea Bisericii Române Ortodoxe din America» din 25 mai 1971, semnat de dr. Ion Cârja? Implicațiile episcopiei misionare cu activitățile antinaționale şi antipatriotice ale guvernului de la Bucureşti se invederează, chiar în ultimul timp printr-o declarație a mitropolitului Iustin Moisescu, făcută la Geneva. (...)
În scrisoarea ta afirmi, de repetate ori, că vrei să separi politica de religie. De ce, în fond, o combini mereu şi de ce atunci, faci exclusiv politică în «exil», când ții în brațe fariseismul unui mitropolit ca Moisescu, care apără un regim de teroare şi intoleranță religioasă? De ce te fereşti să fii tu, omul de cultură, scriitorul, luptătorul național, fidel liniei pe care te-am cunoscut? (...) Omului îi este drumul spre lumină, spre libertate, spre universul larg ca cerul înstelat deasupra. Ți-ai câştigat libertatea, foloseşte-o din plin! Am bâjbâit destul în întuneric, unde am viermuit. Nu mai avem timp să fim Scarabei, iubite frate de altădată, Valeriu.

Ion Cârjă».

*

În zilele de 30 şi 31 iulie, am fost duşi în Celular, unde am stat toată noaptea cu uşile deschise, fiecare pe unde am putut să punem capul pentru a ne odihni puțin, alții stând chiar pe punțile din fața celulelor. Îl ascultam pe ofițerul de serviciu care striga continuu numele deținuților. Cei care plecau erau urcați în maşini şi duşi în una din cele trei gări, Aiud, Războieni şi Teiuş, după cum aveau trenuri. În ultima zi din iulie, pe la asfințitul soarelui, un ofițer mi-a strigat numele şi mi-a înmânat biletul de eliberare care purta numărul 100. Am mai dormit acolo încă o noapte.

Pe 1 august, Celularul era pustiu, curtea aproape goală, Zarca la fel şi deja câteva convoaie cu deținuți de drept comun ocupaseră celulele de la parterul Celularului.

Eram cu bunul meu prieten Marin Dumitrescu, din Bucureşti, şi cu Ion Tonea, din Tiha Bârgăului, zis şi Toni, amândoi dragi şi valoroşi camarazi de ideal şi suferință. Cu ei făcusem primul Aiud, D.O. şi acest al doilea Aiud, venind cu acelaşi lot din Bărăgan. Odată cu noi, s-a eliberat şi Sima Dimcică, macedonean din Dobrogea, care, fiind foarte bolnav şi neputând să stea în picioare, a fost transportat pe targă de doi gardieni ce primiseră ordin să-l însoțească până acasă.

Ultimii care mai rămăsesem am fost înghesuiți în trei autocamioane şi am ieşit pe poarta temniței care, după noi, s-a închis. La Teiuş, Mailat, unul dintre gardienii care ne-au însoțit, a avut neobrăzarea să ne rânjească şi să ne întindă «prieteneşte» mâna. I-am întors spatele.

În tren spre Bucureşti, civilii care ne erau parteneri de drum, înțelegând de unde venim, au alertat vagonul şi ne-au adus pâine, salam, pălincă şi fructe. Mâncam şi-i vedeam ca prin ceață. Când privirile mele au căzut pe prima pagină a unei gazete, mi-am dat seama că nu mai văd să citesc decât titlul articolelor.

Am ajuns duminică dimineața, pe la ora 2.00, în Gara de Nord şi ne-am văzut înconjurați de mai multe persoane care ne-au spus că de o săptămână aşteaptă toate trenurile care vin din Ardeal. Au curs peste noi o mulțime de întrebări şi numele celor pe care îi aşteptau dar care nu mai soseau... Despre doi dintre ei, ştiam că muriseră în Aiud dar le-am spus că mai sunt încă de venit... Puteam să distrugem în ei speranța, chiar dacă ştiam că nimeni nu a mai rămas în Aiud iar porțile închisorii au fost zăvorâte în urma noastră?

Acasă la Marin

În cartierul Grant, unde locuia Marin Dumitrescu, am bătut în lung şi în lat strada respectivă, de mai multe ori. La un moment dat, Marin s-a aşezat pe bordura trotuarului şi a început să plângă. După 16 ani de la arestare, nu mai ştia unde stă. M-am aşezat lângă el, spunându-i să țină seama de schimbările intervenite în această perioadă. S-a luminat deodată la față:

- Ştiu! Ştiu unde stau!

S-a oprit în fața unei porți, unde doi copaci înalți acopereau curtea şi casa.

- Vezi, Grigore? Aceşti copaci, sădiți de mine, erau doar până la înălțimea gardului. Uite cât sunt acum! De asta nu mai cunoşteam locul! Şi casa asta când o fi apărut, că nu era aici?

A bătut uşor cu degetele în geam şi o voce a întrebat speriată:

- Cine-i? Ce cauți aici, în toiul nopții?

- Mamă! Sunt eu, Marin! Deschide, te rog!

Atunci, din casă răzbătu un strigăt de disperare şi bucurie, strigăt pe care l-am auzit multă vreme după acea noapte şi, de câte ori mi-l amintesc, revăd scena care a urmat...

Înăuntru s-a făcut lumină şi au ieşit buluc pe geam şi pe uşă mama, sora lui - Silvia, o altă soră şi doi bărbați, şi încă vreo câțiva au venit de la casa din curte. În câteva clipe, Marin fusese înconjurat de toți ai lui: care îl strângea în brațe, care îl săruta pe față, pe ochi, care îi lua mâinile şi i le pupa, unul îl mângâia, altul îl privea şi încerca să se apropie de el trecând peste ceilalți... Priveam năucit! Erau ca la rugby! Când Marin a fost puțin slobozit, le-a zis cu vocea lui groasă:

- Ho! Ho! Opriți-vă! Am venit cu un foarte bun prieten. Uitați, el este Grigore Caraza. Tu, Silvia, îl cunoşti deja.

Aproape aceeaşi scenă s-a întâmplat şi cu mine...

În avântul lor, bieții de ei mă confundau cu mult aşteptatul lor Marin. După ce s-au mai potolit, prietenul meu, căutând cu privirile în jur, a întrebat grav:

- Dar, tata? Tata unde-i?

- A murit acum patru ani!

- Dar nevastă-mea, Silvia?

- Te-a lăsat, mamă! Te-a lăsat şi-a plecat! Nu mai ştim nimic de ea.

Marin şi-a îngropat fața în palme şi a început să plângă mocnit...

- Nu-i nimic! Nu-i nimic! Bine măcar că vă găsesc pe voi!

Reîntâlnirea cu familia

A doua zi, am plecat în căutarea fratelui meu. Mergeam greu pe stradă şi simțeam nevoia să mă aşez undeva pe o bancă, pentru a mă odihni. Aveam caşexie iar corpul, mâinile şi picioarele îmi erau umflate până la refuz. Pe străzile pe care le-am străbătut pe jos, nu erau atâtea bănci unde să mă odihnesc şi atunci m-am aşezat pur şi simplu pe trotuar. În două rânduri s-a întâmplat să se apropie de mine câte o doamnă şi să-mi întindă nişte bani.

- Vă mulțumesc, doamnă, dar nu pot primi, pentru că nu sunt cerşetor. Dacă figura mea, faptul că sunt tuns chilug şi hainele ponosite de pe mine dau această impresie, nu sunt ceea ce par. Mă întorc din Aiud, după 15 ani de cazne.

De pe strada Moş Ajun nr. 32, penultima adresă a fratelui meu, am fost îndreptat să merg la Uzina Mecanică Fină din Obor. Acolo, ofițerul de serviciu a reuşit să-l contacteze telefonic pe Gelu care locuia într-o garsonieră din renumitul Cotroceni. După circa o oră, mai

mulți salariați ai uzinei priveau cum se îmbrățişează doi frați după 15 ani de despărțire şi plâng unul pe umărul celuilalt.

*

Cu trenul accelerat Bucureşti-Bicaz am revenit pe meleagurile Moldovei. În gară la Buhuşi, nu mă aştepta nici sora mea Silvia, şi nici cumnatul Mihai deşi îi anunțasem că voi veni.

Era o dimineață limpede de august şi nici țipenie de om pe stradă. Când am ajuns în fața cinematografului, am luat-o pe strada principală Nicolae Bălcescu, la capătul căreia era strada 1 Mai, acolo unde trebuia să ajung. În fața mea, la oarecare distanță, am văzut două persoane care se grăbeau înspre partea opusă şi ceva îmi spunea că îmi sunt foarte apropiați.

- Bună dimineața, am salutat. Spuneți-mi, vă rog, unde este strada 1 Mai?

După ce mi-a răspuns, domnul a dat să plece, însă l-am reținut cu o altă întrebare, la care doamna, revoltată, mă fulgeră cu privirea şi i se adresă soțului:

- Hai, Mihai!

Din nou, bărbatul mi-a răspuns cu aceeaşi politețe, dar pentru a-mi lămuri misterul care pusese stăpânire pe mine, l-am mai întrebat ceva. Şi mai revoltată, doamna îmi întoarce spatele:

- Hai, Mihai! Hai că pierdem trenul!

- Doamnă, îi zic, dacă voiați să prindeți acceleratul de Bicaz, vă pot informa că a trecut prin gară la ora 5.30, iar acum este mai bine de 6.00...

Dezorientată, doamna privea când la soț, când la mine.

- Doamnă, am continuat, dacă numele dumneavoastră este Silvia, dacă sunteți din Poiana Teiului şi dacă îl aşteptați pe fratele dumneavoastră care se întoarce din Aiud, pe Grigore, îl aveți în față!

A fost un moment de uluire totală, după care a urmat o explozie: cumnatul m-a îmbrățişat cu o putere de urs, hohotind de plâns, apoi a urmat sora mea, care murmura mereu printre lacrimi:

- Vai! Nu te mai cunosc! Nu te mai cunosc! Tu eşti, Grigore?!?

Mai târziu, ajunşi acasă, din pat a sărit un copil frumos, în vârstă de 10 ani, îmbrăcat doar într-o albă cămaşă de noapte.

- Bine, mamă! Dar tu nu mi-ai spus până acum că ai un frate!

Şi privindu-mă curios, încerca să afle cât mai mult despre mine, punându-mi sumedenie de întrebări la care nici nu mai aştepta răspuns:

- De unde vii? Dar de ce nu ai fost până acum la noi? Ai fost supărat pe mama?

Peste cinci zile, când îmi continuam drumul spre Piatra Neamț, pe peron, în urma trenului, alerga un copil strigând continuu:

- Nene Grigore, să mai vii pe la noi! Auzi? Să vii pe la noi, că eu te iubesc mult! Să vii, da?

*

Era într-o zi de joi, pe 13 august 1964, când trenul, obosit parcă, a oprit în gara din Piatra Neamț, în gara adolescenței şi a tinereții mele, unde, deseori, mă plimbam de-a lungul peronului, conducând sau aşteptând pe cineva sau, pur şi simplu, numai de dragul de a vedea trenul. Când am coborât, cu mâna dreaptă am atins zidul din apropierea uşii, ca şi cum aş fi întins brațul să mângâi un prieten drag, de care atât de mult timp fusesem ținut la mare distanță.

În cartierul Dărmăneşti, pe o străduță dintre fostele şcoli normale, am poposit în fața casei surorii mele Alexandrina. Cu mâna uşor tremurândă, am deschis poarta şi am rămas în cadrul ei. Sora mea tocmai pregătea nişte zarzavat dar văzându-mă, îmi ieşi înainte şi mă

întrebă pe cine caut. Fără să-i răspund, am întrebat-o unde este Victor, soțul ei, apoi Nicu şi, în sfârşit, unde se află Geta. Când mi-a spus că Geta este în casă şi lucrează la maşina de cusut, vocea mi s-a oprit în gât şi n-am mai putut spune nimic. Această fată se născuse la aproape un an după plecarea mea de pe aceste meleaguri, iar acum avea 14 ani şi eu nici nu o cunoşteam. Abia atunci am realizat adevărata dimensiune a timpului care s-a scurs... Nedumerită, Alexandrina m-a întrebat:

- Dar cine eşti dumneata, de îmi cunoşti atât de bine familia?

Făcând un efort pentru a articula câteva cuvinte, i-am răspuns printre lacrimi:

- Eu? Un străin...

M-am întors şi am dat să plec aşa cum venisem.

În clipa aceea, scoțând un strigăt uşor, sora m-a prins de umăr şi m-a tras înapoi:

- Grigore! Tu eşti, Grigore?!!

*

Când soarele scăpăta încă, am ajuns în autogara din Târgu Neamț dar, ca şi la Buhuşi, nu mă aştepta nimeni. Mergând pe strada principală, după ce am trecut de biserică, prin dreptul oficiului poştal am observat un bătrân care m-a privit lung. M-am oprit şi eu o clipă, dar dându-şi seama că nu sunt ceea ce căuta, bătrânul îşi văzu de drum. După ce am mai mers puțin, pe partea stângă am văzut o casă care semăna cu cea a familiei mele, din Poiana Teiului, însă mult mai mică. Scoțând biletul unde fratele meu îmi notase numărul, mi-am dat seama că eram în fața casei noastre.

De la poartă, un câine mare m-a şi luat în primire. Nu mă temeam de câini pentru că îmi erau dragi şi, după ce le întindeam mâna şi vorbeam cu ei, aceştia ori se aşezau pe două labe şi deveneau cuminți, ori mişcându-şi coada prietenos îmi lingeau mâna. Aşa s-a întâmplat şi cu acest câine, şi prieteni am rămas cât am stat în Târgu Neamț. Nu acelaşi lucru însă s-a petrecut cu gânsacul care guverna peste un cârd de gâşte. Am dat să mă apăr, dar nu prea am reuşit căci m-a prins puternic de pantaloni şi mă bătea cu aripile...

Din casă, a ieşit în grabă una dintre surorile mele şi căutam să-mi dau seama cine este...

- Tu eşti Olga sau Mărioara?

- Vai, Grigore! mi-a răspuns cu voce foarte tristă. Sunt Olga...

Când plecasem, avea doar 17 ani iar de atunci trecuseră 15 ani. Cum s-o mai recunosc?

În casă, am întâlnit-o pe mama, de fapt am bănuit că-i ea, fiind singura femeie în vârstă care se afla în cameră. După ce i-am sărutat mâna şi am îmbrățişat-o, m-a strâns în brațe îndelung, mi-a prins mâinile şi mă întreba necontenit:

- Tu eşti, Grigore, dragul mamei?!?

Nu aştepta răspunsul meu, se depărta la oarecare distanță, se apropia, din nou se întorcea şi mă privea fix:

- Grigoriță, mamă, tu eşti?

Şi iar, şi iar, mă tot întreba şi spunea înăbuşită de uimire şi de durerea atâtor ani cât îi fusesem luat:

- Nu se poate! Chiar eşti tu, Grigoriță?!?

Începuse să se însereze când, în casă, a intrat bătrânul pe care îl întâlnisem şi care mă privise lung, pe stradă. În clipa aceea, am realizat că este tata.

Mă aşteptase de dimineață la autogară şi, văzând că n-am ajuns cu nici unul din autobuzele de la Piatra Neamț, a făcut schimb cu Olga pentru a veni să mănânce.

- Va să zică tu erai, Grigoriță? Am bănuit eu, însă nu eram sigur....

CAPITOLUL VIII

"E-o lege a şoimilor: până la capăt". (Cicerone Theodorescu)

Alexa

Când spun gardian sau temnicer, mă încearcă în egală măsură un sentiment de silnicie şi dispreţ, deşi printre aceştia au fost şi oameni mai buni, foarte buni sau chiar excepţionali. Puţini, foarte puţini, dar au fost totuşi, iar unul dintre ei, de fapt singurul pe care l-am întâlnit în toată viaţa de detenţie, a fost Alexa, al cărui nume de botez, din păcate, nu i l-am ştiut niciodată.

După evadarea celor trei deţinuţi din Aiud, celebră prin strategia pusă la punct de ei înşişi şi curajul deosebit izvorât din disperare, pentru noi, întemniţaţii, perioada 21 - 31 decembrie 1952 a fost un prăpăd, un dezastru, un adevărat iad instalat în incinta închisorii.

Gardienii şi-au dat arama pe faţă, arătând exact cine sunt. Ardeleanu urla ca o hienă înfometată când ridica bâta deasupra capului pentru a o coborî cu străşnicie peste oasele noastre; se dezlănţuia în el animalul, cu toată sălbăticia şi ferocitatea sa. Urmau Barabaş - român de origine maghiară, Liţă - ţigan ungur şi Dumitru Năstase din Vaslui, comuna Codăieşti. Din această comună, în temniţa Aiudului, era dl. Corcoţoiu, împreună cu doi fii ai săi, dintre care unul jurist, fost director al închisorii din Piatra Neamţ, şi celălalt economist. La această familie, Dumitru Năstase fusese argat în curte, iar când a dat cu ochii de foştii lui stăpâni i-a bătut cu sete, consecvent, fără nici un motiv. M-am gândit mult la această întâmplare şi mi-am zis: să te păzească Dumnezeu de domnia celor mici, urgia prostului şi răzbunarea mojicului! De asemenea, mai erau Biro, Pavel Moldovanu, Marcu Vasile şi cei trei fraţi Maier, Mailat, Sas Pamfilie şi alţii. Până să ajungeam în Celular, cădeam de mai multe ori în genunchi sau ne prăbuşeam la pământ sub bâtele acestor asasini, acestor mizerabili călăi.

Când am ieşit de la schimbul III, am văzut un coridor de gardieni, care începea din poarta fabricii, continua în prima curte dintre celulele de izolare şi fabrică, apoi cotea în partea stângă, trecea prin faţa Secţiei I şi ajungea până la Celular. Din câte ştiu, temniţa avea 275 de gardieni dar în acel cordon cred că erau cel puţin 220-230. Îmbrăcaţi în albastru, fiecare având în mână bâte, răngi, bucăţi de metal, picioare de pat sau tulpini de arbuşti, formau un culoar sinistru, numai al morţii.

Unul câte unul, în şir indian, încercam să trecem pe sub ploaia de lovituri. Bâtele se lăsau cu trosnet în cap, pe umeri, spate sau în picioarele deţinuţilor care se poticneau, cădeau în genunchi sau rămâneau pe pietrişul din curte. Când, în sfârşit, intram în Celular, acesta îmi părea un mic rai faţă de cele prin care trecusem. Acelaşi lucru se întâmpla cu noi şi la plecarea din Celular înspre fabrică, la ora 12 noaptea, când mergeam în sala de mese, unde luam terciul - adică un polonic de 300 grame de făină puţin fiartă în apă.

Circa 20-25 de inşi dintre noi, socotiţi mai periculoşi, aveau lanţuri, între care Dumitru Oniga - subinginer şi poet, din Stupca lui Ciprian Porumbescu, şi Dumitru Cristea - dobrogean, tot subinginer, coleg şi prieten cu primul. Dacă Dumitru Oniga a fost şi rămâne un erou al temniţelor, al credinţei în Dumnezeu şi al dragostei de patrie, Dumitru Cristea a fost un adevărat martir.

Pentru a-i observa mai bine pe cei legaţi în fiare, gardienii se aplecau, apoi îi aşteptau cu bâtele înălţate deasupra capului. Într-una din zile, când mă întorceam din fabrică în Celular, în faţa mea mergea Dumitru Cristea, pus în lanţuri şi abia respirând. În momentul

când Ardeleanu a ridicat bâta pentru a-l pocni, printr-o mişcare rapidă am sărit în faţa lui primind de bunăvoie trăsnetul care a urmat, în felul acesta scutindu-mi prietenul de încă o lovitură ce i-ar fi putut fi fatală. Din creştetul capului, apoi pe şira spinării şi până în călcâie, am simţit ca şi cum m-ar fi pătruns un fier roşu pentru a mă despica în două. Am auzit clar cum mi-a pocnit ţeasta şi s-a clătinat ceva în cap, după care m-am prăbuşit iar sângele mi-a inundat faţa şi umerii, ţâşnind pe gură, pe urechi şi pe nas. Ardeleanu a ridicat din nou bâta şi m-a pocnit, aşa cum eram - lungit la pământ.

- Lasă-l, măi! Lasă-l că-l omori! N-auzi? Opreşte-te!

Cuvintele parcă veneau din altă parte, tot mai stins, până ce au dispărut definitiv. La intrare în Celular, m-am simţit dus pe braţe de cineva, care a descuiat celula 78, a împins uşa cu piciorul şi m-a aşezat pe pat.

Când am deschis ochii, am rămas mut de uimire: era gardianul Alexe...

Ceea ce făcuse pentru mine implica un risc prea mare, care depăşea cu mult statutul pe care îl avea, cel de gardian al închisorii.

În momentul când a părăsit celula, Alexa a murmurat cu privirile în lacrimi:

- Copil al suferinţei! Copil al suferinţei!...

*

În acea perioadă, schingiuirile şi ororile abătute asupra deţinuţilor din Aiud au fost dirijate de comandantul Dorobanţu care era prezent la toate silniciile şi alerga de la un gardian la altul, strigându-le:

- Loveşte, Adeleanu! Trage-i, Barabaş! Arde-l, Liţă!

Într-una din ultimele zile ale lui decembrie 1952, tocmai trecut prin furcile caudine ale coridorului de foc, mi-am dat seama că gardianul care încheia acel şir funest nu avea nici o bâtă şi nici nu lovea vreun deţinut. Era tot Alexa.

Văzându-l cu mâinile goale, Dorobanţu a venit în faţa lui şi i-a strigat spumegând de mânie:

- Loveşte, Alexa! Loveşte, ce stai?!

De această dată, răspunsul lui Alexa m-a uimit şi mai mult:

- Eu nu lovesc! Loveşte dumneata, tovarăşe comandant!

Intrând în sala de mese, mi-am zis că acestui om i s-ar cuveni o statuie înălţată în timpuri mai bune, chiar în acel loc.

În noaptea de 31 decembrie, când am mers pentru a ne lua terciul, Alexa stătea exact acolo unde îl înfruntase pe Dorobanţu cu doar câteva zile în urmă. Când am trecut pe lângă el, s-a apropiat şi mi-a şoptit de abia auzit:

- Copil al suferinţei! Europa Liberă deja a vorbit de ceea ce se întâmplă cu voi aici... Aşa că stai liniştit, totul o să se termine în cel mai scurt timp.

În timp ce mâncam cu bunul meu prieten Ştefan Olaru, din Piatra Neamţ, i-am mărturisit în şoaptă cele spuse de Alexa, Fănică fiind un om de mare încredere. Era ora 24.00 când în depărtare am auzit ceva bubuituri, semn că anul 1953 îşi intra în drepturile sale.

*

În toamna lui 1953, lucram la un gater din curtea fabricii. Sima Tănase, din Soveja-Vrancea, şef de la tâmplărie mecanică, în afara faptului că nu-l prea ajuta capul, mai era şi rău. În urma unei reclamaţii a acestui individ, am fost dus din fabrică direct în Zarcă şi aruncat într-o celulă goală. Deşi era o toamnă târzie şi foarte friguroasă, am dormit jos, fără pătură şi fără să mi se dea mâncare, iar a doua zi, seara, am fost scos în fabrică. După ce am fost pedepsit încă o dată în urma denunţului acestui cetăţean, am mers la dânsul şi i-am spus:

- Ascultă, bade Sima! Eu n-am de gând să mor în Aiud, iar pe dumneata te voi căuta acasă, acolo unde stai, în Vrancea, nume şi faimă pe care le-ai batjocorit, având în vedere că de acolo s-au ridicat cei şapte feciori ai bătrânei Vrâncioaia. Rezultatul a fost că, în seara aceea, în loc să merg în Celular ca să mă odihnesc pentru o altă zi de muncă, am fost dus în pumnii şi picioarele unui gardian şi apoi împins pe uşa Zărcii. Acolo, însă, unde întrevedeam o altă noapte cumplită, de serviciu era... Alexa.

Zâmbind, m-a dus într-o celulă şi mai târziu mi-a adus o gamelă plină de fasole, doar boabe, de la bucătărie. Punându-şi degetul la gură în semn că trebuie să tac, s-a dezbrăcat de şubă, spunându-mi să mă învelesc în ea şi să dorm. A stat toată noaptea cu ochii pe geam să vadă dacă nu vine în inspecţie ofiţerul de serviciu. Poate să fi fost miezul nopţii când Alexa a deschis uşa în fugă şi mi-a luat şuba, aruncându-şi-o pe umeri.

- Vine un drac!

După ce acel "drac" a trecut, mi-a adus din nou şuba care mi-a fost şi saltea şi velinţă, timp în care el s-a plimbat pe coridor, în frig, iar eu am dormit păzit de acest om cu suflet atât de mare.

*

O altă întâmplare cu Alexa a avut loc tot în Celular, în aceeaşi celulă 78. Fusesem pedepsit să stau zi şi noapte într-una din carcerele de la parter, situată chiar între celula 78 şi camera mare. Era atât de strâmtă, încât nu puteam nici să mă întind, şi nici să stau măcar pe vine. După ce s-a dat stingerea la ora 22.00, uşa carcerei s-a deschis încet şi Alexa mi-a făcut semn să merg să mă culc în celula mea. Până dimineaţa, a rămas în uşa Celularului pentru a veghea, în eventualitatea că ofiţerul de serviciu sau comandantul ar vrea să inspecteze secţiile şi posturile unde supraveghează gardienii.

Nu ştiu dacă cineva, întemniţat fiind, a mai încercat atâta bucurie pe care am trăit-o eu în acele momente. Parcă mâna lui Dumnezeu plana asupra mea, parcă Maica Domnului mă acoperea iar îngerul păzitor nu mă pierdea din priviri.

*

Pe la sfârşitul primăverii anului 1957, când Alexa ieşea din schimb pentru a merge în familie, ofiţerul politic l-a luat din poartă ordonându-i să se dezbrace. La percheziţie, a găsit asupra lui scrisoarea unui deţinut, care trebuia să ajungă la Bucureşti. Eterna trădare a lui Efialtes şi a lui Iuda revenea din nou după mii de ani. Alexa a fost dus imediat într-o celulă de la etajul I, aripa dreaptă, orientată înspre apus, pe acolo trecând zilnic gardieni care îl scuipau şi îl loveau.

Mă aflam în D.O. când un deţinut care venea din Aiud mi-a spus că Alexa a fost condamnat de Tribunalul Militar. În 1964, în urma decretelor de graţiere, după ce au fost puşi în libertate toţi deţinuţii politici, a ieşit din temniţă şi Alexa. Bietul de el însă a fost în permanenţă urmărit şi aşa, ca din «întâmplare», o maşină l-a accidentat mortal în plină stradă.

Mă simt obligat şi mi-am propus chiar în programul meu de viitor să-l caut pe Alexa, să ajung la cimitirul unde se află pentru a îngenunchea măcar o singură dată în faţa mormântului său.

Ani de zile, atât în ţară, cât şi în străinătate, în toate bisericile pe care le-am vizitat i-am aprins o lumânare şi m-am rugat lui Dumnezeu pentru sufletul lui bun. Frate Alexa, dormi în pace şi «cerul să-ţi fie deschis!»

Biriş

În urma decretelor de graţiere din 1964, s-a eliberat şi Victor Biriş. Câţiva ani mai târziu, în gara din Mediaş, întâlnindu-l întâmplător, un fost camarad de temniţă îi zise:

- Ei, Victore, ce zici de poziţia ta din Aiud?!

În gară, tocmai intra un accelerat care venea de la Cluj. Prinzându-l de braţ, i-a spus:

- Un moment, te rog!

Şi Biriş a plecat în grabă ca şi cum ar fi văzut pe cineva care nu trebuia pierdut, îndreptându-se spre trenul care sosea. În doar câteva clipe, de pe peron, Biriş făcu un salt, ajungând exact sub roţile acestuia...

«- Ce faci, Alecule? întrebă Victor Biriş.

- Bine! îi răspunse prinţul. Dar tu ce faci, ce cauţi acolo? Tu, Victore, crezi că, într-adevăr, e bun locul unde stai?

- Da, sunt convins că este bun.

- Şi, dacă vei ajunge la convingerea că alegerea ta nu este bună, ce vei face?

- Mă voi sinucide! veni răspunsul...

- Ei, bine, Victore, te vei sinucide!"

Acesta a fost deznodământul dialogului dintre cei doi foşti camarazi şi prieteni.

*

În vara anului 1965, mă aflam într-un tren accelerat care venea de la Bucureşti. Ieşisem pe coridor şi, cu geamul deschis, admiram frumuseţile naturii care se desfăşurau prin faţa ochilor mei. Trenul şi-a încetinit viteza, pentru că deja intrasem în gara Mărăşeşti. Deodată, în faţa ochilor mei, se profilă maiestuos Mausoleul Eroilor din primul război mondial. Fulgerător, m-am văzut în urmă cu mulţi ani în Aiud, în celula 253, lângă generalul Gabriel Negrei: «Îmi promiţi?»

Am intrat grabnic în compartiment şi mi-am luat geanta din plasă, apoi mi-am vizat biletul pentru un alt tren şi am plecat către Mausoleu.

Cu ajutorul unui ghid care se afla acolo, am găsit mormântul celebrului erou pe care îl căutam. M-am rugat la o oarecare distanţă şi apoi, în genunchi, am parcurs cei câţiva metri până am ajuns la placa şi crucea pe care era incrustat numele lui. Am aprins nu una, ci câteva lumânări, specificând că prima este din partea generalului Negrei, cel care, pe frontul de la Mărăşeşti, a fost decorat cu cea mai mare distincţie românească pentru ofiţeri - Ordinul «Mihai Viteazul».

M-am desprins greu de acele locuri unde era concentrată elita armatei române, eroii legendari ai neamului românesc, cei care au salvat România poate în cea mai grea situaţie prin care neamul românesc a trecut în decursul istoriei sale. De acolo şi până în gară, nu mi-am mai putut stăvili lacrimile... Încercând să-l ghicesc pe generalul Gabriel Negrei sus de tot, în cer, i-am şoptit:

- Domnule general, mi-am respectat promisiunea şi socot că nu mi-am făcut decât datoria!

Silvia

După mai bine de 15 ani, adică în septembrie 1964, m-am reîntors pe locurile natale. Nici satul meu, nici satul Silviei - Gura Hangului - nu mai erau la vedere, dispărând sub apele lacului de la Bicaz.

Benedict Hotnog mi-a spus că Silvia se căsătorise şi locuia în satul Bistriţa (astăzi Alexandru cel Bun), în apropierea mânăstirii cu acelaşi nume.

Într-o după-amiază tristă de toamnă, cu un cer tulbure ca şi sufletul meu, am bătut în poarta Silviei. A venit la gard, cu aceiaşi ochi albaştri ca şi cerul, peste care trecuseră nori grei şi furtuni, dar care însă nu i-au putut răpi nimic din frumuseţea de odinioară. Mirată, m-a întrebat cu cine doresc să stau de vorbă. Am privit-o adânc în ochi... Vocea îmi scăzuse şi cuvintele îmi erau sugrumate de emoţie. Era reîntâlnirea la care visasem de atâtea ori în temniţă, cu o încărcătură de trăiri şi sentimente care, adunate ani în şir, stăteau să năvălească toate parcă într-o singură clipă...

- Nu vă voi spune doamnă cine sunt şi de unde vin, înainte ca dumneavoastră să mă recunoaşteţi, i-am zis...

Silvia m-a privit lung şi atent în adumbriri vălurite de tristeţe, încercând să mă găsească în chipurile cunoscute demult. Deodată, se lumină la faţă:

- Grigoriţă!

Şi-a acoperit faţa cu mâinile şi izbucni într-un plâns adânc şi încărcat. A deschis poarta şi mi-a făcut semn să intru, căci vocea parcă îi pierise de tot...

O priveam mut şi voiam să cred cu toată fiinţa că păşesc alături de ea în grădina cu flori, printre cireşii înălbiţi primăvăratec, într-o lume care părea cândva că ni se deschide pentru totdeauna...

În casă, nici unul dintre noi nu putea spune nimic însă în mintea fiecăruia se derulau imaginile trecutului nostru atât de frumos, dar atât de scurt. Deşi aveam să ne spunem multe, după îndelungă tăcere am început cu greu să vorbim. Parcă se simţea vinovată că am găsit-o căsătorită...

Cu ochii plecaţi ca şi cum ar fi vrut să-şi ascundă lacrimile, îmi vorbi stins, dar cu aceeaşi voce caldă pe care o ştiam şi în care ghicisem durerile înmănuncheate ale anilor cât nu ne văzusem.

- Te-am aşteptat, Grigoriţă, şapte ani... N-am ştiut nimic de tine, nici măcar dacă mai trăieşti. Îmi pierdusem până şi nădejdea că ne vom mai revedea vreodată...

- De 15 ani te visez, Silvia, şi te-am purtat cu mine din temniţă în temniţă şi din celulă în celulă...

Silvia avea un copil în vârstă de 5-6 ani, care, intrând în casă şi văzând-o pe maică-sa plânsă, o tot întreba:

- De ce plângi, mamă?

Neprimind nici un răspuns, şi-a întors privirile înspre mine ca să se convingă dacă nu cumva eu sunt motivul tristeţii care o cuprinsese pe mama lui şi, văzându-mi ochii înroşiţi, îmi zise ghiduş:

- Aha! Te-am prins! Şi tu ai plâns!

Cu privirile numai în pământ, Silvia nu-i răspundea copilului, ci îl tot mângâia pe creştet şoptindu-i să stea cuminte pe pat sau să meargă afară, să se joace.

Trecuseră cam doi ani de la această întâlnire şi, într-o zi, pe Bulevardul Republicii înspre gară, am văzut-o pe Silvia, cu băiatul şi cu un domn înalt, despre care am bănuit că nu poate fi decât soţul ei. Când am ajuns în dreptul lor, am salutat înclinând capul dar copilul, care mă cercetase deja din priviri, îi strigă domnului:

- Tăticule! Tăticule! Ăsta-i omul care a venit atunci la mama!

Silvia s-a întors râzând:

- Taci, drace, din gură! Grigoriţă, vino te rog să ţi-l prezint pe soţul meu!

M-am supus, iar acest domn cu maniere deosebite mi-a spus că ştie despre mine numai lucruri frumoase şi este mândru că am fost prietenul soţiei sale.

Am mers împreună la un restaurant şi am cinstit o cupă cu vin de bucuria acestei minunate întâlniri iar la despărţire au insistat să le fac o vizită, în familie, ca să stăm de vorbă pe îndelete.

- Ştiu cât aţi iubit-o, mi-a spus soţul Silviei, şi vă asigur că şi Silvia v-a iubit foarte mult... Ori de câte ori vorbea despre dumneavoastră, privea pierdut undeva departe, iar ochii i se umpleau de lacrimi...

Generalul Nicolae Dăscălescu

Din partea de vest a satului Girov, porneşte un deal care ţine până în Piatra Neamţ, învecinându-se cu dealul Balaurul şi cartierul Vânători, situat în partea de sud-est a oraşului, unde se află o unitate militară - Regimentul 15 Dorobanţi. Acest regiment şi-a căpătat numele de faimă în războiul din 1877, când, la Plevna, în faţa redutelor Griviţa I şi Griviţa II, ostaşii nemţeni au cucerit aceste mari bastioane şi au înfipt drapelul românesc pe redută.

Pe acest deal, încă din primăvară când se arăta firul ierbii, până târziu, toamna, putea fi văzut un bătrân cu o barbă albă ca a lui Moş Crăciun, purtând o turmă de vreo 20-25 de cârlani adunaţi din tot satul. Păzitorul nostru de oi purta o traistă pe umăr, în care avea ceva merinde şi câteva cărţi, însă foarte mult timp din zi îl petrecea admirând dealurile şi munţii din jur. De nişte aduceri aminte, privirile bătrânului când se luminau, când se întristau până la lacrimi.

Pe acelaşi deal, recruţii din unitatea militară a Regimentului 15 Dorobanţi făceau instrucţie şi teme de luptă. Mai multe zile la rând, un locotenent încercase o temă de luptă care nu-i reuşea deloc pentru că formaţia militară cu care se antrena îl dădea de fiecare dată peste cap.

Urmărindu-i acţiunea, bătrânul se apropie de el şi, zâmbindu-i cu blândeţe, îi întocmi o temă de luptă atât de apărare, cât şi de atac. Necăjit de faptul că până şi un cioban ştie mai multă tactică de luptă decât el, se răsti la acesta şi-l alungă.

Bătrânul oier plecă şi în colţul gurii îi apăru un zâmbet amar.

Trecu un an de la această întâmplare şi, într-o zi, un ofiţer şi un grup de soldaţi veniseră la instrucţie pe acelaşi deal. Atent la mişcările militarilor, acelaşi bătrân dădea dezaprobator din cap. În cele din urmă, se apropie de ofiţer şi îi zise:

- Domnule locotenent, anul trecut mi-aţi vorbit urât şi m-aţi alungat când v-am spus că tema pe care o aplicaţi nu este bună. Şi dovadă a acestui lucru este că pe umărul dumneavoastră n-a mai apărut nici o stea. De data aceasta, vă rog să mă ascultaţi.

Calm, cu multă siguranţă, păzitorul de oi întocmi un plan de bătălie, în faţa căruia locotenentul rămase mut de uimire.

- Cine sunteţi dumneavoastră şi ce grad aţi avut în armată?

- Numele meu n-o să vă spună nimic, îi răspunse bătrânul, dar ca militar am fost general de armată.

Fulger parcă trecu peste ochii ofiţerului, călcâiele îi scăpărară în poziţia de drepţi şi cu mâna la caschetă salută:

- Să trăiţi, domnule general!

Bătrânul zâmbi, se întoarse şi plecă la oile lui, în timp ce locotenentul încremeni în poziţie de drepţi şi nu-şi mai putea reveni din uimirea ce îl cuprinsese. Cu planul de luptă făcut de "oier", tânărul ofiţer a fost înaintat în grad şi citat pe armată. Comandantul regimentului avu însă curiozitatea să-l întrebe cum reuşise să realizeze un plan atât de iscusit, în felul acesta ofiţerul fiind nevoit să spună că adevăratul strateg este un cioban, fost general de armată.

*

În campania din Răsărit, în afară de un bun camarad şi conducător de oşti, Nicolae Dăscălescu a fost un om cu suflet mare şi, totodată, un bun creştin. Avea grijă întotdeauna de ostaşii lui şi se simţea îndatorat faţă de oricare cetăţean întâlnit în drum. Astfel, pe frontul din

Rusia, a salvat câteva mii de civili de la o moarte sigură prin înfometare, civili de toate vârstele, dar în special femei, copii şi bătrâni.

Între cele două fronturi, în vale se afla un sat populat de circa 2.000 de oameni, izolat de restul lumii şi prădat de înşişi ostaşii sovietici. Neavând posibilitate de comunicare şi nici de a se alimenta, zilnic mureau cu sutele, căci de 4-5 săptămâni, de când erau între fronturi, nimeni nu le venise în ajutor. Cu multe riscuri, generalul Nicolae Dăscălescu trimitea în sat ostaşi români încărcaţi cu alimente.

Şi frontul a înaintat înspre inima Rusiei, ca apoi să se întoarcă la bază şi să pornească înspre apus, de această dată nu alături de ostaşii germani, ci împotriva lor. De la Cotul Donului şi Marea de Azov, generalul Nicolae Dăscălescu şi ostaşii români au ajuns în Munții Tatra, iar la sfârşitul războiului până aproape de Praga. Era cunoscut sub numele de «Eroul din Munții Tatra». După acel trist 9 mai 1945, generalul şi ostaşii români au făcut cale întoarsă pe jos, de la Praga la Bucureşti, trecând prin Budapesta şi intrând în țară pe la Curtici-Oradea.

În anul 1950, în trecere spre Moscova, Gheorghe Gheorghiu-Dej a mers şi la Praga, unde secretarul general al Partidului Comunist Cehoslovac l-a întrebat de soarta generalului Dăscălescu, cerându-l ca specialist pentru instruirea armatei cehoslovace. La Moscova, Stalin l-a întrebat pe Dej de acelaşi general care, deşi inamic, salvase de la moarte circa 2.000 de nevinovați. După ce s-a întors din Rusia, Gheorghiu-Dej s-a interesat la subalternii săi cine este generalul Dăscălescu, cerând să fie adus în fața lui.

Într-o celulă a închisorii Jilava, arhiplină, un gardian întrebă care este generalul Dăscălescu. Spălat, bărbierit şi îmbrăcat cu hainele pe care le avea la magazie, generalul Dăscălescu a fost dus cu o maşină la Gheorghiu-Dej. Au urmat mai multe întrebări, după care i s-a spus că este liber, fiind condus până în stradă. Spre marea sa uimire, când a văzut că nimeni nu-l mai urmăreşte, generalul a rămas mult timp pe gânduri, neştiind încotro să apuce. S-a hotărât s-o ia înspre satul natal, la singura ființă apropiată pe care o mai avea în viață - o soră văduvă, săracă şi care locuia în casa părintească din ținutul Neamțului.

Comuna Girov îşi primea într-una din zile un fiu, plecat încă de tânăr şi reîntors acum bătrân. Cu pensia de 80 de lei pe care conducerea comunistă i-o dădea lunar acestui fost general de armată, erou atât pe Frontul din Răsărit, cât şi pe Frontul din Apus, Nicolae Dăscălescu avea voie să moară de foame, neposedând nici un fel de avere.

Chiar dacă toți îl cunoşteau şi îl iubeau pe acest mare om de stat, nimeni nu putea să îl ajute, aşa încât, pentru a nu fi povară pentru sora şi nici pentru nepoții săi, păzea cârlanii satului, pe dealul din Vânători.

*

După alte două luni de la această întâlnire, un colonel comandant de regiment şi un ofițer inferior urcau dealul pentru a-l întâlni pe bătrânul păzitor de oi. Au discutat cu el, spunându-i dorința superiorilor de la Bucureşti. De la această întâlnire, au mai trecut câteva luni şi generalul nostru a primit o înştiințare că de la 128 lei, pe care îi căpătase la ultima mărire, pensia i-a fost stabilită la 2.500 lei. De asemenea, i se comunica faptul că, la sărbătorile naționale ale RSR, va putea purta hainele militare şi decorațiile câştigate pe Frontul de Vest, va putea merge la Bucureşti, unde va sta în tribună cu cei mari, în Piața Aviatorilor, primind defilarea care va avea loc de sărbătoarea respectivă. Totodată, i s-a interzis de a mai păzi oile satului pe deal.

*

În luna iulie 1969, l-am vizitat la Spitalul «Dr. Angelescu» din Piatra Neamț, într-o rezervă de la etajul doi. Ieşiți pe coridor, am stat de vorbă cred că mai bine de trei ore. Mi-a

istorisit multe lucruri din zbuciumata lui viață, confirmându-mi şi ceea ce ştiam eu despre dumnealui.

- Am avut noroc, mi-a mărturisit, că n-am apucat să fiu judecat şi am scăpat doar cu câteva luni de închisoare.

Pensia de 2.500 lei nu a fost niciodată ridicată integral de el, ci maxim o treime, în jur de 800 lei, şi numai în cazuri excepționale 900 de lei, pentru a-şi asigura o viață de spartan, cum spunea dânsul. Pentru restul banilor semna şi-i oferea copiilor săraci, văduvelor, orfelinatelor, spitalelor, azilelor de bătrâni etc.

De la ieşirea din Jilava, nu a părăsit niciodată satul natal Girov sau oraşul Piatra Neamț pentru a merge la vreo defilare străină lui şi poporului român, nu a mai îmbrăcat haina militară şi nu a răspuns niciunui apel al autorităților comuniste.

Când ne-am despărțit, mi-a spus cu adâncă tristețe:

- Vino să mă mai vezi că nu peste mult timp mă duc dincolo.

Am mai fost, într-adevăr, în două rânduri la el.

Pe la jumătatea lunii septembrie 1969, în fața Casei de cultură am văzut drapelul românesc îndoliat. În hol, pe catafalc, l-am recunoscut pe cel care a fost generalul de armată Nicolae Dăscălescu, Eroul de la Stalingrad şi Eroul din Munții Tatra, erou al atâtor bătălii şi erou în viața civilă. Am îngenuncheat.

Câteva ore mai târziu, o coloană nesfârşită de oameni urma cortegiul funebru. Înmormântarea era făcută de primăria oraşului pentru că decedatul fusese sărac şi nu mai avea pe nimeni.

În fața Liceului «Petru Rareş», cortegiul s-a oprit, însemn al despărțirii de instituția unde fostul elev a primit lumină, fiind premiant pe tot parcursul anilor de studiu. Cei care priveau şi foarte mulți elevi s-au alăturat acestei nesfârşite coloane pentru a-l conduce pe ultimul drum pe acest om iubit de toți. Am numărat 34 de generali, în majoritate străini, printre care şi francezi. L-am însoțit până la cimitir, ca un ultim omagiu adus acestei mari personalități a neamului românesc.

Plecat fără voia mea de pe meleagurile dragi şi revenit după aproape 8 ani, am mai îngenuncheat o dată la mormântul lui. Şi, în sfârşit, când am fost nevoit să-mi părăsesc țara, plecând în exil, m-am trezit din nou în fața mormântului acestui om, cu ochii scăldați în lacrimi:

- Nu mai pot îndura atâta nedreptate! Iartă-mă că plec! Nu mai pot! Mă duc să mor pe alte meleaguri!

La Liceul «Petru Rareş»

La o oră de biologie, profesorul care ținea locul titularului, respectiv al doamnei Luminița Krausz - aflată în concediu de maternitate, a atins problema viselor. A tratat această problemă în derâdere şi fără să dea o explicație precisă. Observând însă că discut în şoaptă cu colegul meu de bancă şi sesizând că am o altă părere, mi-a cerut să o expun. Am explicat că sunt trei feluri de vise: datorate agenților externi, datorate refulării sau dorințelor puternice din timpul unei zile şi, în sfârşit, vise premonitorii sau filozofice. Cerându-mi să le detaliez, am vorbit despre primele două categorii, specificând că ultima este de o cu totul altă natură.

Insistând să vorbesc şi despre a treia, am explicat că sursa lor vine pe o altă cale şi are în ea ceva divin. Cu o oarecare ironie, profesorul m-a întrebat dacă eu cred în existența lui Dumnezeu. Răspunzându-i că da şi în mod nelimitat, mi-a cerut să-i explic acest fapt. Pentru început, i-am relatat o întâmplare reală, petrecută pe țărmul mediteranean al Franței, legată de Fericitul Augustin, care căuta argumente de existență a lui Dumnezeu pentru a scrie o carte pe înțelesul tuturor.

Într-o dimineață, când soarele încă nu răsărise, acesta se plimba pe plajă, căutând să pătrundă cât de cât sferele cereşti. La un moment dat, în fața lui vede un copil de o frumusețe

angelică, având, după propria-i apreciere, vârsta sub doi ani. Dezbrăcat cum era, la doar câțiva metri de apa mării copilul făcuse cu mâinile o gaură în nisip. Cu o insistență cum numai un copil de vârsta lui o poate avea, își umplea pumnișorii cu apă apoi mergea până la gaura din nisip, unde o vărsa. Privea cu nedumerire cum apa dispărea în câteva clipe. Şi iarăşi, copilul mergea şi îşi umplea pumnii cu apă, se întorcea în grabă, o vărsa în nisip, dar apa se făcea nevăzută. Minunat de cele văzute, Fericitul Augustin îl întrebă:

- Dar ce faci acolo, minunea lui Dumnezeu?

Copilul, în modul cel mai firesc posibil, îi răspunse:

- Nu vezi ce fac? Vreau să mut marea în gaura asta!

- Păi, bine, tu nu vezi ce mare este marea? Cum ar putea să încapă într-o gaură atât de mică?!?

- Fac exact ceea ce vrei tu să faci! Vreau să mut marea în gaura asta mică, pe când tu vrei să-l încapi pe Dumnezeu în mintea ta îngustă!

Realizând că se află în fața unei minuni, Fericitul Augustin s-a lovit cu palma peste frunte, ca şi cum ar fi vrut să se trezească dintr-un somn adânc. Ridicându-şi privirile, şi le îndreptă din nou înspre copil, însă acesta nu mai era acolo şi doar urmele de paşi pe nisip, care se pierdeau până departe, mai atestau prezența unei făpturi reale pe plajă... Întâmplarea este reală şi a fost consemnată atât în presa timpului, cât şi în diferite cărți.

După ce am relatat acest fapt, în sală s-a făcut linişte, iar eu - parcă încurajat şi mânat de cineva din spate, am continuat să vorbesc de cele 12 argumente raționale despre existența lui Dumnezeu, după Toma D'Achino, Anselm de Cantembury, René Descartes şi Immanuel Kant, pe care le-am auzit şi învățat în Aiud, de la marele teolog Nichifor Crainic.

Deşi foarte mirat de cele spuse de mine, profesorul nu m-a contrazis, iar în următoarele două ore încă am mai vorbit ceva în legătură cu acest subiect. Mulți dintre colegii mei şi-au luat notițe, apoi, în pauze sau după cursuri, mi-au cerut mai multe explicații. Mi-am dat seama că ceea ce fac implică asumarea unei mari responsabilități în fața conducerii comuniste, dar aspectul în sine nu m-a determinat să mă opresc, ci din contra, le-am vorbit foarte mult colegilor, hotărât şi convingător.

Unul dintre colegii mei, C.C., infam informator al Securității, m-a vândut acesteia precum Iuda Iscarioteanul şi nouă luni mai târziu, pe 21 ianuarie 1970, căpitanul de securitate Ionaşcu Guiță mă aresta din biroul unde lucram la Industria laptelui.

Comandantul Securității, Ioan Popa, a trimis un grup de securişti, între care cpt. Rusu de la Consiliul Securității Statului Bucureşti, cpt. Nicolau şi cred că era şi maiorul Marian Brădeanu. După ce mi s-a percheziționat casa, am semnat declarația în dreptul consemnului arestat. Întrebat fiind de cpt. Rusu cui vreau să las în custodie lucrurile pe care le aveam, mi-am cerut permisiunea să le scot în curte şi să le dau foc. L-au obligat atunci pe proprietarul meu, dl. Popa, fost colonel în armată, pensionar dar coleg de birou cu mine la Contabilitate, să ia în custodie mica mea proprietate.

*

Am fost anchetat în stare de libertate în perioada 21 ianuarie - 31 martie 1970.

În timpul întrevederilor, distanța dintre mine şi ofițerul anchetator era doar lățimea biroului la care ne aflam. Fiind conştient şi stăpân pe propriile mele puteri, am reuşit în mai multe rânduri, captându-le privirea anchetatorilor mei, să obțin ceea ce eu doream. Aveam în fața ochilor experiența unui mare luptător sud-american care a relatat într-o carte o mare victorie obținută asupra unui om de temut în toată regiunea respectivă. Iat-o: «Priveşte cu îndârjire, țintește cu încăpățânare pe cel ce te priveşte! Dacă îşi lasă privirile în pământ, va fi robul tău, dar niciodată nu ceda pentru că, în acest caz, vei fi tu victima lui».

Cpt. Rusu era un tip foarte inteligent şi, având în vedere că era şi un bărbat frumos, l-am întrebat într-o zi de ce nu s-a făcut artist, pentru că i-ar fi stat mai bine decât securist anchetator. A zâmbit, nu mi-a răspuns, dar mi-a spus că a constatat că mă ocup cu hipnoza.

Pentru a evita această stare de lucruri, m-a rugat să mut scaunul din faţa biroului în spatele uşii, fiind o distanţă apreciabilă. În tot timpul anchetei care a urmat, locul meu a fost în permanenţă acolo.

*

Între timp, Codul penal fusese modificat şi în loc de art. 209 - în baza căruia a fost trimisă în judecată majoritatea zdrobitoare a condamnaţilor politici - acum era art. 166 al noului Cod penal.

Pe 11 iunie 1970, Tribunalul Militar Iaşi a deplasat pentru prima dată la Piatra Neamţ un complet de judecată într-un proces politic, preşedinte fiind lt. col. de justiţie Petru Gavrilaş iar procuror - lt. colonel de justiţie Alexandru Ionescu.

Sala fusese ocupată de securişti în civil, lucru pe care l-am făcut cunoscut cu voce tare imediat ce l-am constatat. Veniseră tata şi surorile mele Alexandrina şi Olga, precum şi o colegă, Laura, care îmi adusese un splendid crin imperial. De abia am avut bucuria să pun mâna pe el, că un securist mi l-a şi smuls din mână, mormăind ca un urs furios.

Din păcate, printre martorii acuzatori, am văzut şi câteva persoane foarte apropiate ale căror nume prefer să le trec sub tăcere. Dintre toţi cei care au depus mărturie, Marcel nu a scos nici măcar un cuvânt împotriva mea, spre deosebire de ceilalţi care au căutat să mă bage la adânc. La vremea aceea, Adina, fata lui, avea mai puţin de trei luni, fiind născută pe 25 martie în acel an, şi cu toate acestea a vorbit detaşat, cu «cărţile» pe masă, riscând să fie acuzat de fraternizare cu cel din boxă.

Procesul a durat mai mult de trei ore, aducându-mi-se acuzaţii fictive, aspect pe care l-am comunicat de altfel atât completului de judecată, cât şi celor prezenţi în sală. La un moment dat, preşedintele tribunalului m-a întrebat de unde îl cunosc pe prinţul Ghica. I-am răspuns calm că am stat cu dânsul în celulă, în Aiud, în timpul reeducărilor şi că mă înclin în faţa Domniei sale. Când preşedintele completului s-a ridicat pentru deliberare, ai mei erau convinşi că voi fi pus în libertate. Le-am spus ceea ce credeam, că voi fi condamnat între 8 şi 12 ani!

Pentru câteva clipe, imaginaţia mea a început parcă să capete formă, să ia amploare şi nori de ceaţă mi-au învăluit gândurile. M-am văzut din nou intrând pe poarta Aiudului, deschizându-mi-se toate celulele Zărcii, dar de această dată nu mai era nimeni cu mine. Eram singur, doar cu gândurile mele care căutau să evadeze dintre acei pereţi umezi ce ani de zile au format mormântul tinereţii mele...

Aştept o sentinţă, destin dezolant,
Dispare lumina, e ceaţă,
Prind aripi,
Plutesc între azur şi neant,
Între moarte şi viaţă...

*

După deliberare, completul de judecată mi-a comunicat sentinţa: 10 ani închisoare, cu interzicerea drepturilor pe timp de 8 ani, pentru infracţiunea de propagandă împotriva orânduirii socialiste.

Iată-mă deci pentru a treia oară aruncat în temniţă, tot ca deţinut politic, pentru «crima» de a-mi iubi prea mult patria. În acel moment, mi-am dat seama că nu mai am ce căuta în propria mea ţară şi trebuie să merg cât mai departe de locurile dragi. În caz contrar, voi fi în permanenţă hăituit de cei fără Dumnezeu, până ce voi dispărea definitiv atât ca fiinţă, cât şi ca soldat care niciodată nu a părăsit prima linie de luptă, nu a părăsit tranşeul în care a intrat de bună voie şi neîmpins de nimeni din urmă.

*

Sentința nr. 183, pronunțată în Dosarul 159/1970, din 11 iunie 1970, Tribunalul Militar Iaşi, printre altele, consemna: „După executarea în întregime a pedepsei, inculpatul având domiciliul obligatoriu în localitatea Răchitoasa, județul Ialomița, reia legătura cu o serie de elemente dubioase şi în 1959, fiind trimis din nou în judecată, Tribunalul Militar Constanța, prin sentința nr. 349/16.06.1959, îl condamnă la 23 (douăzecişitrei ani) muncă silnică tot pentru infracțiunea de uneltire contra ordinii sociale.

În anul 1964, fiind grațiat de restul pedepsei, inculpatul, stabilindu-se cu domiciliul în oraşul Piatra Neamț - aşa cum a declarat în anul 1962, (f.138), în Penitenciarul Aiud, unde îşi executa pedeapsa - că refuză să participe la orice activitate de reeducare şi nu renunță la ideile legionare, îşi reia activitatea, trecând din nou la acțiuni care periclitează ordinea de stat, astfel că pentru a treia oară compare în fața unui tribunal militar, ca inculpat. (...)

Tribunalul, în numele legii, hotărăşte: Cu unanimitate de voturi, îl condamnă pe Caraza Grigore la 10 (zece) ani pentru infracțiunea de «propagandă împotriva orânduirii socialiste» ”.

CAPITOLUL IX

> «Lumea iubirii are în olimpul său mulți eroi, martiri şi sfinți, destui ca să umple paradisul şi panteonul tuturor națiunilor» (Paolo Mantegazza)

În arestul Securității

Pe 1 mai 1970, dimineața, când pietrenii se pregăteau de mare sărbătoare, mă aflam în arestul Securității din Piatra Neamț şi am declarat greva foamei şi a setei. Am cerut să stau de vorbă cu procurorul militar, respectiv col. Alexandru Ionescu, din Bacău. După toate datele pe care le aveam, bănuiam că sunt ținut ilegal în arestul Securității.

Pe la ora prânzului, când manifestația era în toi şi se auzeau din stradă scandându-se lozinci, mi-a deschis celula cpt. Ionaşcu Guiță, anchetatorul meu, furios la culme. I-am spus că ceea ce am de discutat nu ține de competența lui şi, în atare situație, vreau să vorbesc cu procurorul militar. S-a enervat şi mai tare de felul cum l-am tratat dar, potrivit uzanțelor, trebuia să se conformeze şi să-l anunțe pe procurorul militar.

Greva foamei şi a setei este atât de chinuitoare, încât te topeşti şi simți cum bucăți din tine se zdrobesc şi trebuie aruncate afară, în special din gură şi nas care sunt complet uscate. După 36 de ore, am anunțat că renunț la greva setei, dar că voi continua greva foamei.

Ionaşcu Guiță trecea zilnic prin fața celulei mele, la fel şi ofițerii de serviciu, toți cerându-mi cu insistență, rugându-mă chiar, să renunț la grevă. După 4 sau 5 zile, a venit de la Bacău procurorul solicitat iar în încăperea unde fusesem chemat s-a aşezat pe scaun şi Ionaşcu Guiță. Când mi-a cerut să-mi expun necazul, i-am spus că doresc să vorbesc numai cu dânsul şi fără martori. Încruntându-se la mine, Guiță a părăsit biroul.

Din discuția avută, reieşea că mandatul de arestare mi-a fost prelungit cu încă o lună şi, dacă în acest timp mă vor găsi nevinovat, voi fi pus în libertate, nu înainte însă de a fi cercetat. Mi-a mai spus că tot ceea ce se făcuse era legal şi cu acoperire, cerându-mi şi acesta să renunț la protest. I-am spus că înțeleg să renunț la grevă în condițiile în care mi s-ar fi dat satisfacție la cele reclamate de mine, dar în situația de față, nu!

A doua zi, anchetatorul Ionaşcu mi-a cerut să urc la etaj împreună cu dânsul şi, ca să fie sigur că nu mă răstorn pe trepte, păşea în spatele meu. În birou, am găsit un avocat care mi-a prezentat dosarul spre studiere. L-am răsfoit doar câteva minute şi, împingându-l încet pe masă, i-am făcut cunoscut ofițerului că ceilalți doi anchetatori ai mei, din prima şi a doua condamnare, şi-au «încununat» cariera cum nu se poate mai bine: unul a înnebunit şi se plimbă pe străzile Bacăului, iar celălalt a intrat în temniță pentru viol.

Peste încă o zi, Ionaşcu Guiță, cu dosarul meu în mână, mi-a spus să-mi iau bocceaua şi să ies afară, că părăsesc arestul respectiv. Refuzând, a venit împreună cu o gorilă, despre care aveam să aflu că era şoferul Securității, forțându-mă să ies. M-am prins de marginile patului de fier şi, chiar şi aşa slăbit cum eram, am opus o rezistență la care nu se aştepta. După mult timp, părăsindu-mă puterile, am fost nevoit să cedez, spunându-i civilului că nu are nici un drept să mă bruscheze.

La închisoarea din Bacău, am mai continuat două sau trei zile această grevă. Doi ofițeri superiori, probabil de la Bucureşti, au venit să mă vadă. Ei mi-au specificat faptul că, în această perioadă, nimeni nu îmi poate da satisfacție la reclamația făcută, câtă vreme în dosarul meu sunt atâtea elemente potrivnice semnate de mai mulți martori.

În celula în care stăteam, tot atunci au venit şi trei inşi din Piatra Neamț: Petru Ardeleanu, Traian Juncu şi Andrei Chiriac. Acesta din urmă, un om deosebit, văzând cât de slăbit sunt, a insistat cu lacrimi în ochi să încerc să mănânc, măcar puțin, înainte de a muri...

Închisoarea Văcăreşti

În noua legislație, era prevăzut ca deținuții politici să beneficieze de o carte poştală la un anumit timp, vorbitor, pachet de la familie, o carte de citit pe săptămână, precum şi presă. De la lege însă şi până la fapta în sine, era un drum tare lung. Foarte rar ajungea la deținut un ziar şi, încă şi mai rar, o carte. Despre pachete, nici vorbă!

În celula vecină, se afla un bun cunoscut al meu, Stelian Rădulescu, fost prizonier în Rusia şi un mare luptător pentru cauza românească. Am hotărât amândoi să intrăm în greva foamei - pentru a obține drepturile care, în mod legal, ni se cuveneau - şi să nu renunțăm până când cererea noastră nu va fi rezolvată favorabil.

La deschiderea de a doua zi, l-am anunțat pe ofițerul de serviciu că am intrat în grevă, în următoarea celulă prietenul meu procedând în acelaşi mod. Cu toată insistența ofițerilor din Văcăreşti, nu am mâncat trei zile, dar după aceea Stelian Rădulescu mi-a sugerat să ieşim din grevă. Am refuzat, spunându-i că în temniță am intrat individual, fiecare cu problemele sale şi, personal, ştiu ce am de făcut.

Am continuat greva de unul singur.

În celulă, aveam un sas din Ardeal, Hans, şi doi dobrogeni, dintre care unul fusese hamal în port. Ultimul mi-a cerut să ies din grevă pentru ca nu cumva să aibă şi ei de suferit din cauza mea, Hans în schimb a sărit în apărarea mea, spunându-i hamalului că este ruşinos ceea ce face. În zilele următoare, când ofițerul de serviciu a adus cărți poştale, cărți şi ziare pentru toți deținuții politici din Văcăreşti, am ieşit din grevă.

Alte câteva zile mai târziu, primul chemat pentru vorbitor şi pachet a fost hamalul. Când s-a întors de la vorbitorul pe care îl avusese cu soția sa, a adus cu el şi două traiste pline cu bucate. După ce le-a lăsat în mijlocul celulei, a venit la patul meu unde stăteam întins, cu ochii în tavan, şi mi-a prins mâna cerându-şi iertare. Şi ceilalți doi colegi au beneficiat de pachet şi vorbitor, fiecare dintre ei mulțumindu-mi, dar cel mai impresionat de rezultatul grevei a fost Hans, care mi-a spus că nu mă va uita niciodată.

A trecut o săptămână şi eu nu primisem nici carte poştală, nici pachet şi nici vorbitor, deşi mă adresasem fratelui meu, Gheorghe Caraza, care locuia în Drumul Taberei. Am intrat din nou în grevă, de această dată strict pentru problema mea. Un ofițer de serviciu a venit în timpul zilei de câteva ori la mine cerându-mi să ies din grevă. Evident, l-am refuzat. Seara, mi-a adus o carte poştală, zicându-mi:

- Am cumpărat-o personal, o scrieți imediat, mi-o dați până la ora şapte şi eu o voi pune în cutia poştală. Dacă în două zile nu veți primi pachet şi vorbitor, că doar Drumul Taberei nu-i peste lume, intrați din nou în grevă.

Două zile mai târziu, când fratele meu se afla în poartă cu un pachet de alimente, cerând în acelaşi timp vorbitor conform cărții poştale primite, părăseam închisoarea Văcăreşti într-o dubă, care mă ducea în Gara de Nord, de acolo urmând să ajung la mai vechiul meu «domiciliu», în Aiud.

Din nou în Zarcă

Eram în poarta spitalului închisorii unde fusesem dus pentru un consult şi nu aveam cu cine mă întoarce în Zarcă, gardianul fiind chemat în altă parte. Cum prin fața spitalului trecea gardianul B., i-am fost predat pentru a mă escorta la secția de unde plecasem. Pe drum, l-am

întrebat dacă mă mai cunoaşte. Crunt cum era dar mimând totuşi un zâmbet uşor, mi-a spus că nu. I-am spus cine sunt, i-am amintit de câte ori m-a lovit în Zarcă, Celular sau în fabrică şi, ca încheiere, i-am amintit şi de Şirianu, pe care îl executase pe malul Mureşului, în aprilie 1953. După primele informații pe care i le-am dat, mi-a răspuns că aşa era atunci, dar când a auzit de execuția lui Şirianu, s-a oprit.

Dintr-o dată, fața i s-a îngălbenit căpătând o mină monstruoasă. Încerca să deschidă gura însă nu reuşea iar buzele i se zbăteau înainte şi în părți, ca şi cum ar fi avut un atac de muțenie. Gardianul Stan, cel care urma să mă primească în uşa închisorii, a fost strigat de B., care parcă nici nu mai putea merge:

- Ia-l măi, Stan, că ți l-am adus până aici!

Văzându-l cum arată, Stan se sperie:

- Dar ce i-ai făcut bă, lui B., de i-au înghețat picioarele?

După ce i-am relatat discuția avută, acesta a replicat peste măsură de mirat:

- Măi, Caraza, dar al dracului mai eşti!

*

Prin toamna lui 1970, Ceauşescu țipa în toată lumea că în România nu mai sunt deținuți politici. În ciuda acestui fapt, circa 240-250 de deținuți politici erau încă în Zarca Aiudului, cea mai grea închisoare din țară.

În curtea Zărcii, în fața celor două aripi, erau instalate 8 circulare care funcționau continuu, zi şi noapte. Astfel, ne lipsea cu desăvârşire liniştea de care aveam nevoie, cel puțin în timpul nopții, ca să ne putem odihni. Era un zgomot infernal, numărul decibelilor de la aceste circulare depăşind cu mult rezistența urechilor noastre. Mulți dintre noi se îmbolnăviseră, alții erau nervoşi peste măsură şi nu-şi mai găseau locul în celulă. Am discutat această problemă cu câțiva dintre deținuții politici pe care îi ştiam din celelalte detenții, dar n-am rezolvat nimic.

Într-una din zile, am cerut să ies la raportul ofițerului de serviciu pe care l-am anunțat că voi intra în grevă. Mi-a răspuns cu indiferență, convins probabil că nu voi face acest lucru. Am intrat în greva foamei care, de această dată, avea două tăişuri, vârful lancei îndreptându-se, fireşte, înspre mine, dar ştiam că nimic nu se obține fără un sacrificiu. După câteva zile, am fost dus în cabinetul comandantului închisorii, Volcescu, dar cum nu-l văzusem niciodată militar, nici gradul nu i-l ştiam. M-a mirat faptul că mi-a cerut să iau loc şi, chiar mai mult decât atât, mi-a vorbit în termeni civilizați, tratându-mă altfel decât ca deținut politic ce eram. I-am spus păsul, precizând că nu voi înceta greva până când nu se va rezolva problema cu zgomotul circularelor.

Comandantul Volcescu mi-a garantat că va lua o hotărâre însă mai întâi trebuia să discute cu superiorii lui. Cunoscând din plin minciuna comunistă, n-am încetat greva, dar, spre surprinderea mea, două zile mai târziu am văzut cum nişte mecanici au demontat două dintre cele patru circulare aflate în fața aripei unde stăteam. Am ieşit din grevă. Mi s-a spus că mai mult nu se poate. Făcusem atunci 7 zile de greva foamei şi abia mă mai țineam pe picioare.

Au trecut ani de atunci şi mă întreb şi astăzi cum de am reuşit acea performanță?

Frați de suferință...

La suferințele îndurate de fiecare deținut politic în parte, se adăugau cele ale colegilor de temniță, în fața cărora, oricât de puternic ai fi fost, nu puteai rămâne indiferent.

Țin să redau câteva cazuri ieşite din comun la care am fost martor ocular în timpul îndelungatei mele perioade de osândă. Din cele relatate, se poate afla de ce au fost în stare, de ce sunt şi de ce vor fi cât vor dăinui cei care se intitulează comunişti.

Am vorbit despre acel copil de 11 sau 12 ani, fiul preotului Mihai Mitocaru, care fusese întemnițat în toamna anului 1949 pentru mai multe luni şi a stat în frig, numai în cămaşă şi în pantaloni scurți, îndurând şi o foame cumplită pe lângă teroarea la care era supus.

*

L-am cunoscut în Aiud pe avocatul Lişcu, bucovinean, doctor în Drept la Viena, fără o mână, pe care o lăsase undeva pe frontul din răsărit. În 1947 îi murise soția, rămânând cu o fetiță în vârstă de doar câțiva ani şi tot atunci fusese scos din Barou, nemaiavând nici o posibilitate de trai. Ca să-şi poată creşte şi îngriji fetița, s-a gândit că ultima sursă de existență ar fi cei câțiva dinți de aur pe care îi avea în gură. Fără nici o ezitare, şi-a scos dinții şi i-a vândut, închipuind o sumă modestă de bani cu care să înzilească traiul copilei.

După puțin timp însă Securitatea îl arestează, fiind nevoit să părăsească locuința unde un copil plângea disperat, rămânând cu mâinile întinse după singurul său sprijin.

*

Dumitru Cristea, de loc din Constanța, om de înaltă ținută morală, executase în Aiud o pedeapsă în perioada 1948-1956, unde era cunoscut ca un adevărat erou. Pe 1 aprilie 1958 este rearestat, acasă rămânându-i soția şi o fetiță de doar câteva luni. După puțin timp, Securitatea o arestează însă şi pe Dorina Cristea, dar aceasta refuză să-şi lase copilul din brațe. În disperarea sa, a început să plângă şi să țipe, timp în care vecinii au ieşit alarmați în prag sau la poartă. Pentru a evita să se dea în spectacol, securiştii simulează faptul că sunt de acord să îşi ia fetița. Ajunşi la maşină, unul dintre ei îi deschise portiera doar pe jumătate pretextând că este defectă, iar celălalt îi cere copilul ca să i-l dea mamei după ce aceasta va intra în maşină.

Portiera însă s-a închis cu repeziciune şi a fost blocată, iar securistul s-a întors în grabă cu copilul în brațe, l-a lăsat țipând în mijlocul curții, apoi a dispărut. Vecinii priveau consternați.

Astfel, Dorina Cristea a fost condamnată înscenându-i-se un simulacru de proces. Abia după 4 sau 5 ani, reîntoarsă în casa pustie, îşi căută copilul pe care îl găsi la o familie cu suflet care îl îngrijise în tot acest timp. Când mama îi întinse brațele, a fost respinsă ca o străină ce îi fusese până atunci: fetița nu o cunoştea!

Această doamnă a avut în timpul detenției o comportare cu totul deosebită. Fusese pedepsită 15 zile şi 15 nopți să stea într-o carceră pe coridorul închisorii din Constanța în timpul acesta având scurgeri de sânge. Nu a fost scoasă din carceră şi nici nu i s-a acordat asistență medicală. Sângele care a curs din abundență a ieşit pe ciment, pe sub uşă, întinzându-se pe o distanță de câțiva metri.

În toamna lui 1964, în autogara din Piatra Neamț, m-am întâlnit cu bunul meu prieten Dumitru Cristea care lucra la mina Leşu Ursului, împreună cu soția sa. Timpul încă nu le vindecase rănile...

*

Eram izolat într-o celulă care dădea în curtea închisorii de la Bacău, în vara anului 1970. Pe geam, printre ceilalți deținuți de drept comun, am văzut târându-se prin curtea desfundată, prin noroi, o ființă care parcă semăna cu un pui de urs. Privind-o cu atenție, mi-am dat seama că era un om cu ambele picioare amputate. Şi el era un deținut, ca oricare altul, deşi viața îl condamnase definitiv mai înainte de a fi arestat.

*

Tot în acea perioadă, în luna aprilie însă, în depozitul Securității din Piatra Neamț, care se afla la demisolul Miliției județene, fusese adusă o femeie cu un copil mic. Timp de o zi şi o noapte, poate chiar mai mult, copilul țipa iar mama plângea lângă el. Când ofițerul de serviciu a sosit la uşa mea, în care bătusem cu insistență, l-am întrebat:

- Bine, domnule! Ați arestat-o pe mamă, dar ați ajuns să arestați şi un copil de doar câteva luni? Oare s-a emis mandat de arestare şi pentru acest prunc nevinovat?

Nu mi-a răspuns, dar în după-amiaza acelei zile, mama şi copilul au dispărut din arestul miliției şi nu am mai aflat nimic despre ei.

*

Prin luna iulie a anului 1953, mă întorceam din fabrică în Celular. În fața mea, era un tânăr avocat de care mă ataşasem mult şi ori de câte ori îl vedeam mă apropiam de el. Îşi luase doctoratul la doar 28 de ani. Intrând în Celular, am observat la răscrucea celor trei aripi câte o masă şi câte un gardian, fiecare notând ceva pe un tabel.

După ce ni s-a spus să ne aranjăm în linie la una dintre mese, am aşteptat să ne vină rândul ca să ajungem în fața gardianului respectiv pentru a răspunde la întrebările ce urmau să ni se pună. Când i-a venit rândul avocatului, după ce şi-a spus numele, şi anume Dumitru D., au urmat apoi numele părinților, locul naşterii, studii, profesie şi încă ceva ...

- Spune, bă, ce studii ai!
- Facultatea de Drept şi doctoratul în străinătate.
- Da' ce profesie ai, bă?
- Sunt avocat.
- Unde, bă?
- La Baroul de Ilfov.
- Bă, da' carte ştii?
- Nu înțeleg, domnule şef!

Gardianul repetă întrebarea:

- Bă, da' carte ştii?
- Mă mai întrebați dacă ştiu carte?!!
- Bine, bă! Băga-te-aş în p.... mă-tii! Îi fi tu avocat, da' eu te întreb dacă ştii carte, pentru că aşa scrie aici!

Din spate, abia stăpânindu-mi râsul, am intervenit prompt:

- Păi bine, domnule şef, dacă este doctor în drept, îl mai întrebi dacă ştie carte?

Şi atunci, «eruditul» gardian parcă atât a aşteptat. A trântit tabelul pe masă, s-a năpustit asupra mea care am dat să fug şi a început să mă bată cu pumnii şi picioarele, până ce gardianul Pavel, care era şeful Celularului şi al secției parter în acelaşi timp, i-a zis:

- Lasă-l, măi!

Şi m-a lăsat, dar luni la rând după aceea, de câte ori mă vedea, se repezea după mine să îmi mai dea câteva picioare în spate.

*

Înainte de a intra în schimbul II în fabrică, treceam pe la bucătărie şi ne luam rația pentru ziua respectivă. Mânca fiecare cum apuca, unii nu aveau nici măcar lingură şi sorbeau mâncarea direct din gamelă; pâinea ni se dădea înainte şi nu mai ajungea ca să o mâncăm odată cu ciorba - de obicei fără gust şi fără culoare. Cum stăteam în şir câte unul, în fața mea era un domn care se uita foarte atent la un grup de deținuți proaspăt veniți şi care trebăluiau ceva prin curte, păziți de un gardian. La un moment dat, acesta strigă la unul:

- Bă, Gheorghiță, ce cauți aici?

În momentul următor, am văzut cum cei doi s-au îmbrățişat, iar noul venit a început să istorisească pe scurt motivul încarcerării lui.

- Ştii doar că în profesia mea de doctor veterinar am avut mereu nevoie de un cal, pe care să-l înham la şaretă şi să mă duc pe teren unde era necesară prezența mea. În urma unui accident, a murit Surul meu şi am fost nevoit să merg în obor, la Târgovişte, şi să-mi cumpăr altul. Tot uitându-mă în dreapta şi în stânga, m-am oprit în fața unui cal flamand, rămas de la nemți. Dar calul ăsta, bă, era o ruină. Mare cât o mânăstire, slab de-i numărai coastele de la o poştă, şchiop şi fără un ochi. Privindu-l, m-a apucat şi mila, dar în acelaşi timp am izbucnit şi în râs:

- Ascultă, măi nene, l-am întrebat pe proprietarul calului, aşa într-o doară. Cât ceri dumneata pe democrația asta de cal?

Nici n-a apucat țăranul să îmi răspundă, că din apropiere a şi apărut un civil care mi-a spus că este ofițer de securitate, cerându-mi să-l urmez!

La Securitate, m-au tot întrebat, umplându-mi capul de pumni şi c.... de şuturi.

- Cum, mă? Compari tu înfloritoarea noastră democrație cu pocitania aia de cal?

- Dă, dom' şef, aşa am crezut atunci.

După cele relatate, compătimindu-l, prietenul meu îl întrebă:

- Şi cât ți-a dat, măi?

- 5 ani am primit! 5 ani, pe muchie!

*

Această întâmplare mi-a fost relatată de un camarad de temniță.

Mergea într-una din dimineți în mare grabă la serviciu când, trecând pe lângă un chioşc de ziare, se opri şi întrebă dacă are «România liberă».

Cetățeanul a scos uşor nasul pe gemulețul chioşcului şi, arătându-i uşor cu degetul în partea dreaptă, îi zise:

- Ia-o de sub lanț!

- M-am uitat în partea dreaptă şi am văzut, cum de fapt era şi în partea stângă, un fel de poliță unde se aflau expuse câteva ziare peste care era petrecut un lanț ca să nu fie zburate de vânt. Am luat ziarul, l-am pus sub braț, am plătit şi-am dat să plec însă cineva m-a ținut pe loc. Aceeaşi persoană îi spune omului de la chioşc să închidă şi să-l urmeze. Am ajuns la Securitate, eu în calitate de martor iar el în calitate de acuzat pentru simplul motiv că mi-a indicat să iau «România liberă» de sub lanț!

Bietul om a primit o condamnare de trei ani şi o bătaie cruntă.

Era în 1952, când a avut loc această tristă întâmplare iar martorul acestei absurdități ajunsese şi el în Aiud, pentru o altă problemă, însă.

Declarația

Pe 1 septembrie 1976, am cerut ofițerului de serviciu hârtie de scris şi toc, anunțând conducerea închisorii şi Ministerul de Interne că refuz să ies din temniță, refuz să mai primesc un eventual pachet, scrisoare, vorbitor şi orice mici aşa-zise drepturi pe care închisoarea sau sistemul comunist mi le-ar da. Acest refuz se datora faptului că trecusem pe al 20-lea an de temniță într-o țară unde nu făcusem decât numai bine şi unde familia mea, din moşi şi strămoşi, se jertfise pentru țară. Când căpitanul politic Lazăr a citit declarația, a anunțat Bucureştiul. Era caz unic atât pentru el, cât şi pentru întreaga țară în timpul comunismului. Pe 14 şi, respectiv, pe 30 octombrie a aceluiaşi an, de la Bucureşti au sosit două comisii să mă ancheteze în legătură cu refuzul meu.

Vorbitor

În fond, deşi dreptul meu era de a expedia 4 scrisori pe an, care de fapt erau cărţi poştale, numai la două li se dădea curs şi primeam răspuns, celelalte două fiind reţinute. Acelaşi lucru se întâmpla şi cu pachetele, adică patru pe an a câte 5 kg fiecare, pe care refuzam să le primesc. Însă, de fiecare dată când ofiţerul politic mă întreba de ce nu scriu pentru pachete, îi spuneam că eu nu fac închisoare în contul familiei mele, care este săracă şi a rămas pe drumuri, ci să-mi trimită pachete cei care m-au întemniţat. În acea perioadă de 7 ani şi patru luni, au făcut excepţie două sau trei pachete în care se aflau medicamente şi cărţi, pe care le-am acceptat.

Pe 3 septembrie, într-o dimineaţă, la locul unde lucram, a venit plt. Man şi mi-a comunicat să mă pregătesc că am vorbitor. I-am spus că refuz şi nu mă voi duce să văd pe nimeni, chiar dacă ar fi şi tata de pe celălalt tărâm. De două ori a venit ofiţerul de serviciu în ziua aceea, apoi un alt gardian, după care a urmat ofiţerul de la pachete şi vorbitor, Popa, toţi cerându-mi să ies imediat şi să primesc vorbitorul.

După-amiază, când soarele cobora spre asfinţit, a venit Man, plutonier de serviciu în acea zi la Zarcă, şi, cu un fel de revoltă dar mai mult rugător, mi-a zis:

- Păi, bine, măi omule ! Ce fel de inimă ai? Sora dumitale, Alexandrina, vine atâta cale din Piatra Neamţ până aici şi plânge în poartă de pe la ora 9.00. A spus că nu pleacă până nu stă de vorbă cu dumneata. Hmm! Ce zici? Te lasă inima măi, omule?!

Argumentul lui Man m-a pus în cumpănă. Mă gândeam în primul rând la adevărul pe care îl spune şi la faptul că acest miliţian, în ultima mea detenţie, a avut o comportarea foarte frumoasă faţă de noi.

- Bine! i-am răspuns. Uite, merg, dar numai pentru vorbitor, pentru că nu voi primi absolut nimic din cele aduse de sora mea.

Şi pentru că acei care veneau de afară trebuiau să ne vadă într-o stare puţin mai omenească, am fost bărbierit, iar Man mi-a adus o zeghe curată, aproape nouă, de la magazie.

Ajuns la clădirea vorbitorului, situată între prima şi a doua poartă, am stat un timp afară, până ce a fost evacuată încăperea respectivă, pentru a nu lua contact cu nimeni, iar ofiţerul Boldur, şeful Zărcii, m-a rugat să fiu înţelegător, să vorbesc numai ceea ce este voie de vorbit, să nu atrag atenţia şi să nu fac scandal. Era clar că se aşteptau la o eventuală opoziţie din partea mea. Am intrat în sala vorbitorului, care avea două rânduri de plase metalice pe lungime, cu o distanţă de circa un metru între ele. În acest spaţiu, totdeauna se plimba cel puţin un miliţian, aşa încât să nu se facă nici un schimb de obiecte între vizitator şi deţinut.

Am intrat însoţit de Man, care a rămas tot timpul lângă mine. În capătul coridorului-tunel, se afla ofiţerul Boldur iar doi gardieni se plimbau în spaţiul din mijloc deşi era destul de îngust şi scurt. Şi în partea opusă, unde trebuia să intre vizitatorul, se afla un gardian, astfel că eram păzit ca un cetăţean foarte periculos.

Imediat după sosirea mea, din partea opusă intră Alexandrina. A stat, m-a privit îndelung şi, ca şi când nu m-ar mai recunoaşte, mi-a zis:

- Dar ce-i cu tine măi, Grigore? De ce eşti aşa de slab? Eşti palid, străveziu la faţă, că nu te mai cunosc...

- Bine ai venit, Alexandrina! i-am răspuns. Trebuie să-ţi spun că, începând cu 1 septembrie, am dat declaraţie că refuz să ies din temniţă, după aproape 20 de ani de osândă în propria-mi ţară. Şi nu pentru că aş fi comis vreo ilegalitate, ci pentru că mi-am iubit-o prea mult! Am refuzat, de asemenea, vorbitor, pachete şi orice relaţie cu lumea de afară, mai puţin cele două cărţi poştale care mi se dau şi la care primesc răspuns. Te anunţ că sunt bolnav, mi se refuză asistenţa medicală, paznicii se poartă urât cu noi, iar dacă mi se va întâmpla ceva în urma vizitei tale, să ştii că motivul este cel de astăzi. Domnul ofiţer Boldur, pe care îl vezi în faţă, şi cei de lângă dumnealui, plt. Sas Pamfilie şi plt. Pavel Moldoveanu, se poartă foarte

urât cu noi, aşa cum au făcut şi în perioada 1960-1964 în timpul reeducării, iar din cauza lor am făcut foarte multă izolare. Am ajuns până într-atât, încât am declarat greva foamei, la care nu am renunţat până ce nu au sosit de la Bucureşti cei mai mari care răspund de temniţe.

I-am mai mărturisit Alexandrinei tare, ca să audă bine şi gardienii, că în curtea Zărcii, respectiv în faţa geamurilor unde noi, cei închişi, ne trăim poate ultimele zile, uruie 24 ore din 24 opt circulare care taie scânduri, la o dimensiune destul de mică, pentru lădiţe.

- Cu un an în urmă, am făcut greva foamei ca să fie mutate aceste circulare şi numai două din ele au fost mutate.

Alexandrina mă privea năucită apoi, plângând, i se adresă lui Boldur:

- Ce-aveţi cu el? Nu-i ajunge câtă închisoare a făcut? Nu vedeţi cum arată, că abia se mai ţine pe picioare? Dar lăsaţi-l odată în pace!

La vorbitor, s-a produs învălmăşeală. Paznicii gardieni - care încercaseră de mai multe ori să mă oprească dar îi repezisem cerându-le să-mi respecte dreptul la vorbitor - au intervenit din nou, alăturându-li-se de această dată şi Boldur.

- Vedeţi, doamnă? Vedeţi cum se poartă? De parcă dânsul ar fi ofiţer şi noi paznici!

- Dar are dreptate! le strigă sora mea. Şi tot ce mi-a spus sunt convinsă că este adevărat, pentru că îl cunosc foarte bine! Grigore nu minte!

- Alexandrina, te anunţ că nu voi primi nimic! Nici alimente, nici medicamente şi nici schimburile pe care mi le-ai adus!

- Dar ce să fac cu ele? m-a întrebat sora mea.

- Dă-le lor să se îmbrace, să mănânce şi, dacă te vor refuza, aruncă-le şi tu în curte!

- Vorbitorul s-a terminat! mă anunţă Boldur.

- La revedere, Alexandrina, şi nu uita: dacă mă vor extermina, să ştii că de la acest vorbitor este cauza şi nu uita persoanele pe care ţi le-am descris!

Alexandrina plângea în hohote. M-am oprit în uşă şi am văzut-o cum se îndepărtează. Şi, trecând pe lângă ghişeul unde apăruse o femeie-gardian care îi răspunsese foarte înţepat, m-am smuls de lângă Man, am mers la dânsa şi i-am strigat:

- Te rog să te porţi frumos cu sora mea pentru că este liberă şi nu arestată! E clar?

Nimeni nu a mai scos o vorbă. Man, care m-a condus înapoi în Zarcă, vorbea de unul singur, se uita într-o parte şi în alta şi îşi făcea cruce.

- Măi, omule, aşa ceva n-am mai văzut până acum!

Ajuns în Zarcă, mi-am pregătit într-o boccea câteva zdrenţe ca să am cu ce să mă schimb acolo unde, eventual, voi fi dus. După aceea, câteva zile la rând, din modesta mea porţie de pâine, am pus câte puţin deoparte. Au trecut zile, săptămâni, dar nimeni nu s-a mai legat de mine, ba mai mult, de la gardian, la ofiţerul de serviciu şi la şeful Zărcii, toţi mă ocoleau.

Târgu Ocna

Trecuseră aproape două luni de la acest vorbitor când am fost dus în oraş, la un medic radiolog să mă vadă. La plecare, profitând de faptul că era întuneric, mi-a şoptit:

- Totul va fi bine!

Înainte de Crăciunul aceluiaşi an, am fost dus la Spitalul TBC din Târgu Ocna, aflat în curtea temniţei, special amenajat pentru deţinuţii bolnavi de plămâni. Fiind singurul deţinut politic, am rămas izolat într-un salon timp de 101 zile, beneficiind de un tratament cu totul deosebit pentru a fi pus pe picioare.

Târziu, după ce m-am eliberat, am aflat că Alexandrina făcuse mai multe plângeri la Ministerul de Interne, arătând cele întâmplate şi cele aflate de la mine la vorbitorul pe care îl avusesem.

Refuzul de a ieşi din temniţă

Pe 13 iulie 1977, ofiţerul Biro care stăpânea Zarca - schimbându-l între timp pe Boldur de la şefie - a apărut foarte grăbit şi, de această dată, cu vocea blândă dar gravă, m-a anunţat că voi apărea în faţa unei personalităţi. Mi-a cerut să mă îmbrac într-un costum vărgat curat şi nu cel de pe mine, dând dispoziţie să fie adus de la magazie, după care l-a chemat pe frizer care m-a tuns şi m-a bărbierit. Am fost condus într-un birou luxos, din corpul administrativ al Grefei, ofiţerul Biro rămânând în faţa uşii.

Generalul Vasile Ionel, din Ministerul de Interne, m-a primit foarte amabil şi mi-a făcut semn să stau pe scaunul din faţă, apoi a sunat şi a cerut două cafele, precizând «pentru dl. Caraza şi pentru mine». Iată-mă şi domn în faţa acestui om, când de 20 de ani eram socotit şi strigat duşman al poporului, bandit, criminal, otreapă, om de nimic... Am fost servit cu ţigări americane. Aş fi fumat parcă şi cu ochii, însă nu am primit şi, poate cu o uşoară ironie, l-am întrebat pe general cum se împacă el cu ţigările americane, căci eu ani şi ani am fost snopit în bătaie, imputându-mi-se că-i aştept pe americani. Inteligent, generalul a privit şi a început să-mi răsfoiască dosarul care se afla în faţa lui. Ne-a fost adusă cafeaua de un ofiţer dar, cu politeţe, am refuzat-o. Zâmbind, generalul a luat ceaşca mea şi a băut, împingându-mi uşor cafeaua lui. Zâmbea. Am zâmbit şi eu. Parcă ne înţelegeam de minune.

- Domnule Caraza, mi se adresă generalul, am venit special din Bucureşti ca să văd cum arată un om care, după o viaţă de temniţă, refuză să iasă din închisoare şi care este motivul refuzului.

- Vă voi relata două fapte reale, domnule general, în urma cărora veţi trage singur o concluzie.

La Tribunalul Internaţional de la Nürnberg, printre cei condamnaţi a fost şi Karl Dönitz, amiralul flotei germane din cel de-al doilea război mondial şi succesorul lui Hitler la conducerea Germaniei. Karl Dönitz fusese condamnat la zece ani închisoare, executând pedeapsa undeva în Germania Federală, în condiţii optime. În afara faptului că uşa era deschisă tot timpul zilei, avea la dispoziţie presă, bibliotecă, pachete, vorbitor şi chiar vorbitor intim cu soţia lui. Atunci, Karl Dönitz era liber, făcând apostolat ca profesor de liceu. Eu, Grigore Caraza, am 21 ani de închisoare pentru că mi-am iubit patria, nu am făcut rău nimănui şi caut în continuare să-mi iubesc neamul din care fac parte şi pe Dumnezeu căruia mă rog. Vă rog să-mi spuneţi, domnule general, care este diferenţa între Karl Dönitz, acea ilustră personalitate mondială care a condus una dintre cele mai mari puteri ale lumii, şi Grigore Caraza, tot un ilustru, dar un ilustru anonim?

Generalul, care mă privise tot timpul cu un deosebit interes, nu mi-a răspuns, dar mi-a zis:

- Vă rog, vorbiţi-mi şi de al doilea argument.

- În timpul lui Ludovic al XIV-lea, regele Franţei, în Paris s-a făcut o razie. Un tânăr ziarist italian, în vârstă de 28 ani, a fost închis în urma acelei acţiuni a Poliţiei şi «uitat» în închisorile Franţei timp de 35 de ani. Când la tron a venit Ludovic al XV-lea, a dispus o numărătoare a populaţiei, iar conducerea închisorii şi-a dat seama că acest om zace în fundul temniţei de 35 ani. În grabă, a fost scos în curte, îmbrăcat curat, cu nişte haine mai acătării, bărbierit, după care i s-au deschis porţile. Bătrânul întemniţat, care acum avea 63 de ani, a căzut în genunchi şi, cu ochii plini de lacrimi şi vocea scăzută, a glăsuit: «Nu am ce căuta afară! Aveam cu 35 de ani în urmă o ţară, acum nu o mai am; aveam părinţi, acum nu-i mai am; aveam soţie şi doi copii, acum nu-i mai am; aveam casă şi masă, acum nu mai am nimic. Sunt bătrân şi refuz să ies din temniţă!»

Şi, pe când rosteam aceste ultime fraze, m-am ridicat de pe scaun şi m-am îndreptat către uşă, considerând că justificarea ziaristului italian este de fapt şi ultimul argument al refuzului meu. În momentul când am dat să pun mâna pe clanţă, generalul m-a chemat înapoi, spunându-mi că mai avem de discutat.

- Din păcate, s-au făcut şi greşeli!, a recunoscut el.

- Bine, domnule general, i-am replicat, dacă dumneavoastră recunoaşteţi acest lucru, eu, măcar acum, pot să am satisfacţie prin câştig de cauză? Cercetaţi de unde a pornit răul, scoateţi-l la iveală, faceţi-l cunoscut şi pedepsiţi-l!

Generalul a ocolit răspunsul, dar a adăugat:

- Domnule Caraza, în următoarele zece zile veţi fi liber, însă vreau să vă rog să nu vă opuneţi eliberării pentru a nu fi nevoiţi să vă scoatem cu forţa.

- Dacă în 1964, în urma Decretului general de graţiere, în toată închisoarea ne urmăreau 275 de gardieni paznici, acum nu sunt mai mult de 150 şi eu, bietul de mine, nu mă pot bate nici măcar cu unul dintre ei. Voi ieşi pe poartă, dar fără voia mea. Se cunoaşte de aproape un an că am refuzat să ies din temniţă şi lucrul acesta se ştie şi afară, pentru că în toată această perioadă s-au făcut foarte multe eliberări. Protestul meu, domnule general, va rămâne însă!

- Ajuns în oraşul dumneavoastră, continuă generalul, veţi avea asigurat un serviciu şi, în acelaşi timp, o locuinţă. De asemenea, voi da dispoziţie Securităţii din Piatra Neamţ să aibă în vedere cele comunicate de mine pentru a nu mai fi privit ca un element periculos şi vă garantez că nimeni, niciodată, nu se va mai lega de dumneavoastră.

Socotind că întrevederea noastră a luat sfârşit, generalul s-a ridicat în picioare, mi-a întins mâna şi a apăsat pe butonul de la marginea biroului ca să vină cineva pentru a mă escorta în celulă.

Am fost condus de locotenentul Biro care aşteptase în faţa uşii mai bine de două ore.

- Ce aţi putut vorbi, domnule Caraza, atâta timp cu domnul general? mă întrebă el.

- Dacă nu se poate discuta civilizat cu un simplu locotenent, fără a fi înjurat şi lovit cu piciorul în spate, am putut vorbi cu un general care, din fericire, este mai luminat.

Eliberarea

Dacă întrevederea mea cu generalul Vasile Ionel a avut loc pe 13 iulie, doar 5 zile mai târziu, adică pe 18 iulie, Nicolae Ceauşescu a dat acel decret de graţiere pentru deţinuţii politici. Din cei 10 ani de osândă, mai rămăsesem în urma decretului respectiv cu o restanţă de 2 ani, 5 luni şi o săptămână.

La eliberarea mea forţată, pentru că practic refuzasem acest lucru, maiorul politic Lazăr, pentru a mă mai încolţi o dată, a adăugat la foaia mea de eliberare un raport adresat Securităţii din Piatra Neamţ, prin care mă califica drept un tip periculos, care a refuzat consecvent atât reeducarea, cât şi eliberarea din temniţă. A specificat şi afirmaţia mea potrivit căreia, în fond, ieşit dintr-o temniţă cu ziduri mai apropiate, voi intra într-una mai largă, dar tot cu ziduri şi cu securişti care stau de pază sus în prepeleac. A căutat să sublinieze că am executat în total 106 zile de izolare ca pedeapsă, în condiţii grele, rămânând până la urmă însă acelaşi înrăit duşman al poporului, fapt pentru care trebuie să fiu urmărit şi supravegheat continuu. Recomandările date de Lazăr au fost urmate întocmai de către Securitatea din Piatra Neamţ, care m-a urmărit tot timpul, pas cu pas.

O săptămână mai târziu, pe 20 iulie 1977, am fost anunţat să mă pregătesc pentru a merge la birourile Grefei. Ajuns acolo, un domn pe care nu-l cunoşteam, îmbrăcat în civil şi care voia să pară foarte manierat, mi-a întins mâna, prezentându-se cpt. Vasile Asaftei, de la Securitatea din Piatra Neamţ. Mi-am dat seama că avea misiunea să pregătească o cale mai acceptabilă între mine şi Securitatea din Piatra Neamţ.

Pentru a face, probabil, discuţia mai caldă, a început să-mi relateze traseul parcurs cu maşina personală şi să-mi descrie Cheile Bicazului pe unde trecuse. De asemenea, a mai căutat să-mi descrie frumuseţea drumului, încântătoarele privelişti şi împrejurimi ale oraşului pe care îl îndrăgeam atât de mult şi după care tânjisem atâta vreme - Piatra Neamţ.

Mi-am amintit că de multe ori seara, când lumina era stinsă în celulă, printre jaluzelele care mă împiedicau să ies cu sufletul în libertate priveam cerul, de multe ori înstelat. Acolo sus, parcă gândurile mele se întâlneau cu ale tuturor cunoscuților din Piatra care, în acel moment, contemplau şi ei firmamentul ceresc. Probabil, dl. Asaftei prinsese ceva din privirile mele şi de aceea s-a avântat mai mult în discuție. Am înțeles până la urmă că venise să mă vadă nu din curiozitate sau dragoste, ci dintr-un ordin de la superiorii lui care, la rândul lor, primiseră indicații de la gen. Vasile Ionel. Şi ca să fie mai convingător de bunele sale intenții, mi-a mai spus că deja am serviciu la Industria laptelui, acolo unde lucrasem înainte de arestare, şi că mi se repartizase o garsonieră.

Am zâmbit, gândindu-mă la promisiunea făcută de general şi la faptul că, într-adevăr, şi-a onorat termenii. I-am spus şi lui Asaftei, rămas oarecum descumpănit de zâmbetul meu...

*

Bilet de eliberare nr. 10530/1977 din Penitenciarul Aiud: «A fost depus condamnat de la 31.03.1970 până la 30.03.1980 de către Tribunalul Militar Iaşi cu mandatul 205/1970 emis de Tribunalul Militar Iaşi sentința nr. 183/1970 pentru faptul de propagandă».

CAPITOLUL X

«Ceahlăul sub furtună nu scade muşuroi» (Vasile Alecsandri)

Vasile Asaftei - căpitan la Securitatea Piatra Neamț

Dar să vedem cine este acest domn căpitan şi care a fost menirea lui pe lângă mine. Din câte am aflat, în calitatea pe care o avea - secretar de partid al Securității din Piatra Neamț, îşi luase misiunea de a fi «îngerul» meu păzitor, asta în ciuda faptului că şi diavolii sunt îngeri izgoniți!

După ce am revenit în Piatra Neamț, Asaftei era aproape zilnic în apropierea blocului meu, ținând să mă urmărească personal. Locuiam într-un bloc de nefamilişti pe Aleea Viforului nr. 27, pe atunci cartierul V.I. Lenin şi, dimineața când plecam la serviciu, oamenii cu care mă întâlneam îmi şopteau din mers:

- Vedeți că, la colțul blocului vecin, omul ăla de la Securitate, îmbrăcat în "Alain Delon" şi încins cu curea pe la mijloc, vă pândeşte!

Eram deci pus în gardă şi uneori, întorcând fulgerător capul, privirile noastre se întâlneau.

- Hei! îi strigam. Bună dimineața, domnule căpitan!

Sau, altădată, când Asaftei a intrat în clădirea unde lucram, mergând la birouri pentru a lua informații despre mine, i-am strigat în auzul tuturor:

- Hei, domnule căpitan Asaftei, când vă întoarceți, veniți şi pe la mine!

Ruşinat că l-am observat, la plecare a trecut pe la locul meu de muncă încercând să se eschiveze:

- Să ştiți, domnule Caraza, că nu de persoana dumneavoastră m-am interesat la birouri...

- Domnule căpitan, i-am zis, dar mai există vreun fost deținut politic în această unitate?

*

Deseori, când ne întâlneam «întâmplător», Asaftei mă provoca la diverse discuții şi păşea alături de mine în aceeaşi cadență, ca şi cum am fi fost doi buni prieteni.

Observasem în atitudinea lui că urmărea să fim văzuți împreună, în felul acesta încercând să mă compromită în fața cunoscuților şi prietenilor mei. Îmi era clar că voia să mă atragă încet-încet, zicându-şi probabil că poate, poate... Evident, ar fi fost un câştig al Securității să mă bage în mocirla informatorilor, cu atât mai mult al lui Asaftei, care şi-ar fi revendicat în totalitate meritul de autor emerit...

*

Pe la începutul lunii iunie 1979, când mă întorceam acasă, pe fosta stradă Făgetului, acum Orhei, din urmă m-a ajuns dl. căpitan Asaftei. M-a invitat la un păhărel.

L-am întrebat direct:

- Ce părere aveți, domnule Asaftei, mi-ar sta oare bine să mă vadă cunoscuții cu un securist la masă?!? Ați văzut dumneavoastră, de exemplu, mielul benchetuind cu lupul? Vreți oare să mă alunge oamenii cu pietre?

- Domnule Caraza, vi s-a urât cumva cu libertatea?

- Da, domnule căpitan! Mi s-a urât cu libertatea! Aveți cumva cătuşele la dumneavoastră?

Şi în timp ce îi spuneam aceste cuvinte, am împreunat mâinile în față, cerându-i să mi le pună.

- Hai! Puneți-mi-le! Şi nu-i nevoie să-mi faceți un nou proces. La Aiud, mă duc pe jos, bat în poartă şi merg direct în Zarcă de unde am venit. Fac ceva în libertatea de care mă bucur în România!

Văzând că nu-i reuşeşte planul, Asaftei a venit cu o altă variantă - o bombă, credea dumnealui sau poate un mic şantaj:

- Domnule Caraza, ştiu că pe la sfârşitul lunii ar trebui să terminați liceul dar nu prea stați bine cu fizica...

- Este adevărat că nu prea stau bine cu fizica, dar ştiți când am început eu şcoala? Ştiți că am 18 ani de şcoală şi un liceu pe care l-am reînceput de 3 ori pentru că m-ați aruncat continuu în temniță ca să nu-l pot termina? Şi mai ştiți că eu, în afară de 2 ani de domiciliu forțat, am mai executat 21 de ani de temniță grea? Se poate pretinde de la mine să fiu şef de promoție? La sfârşitul lui martie 1970, când aveam mai puțin de două luni pentru a termina liceul şi a-mi susține examenul de bacalaureat, col. Ioan Popa mi-a propus să devin agentul Securității în schimbul libertății de a-mi termina studiile. Pentru că am refuzat acest lucru, am fost aruncat pentru a treia oară după gratii. Revenit pentru a treia oară din temniță şi înscriindu-mă din nou pentru a-mi termina liceul, m-am întâlnit pe coridor cu un profesor, îmi fusese cândva coleg de clasă, care m-a întrebat «Bine, măi Grigore, tu vrei să ieşi la pensie ca elev de liceu?» «Da, domnule profesor, i-am răspuns, pentru că voi fi singurul în această situație. Voi fi un unicat!» Acum încercați să repetați aceeaşi figură? Nu dau nici doi bani! Mă duc în Aiud, mai stau 10 ani, mă întorc şi mă duc din nou la liceu! Pentru că liceul vreau să-l fac, fie că vrea sau nu Securitatea! Voi avea atunci 60 de ani, dar ruşinea nu este a mea, ci a dumneavoastră!

Văzând că nu ține, acest securist a căutat să pătrundă mai adânc în familia mea mare şi, din păcate, parțial a reuşit. Căpitanul nu ştia însă faptul că eram pus la punct cu aproape toate demersurile făcute de el. După ora 22.00 când se retrăgeau urmăritorii mei, pe la miezul nopții şi alteori pe la 2.00, dimineața, cineva îmi bătea în uşă şi îmi destăinuia din planurile şi cursele pe care domnul căpitan voia să mi le întindă. Trebuie să recunosc însă că asta a fost numai din partea unei persoane, Nicu, chiar dacă se ajunsese mult mai departe în familie...

*

Era în 1980, în Vinerea Mare, când Iisus stătea din nou răstignit pe Cruce. Veneam din Dărmăneşti, pe strada Obor şi aproape de intersecția cu Petru Rareş mi-ați apărut în față. V-ați uitat lung şi iscoditor la traista mea în care căram ceva, şi v-am satisfăcut curiozitatea.

Vă mai amintiți, domnule căpitan?

- Vă întrebați ce am în traistă? Am un borcan cu murături! Poimâine va fi Învierea Domnului iar eu voi mânca de Paşti murături cu pâine sau mămăligă! Şi asta în propria mea țară, țară în care sângerez de o viață, unde strămoşi de ai mei, unchi şi verişori au căzut pentru neam şi patrie la Plevna, Grivița I, la Mărăşeşti şi Cireşoaia, la Cotul Donului, Stalingrad şi Crimeea şi în Munții Tatra! Iar eu, acelaşi luptător, nu am nici un petic de pământ şi nici un fel de avere! Da, domnule căpitan Asaftei, voi mânca de Paşti murături cu pâine sau cu mămăligă, pe când dumneata vei mânca miel copt, sarmale, pască, ouă roşii, cozonac şi alte bunătăți. Vei bea din cele mai bune vinuri româneşti sau poate băuturi străine. În țara mea însă singurul meu drept este să sufăr şi să mor!

Ați căutat să mă convingeți că «voi», comuniştii, «ați creat» pentru fiecare în parte posibilități deosebite, condiții de muncă, oraşe şi sate noi, că ați adus bucurie şi prosperitate în RSR. Răspunsul meu a fost că dumneavoastră, comuniştii, ați găsit totul gata făcut iar ceea ce

ați mai adăugat a fost averea, cu proprietățile şi cu bunurile luate de la bieții români dintre care mulți nici nu mai sunt astăzi.

Ştiu că atunci ați căutat să scurtați discuția şi ați plecat motivând că sunteți foarte grăbit, ceea ce altădată nu se mai întâmplase.

Vă mai amintiți, domnule căpitan Asaftei? Este adevărat ceea ce afirm?

Însă mă întreb, domnule căpitan, de ce aceste două aspecte nu le-ați raportat superiorilor dumneavoastră? Pentru că în dosarul personal, în rapoartele întocmite către superiorii dumneavoastră nu am găsit niciunde relatarea discuțiilor noastre de mai sus? De ce? V-a fost frică, domnule căpitan?

După cum aveam să aflu mult mai tâziu, Asaftei fusese şi mai prolific în misiunile sale...

Vă mai amintiți, domnule Asaftei?

Demersuri pentru expatriere

Când, în martie 1970, după aproape 3 luni de anchetă în stare de libertate, m-au arestat şi mi-au intentat un al treilea proces politic, am realizat că nu voi mai putea rămâne în propria mea țară deoarece comuniştii vor continua să-mi înscenеze infracțiuni împotriva statului, cu scopul de a mă suprima. Mi-am dat seama că voi fi nevoit să iau o hotărâre de răscruce din viața mea şi atunci am decis să părăsesc definitiv țara. De acolo, din depărtare, orişiunde m-aş fi stabilit, ştiam că voi putea continua lupta pe care o începusem încă din adolescență. **Patria pentru mine era un crez superior care depăşea chiar şi dragostea pentru propria-mi familie**.

Ştiu că încă de copil când auzeam cântând «Hora Unirii» şi «Deşteaptă-te române!», de fiecare dată mă podideau lacrimile şi nu le mai puteam opri. Starea de atunci s-a păstrat continuu în sufletul şi în viața mea, căpătând proporții covârşitoare.

Aşa stând lucrurile, ajuns pentru a treia oară în Aiud, am luat legătură cu colegi de temniță condamnați pentru tentativă de trecere a graniței, culegând cât mai multe date pentru o eventuală trecere ilegală a frontierei.

După iulie 1977, când m-am întors în Piatra Neamț, am încercat să mă documentez în legătură cu această problemă. În ianuarie 1979, de la mine din casă, unde a făcut o ultimă staționare înainte de a părăsi patria, prietenul meu Ion Pruteanu, din comuna Pârjol, județul Bacău, mi-a furnizat mai multe date în legătură cu expatrierea mea, ba mai mult decât atât, mi-a dat un buletin Monitorul Oficial, în care era consemnat acordul internațional încheiat la Helsinki de un reprezentant al țării noastre. Acesta prevedea, printre altele, că oricare cetățean care doreşte să îşi schimbe locul, chiar şi țara, o poate face oricând, în orice situație, fără a putea fi oprit de nimeni. Când acest buletin mi-a căzut în mâini, m-am şi văzut plutind peste Atlantic, înspre noul continent. Voiam să ajung cât mai departe, punând între mine şi cei rămaşi în urmă - care o viață întreagă m-au năpăstuit - chiar şi întinderea unui ocean.

Din iulie 1979, am început demersurile în vederea plecării din țară, cerând autorităților române să-mi aprobe expatrierea în SUA. Am expediat un memoriu lui Nicolae Ceauşescu şi unul şefului Serviciului Paşapoarte din Piatra Neamț. Timp de aproape două luni, s-a aşternut o tăcere care mă aşteptam să explodeze din clipă în clipă. Abia în septembrie am fost invitat la Securitate, unde l-am recunoscut pe şeful de atunci, col. Aurel Mihalcea. În dreapta dumnealui, era un alt civil care, în discuțiile avute, şi-a permis conform obiceiului securiştilor anchetatori să mă jignească. M-am adresat atunci col. Mihalcea, întrebându-l dacă sunt arestat. Spunându-mi că nu, l-am întrebat de ce domnul din dreapta dumnealui, care îi este inferior, mă insultă. Rezultatul a fost că acel domn - despre care mai târziu am aflat că era maiorul sau lt. col. Marian Brădeanu - a amuțit.

Scopul acelei invitații era de a mă determina să renunț la proiectul de a-mi părăsi țara. Văzând însă că hotărârea mea este de nestrămutat, au renunțat să mă mai convingă, căutând

totodată ca despărțirea noastră să fie în termeni destul de amiabili. De la ei, am mers la şeful Serviciului Paşapoarte, col. de miliție Berilă, care s-a purtat deosebit de civilizat la toate întrevederile noastre, conduita fiindu-i dictată, probabil, de către cineva sus situat. Acolo, mi s-a comunicat ziua şi ora când trebuie să mă prezint la Sfatul Popular (Primărie), unde urma să compar în fața unei comisii.

Am fost invitat într-o sală unde, la o masă lungă, stăteau circa 10 persoane, între care prim-secretarul de partid pe județ, dacă nu mă înşel Petru Enache, precum şi şefii instituțiilor de seamă ale oraşului, respectiv, Securitate, Miliție, Paşapoarte, Sindicat etc. Prim-secretarul județului avea în față un dosar despre care am bănuit că nu poate fi decât al meu, acolo fiind şi memoriul prin care ceream expatrierea. Am fost oarecum mirat că toți cei care mi-au pus întrebări au făcut-o în modul cel mai civilizat, iar eu am răspuns foarte calm şi categoric.

Le-am spus că nu mai am pentru ce trăi în țara mea, chiar dacă unul dintre străbunicii mei a căzut la Plevna, în fața Griviței 1, patru unchi au căzut în primul război mondial şi alți trei - unchi şi verişori - au căzut în al doilea război mondial atât pe frontul din apus, cât şi pe cel din răsărit, luptând pentru patrie. De-a lungul închisorilor prin care am trecut timp de 21 de ani, mi s-a spus de sute şi poate de mii de ori: «Eşti duşmanul poporului», «Eşti un criminal!», «Eşti un gunoi, o cârpă, o otreapă şi nu meriți nici măcar un glonț în ceafă! De fapt, pentru ca să se facă economie, ar trebui să vă punem câte doi-trei cap la cap ca să stricăm un singur glonț şi nu două sau trei!»

În concluzie, le-am mai spus că, fiind considerat de o asemenea factură, nu mai am pentru ce rămâne în această țară, chiar dacă este pământul în care m-am născut, pentru care am sângerat şi încă mai sângerez.

- Vă mai aduc la cunoştință, le-am spus, că am fost condamnat în mai multe rânduri nu pentru că mi-aş fi vândut patria, ci din contra, pentru că am iubit-o prea mult! Deci, în țara românească de astăzi, a-ți iubi patria înseamnă a cădea sub incidența legii şi este echivalentul unei infracțiuni.

Discuțiile au fost mai lungi dar, în urma celor relatate mai sus, mi s-a sugerat să mă mai gândesc. Considerând că aşa-zisa audiență a luat sfârşit, m-am ridicat şi am părăsit sala.

O lună mai târziu, am apărut din nou în fața comisiei, care avea în componență cam aceleaşi persoane.

- Ce vei face, tovarăşe Caraza, în America? a fost prima întrebare.

- Orice! Şi dacă va fi nevoie voi mătura strada.

Cu un zâmbet oarecum ironic, persoana respectivă a adăugat:

- Dar acest lucru îl puteți face şi în România.

- În America, fac bucuros acest oficiu, în primul rând pentru a-mi câştiga existența, iar în al doilea rând pentru că America nu are nici o obligație față de mine. Dimpotrivă, mă primeşte cu brațele deschise, în timp ce sunt alungat din România! Țara mea are obligații față de mine fiind - chiar dacă vreți sau nu - fiul ei! Strada o pot mătura acei semianalfabeți sau absolvenți cu doar câteva clase primare care s-au cocoțat în servicii principale. Exemplu, am două persoane la unitatea unde lucrez, care sunt şefi de serviciu şi nu au decât şcoala primară. Şi eu am ceva mai mult decât atât!

Atunci a intervenit prim-secretarul:

- Ce alternativă aveți, ce veți face dacă nu vă dăm drumul?

- În fața Hotelului «Ceahlău», într-o zi când vor fi mai mulți străini, este posibil ca, stropindu-mă cu benzină, să îmi dau foc!

S-a făcut linişte în sală. Ridicându-mă, am păşit uşor spre ieşire, deşi eram convins că voi fi reținut. Nu s-a întâmplat aşa dar, după ce am parcurs vreo şapte-opt paşi pe coridor, m-am auzit strigat. Era colonelul Berilă care mi-a şoptit "complice":

- Stați liniştit, tovarăşe Caraza, că vă dăm drumul!

Concluzia era uşor de tras: comisia deliberase cu repeziciune în urma mea, delegându-l pe şeful Paşapoartelor să mă anunțe de hotărârea luată.

*

La puţin timp după cele întâmplate, am fost invitat să mă prezint la Paşapoarte, unde acelaşi colonel Berilă mi-a spus ce formalităţi mai sunt necesare înainte de a primi paşaportul, recomandându-mi totodată să nu părăsesc oraşul. După ce am ieşit din localul Miliţiei, m-am îndreptat în cea mai mare viteză la gară şi am prins rapidul de Bucureşti. După cum se vede, urmam cu cea mai mare convingere sugestiile date de şeful Paşapoartelor.

În Bucureşti, am mers seara pentru a recunoaşte terenul unde erau amplasate Ambasada şi Consulatul Statelor Unite, iar a doua zi după-amiază intram ilegal în curte, apoi în clădirea ambasadei, trecând cu indiferenţă printre cele două santinele de securişti români. Ajuns înăuntru, am aflat că nu la ei trebuie să merg, ci în clădirea alăturată.

Din păcate, ca să intru în Consulat trebuia să trec de poarta străjuită de alţi doi securişti români. Murmuram încet o rugăciune către Maica Domnului, pe care am repetat-o tot timpul cât am parcurs distanţa. Nu ştiu cum s-a întâmplat, dar când rugăciunea se terminase, eram deja în curtea Consulatului. Am răsuflat adânc şi i-am mulţumit Preasfintei Fecioare pentru ajutorul dat.

M-am aşezat pe un scaun pentru a răsufla puţin şi am văzut că, pe masă, introdus sub sticlă, era scris cu majuscule un anunţ: «Dragi români, dacă aveţi ceva deosebit să comunicaţi, cereţi să fiţi introduşi la consul pentru că toţi salariaţii care deservesc aceste birouri sunt români». Am cerut aşadar unui salariat al Consulatului să fiu introdus la consul. Mi-a arătat o tânără doamnă care trecea pe acolo, spunându-mi că dânsa este viceconsul. Am salutat-o respectuos, i-am spus păsul şi în doar câteva minute m-a introdus în biroul consulului. M-a invitat să iau loc şi să-i spun ce probleme mă frământă iar după ce m-a ascultat mi-a mai cerut câteva amănunte şi copiile după sentinţele de condamnare politică. Dar, vai, acestea nu erau la mine şi trebuia din nou să ies pentru a merge la locuinţa fratelui meu, în Drumul Taberei.

Spunându-i îngrijorarea mea, că s-ar putea să nu mai pot intra în Consulat, acesta mi-a dat un formular cu ştampilă şi semnat de dânsul pe care era doar numele meu. După ce mi-a spus să nu uzez de el decât numai dacă este nevoie, m-am întors acasă, am luat documentele respective şi pentru a treia oară trebuia să trec pe sub aceste furci caudine.

Cu mâinile în buzunar, detaşat şi liniştit, am trecut printre cei doi securişti din poartă, însă, după ce am străbătut circa jumătate din curte, aceştia au strigat după mine să mă opresc. Apreciind distanţa dintre ei, poziţia unde mă aflam şi uşa Consulatului, am rupt-o la fugă şi am intrat ca o vijelie înăuntru. Consulul, care m-a primit zâmbind, mi-a spus să fiu liniştit că de acum înainte, orice s-ar întâmpla, sunt sub ocrotirea Ambasadei americane. Mi-am dat seama că în acea zi făcusem nişte paşi enormi şi deja mă vedeam pe pământul noului continent.

*

Era prima zi de Crăciun a anului 1979 când Berilă mi-a eliberat paşaportul, urându-mi ca acel act să-mi poarte noroc orişiunde viaţa îmi va duce paşii. La începutul lui ianuarie 1980, am mers din nou la Consulatul american din Bucureşti şi am aflat că transportul cu avionul Bucureşti - New York trebuie să îl suport personal. Mi s-a cerut un număr de telefon pentru a mi se comunica data când trebuie să iau bilet de avion pentru SUA şi pentru a mi se înmâna plicul diplomatic. Le-am dat numărul de telefon al lui Nicu.

Într-o zi, la puţin timp după ce Nicu plecase de la mine, l-am văzut că se reîntoarce împreună cu soţia sa. Mi-a spus că trebuie să mă prezint de urgenţă la Consulatul american, fiindu-mi aprobată viza despre care aveam să aflu că era semnată de însuşi preşedintele SUA, Jimmy Carter.

Am plecat a doua zi cu primul tren la Bucureşti. Doamna viceconsul mi-a cerut să aleg una din zilele 19, 21 şi 23 mai pentru a pleca din România. Am optat pentru 21 mai, pe care

şi-a notat-o pentru a o comunica Ambasadei americane din Italia, unde un reprezentant al acesteia trebuia să mă aştepte pe Aeroportul «Leonardo da Vinci» din Roma. Totodată, doamna viceconsul mi-a spus să-i dau toate documentele de valoare - acte, diplome etc - sau cele care mi-ar putea fi oprite la vamă pentru a le sigila în plicul diplomatic. Când mi-a întins plicul, mi-a spus:

- Vă recomand să nu-l ţineţi în apartamentul dumneavoastră până la plecare, ci să-l daţi unei persoane de încredere să-l păstreze dar fără să mai ştie cineva unde l-aţi lăsat.

*

Biletul de avion pentru New York, cu o escală de 18 zile în Roma, purta data de 21 mai, şi în acest caz trebuia să părăsesc Piatra Neamţ cel puţin cu două zile înainte.

Tocmai îmi terminasem ultimele lucruri de pus în cele două valize, una cu îmbrăcăminte iar cealaltă cu cărţi, când un ofiţer de securitate îmi bătu în uşă. Făcând eforturi pentru a fi manierat şi specificând că nu sunt obligat să merg, m-a invitat până la Securitate. Pentru a nu irosi timpul scurt pe care îl aveam la dispoziţie până la plecarea rapidului din după-amiaza acelei zile, s-a oferit să mă ia cu maşina şi chiar să mă aducă înapoi. I-am mulţumit şi i-am spus că în maşina Securităţii nu pot să urc decât arestat, dar voi ajunge acolo cu alte mijloace.

La Securitate, ofiţerul care m-a primit a avut grijă să-mi spun să nu-mi vând ţara acolo unde voi ajunge. Deşi eram stresat din cauza faptului că trebuia să plec, poate pentru totdeauna, de pe locurile mele, am avut totuşi puterea să râd:

- Mie îmi spuneţi asta? Aţi uitat oare pentru ce am fost osândit la aproape tot atâţia ani cât e vârsta mea?

Căpitanul Vasile Asaftei mă aştepta în curte şi m-a rugat să intru într-o cameră pentru a vorbi ceva doar noi amândoi. I-am spus domnului Asaftei că ar fi fost mai bine să aibă microfonul în buzunar decât instalat în camera în care vom merge.

Fără pic de modestie, Asaftei a încercat să mă convingă:

- Vedeţi, noi vă dăm drumul să plecaţi în străinătate!

- Care «noi», domnule căpitan? Dacă ar fi fost după dumneavoastră, de mult m-aş fi odihnit în cimitirul din Valea Viei! Îmi pare rău, dar nu mai pot rămâne pentru că pierd trenul.

Plouase în ajun, noaptea şi chiar şi în dimineaţa aceea, iar pe străzi erau numai bălţi. Pe bulevardul Dacia, mergeam pe partea carosabilă, păşind de pe o ridicătură pe alta, din cauză că trotuarul era aglomerat şi mai erau şi foarte multe maşini parcate. Deodată, în spatele meu aud un vuiet de motor. Am avut timp doar cât să plonjez într-o baltă căci, ca fulgerul, o Dacie a trecut razant pe lângă mine. Era maşina care mă urmărea încă de la Securitate, de pe Borzogheanu. M-am ridicat ud din baltă şi mi-am zis: asta a fost, deci, ultima încercare a Securităţii şi a partidului comunist de a mă lichida.

După aproximativ o oră părăseam locuinţa, îndreptându-mă în staţie pentru a lua autobuzul spre gară, dar Dacia cu pricina era în spatele meu, la circa 50-60 de paşi, şi a mers în spatele autobuzului în care m-am urcat, până la gară. Acolo, au coborât două persoane pe peron, una postându-se pe partea dinspre Bacău, iar cealaltă spre Bicaz.

Când trenul s-a pus în mişcare, le-am fluturat întâi o mână, apoi şi cealaltă şi, în cele din urmă, am dus mâna dreaptă la buze, apoi am ridicat-o în slavă...

*

De la sfârşitul lui ianuarie, rămăsesem fără serviciu şi o duceam nespus de greu.

Eram în momente de cumpănă pentru că nu aveam banii care îmi erau necesari pentru bilet şi nici din familie nu aş fi avut cui să mă adresez pentru înlăturarea acestui neajuns. Singura speranţă o aveam la nepotul meu Mihai, despre care ştiam că economisise ceva bani, fiind şi singurul care mi-ar fi dat într-un asemenea moment. I-am spus despre ce este vorba şi

a fost de acord, rămânând să-i achit datoria din primele salarii obținute pe pământ străin. Şi astăzi, îi mulțumesc pentru acest ajutor financiar, bani pe care, bineînțeles, i-am returnat după cum îi garantasem.

De câte ori mă întorc în timp, mă întreb dacă aş mai fi plecat vreodată în America în condițiile în care nu aş fi avut această unică salvare?

*

Pe 21 mai 1980, în ziua de Sf. Împărați Constantin şi Elena, mă aflam pe Aeroportul Otopeni, gata să-mi iau zborul către Apus. Trecusem prin mai multe filtre când am fost oprit la o ultimă gheretă de un securist, care mi-a luat paşaportul pentru a-i pune o viză. Însă, în loc să facă el această operație, l-a chemat pe un altul cerând ca bagajul meu, care deja era urcat în aeronavă, să fie dat jos. Pe mine m-a introdus într-o cameră pentru a mi se face o ultimă percheziție. Țineam în mână plicul diplomatic, pe care i l-am arătat vameşului, dar fără să i-l întind. S-a mulțumit doar cu atât şi n-a mai scos nici un cuvânt.

Prin megafon, se comunica ora decolării şi faptul că la bord lipsea un pasager. Mi s-a făcut percheziție corporală, dezbrăcat, mi s-a scotocit şi în cele două valize, insistându-se asupra părții din fund pentru a se convinge dacă acesta nu este dublu. Avionul cu care trebuia să plec era departe când securistul s-a încredințat că nu mai are ce găsi la mine şi în geamantane. Am trecut cu el într-un birou unde acesta a dat dispoziție să mă îmbarc în următorul avion, a cărei decolare era peste două zile.

După ce am fost întors de pe Aeroportul Otopeni, pe 22 mai am trecut din nou pe la Consulat. Doamna viceconsul, al cărui nume, spre părerea mea de rău, l-am uitat, a făcut enorm pentru mine, intervenind de mai multe ori la Washington pentru a obține viza de plecare în America. A fost omul care mi-a ținut destinul pentru câteva clipe în mână şi nu a ezitat nici un moment să mă scape de calvarul comunist. Singurul obol pe care i l-am adus acestei doamne a fost un braț de trandafiri, iar mulțumirea Domniei sale a fost faptul că, îngropându-şi obrajii în frumoasa ofrandă oferită şi privindu-mă, i-au dat lacrimile.

Pe această doamnă, fără nici o ezitare, o consider îngerul meu păzitor. De atunci, o port în suflet mereu şi, intrând în diferite biserici, mă închin şi aprind o candelă pentru ea.

*

Dacă de Sf. Împărați Constantin şi Elena, s-au gândit, poate, că nu e ziua potrivită pentru a-mi părăsi patria, două zile mai târziu, pe 23 mai, pe la ora 11.00, decolam pentru SUA cu escală la Roma.

În avionul care mă ducea departe de patria mea, pe când ceilalți călători aruncau cu pălăriile în plafon de bucuria plecării, eu eram foarte trist realizând că, din clipa aceea, am rămas fără țară, suspendat în aer atât la propriu, cât şi la figurat. Şi mi-am pus mereu întrebarea de ce nu înțelesesem până atunci că plecarea mea din România ar putea fi fără întoarcere...

Când avionul a ieşit din văzduhul românesc, trecând în cel iugoslav pentru a zbura peste Marea Adriatică şi a atinge Roma, ni s-a servit masa de prânz. Stewardesa a împărțit fiecăruia câte o tavă de culoare crem dar pe cărucior era şi una gri-bleu care mi-a fost dată mie. Când s-a întors cu alte tăvi pentru a continua distribuirea prânzului, am privit cu atenție dar n-am mai văzut nici una de aceeaşi culoare cu tava mea. În momentul când i-a întins tava următorului călător, i-am luat-o, dându-i-o înapoi pe cea care îmi era destinată:

- Vă rog, i-am spus stewardesei, duceți-i această tavă celui care v-a dat-o!

Ulterior, am observat că nu a mai fost distribuită nimănui şi imediat în minte mi-a revenit imaginea unui prieten, din păcate membru de partid, care mi-a spus la plecare, în mare taină:

- Grigore, fă în aşa fel ca în avion sau ajuns la Roma, să nu primeşti nimic de mâncat sau de băut din cele ce ți se vor oferi.

*

Lăsam în urmă o viață de temniță şi locurile dragi, şi, în ciuda faptului că eram atât de trist, aveam conştiința împăcată. Era echivalentul moral pentru toți anii de ocnă având în vedere că Immanuel Kant a spus «Conştiința este glasul lui Dumnezeu în om». Mi-am servit patria, am servit un ideal căruia i-am fost rob, adică cel care îmi cerea să fiu în permanență împăcat cu mine, cu societatea şi cu Dumnezeu. Plecam într-o țară care mă primea la sânul ei neavând nici o obligație față de mine, în timp ce conducerea patriei mamă mă alunga. Când am hotărât să-mi părăsesc țara, America era ultimul meu refugiu. Pe cerul patriei mele nici un petic de azur nu mai era liber pentru mine.

CAPITOLUL XI

«Dumnezeu e pretutindeni; păcătosul nu poate scăpa de El, dreptul îl va afla oriunde». (Sf. Grigore de Nazianz)

Biserica din vis

De pe Aeroportul «Leonardo da Vinci» din Roma şi până la Pensiunea «Dina», citind pe toate firmele şi afişajele întâlnite în cale, mi-am reamintit în bună parte limba italiană pe care o învăţasem cândva în Aiud. Pensiunea «Dina» era situată lângă gara din Roma, care se numea Ponto Termino. Tot lângă pensiunea «Dina» se afla cea mai mare biserică din Roma, şi anume Santa Magiore.

Am stat la Roma timp de 18 zile. Spre deosebire de celelalte persoane cu care am mers sau pe care le-am găsit la acea pensiune, mie mi s-a dat o sumă de zece ori mai mare decât celorlalţi, ca bani de buzunar. Pentru plecarea în străinătate, am avut doi garanţi, unul fiind reprezentat de societatea Tolstoi, cu sediul în Roma, care mi-a oferit 35.000 lire italiene. Astfel, mi-am putut permite ca zile întregi să umblu însetat de nou, de libertate şi de frumos, din zori şi până în noapte. Dacă dintre cei cunoscuţi m-ar fi văzut pe stradă în acele zile, cu siguranţă ar fi spus că atunci am scăpat din Aiud. Masa de prânz, ca şi cea de seară, nu o mai luam la pensiune, ci mâncam pe unde apucam.

Roma mi s-a părut un loc de vis, un loc de basme. Am intrat şi m-am închinat în circa 100 de biserici sau mânăstiri, m-am aplecat şi m-am descoperit în faţa Columnei lui Traian, am vizitat celebrele catacombe unde primii creştini, în frunte cu Apostolul Petru, s-au adăpostit pentru a se feri de duşmani şi pentru a-l invoca pe Iisus în mijlocul lor, apoi am poposit în celebra biserică Quo Vadis.

*

Într-una din zile, într-un centru de difuzare a presei din Roma, s-a apropiat de mine un preot care, ghicindu-mă că nu sunt localnic, s-a oferit să mă ajute. Era preotul romano-catolic Petru Cadaru, de loc din judeţul Bacău. După ce m-a prezentat la un post de radio unde era foarte cunoscut, preotul mi-a dat foarte multe cărţi cu caracter religios, pe care le-am dus în SUA şi le-am împărţit gratuit mai multor creştini.

În zilele care au urmat, m-a însoţit în multe locuri importante din această fostă capitală a imperiului roman. Am vizitat împreună superba catedrală Sf. Petru (St. Pedro), Vaticanul, Biserica Sf. Paul, Columna lui Traian, catacombele creştinilor şi multe alte obiective despre care auzisem dar nu le văzusem. De altfel, mă descurcam binişor cu limba italiană, pe care reuşisem să o învăţ în temniţa Aiudului, de la avocatul Lăzăroiu, însă compania acestui preot a fost de o mare însemnătate pentru mine. Într-o zi, fără să spună unde mergem, am urcat un deal, apoi l-am coborât ieşind undeva către periferiile Romei. La un moment dat, locurile pe unde treceam îmi erau foarte cunoscute.

- Părinte, i-am zis, după această cotitură, în stânga, urmează cutare lucru?!?

Preotul, privindu-mă cu o oarecare nelămurire, m-a întrebat:

- Ai mai fost pe aici?

- Nu, părinte! Nici vorbă!

Am coborât şi la un moment dat l-am întrebat nedumerit:

- Ar trebui să apară acum în faţa noastră o biserică?

Părintele Cadaru nu mi-a răspuns, dar distanțându-se puțin mă privi cu suspiciune... Când am ajuns în fața bisericii, am amețit:

- Părinte! Eu cunosc această biserică!

- Quo Vadis! îmi completă parcă gândul...

Am simțit un tremur în tot corpul şi m-am sprijinit de brațul părintelui...

*

Mă întorc în timp şi iată-mă pe țărmul Mării Negre, la sfârşit de octombrie 1958, în sediul Securității de la Constanța, împreună cu Toma Ionescu, care executa un mandat de deținut politic din 1941. Mă plimbam prin celulă, adică între calorifer şi uşă, cu col. dr. Nicolescu. În fiecare zi îmi povestea despre una din țările europene pe care le vizitase, vară de vară, împreună cu soția lui. Văzuse aproape toată Europa.

La un moment dat, în afară de oboseala pe care o aveam, căci timp de 17 ore din 24 nu aveam voie să stăm pe marginea patului sau pe tinetă, m-am simțit atât de slăbit, încât nu mă mai puteam ține pe picioare. L-am rugat pe doctor să păşească între «spionul» de la uşă, pe unde ne pândea gardianul, şi marginea patului unde m-am aşezat pentru doar câteva minute. Cu brațul drept m-am prins de piciorul patului suprapus şi rezemându-mi capul, probabil, am adormit.

*

Eram în Roma. Fugeam dintr-un anumit cartier pentru a ajunge în centrul oraşului unde se întâmplau lucruri ieşite din comun, unde se murea, unde se sacrificau oameni pentru Hristos. Coborând dealul, am ajuns pe un drum pavat de unde se auzea şi mai mare vuiet, iar pe trotuarul opus am văzut un om înalt, cărunt, îmbrăcat în negru, care ținea subsuoară o carte sfântă.

- E Sfântul Petru! mi-am zis.

Când am ajuns unul în dreptul celuilalt, fiecare pe câte o parte a străzii, ne-am oprit şi ne-am cercetat fără să vorbim, după care fiecare şi-a continuat drumul.

Zarva din centrul oraşului se întețise şi am început să fug. Trebuia neapărat să ajung acolo la timp. Deodată însă, în spatele meu, am simțit ceva că mă arde. M-am întors şi, departe, în urma mea, într-un halou de lumină şi flăcări, L-am văzut pe Iisus Hristos!

De pe trotuarul vecin, Petru i se adresă lui Iisus:

- Quo Vadis Domino!

Nu mai ştiu ce a fost, ce s-a întâmplat, dar în fața mea se înălța o superbă biserică.

Am sărit din somn şi l-am întrebat pe doctorul Nicolescu cât am dormit.

- Dormit? Când să dormi?! Dar n-au trecut nici trei minute!

I-am povestit cele petrecute cu mine...

- Domnule Caraza, ăsta nu este un vis, ci o premoniție şi îți doresc să fii demn de ea!

*

- Părinte Cadaru, asta este biserica din vis!

Şi în timp ce părintele mă strângea în brațe, plângeam cu sughițuri. Am trecut pragul bisericii Quo Vadis, am păşit înăuntru şi chiar în fața intrării, în piatră, era imprimată talpa unui picior de al Sfântului Petru. Am căzut întâi în genunchi, apoi am întins brațele pe pardoseala din piatră şi am sărutat urmele lui Simon Petru.

*

Înainte de a-mi continua drumul înspre SUA, am fost chemat în fața ambasadorului american din Roma. Doamna ambasador mi-a solicitat mai multe date personale, apoi a stat mult de vorbă cu mine cerându-mi să-i povestesc câte ceva din calvarul prin care mi-a fost dat să trec în țară. Cum nu ştiam engleza şi nici ea româna, un translator ne-a înlesnit dialogul.

- Mergeți! mi-a spus în final, că sunteți bine primit în țara noastră, iar eu vă voi da cele mai bune referințe.

I-am sărutat mâna şi, referitor la acest gest, mi-a spus că românii sunt foarte manierați şi au obiceiuri foarte frumoase.

A doua zi, urcat la bordul unui Boeing care transporta 253 de pasageri, tăiam meridiane peste Atlantic.

Plouase la plecarea mea din România. La Roma, începuse o ploaie în aversă imediat ce am ajuns, iar la plecare cernea mărunt şi dezolant. Ploua şi era furtună când am pătruns în văzduhul american, de aceea turnul de control de pe Aeroportul Kennedy nu a îngăduit aterizarea şi am continuat zborul spre Canada.

Am atins țărmul acesteia în peninsula Noua Scoție, am zburat peste Halifax, Quebec, Montreal, Toronto, apoi am intrat în SUA, venind din nord. Deşi avionul nostru era un gigant cu patru turboreactoare, era purtat prin văzduh ca o frunză de curenți şi goluri de aer. Când zbura la o mare înălțime, când cobora foarte aproape de sol, iar cerul se zărea când deasupra, când dedesubtul nostru. La bordul avionului, s-a iscat o uşoară panică şi am auzit voci de femei şi copii țipând. De fapt, toată lumea era alarmată.

În toată această perioadă, eram inexplicabil de liniştit. Un om care şi-a pierdut până şi patria, ce-ar mai avea el oare de pierdut?

CAPITOLUL XII

> «Inimile mari şi generoase, sufletele pline de un patriotism cald şi înălţător se pot asemăna cu un templu, unde pentru eternitate trebuie să ardem candela recunoştinţei» (Vasile Conta)

Laura Garibaldi

New York - Flushing, în a doua jumătate a lunii iunie 1980.

Ajuns în SUA, prima mea dorinţă a fost de a vedea Statuia Libertăţii, fiind pentru mine un fel de mit. Citisem, auzisem de ea, o văzusem pe vederi, ilustrate şi la tv, dacă nu mă înşel. Însoţit de încă un cunoscut, sosit din Italia cu acelaşi avion şi conduşi de Vasile Snacoveanu, un om pe jumătate orb, care era ghid pentru românii ajunşi pe continentul nou, am pornit ca să vedem Statuia Libertăţii.

Din sudul Manhattanului, din locul numit Bateriile Olandeze, am mers cu vaporul Liberte pe Insula Libertăţii. Acolo, erau foarte mulţi vizitatori şi m-am alăturat imediat unui grup în care se vorbea româneşte.

- Români? am întrebat inundat de bucurie.

- Da! Români, români!

- De unde?

- Din Israel! a venit răspunsul.

- Cum români din Israel?!?

- Da, din Israel, dar noi suntem născuţi în Folticeni!

Le-am spus că şi eu sunt din Neamţ iar cel întrebat mi-a răspuns cu multă însufleţire:

- Eu cunosc Neamţul. Eu am fost pe Valea Bistriţei, pe la Hangu, pe la Ceahlău. Am văzut stânca aia mare, mare. M-am urcat pe Ceahlău. Ehei! Dumneata nu ştii ce frumos este pe acolo!

- Auzi, dumneata! Eu nu ştiu ce frumos e pe acolo?!? Doamne, dar eu de acolo vin! Pe acele meleaguri am văzut lumina zilei!

După ce am făcut cunoştinţă cu celebra Statuie a Libertăţii şi am reuşit să urc până la coroană, am privit Atlanticul până în depărtări, căutând nostalgic dincolo de curbura pământului scumpa mea patrie, apoi am coborât împovărat de amintiri.

Celebrul arhitect Frédéric Auguste Bartholdi construise această minune a lumii libere în 3 ani, iar în 1888 a transportat-o cu vaporul peste ocean, fixând-o în locul unde este şi astăzi, fiind un dar adus americanilor din partea Franţei. De la bază şi până în vârful făcliei, statuia se înalţă la 100 de metri şi străjuieşte întinsul apelor şi al uscatului, situându-se la confluenţa a trei state - New York, New Jersey şi Connecticut.

La sfârşitul zilei, când ultimele raze ale asfinţitului alunecau pe apă într-un joc de lumini care se răsfrângeau în privirile noastre, acostam cu vaporul la ţărm. Metroul cu nr. 1 şi culoare roşie ne conducea pe meridian, de la sud la nord. Am coborât în Times Square apoi metroul 7 m-a dus la capătul de linie Mein Street Flushing, locul de unde plecasem, dar sufletul parcă îmi rămăsese la Statuia Libertăţii şi mă gândeam cum să mai ajung pentru a o vedea din nou.

Lucrul acesta s-a întâmplat, dar de data aceasta singur, singurel, mânat de un curaj despre care de multe ori m-am întrebat din ce sursă izvorăşte. Nemaigăsind un partener de drum, l-am rugat pe Vasile Snacoveanu să-mi spună în ce staţii trebuia să schimb metroul pentru că acest lucru se întâmpla în două locuri. Fără să ştiu limba engleză - în afară de circa

60-70 de cuvinte pe care le reținusem din diferite cărți - fără să cunosc această imensă metropolă, acest nou Babilon, am pornit ca într-o aventură în împlinirea acestei dorinți şi poate pentru a-mi potoli o continuă sete de cunoaştere.

În sfârşit, am ajuns, am contemplat până seara acele minunate locuri ale zeiței Libertății iar cu ultimul vapor m-am întors la țărm.

Am luat un metrou care trebuia să mă lase în Times Square, dar odată ajuns acolo m-am învârtit ca într-un cerc vicios, poate timp de două ore, poate mai mult, căutând trenul care să mă ducă la capăt de linie în Mein Street din Flushing.

Dar, de unde! Habar nu aveam ce este ăla «Uptown» şi nici ce este acel «Downtown», deci, în „sus" sau „în jos" cum se tălmăcesc cele două cuvinte.

*

În Manhattan, deşi uriaş, este foarte uşor să te orientezi fiind aşezat pe linia direct nord-sud; toate străzile pe meridian sunt cunoscute sub numele de „Avenue", iar cele orientate de la est la vest şi care întretaie meridianele au denumirea de „Street". Avenue-uri poartă nume personale - Park Avenue, Lexington Avenue, Madison Avenue, sau cifre - One Avenue, Two Avenue etc. Toate aceste avenue-uri au sens unic: avenue-urile cu numere impare curg de la sud la nord, iar cele cu numere pare de la nord la sud. Street-urile, care sunt orientate pe paralelă, curg de la est la vest sau de la vest la est, tot în felul mai sus arătat.

Fifth Avenue (5 Avenue) este strada care desparte New York în două pe meridiană. Astfel, față în față, se află două clădiri pe trotuare opuse şi care poartă acelaşi număr - de exemplu 45, dar clădirea din partea estică are nr. 45 E (est), iar cealaltă, de pe trotuarul opus, 45 W (vest). Pe acest Avenue, locuiesc toți bogătaşii Manhattanului, această metropolă adăpostind peste 4 milioane de locuitori.

Strada principală care desparte New York în două este 42 Street sau Forty Second Street, aici fiind cele mai mari clădiri, instituții şi magazine. Pornind din partea estică, 42 Street începe cu impozanta clădire ONU, care numără 47 de etaje, acolo existând peste 200 de drapele ale statelor membre ale acestui mare for mondial - de la intrarea principală, în partea stângă, al 17-lea drapel era al României, simbol prin fața căruia ori de câte ori treceam îmi luam pălăria în mână.

Urmează cea mai mare bibliotecă din New York şi, totodată, din SUA, apoi Pannam - prima companie aeriană care a avut şi autorizație de a survola Atlanticul făcând legătura cu Europa, Crysler Building, Grand Central ş.a.

După toate acestea, dar şi alte clădiri, este celebrul Times Square, oraşul de la suprafață, acolo unde 24 ore din 24, prin piața luminată ca ziua, curge continuu un fluviu de oameni şi tot acolo au loc marile sărbători americane. De revelion, de exemplu, în această piață şi împrejurimi, sute de mii, poate chiar 1 milion de oameni aşteaptă cumpăna dintre ani într-o adevărată sărbătoare de lumini. În această noapte memorabilă, din cer se revarsă adevărate căi lactee de lumină şi străluciri multicolore, sunete şi bubuituri, apoi confeti care nu sunt doar simbolice, ci aruncate cu zecile de vagoane. Referitor la New York, îmi revin în minte vorbele pline de duh ale primarului Rudolph Giuliani care afirma: «Dacă Washington este capitala Statelor Unite ale Americii, New York este capitala lumii, având în vedere că este cea mai mare metropolă de pe Terra».

*

Trecuse cred că mai mult de două ore de când orbecăiam fără să reuşesc să dau de un punct de ieşire. Îngrijorat peste măsură şi ajuns la limita răbdării, m-am oprit în punctul cel mai înalt al unei scări de odihnă şi, privind într-o parte şi în alta, am început să strig:

- Cine ştie româneşte? Vă rog să vă opriți!

După ce am repetat de câteva ori chemarea în limba română, am făcut-o şi în limba italiană:

- Chi parla la lingua italiana, per favore?!

Nimeni, nimic!

Lumea trecea pe lângă mine, mă cerceta cu privirea, dar fiecare îşi vedea de drum. Am început din nou chemarea:

- Cine ştie româneşte? Chi parla la lingua italiana, vi prego?!

Undeva, la o oarecare distanță, tot pe o treaptă de odihnă, doi cetățeni vorbeau şi zâmbeau, privindu-mă cu insistență însă fără să-mi vină în ajutor. Cu siguranță, cei doi au înțeles chemarea mea pentru că s-au oprit când am vorbit româneşte. Văzând însă că nu vor să mă scoată din impas, nu i-am solicitat şi din nou am strigat în limba italiană:

- Chi parla la lingua italiana, per favore?!

În partea stângă, la coborâre, am observat o tânără de circa 27-28 de ani, care s-a oprit, întorcând privirile ca şi când pe la urechile ei ar fi trecut un ecou... Când am reînnoit chemarea, tânăra s-a apropiat de mine, spunându-mi că vorbeşte limba italiană.

Cu sufletul la gură, i-am istorisit în câteva cuvinte cine sunt, de unde vin şi unde vreau să ajung.

- Sunt complet dezorientat şi nu pot ieşi din această situație confuză.

Când persoana respectivă mi-a întins mâna zâmbind, am văzut că este atât de frumoasă, încât mi-am dat seama că începeam să mă bâlbâi. Observând probabil starea mea, mi-a luat mâna şi m-a condus ca pe un copil ca să-mi arate calea pentru a mă reîntoarce acasă.

Am urcat, am coborât mai multe trepte, am parcurs distanțe mai mari pentru a face legătura între diferite metrouri, am urcat din nou şi am coborât la trenul cu numărul 7 care venise, Flushing-Grand Central - Times Square, iar cel care urma să plece şi avea săgeata roşie avea înscris Times Square - Grand Central- Flushing.

Ajungând pe peron, cu un zâmbet fermecător, frumoasa doamnă mi-a spus:

- Am ajuns. Acesta este trenul care merge în Flushing. Şi acum, vorbiți-mi despre dumneavoastră.

Era tocmai ceea ce voiam ca să pot rămâne mai mult timp şi să contemplu această frumusețe pe care o aveam în față. Aş fi vrut parcă să nu mai sosească şi să nu mai plece nici un tren spre Main Street.

Se spune că, într-o discuție, un bărbat nu ştie niciodată ce gândeşte femeia, timp în care însă aceasta îi poate citi cu măiestrie întreg sufletul, ca într-o oglindă. Cred că mi-am dat seama de acest lucru atunci, în acele momente. A zâmbit când i-am spus că, în afară de cele circa 60-70 de cuvinte din engleză pe care le reținusem din diferite cărți citite, mai ştiam un lucru foarte important - să număr până la zece!

I-am relatat cât de frumoasă este țara mea şi cât de legat sunt de plaiurile natale. Pentru că, probabil, observase o schimbare în voce şi o altă licărire a privirii mele, m-a întrebat de ce am părăsit România. Desigur, i-am spus cauza, precizându-i că am venit în exil.

Poate pentru a motiva gestul ce urma să-l facă sau chiar având nevoie să deschidă geanta, mi-a dat drumul la mâna pe care mi-o ținuse până atunci într-ale ei.

*

După doar câteva clipe, mâinile mele căutau ceva, pipăind însă doar aerul dintre noi... În acelaşi timp, mi-am dat seama că şi mâinile ei căutau şi parcă ar fi vrut să intre din nou în posesia acelui ceva pierdut... Nu ştiu cum, dar parcă purtați de un fluid, atraşi de o forță necunoscută, mâinile noastre s-au întâlnit din nou într-o atracție irezistibilă. Când ne-am privit, ştiu că Laura era îmbujorată. Mi-am dat seama că era de o rară sensibilitate - din ochii ei frumoşi izvorau boabe de rouă...

Gândul m-a purtat la mari depărtări în timp şi spațiu, şi m-am întrebat dacă nu cumva pe Laura am mai întâlnit-o cândva, într-o altă viață, fiindu-mi o persoană foarte apropiată şi

foarte dragă? Numai în felul acesta îmi puteam explica cele trăite cu atâta intensitate de amândoi, într-un timp atât de scurt, într-un timp record.

*

Mi-a spus că s-a născut şi a trăit în Manhattan, că mama ei este italiancă, având numele Garibaldi, iar tatăl ei, american, chiar din Manhattan, şi a lucrat în Diplomaţie undeva în America de Sud. Locuiau în Hawaii, unde s-au mutat definitiv, şi doar din când în când venea pentru a vizita locurile dragi şi a-şi vedea unele cunoştinţe.

- Dacă spuneţi Garibaldi, vă referiţi la Giuseppe Garibaldi - personalitate marcantă, luptător pentru libertate, cel care, în afară de faptul că a unit provinciile Italiei şi a adus libertatea acesteia prin anii 1864, a luptat ca voluntar pentru eliberarea Franţei, de asemenea în America de Sud, lângă marele om Simon Bolivar, aducând libertatea Boliviei?

- Da, exact. Mama este descendentă din acea familie. Dar dumneavoastră sunteţi profesor de istorie?

- O, nu! Îmi pare rău, aş fi vrut să fiu dar nu am avut timp şi nici libertatea de a studia această specialitate într-o formă organizată de învăţământ. În schimb, în afară de istoria patriei mele, un domeniu care mă pasionează este istoria universală şi, în special, marile personalităţi ale omenirii, între aceştia fiind şi Garibaldi.

La un moment dat, doamna mi-a întins o carte de vizită şi mi-a spus că, dacă voi rămâne în SUA, are convingerea că voi vizita frumoasele insule Hawaii, care întrec în farmec multe locuri de pe Terra. La numărul de telefon din cartea de vizită o pot suna oricând sau pot coresponda cu dânsa. Atunci mi-a spus că este profesoară, că locuieşte cu părinţii şi vizita mea oricând va fi bine venită. Cu multă jenă, a tot aranjat ceva în geantă, apoi mi-a întins un plic.

- Vă rog să primiţi ca un semn de dragoste din partea mea pentru că începutul, ca orice început, va fi foarte greu.

I-am prins mâna şi i-am mulţumit cu vocea puţin sugrumată:

- Vă rog să nu vă supăraţi, dar nu pot primi ofranda dumneavoastră... Ar însemna prea mult pentru mine. Cel mai mare dar pe care mi-l faceţi este prezenţa dumneavoastră... Sunteţi una dintre cele mai frumoase femei mângâiate de ochii mei vreodată...

La auzul spuselor mele, a rămas foarte stingherită, mi-a întins mâna şi cu faţa îmbujorată, parcă neştiind cum să procedeze, a încercat să o retragă, lucru pe care nu l-a reuşit pentru că nu voiam să renunţ la acest dar, aripă de înger, conştient fiind că a doua oară în viaţă nu îl voi mai avea.

La acel cap de linie, când sosea un tren, automat celălalt pleca şi în felul acesta s-au succedat multe la rând, eu încă neştiind ce se petrece cu mine. La un moment dat, simţindu-mă foarte stingher, i-am lăsat mâna, dar în clipa următoare mi-am dat seama că de această dată ea îmi caută mâna pe care mi-a cuprins-o cu drag... Eram inundat de o fericire care parcă avea menirea de a mă compensa în câteva clipe pentru anii de privaţiuni şi de a comprima în ele tinereţea pe care nu am trăit-o. Aş fi vrut parcă să nu se mai facă ziuă şi să rămân în acel oraş subteran zile, luni la rând. La despărţire, mi-a întins amândouă mâinile pe care i le-am sărutat pe rând, iar ea m-a sărutat pe faţă.

- Să nu uitaţi, mi-a spus, că vă aştept în Hawaii.

A rămas pe peron fluturând mâinile, în timp ce eu priveam pe geam la ceea ce las în urmă. Am încercat sentimentul că norocul şi viaţa mea au rămas pe peronul din Times Square, punctul de plecare a trenului înspre Mein Street. Numele ei de familie nu l-am reţinut şi niciodată n-am reuşit să-l ştiu pentru că acea carte de vizită a dispărut de la mine. Numele de botez în schimb i-l văzusem pe cartea de vizită, Laura, fără să mai reţin altceva fiind mult prea emoţionat şi copleşit de o fericire absentă până atunci în viaţa mea. Când metroul cotea înspre Grand Central, mi-a trecut prin faţa ochilor o scenă din Regele Lear al lui W. Shakeaspeare: «Şi-am rămas cu mâna-ntinsă ca a Regelui Lear».

De atunci, de câte ori, în cei 21 de ani, ca şi cetăţean american şi locuitor al New Yorkului, treceam prin Times Square, coboram să mai văd încă o dată porţiunea de peron de care mă lega acea fascinantă amintire. Şi a trecut de atunci o viaţă, şi mă văd şi astăzi - deşi la mari depărtări - în acea staţie de metrou cap de linie. Privind în urmă, îmi văd parcă aievea mâna întinsă care ar vrea să prindă ceva - ceea ce ar fi vrut să reţină, dar soarta, mereu potrivnică, m-a nedreptăţit şi de această dată.

Laura a însemnat pentru mine un meteorit care, într-o noapte adâncă, a brăzdat întregul cer, un Luceafăr de primă magnitudine, un Sirius care a răsărit pentru câteva secunde pe cerul meu îndurerat pentru ca să asfinţească în clipa următoare...

Pe pământ american

Ajuns în America, între 1980 şi 1984, am luat parte la toate manifestaţiile care au avut loc în New York în faţa Consulatului Român şi în faţa Naţiunilor Unite, iar din 1984 şi până în 1989 am organizat aceste demonstraţii în calitate de secretar şi apoi de preşedinte al Consiliului Naţional Român, secţia America de Nord, şi de vicepreşedinte pentru SUA al Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici cu sediul la Geneva. Am fost prezent la demonstraţiile organizate pe scările Congresului şi în faţa Ambasadei Române de la Washington D.C., apoi la Los Angeles, precum şi la o demonstraţie ad-hoc din faţa Ambasadei Române de la Paris.

Începând din 18 martie 1986, am devenit cetăţean american, depunând jurământul de credinţă în faţa preşedintelui Curţii Supreme a SUA.

Pentru că situaţia românilor se înrăutăţea cu fiecare zi, am avut intervenţii la posturile de radio Europa Liberă, Vocea Americii şi BBC Londra, cerând respectarea drepturilor românilor şi, totodată, încercând să împiedic nebunia comuniştilor, în frunte cu Ceauşescu, de a dărâma bisericile, de a desfiinţa circa 7.000 sate din România şi de a supune întregul neam la privaţiuni fără precedent în istoria acestuia.

Astfel, în Parlamentul american - Cameră şi Senat, am depus oficial la secretariatul a 99 deputaţi şi 31 senatori documente despre România comunistă, inclusiv «Cartea neagră a României» tradusă în franceză, engleză şi română, cerând insistent să intervină, în calitate de cea mai mare putere a lumii, pentru respectarea drepturilor românilor. Ca un strigăt de disperare faţă de cele ce se întâmplau în ţară, în faţa Consulatului Român de la New York am dat foc steagului URSS în semn de protest faţă de amestecul acestui stat în treburile interne ale României. De asemenea, în acelaşi an, la începutul sesiunii ONU din luna septembrie 1986, am fost în clădirea acestui for internaţional, prezentând pentru 20 miniştri de Externe din cele mai reprezentative ţări ale lumii aceleaşi documente despre România şi solicitându-le ca ţara noastră să fie trecută pe ordinea de zi a anului respectiv.

În aceeaşi perioadă, am avut o intervenţie la Radio Europa Liberă prin care transmiteam un mesaj-ultimatum: «Dacă fratelui meu Gheorghe Caraza, din Bucureşti - care în prezent se află în ancheta Securităţii pentru câteva volume de versuri, în manuscris, surorilor mele din Piatra Neamţ, Buhuşi şi Târgu Neamţ sau altcuiva din familia mea i se va întâmpla ceva, Securitatea română folosindu-se de numele meu, eu, Grigore V. Caraza, mă voi lega în lanţuri în faţa Naţiunilor Unite din New York sau pe scările Congresului de la Washington şi voi rămâne aşa până ce în mine, în fiinţa mea, chiar şi ultima licărire de viaţă se va stinge! Va fi ultimul strigăt de alarmă pentru nedreptatea care ni se face de o viaţă atât mie, familiei mele, cât şi întregului neam românesc!»

Emisia respectivă a fost transmisă de BBC Londra, precum şi de Vocea Americii. Părintele Calciu, care doar de o săptămână plecase în Europa, a transmis de la München un mesaj similar în numele meu, pentru salvarea fratelui din ghearele Securităţii. În scurt timp, mesajul a fost interceptat de cine trebuia, iar Gheorghe Caraza a fost scos de sub ancheta Securităţii.

În aceeaşi scară de bloc din Drumul Taberei unde locuia fratele meu, stătea şi un colonel de securitate, care se ocupa de caz. A doua zi, întâlnindu-se, l-a înjurat şi ameninţat pe Gelu: «În curând te voi lichida pe tine, apoi pe fratele tău din America!». În timpul anchetelor de la Securitate, fratele meu a fost iradiat şi, nu după multă vreme, a murit.

Ar trebui poate să mai amintesc că, în timpul alegerilor din România, începând cu luna mai 1990, apoi 1992, 1996 şi 2000, am făcut parte din Biroul electoral la centrul de votare din sediul Consulatului Român de la New York. Acolo, timp de 24-26 de ore şi chiar mai mult, nu am avut voie nici măcar să aţipesc. Am fost prezent peste tot, atât la sigilarea cât şi la deschiderea urnelor. Rezultatele au fost de fiecare dată de 97-98% de partea românilor de conştiinţă şi restul de doar 2-3% de partea celor vânduţi. Televiziunea română a surprins imagini de la Consulat, din secţia de votare, pe care le-a transmis la Bucureşti şi de aici în toată ţara.

Cu recomandarea unei personalităţi din Bucureşti, doamna Lucia Hossu-Longin, realizator la Televiziunea Română, însoţită de dl. Dan Necşulea, directorul Departamentului Film-Teatru al Televiziunii Române, trecând Atlanticul şi poposind în New York, m-a anunţat de vizita dumnealor în scopul de a-mi lua un interviu, care să fie difuzat în serialul «Memorialul Durerii».

Astfel, sâmbătă, 5 iunie 1993, mi-au bătut în uşă, însoţiţi fiind de dl. Vasile Cozma, care reprezenta Alianţa Civică din New York. Interviul a durat două ore şi în plus au fotografiat mai multe documente, sentinţe, cărţi din domeniul închisorilor, tablouri etc. La sfârşit de noiembrie 1994, interviul a fost difuzat în episodul nr. 37 al serialului «Memorialul Durerii» iar la cererea mai multor persoane din Bucureşti, Piatra Neamţ şi alte localităţi din ţară a fost reluat la sfârşitul lunii decembrie a aceluiaşi an.

În acelaşi episod, a fost inclus şi interviul cu preotul Gheorghe Calciu, precum şi cu profesorul universitar Ion Halmaghi, de asemenea, amândoi foşti deţinuţi politici. Îmi amintesc de faptul că doamna Hossu-Longin şi domnul Dan Necşulea au fost surprinşi că am vorbit despre reeducările din Aiud, fiind primul fost deţinut politic ce a abordat acest subiect, precum şi despre cel care a condus reeducările în Aiud, respectiv, teologul Valeriu Anania.

Zaharia-Zahu Pană

Originar din comuna Beala de Sus, Bulgaria, Zaharia-Zahu Pană s-a născut la 21 august 1921. Când românii au cedat Cadrilaterul în 1940 şi s-a făcut schimb de populaţie, Zahu s-a mutat din Cadrilater în Dobrogea, aşa încât, pe lângă faptul că era bulgar de origine macedoneană, a devenit şi român.

Prima lui condamnare fusese de doar câţiva ani, dar s-a întors în Aiud în 1958. Acest Zahu Pană a fost secondat de Stere Mihalexe, tot macedonean - coordonator în alcătuirea acelei cărţi din temniţa Aiud „Despre păcatele Legiunii”, citată de Nistor Chioreanu în volumul „Morminte vii”. Celor doi indivizi li se aduce în culpă sinuciderea lui Miron Chiraleu - macedonean de origine şi Cornel Prâslea, ambii făcând parte din grupul de reeducaţi - grup compact de macedoneni - conduşi de Zahu Pană şi Stere Mihalexe.

Despre Pană, care era foarte zelos în timpul reeducării, se ştia că merge foarte des la ofiţerul politic şi la col. Crăciun, comandantul închisorii, pentru a da informaţii precise despre camarazii de temniţă. Astfel, l-a forţat pe Mircea Popa, din Deva, să declare că a organizat acţiuni în legătură cu Mişcarea Legionară în temniţa Aiud. Apoi, i-a silit pe Miron Chiraleu şi pe Cornel Prâslea să facă declaraţii mincinoase dar aceştia, neacceptând sub nici un motiv, au ajuns la exasperare şi s-au sinucis în fabrica temniţei din Aiud, în 1962, în plină reeducare.

Cel mai puternic argument care îi descalifică pe cei doi reeducaţi - Zahu Pană şi Stere Mihalexe - este cel de a fi trecuţi în cartea mai sus menţionată, fapt pentru care istoria îi va înfiera ca trădători.

*

La scurt timp după ce am ajuns în SUA, l-am întâlnit pe Zahu-Pană care avea un scop precis. Ştia că, în Aiud, unii camarazi de temniţă mă numeau «Trilogia de versuri», denumirea fiind justificată de faptul că memorasem mii de versuri de ale lui Nichifor Crainic, Radu Gyr, precum şi din versurile mai multor poeţi din închisori. Atât Radu Gyr, cât şi Nichifor Crainic mă numeau fiecare în parte «volumul» lor de poezii. Invitat la el acasă, mi-a propus să scriem împreună un volum intitulat «Poezii din închisori». Ştia că memorasem foarte multe poezii în Aiud şi că deţineam un bagaj suficient pentru a scoate o carte, insistând asupra faptului că drepturile care decurg din editare le voi avea pe toate, fără nici o rezervă. În felul acesta, mi-a propus să îmi refac poeziile, să le scriu, să i le dictez sau să le înregistrez pe casetă pentru ca totul să meargă rapid şi să fie gata în timp optim. Acest subiect parcă m-a jenat puţin, având în vedere că aveam foarte multă încredere în oamenii cu care pornisem la luptă în sprijinul unui ideal, iar pe Pană îl cunoşteam din Aiud.

Începând din acel moment, am refăcut toate poeziile învăţate în temniţă, dictându-i din memorie sute de poezii ale lui Gyr, Crainic şi încă 15 poeţi pe care i-am întâlnit în primii 15 ani de Aiud.

Memorasem în anii de detenţie peste 10.000 de versuri ca să le scot în libertate, din care i-am dictat cursiv aproximativ 1800, iar circa 50 de poezii le-am refăcut cu mare precizie, Zahu ştiind doar o strofă sau două, şi acelea căpătate din altă parte, multe dintre ele şchioape şi fără rimă. Şi, culmea ironiei, am refăcut chiar două din poeziile sale, învăţate tot în Aiud, «La roabe» şi «Vizită», fapt pentru care Pană a rămas foarte mirat, dar în acelaşi timp şi jenat.

După o muncă titanică, volumul a apărut în 596 pagini, format mare, circa 300 pagini din acestea reprezentând munca mea. Caut să precizez că am pierdut foarte multe zile pentru a merge la el acasă ca să-i predau versurile pe care le notam într-un caiet ori pentru a-i dicta poeziile, în cele din urmă dictându-i chiar şi prin telefon. Dacă lucra până după miezul nopţii, deseori mă trezea din somn pentru a mă consulta, aceasta întâmplându-se chiar şi la ora 2.00, dimineaţa.

Din cele 61 de poezii ale lui Radu Gyr publicate în acest volum, 29 au fost date integral de mine, iar 14-15 poezii din cele 32 rămase au fost refăcute, în mare măsură, tot de mine.

Timp îndelungat, fiind la Secţia I bolnavi cronici unde se aflau poeţii Nichifor Crainic, Radu Gyr şi academicianul Ioan Petrovici, când eram scoşi la plimbare stăteam permanent în preajma lor, iar când aveau de dictat o poezie stăteam în faţa lor. După ce mi-o spuneau şi a doua oară, treceam în spatele lor şi o redam exact. Pană cunoştea aspectul în sine tocmai pentru că, prin aceşti mari oameni, eu, un anonim, căpătasem alte proporţii în ochii camarazilor de suferinţă.

Când ultimele poezii fuseseră înregistrate şi începuse corectura volumului, Zahu Pană m-a solicitat tot mai puţin şi chiar mă evita. Nu l-am întrebat de ce procedează aşa, dar aveam câteva bănuieli. În sfârşit, a fost tipărită cartea - şi nu în 1.000 de volume cât era dată cifra oficială, ci în 1.500, am constatat că numele meu nu figura nici pe copertă - în calitate de coautor, şi nici în prefaţa cărţii nu apărea contribuţia exactă pe care mi-o adusesem la editarea acestui volum. Singura referire la munca depusă de mine pentru apariţia acestui volum de versuri era rezumat în următoarea frază: «Au contribuit cu trimiterea de material pentru prezentul volum: Ion Halmaghi, Nicolae Dima, Nicolae Novac, Nelu Popescu, M. Stoenescu, C. Şerban şi în mod deosebit Grigore Caraza, care beneficiind de o bună memorie, m-a ajutat la reconstituirea multor poezii de Radu Gyr şi Nichifor Crainic».

Iată-mă furat de un om despre care crezusem că, trecut prin temnița Aiudului, mai păstrase în el o fărâmă de conştiință curată. Din păcate, era acelaşi care furase buna-credință şi conştiința atâtor deținuți politici, mulți dintre ei martiri ai neamului românesc, în timpul reeducărilor din Aiud.

*

Din 1960 până în 1964, Pană a fost prezent cu trup şi suflet la reeducările care s-au făcut în această temniță. Peste ani, aveam să-l găsesc la poziția 40 din cei 64 componenți ai acelui diabolic comitet de reeducare, care începea la nr. 1 cu Valeriu Anania, cunoscutul călugăr, şi termina la nr. 64, tot cu un fost călugăr şi mare ziarist, Cristofor Dancu. Dacă aş fi ştiut atunci cine este Pană, l-aş fi evitat sau, cel mult, i-aş fi răspuns la salut.

Cu două zile înainte de eliberarea din 1964, nemaifiind pândiți de gardieni la orice pas, la îndemnul unui coleg de temniță am intrat în sala unde se țineau şedințele de reeducare. Peste tot, erau expuse desene şi picturi murdare care prin conținutul lor căutau să denigreze pe acei care au condus politica şi destinele neamului românesc - sub aspectul naționalist. De exemplu, oameni de frunte, de o moralitate în afara oricărei îndoieli, erau pictați având relații sexuale cu sora sau chiar cu mama lor.

Mai mult decât atât, erau şi motive religioase denigrate satanic, precum şi imaginea unor sfinți târâți în mocirla celor care şi-au vândut conştiința şi au trecut de partea lui Iuda. Văzând toate acestea, m-a încercat o scârbă, un dispreț total pentru acea categorie care ne-a târât neamul românesc în noroi, am simțit în suflet un gol atât de mare, ca şi cum o Sahară mi-ar fi pustiit toată ființa... Am ieşit afară şi căutam din priviri o toaletă pentru că timp de câteva minute am avut senzația de vomă... Iată ce am ajuns! Iată cu cine am mers umăr la umăr, ca voluntar în slujba unei idei, a unui ideal atât de măreț.

În timp ce mă depărtam de această încăpere cu lucruri atât de obscene, mi-am îndreptat privirile către Ceruri şi, invocând puterea divină, am mulțumit lui Dumnezeu că m-a ferit de această lume a păcatului. În acelaşi timp însă mă întrebam cu o oarecare teamă: oare, pentru acest mare dar pe care mi l-a dat Dumnezeu - de a rezista în fața acestui val, acestor ani de chinuri, nu îmi va rândui cândva să trec prin alte suferințe?

Teama de atunci avea să se adeverească peste ani. Dacă cineva ar considera că străinătatea este o nouă libertate şi o nouă viață, eu îi voi răspunde prin versurile poetului Radu Gyr:

«Străină străinătate,
Rai cu porțile-ncuiate
Vai de cine-n poartă-ți bate
Cu răni grele, nelegate.»

Prin toamna anului 1981, mă aflam în casa lui Zaharia. Purta o discuție cu Ovidiu V., amândoi uitând pare-se că sunt şi eu acolo. Vorbeau de nişte aşa-zise isprăvi făcute în fabrica închisorii din Aiud, în timp ce se reeducau. După ce i-am ascultat mai mult timp, l-am întrebat pe Zaharia:

- Dacă voi, care v-ați reeducat, sunteți capabili să vorbiți despre asemenea isprăvi, ce părere aveți de cei care rezistau în Zarcă trăindu-şi cu fiecare zi ultimele clipe din viață?

Zaharia mi-a răspuns fără să delibereze:

- Este un adevăr! Voi, cei din Zarcă, ați atins sublimul!

*

Pe 6 februarie 1983, Pană mi-a înmânat un volum de poezii cu dedicație, având grijă să adauge că, odată apărut primul volum, trebuie să-l scoatem şi pe următorul. După ce am

citit «Nota asupra ediției» semnată de el şi am văzut ce scrie în legătură cu mine, i-am telefonat şi i-am spus că volumul II va fi scris de unul singur, adică de el, dacă, bineînțeles, va mai avea ce stoarce din memorie, pentru că pe mine nu mă va mai fura şi a doua oară. Cert este că volumul pe care îl prevăzuse Pană nu a mai apărut niciodată, din simplul fapt că sursa dispăruse şi nu mai găsise alta pe care să o exploateze.

Spiritul de negustor care predomină la macedoneni l-a îndemnat pe acest individ să învețe limba engleză, în loc să se ocupe de alte discipline ca istorie universală, literatură, teologie sau filozofie, anticipându-i utilitatea în eventualitatea eliberării din închisoare. Chiar dacă scria versuri, acestea n-ar fi putut constitui pentru el şi asigurarea existenței. Astfel, în timpul detenției, pe când Zahu Pană se ocupa să învețe limba engleză, care i-a priit de minune în America, eu mă chinuiam să învăț cât mai multe poezii pentru a le scoate afară, cu intenția de a le respecta dorința celor care mi le încredințaseră, de a le publica, aducându-mi, fie şi în felul acesta, o modestă contribuție la îmbogățirea culturii româneşti. Şi n-a fost deloc uşor.

Pentru că nu aveam voie să vorbim între noi, gardienii, care dădeau buzna în celulă, m-au prins deseori cu poezia scrisă pe pingica bocancului, plătind cu zile şi săptămâni de izolare şi carceră în Aiud. Atunci, am recurs la o altă modalitate, şi mai anevoioasă. Astfel, scriam câte o poezie pe cureaua de la pantaloni sau pe o bucată de sticlă peste care aşterneam mai întâi un strat uşor de săpun, apoi un strat subțire de DDT, după care, cu o aşchie de lemn, vârf de sârmă sau ciob de sticlă în loc de creion, scriam versurile şi, având-le în față, le memoram şi mai rapid. Acest individ însă, fără pic de scrupule, a profitat din plin de buna-credință şi de munca mea, la acestea adăugându-se anii atât pentru memorare, cât şi pentru rememorarea poeziilor pe care căutam continuu să le reactualizez pentru a nu le uita.

Privilegiul de a memora peste 10.000 de versuri în închisoare de la marii poeți ai neamului, de a înmagazina un tezaur care, în mare parte, s-ar fi pierdut, l-am plătit din greu, cu sacrificii, cu luni de izolare, carceră, regim de Neagra sau bătăi crunte. Ştia oare domnul Pană câte am răbdat, câtă suferință şi foame am făcut pentru ca el să-mi fure singura mea bucurie pe care atât de greu o adunasem în ani de osândă?

O, Doamne, cât de greu şi câtă suferință am îndurat în acea cruntă perioadă! Mi-apar în față secvențe ca într-un film de groază:

«Paşii mei se pierd într-un vijelios trecut,
Carpații prin ger şi viscol i-am trecut
Şi urme de sânge-am lăsat făr' de veste
Prin trecători, pe poteci şi pe creste». (Radu Gyr)

*

Din cele redate de Pană în legătură cu aşa-zisa mea contribuție, se observă cu uşurință reaua-credință a lui. Cum poate fi vorba de contribuție, când circa jumătate din cartea respectivă este, efectiv, munca mea? Dacă, repet, din 61 poezii de Radu Gyr care apar în carte, 29 sunt integral date de mine, iar din cele 32 rămase circa jumătate sunt refăcute tot de mine, mai poate fi numită «reconstituirea unor poezii de Gyr şi Crainic»? Dacă, în afară de ultimii doi mari poeți, i-am mai pus la dispoziție versuri de la 15 poeți, pot fi redus doar la primii doi?!

Cât despre expresia «beneficiind de o bună memorie», este ca şi cum aceasta mi-ar fi fost livrată de o altă persoană ca să mă folosesc temporar de ea, şi nicidecum că, de fapt, m-am născut cu acest dar. Cum stăm cu această insinuare despre persoana mea, în cartea mai sus menționată, domnule Pană? Ați fost sincer şi drept cu dumneavoastră când ați scris aceste lucruri, după cum am dreptul să vă întreb dacă ați fost sincer cu idealul căruia inițial i-ați servit, cu neamul românesc din care faceți acum parte şi care v-a primit la sânul lui chiar dacă dumneavoastră erați născut în Bulgaria? În această situație, nu vi se pare că ați târât după dumneavoastră şi pe unul, şi pe altul în noroiul murdar al reeducărilor din Aiud? Dar prin

faptul că aţi făcut presiuni continue asupra lui Miron Chiraleu şi Cornel Prâslea care s-au sinucis, aţi devenit sau nu autorul moral al disperatei lor hotărâri de a-şi curma viaţa?

Dacă nu i-aţi cerut neamului românesc iertare - căruia în genunchi ar fi trebuit să o faceţi, credeţi că veţi putea trece neobservat de Judecătorul Suprem?

În ceea ce priveşte exilul, care a luat notă de comportarea dumneavoastră, inclusiv cea din afara închisorii - pentru că aţi lucrat în continuare cu duşmanul neamului românesc, acesta v-a înfierat prin articole publicate în diferite ziare sau reviste. Şi pentru confirmare, am să vă amintesc de dr. Ovidiu Vuia, din Germania - poet, scriitor, publicist şi critic literar - care v-a luat în nenumărate rânduri în vârful condeiului, bunăoară în ziarul «Libertatea» din ianuarie-februarie 1987, pag. 24-25, cu «Pluguşor întârziat» şi trei epigrame adresate lui Argus - pseudonimul lui Pană din «Cuvântul Românesc», care apărea în Hamilton, Canada. Dacă Nicolae Cârjă - fratele lui Ion - a făcut acelaşi lucru în ziarul pe care îl conducea – «Acţiunea Românească» din New York, dacă Nicolae Niţă, în ziarul «Libertatea», de asemenea, vă ridiculiza şi în loc de numele Zahu scria Zacuscă Pană, au mai fost şi alţi condeieri care v-au fixat ca pe un gândac, după cum scrie Topârceanu:

«Să nu-ţi arunc în ochi o ştanţă
Cu versuri mici,
Să nu te ard de la distanţă
C-un hexametru ca un bici!

Şi-apoi, în hazul galeriei,
C-un vers subţire ca un ac,
Pe frontispiciul veşniciei,
Să te fixez ca pe-un gândac!»

*

M-am adresat atunci cunoscutului nostru comun prof. univ. Ion Halmaghi, corespondent al ziarului «Cuvântul Românesc», directorului acestei publicaţii - George Bălaşu din Hamilton-Canada, apoi lui Eugen Popescu din San Diego-California, precum şi altor personalităţi care trăiau în exil.

Şi pentru ca acest lucru să nu fie trecut cu vederea, am trimis în acest sens o documentaţie celei mai mari biblioteci româneşti din exil, Biblioteca Institutului Român de Cercetări din Freiburg-Germania, cu data de 23.07.1986, primind confirmarea nr. 14.160. Apoi, încă o documentaţie Bibliotecii de la «Vatra Românească» din Jackson, Michigan, «The Romanian-American Heritage Center», din 23.09.1986, Publishing House, 1982 - ARCH IV. Documentaţiile trimise au primit număr de înregistrare, au fost publicate în gazetele bibliotecilor mai sus amintite şi am primit în scris confirmarea cu numărul, poziţia şi corpul unde au fost depuse.

Pană a reacţionat nu ca un om cu cap, ci ca unul care nu-l avea în dotare decât pentru a pune căciula pe el. La «Cuvântul Românesc», unde colaboram şi semnam sub pseudonimul Ig. Roger, el răspundea de articolele primite din SUA. Ca primă represiune, nu mi-a mai publicat unele articole, dar a inserat în acelaşi ziar două epigrame pline de otravă la adresa mea, fără a-mi da însă şi numele. Pentru că în rubrica «Efemeride» a publicat o însăilare de cuvinte şi invective la adresa mea dar tot fără să îmi dea numele, mă întreb dacă a făcut-o pentru a mă menaja sau din pură laşitate pentru a se situa în afara oricărei răspunderi.

În schimb, ani la rând, nici una dintre acţiunile la care am luat parte sau pe care le-am condus, acelaşi Zahu Pană nu le-a inserat în «Cuvântul Românesc». Scandalizat de cele întâmplate, Eugen Popescu l-a sunat pe Zahu Pană, apoi pe George Bălaşu, întrebându-i de ce activităţile Consiliului Naţional Român din New York organizate de mine nu sunt publicate în «Cuvântul Românesc» pentru a fi cunoscute de românii din SUA şi din cele câteva ţări ale

lumii unde ajunge ziarul respectiv, aşa cum procedează alte publicaţii editate în limba română, din New York, Los Angeles, Chicago sau chiar îndepărtatul Paris.

În urma celor întreprinse de Pană prin «Cuvântul Românesc», eu, care eram un vechi abonat al publicaţiei respective, am protestat pe lângă directorul ziarului şi am cerut retragerea abonamentului. Domnul George Bălaşu, după ce şi-a cerut scuze pe considerentul că nu a ştiut cui sunt adresate invectivele lui Pană, a continuat să îmi trimită ziarul până ce am fost nevoit să-l returnez.

Toţi l-au apostrofat pe Pană pentru crasa incorectitudine, dar degeaba!

Trec peste faptul că, în urma vinderii acestor cărţi, a luat o sumă importantă de bani, având în vedere că fiecare volum costa nu mai puţin de 20 $. Nu m-a interesat acest capitol şi cu multă greutate am primit doar un singur exemplar, cu următoarea dedicaţie: «Lui Grigore Caraza, adânc scormonitor al anilor de tinereţe netrăită, de unde a scos la lumină frânturi de cântec îngropat, care şi-au aflat locul în aceste pagini, alături de făuritorii marii fresce a poeziei româneşti. Cu frăţească dragoste, Zahu Pană».

După protestul meu în legătură cu publicarea cărţii, dl. Halmaghi s-a deplasat din Pittsburg-Pennsylvania, în New York, la mine acasă, şi împreună l-am întâlnit pe Pană, căruia i-a spus textual: «Zahule, rezolvă problema cu Grigore, că eşti complet vinovat!» Asemenea afronturi a mai primit şi de la alte persoane.

La pomenirea de un an de la moartea mamei mele, pe 27 mai 1983, pe când preotul Nicolae Bârsan de la Biserica «Sf. Maria» din Sunnyside-Queens anunţa acest eveniment rugând lumea să îngenuncheze, Zahu Pană oprea de la publicare un articol-remember despre mama, semnat de dr. Traian Andreescu, şi el fost deţinut politic.

*

La începutul lui noiembrie 1980, în aceeaşi perioadă când scriam la volumul «Poezii din închisori», ne-am întrunit mai mulţi foşti deţinuţi politici şi am pus baza Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici Români, (AFDPR) organizaţie pe care am înscris-o ca persoană juridică la Albany, capitala statului New York. Din păcate, preşedinte a fost ales Pană. În SUA, pentru ca o organizaţie să fie recunoscută, este necesar ca membrii componenţi să se întrunească cel puţin o dată pe an într-o adunare generală. Pană, care a pus mâna pe conducerea organizaţiei, a căutat să o menţină uzând de două lucruri. Primul - mândria dusă la maximum îl îndemna să rămână în funcţia de preşedinte cât timp va trăi şi cu orice risc. Al doilea, de care mi-am dat seama puţin mai târziu, era cel de a frâna orice acţiune a celui mai pur exil, a foştilor deţinuţi politici. Din 1980 şi până în primăvara lui 2001, Pană nu a organizat decât o singură dată adunarea generală şi doar două-trei întruniri ocazionale la insistenţa mea. Văzând această atitudine a sa şi intrând în posesia mai multor date în legătură cu poziţia lui de reeducat, m-am depărtat iar, ulterior, m-am separat de el.

Eram deja în Biroul de conducere al Consiliului Naţional Român de pe continentul american, în calitate de casier, apoi am avansat secretar şi, în cele din urmă, prin alegeri, am ajuns preşedintele acestei asociaţii. Ca preşedinte, am organizat manifestaţii anticomuniste în faţa Consulatului Român, de pe 3 Avenue, colţ cu 38-39 Street Manhattan, după cum şi din faţa Organizaţiei Naţiunilor Unite, şi în această calitate şi în cealaltă din cadrul Organizaţiei Foştilor Deţinuţi Politici, fiind de asemenea, în Biroul Executiv. În afară de acestea, în sala de festivităţi a Bisericii Ortodoxe «Sf. Maria» din Elmhurst-Queens, lăcaş din al cărui consiliu bisericesc făceam parte şi pe care l-am reprezentat ani de-a rândul, împreună cu Liviu Butura, la congresele bisericeşti de la «Vatra Românească» Detroit, am organizat şi condus toate sărbătorile naţionale româneşti: 24 Ianuarie, 27 Martie, 10 Mai, 28 Noiembrie în acelaşi timp cu 1 Decembrie. De Ziua Eroilor în 1986, m-am deplasat în Europa împreună cu părintele Calciu şi Liviu Butura, precum şi la Alsacia, la celebrul cimitir de la Soultzmat, unde avea loc pomenirea anuală a celor peste 700 de români morţi de foame în primul război mondial, ca

prizonieri la nemți. Am reprezentat atât AFDPR, cât şi Consiliul Național, având onoarea deosebită de a sta în preajma familiei regale - regele Mihai, regina Ana şi prințesa Margareta.

Toate aceste activități ale mele însă îi stăteau ca un ghimpe în coastă lui Pană, în aşa măsură încât evita să ia parte chiar la sărbătorile naționale unde în prezidiu, printre alții, lua parte şi părintele Calciu şi unde concura de fiecare dată şi regina romanței româneşti, Mia Braia.

La manifestațiile din fața Consulatului, prin care ceream respectarea drepturilor românilor din țară, libertatea preotului Calciu, încetarea dărâmării bisericilor din România sau apă caldă şi pâine pentru români, Pană nu a luat parte niciodată pentru că erau conduse de mine, deşi, în afară de presa română, de fiecare dată venea şi presa străină. A făcut totuşi o singură excepție şi aceea doar pe jumătate. Când, împreună cu Pavel Niculescu, pastor baptist, şi Ioan Târziu, în fața Consulatului Român din New York, am dat foc steagului sovietic în semn de protest față de amestecul în treburile României, Zahu Pană împreună cu un ziarist de la săptămânalul "Lumea Liberă Românească" din New York, veniți din partea presei, au părăsit în mare grabă locul manifestației, s-au urcat în maşina care era în parcare şi au demarat în viteză.

*

Cei care vor citi aceste rânduri vor fi tentați, poate, să tragă o concluzie pripită pentru că ceea ce am scris este cu patimă. Nu, voi răspunde tuturor. Am luptat toată viața pentru adevăr, mi-am servit toată viața patria cu aceeaşi seninătate cu care am privit albastrul cerului. Adevărul este unul şi trebuie să fie recunoscut.

Cât timp a fost în străinătate, până la moarte, Pană a fost elementul dizolvant al oricărei închegări româneşti, asociații, organizații, poziții de luptă etc, etc. Aşa a contribuit - şi aş spune că fără nici o reținere - la anihilarea Asociației Foştilor Deținuți Politici din statul New York şi de pe continentul american. De asemenea, a subminat Consiliul Național Român de pe continentul nord-american. În momentul când a fost înlăturat din Consiliul bisericesc de la «Sf. Maria», a căutat să dezbine acel consiliu, să frâneze desfăşurarea serbărilor naționale care aveau loc în sala de festivități a bisericii, ajungând până într-atât încât l-a determinat pe preotul paroh Nicolae Bârsan să interzică ținerea şedințelor CNR, precum şi a serbărilor în biserică. Ulterior, preotul a recunoscut că acest lucru i se datorează lui Pană.

Împreună cu mai mulți cunoscuți, am părăsit biserica datorită acestui aspect şi nu ştiu de ce preotul Bârsan şi-a anunțat ieşirea la pensie, care nu era deloc motivată. Episcopul Nathanael Pop l-a trimis atunci pe preotul Casian Fetea, care venea din partea Episcopiei conduse de episcopul Victorin şi care primea ordine directe de la patriarhul comunist de la Bucureşti.

În duminica întâi, când preotul Bârsan ni l-a prezentat pe Fetea, din biserica plină de oameni şi din curtea înțesată de enoriaşii care nu încăpeau înăuntru, s-a ridicat cineva care a cerut să nu fie primit Fetea, deoarece este comunist:

- Biserica este a noastră de la prima cărămidă, până la crucea de pe cupolă şi cui îi place să aibă preot comunist să se întoarcă în România!

Acea persoană care a vorbit în biserică, fiind şi singura care s-a opus, a fost subsemnatul. Am protestat în continuare pe lângă Episcopia de la Vatra Românească, cerând ca episcopul să vină la fața locului. A venit într-o zi de lucru, probabil pentru a avea câți mai puțini oameni în biserică, spunându-mi printre altele că el nu face politică şi în biserică nu se face acest lucru.

I-am răspuns că politica este arta de a guverna sau arta de a realiza posibilul - după alții, imposibilul, este obligația fiecăruia de a ne apăra cetatea, iar faptul că Preasfinția sa venise să discute cu noi nu era decât un act politic. Mergând mai departe, i-am spus că Însuşi Iisus Hristos a făcut cel mai mare act politic. A început cu 12 apostoli, cu care a propovăduit credința creştină, ca la această oră numărul creştinilor să se ridice la peste 2 miliarde.

Pană a sărit atunci în barca popii Fetea şi a episcopului Nathanael, ajungând mai târziu preşedintele Consiliului bisericesc, dar după un timp a fost înlocuit, având nereguli în finanțele bisericii. Văzând acest lucru, a părăsit şi barca lui Fetea şi s-a întors să lupte împotriva lui. Bătălia pe care am dus-o pentru recâştigarea bisericii a fost grea, intervenind în foarte multe rânduri poliția. Am ajuns în cele din urmă ca, în frigul aspru al iernii, să ocupăm cu trupurile noastre primele patru trepte ale bisericii pentru a-l împiedica pe Fetea să intre în biserică, plus lumea care îl respingea de la uşă. Degeaba, pentru că episcopul Nathanael, împreună cu un parlamentar de la Washington, s-a deplasat la New York şi cu ajutorul poliției ne-a luat biserica. Revoltați peste măsură, i-am cerut episcopului şi celor doi preoți din conducerea episcopiei care îl însoțeau să părăsească sala, ceea a ce au şi făcut.

Venea Paştele şi în săptămâna întunecată i-am scris episcopului că nu avem preot, nu avem biserică, nu am la cine mă spovedi şi împărtăşi şi toate păcatele pe care le-am făcut în timp de un an vor trece de la mine în patrimoniul spiritual al preasfinției sale. La această ultimă lovitură primită de românii din metropola New York-ului, Pană a trecut, în momentul cel mai greu, de partea adversă.

*

După ce teologul de care ne-am ocupat anterior, Valeriu Anania, a părăsit SUA, el a continuat totuşi să vină pe furiş noaptea şi să plece în zori. Întâlnirile aveau loc în casa lui V.I., din Elmhurst-Queens, din apropierea bisericii Sf. Maria. Persoana cu care se întâlnea era Zaharia Pană. Ce vorbeau, ce puneau la cale şi unde voiau să ajungă aceşti doi care făceau parte din comitetul de reeducare a Aiudului nu se ştie, dar se bănuieşte.

În ziua de duminică, 11 martie 2001, pe la ora 11.00, Zahu Pană murea luând cu dânsul un imens bagaj de date ascunse, de urzeli, intrigi, răfuieli şi planuri diabolice pe care nu reuşise să le ducă la îndeplinire.

Când mi s-a comunicat acest lucru, în micul sfeşnic pe care îl aveam sub icoana din colț am aprins o lumânare. Timp de trei zile, până la înmormântare, mi-am pus de mai multe ori problema dacă trebuie să fiu de față sau nu. Poate a fost un păcat faptul că am avut îndoieli dar în ultima zi m-am dus la căpătâiul lui şi, după ce am îngenuncheat şi am sărutat iconița care străjuia sicriul, am şoptit:

- Te iert, te iert pentru tot ce mi-ai făcut mie ca om, dar pentru păcatele pe care le-ai făcut împotriva neamului românesc şi împotriva credinței, împotriva idealului pe care l-ai slujit dar pe care l-ai trădat, te va ierta doar Dumnezeu!

M-am ridicat şi am părăsit încăperea mortuară unde era depus şi unde nenumărate priviri îmi urmăreau paşii.

Helene

Pentru că nu aveam serviciu, bunul meu prieten Angelo Anghel mi-a recomandat să lucrăm împreună într-o companie cu profil electronic, din Long Island City - Queens New York, unde patronul companiei şi salariații erau din Extremul Orient.

După ce am stat de vorbă cu conducerea unității respective şi am fost acceptat, prietenul meu m-a condus în atelierul unde urma să muncesc. Nu eram specializat în domeniu dar, într-o sală mai mare, prevăzută cu multe rafturi, primeam pe o bandă radiouri, casetofoane, televizoare, monitoare pe care le verificam punându-le în priză timp de câteva ore sau chiar câteva zile. Dacă acestea erau corespunzătoare, le dădeam drumul pe o bandă care le ducea într-o altă sală, unde erau ambalate şi expediate la diferite magazine spre vânzare. Dacă nu corespundeau, le puneam pe banda opusă care le ducea înapoi în secție.

În felul acesta, parcă mă aflam undeva în centrul Terrei, de unde luam cunoştinţă de tot ceea ce se întâmplă în lume. Aşa am aflat de dezastrul care avusese loc la Cernobâl şi, ajuns acasă, i-am comunicat imediat fratelui din Bucureşti ce se întâmplase, cu atât mai mult cu cât la televizor şi radio se anunța că norii ucigători ajunseseră deasupra României.

*

În mai 1984, compania la care lucram împlinea 10 ani de activitate şi s-a organizat un banchet la care a luat parte însuşi patronul, venit din Extremul Orient special pentru această sărbătoare. La începutul festivității, fiecare salariat, împreună cu familia, era invitat să urce pe un podium, unde, la microfon, îşi spunea numele, profesia şi funcția pe care o ocupa în compania respectivă.

Când mi-a venit rândul, lumea din sală m-a privit cu nedumerire şi am auzit multe voci întrebând:

- Singur?

- Numele meu este Grigore Caraza, sunt român, sunt singur - în sensul că nu am familie, dar port cu mine patria mea, România, pe care, la acest banchet, o reprezint.

În sală, s-au stârnit emoții, s-a aplaudat îndelung, câteva blitz-uri s-au îndreptat înspre mine iar patronul care se afla în apropiere a murmurat: «Nice man!» - (Minunat om!).

*

Pe la sfârşitul verii, Angelo Anghel renunță la serviciu pe motiv că era slab remunerat şi se angajă ca taximetrist. Deşi bine plătită şi preferată de foarte mulți exilați, taximetria era foarte periculoasă şi grea. De multe ori, oamenii lucrau câte 18-20 ore şi dormeau pe apucate, cu capul pe volan, la fel cum s-a întâmplat şi cu Angelo.

Într-o dimineață, când încă nu mă trezisem, telefonul a sunat prelung şi parcă mai alarmant ca niciodată. Am sărit din pat şi, cu mâna tremurândă, am apucat receptorul. De la celălalt capăt al firului, am auzit o voce de femeie țipând:

- A murit! A murit! A murit!

- Cine? am întrebat năucit de somn.

- Soțul meu, Angelo Anghel!

- Cum? Când? În ce situație?

- Aseară, era în sudul Manhattanului şi a avut un atac de cord! A murit cu capul pe volan şi cu piciorul pe frână, maşina oprindu-se după ce s-a izbit de o alta, din față.

- Dar, doamnă, ieri a fost duminică. Nu l-am rugat să nu lucreze duminica?

*

Lângă compania mai sus amintită, era parcul Long Island City (L.I.C.), mare şi frumos, o adevărată oază de verdeață. Avea mai multe intrări şi în jurul acestuia erau clădiri locuite de oameni, ale căror geamuri şi uşi dădeau în parc. În acest loc atât de frumos, plin de copaci şi flori, de alei minunate şi cu o întreagă lume de porumbei şi veverițe, luam masa de prânz, pachet adus de acasă sau de la restaurant.

Parcul îmi amintea de locurile copilăriei mele. Acolo vedeam plaiurile nemțene, Ceahlăul îmi apărea ca un uriaş în față iar Bistrița murmura şopotit, mângâindu-mi urechile cu unduiri printre stâncile care i se împotriveau în cale. În jurul meu, se adunau sumedenie de porumbei, apoi, încet, păşind cu atenție, se apropiau veverițele, frumoase şi de o rară delicatețe. Le-am dat mâncare. La început, împărțeam pachetul cu mâncare jumătate - jumătate, dar după aceea am început să le cumpăr în fiecare sâmbătă o pungă de zece kg de orez chinezesc pe care îl împărțeam pe zile şi, în fiecare dimineață când plecam la serviciu, luam mai întâi mâncarea porumbeilor, apoi pe a mea.

De câte ori intram în parc, parcă o vedeam pe mama ieşind cu poala de grăunţe în curte şi strigând păsările: "Puuuiii! Pui! Pui! Pui! Pui!", după care cele în jur de o sută de orătănii se adunau împrejurul ei, nerăbdătoare să mănânce. Aşa strigam şi eu când intram în parc şi din toate părţile auzeam fâlfâit grăbit de aripi îndreptându-se spre mine. Întindeam braţele şi primii porumbei care ajungeau se aşezau în palme şi pe mâinile mele, pe umeri şi, nu de puţine ori, câte unul mi se aşeza pe cap... Era atâta blândeţe în aceste vietăţi şi atâta prietenie, încât acele zile au rămas printre cele mai frumoase din viaţa mea de hoinar, de om alungat, fără casă şi fără ţară. Deseori, eram fotografiat de către cei veniţi în parc, de secretara companiei, iar odată mi s-a spus că o astfel de imagine apăruse şi într-un ziar local.

Într-o zi, o doamnă care locuia în apropierea parcului m-a întrebat dacă am o fabrică unde prelucrez orezul sau dacă deţin pe undeva vreo plantaţie de orez. Surprinsă de răspunsul meu, m-a întrebat de unde am atâta orez, căci ani la rând mă observase cum aduc mâncare porumbeilor. I-am spus că eu cumpăr orezul. “You are crazy?!” (Tu eşti nebun?!). Întrebarea era îndreptăţită din simplul motiv că americanul nu poate înţelege un asemenea gest care se repetă atâta vreme şi cu atâta regularitate. I-am răspuns că nu sunt nebun, că porumbeii au nevoie de mâncare şi îmi sunt foarte dragi. A plecat dând din cap ca şi când ar fi vrut să spună că, până la urmă, tot un nebun sunt.

*

Într-una din zile, păşind pe lângă alee, pe gazon, s-a apropiat de mine nu o făptură omenească, ci un înger. Am făcut ochii mari şi inima mi s-a umplut de bucurie. Când îngerul a fost în faţa mea, mi-a spus plin de siguranţă:

- Da' tu stii că toate polumbelele îs a' mele?

- Nu ştiu, i-am răspuns... Mie îmi sunt tare dragi şi le dau să mănânce, dar nu-ţi iau niciuna...

- Da' pe tine te iubeste polumbelele că stau la tine!

I-am întins mâna, am retras-o şi am întins-o din nou, cu teama că îngerul din faţa mea o să dispară... Mi-a întins însă mânuţa pe care i-am cuprins-o şi i-am sărutat-o, rugând-o să stea lângă mine, iar eu am îngenuncheat ca să fiu mai aproape de înălţimea ei...

Era într-adevăr un înger. Îmbrăcată în alb, cu părul negru, cu ochii mari şi verzi ca împrimăvărarea pădurii, iar deasupra buzei, în partea stângă, aproape de colţul gurii, avea o aluniţă. Faţa albă, ca petala de crin, era luminată de un zâmbet dumnezeiesc. Privind-o şi încărcat de o emoţie nebănuită, mi-au dat lacrimile.

- Cum te cheamă, înger frumos?

- Helene - am auzit o şoaptă ca adierea de mătase... Da' de se plângi?

- O! Nu plâng, Helene.

- Ba da! Uite, am văzut!

Şi întinzând mânuţele, mi-a şters cu palmele ei mici lacrimile care, într-adevăr, alunecau pe obraz. Mi-am acoperit ochii...

De la un geam din spatele nostru, s-a auzit o voce. Era o femeie tânără şi foarte frumoasă, pe care am bănuit-o a fi mama lui Helene. Am vorbit cu ea şi mi-a spus că este româncă iar soţul ei american. Locuiau acolo de puţin timp, urmând să meargă la Washington, de unde, iniţial, plecaseră la Rio de Janeiro, unde soţul ei lucrase o perioadă. Mi-a mai spus că Helene s-a apropiat şi s-a lipit foarte repede de mine şi că mi-o lasă în pază pentru tot timpul cât stau în parc, dar să am mare grijă de ea.

Zilnic, Helene deschidea uşor uşa care dădea în grădina unde mă aflam, păşea pe gazon cu paşi de vis, se urca pe bancă fără să o văd, îmi acoperea ochii cu mâinile ei mici şi mă întreba:

- Ghisi, sine e?

Şi cum nu „ghiseam“ niciodată, îmi spunea mânioasă:

- Da' tu nu stii sine te iubeste?

Amândoi, cu mâinile întinse, aşteptam să vină „polumbelele“ să mănânce boabele de orez din palme, însă toţi veneau la mine şi nici un afurisit de porumbel nu mergea la ea. Atunci Helene începu să plângă şi, cu mult năduf, mi-a reproşat:

- Tu volbesti cu polumbelele si tăte vin la tine! Si pe mine nisi una nu mă iubeste!

Încercam sentimentul că tot cerul se va prăbuşi asupra mea dacă n-am să reuşesc s-o împac şi s-o opresc din plâns...

- Dar, dragă Helene, tu nu vezi că nu vin la tine pentru că vrei să le prinzi?

- Sî si dacă veau. Tu nu vei?

- Vreau şi eu dar, dacă aş încerca să le prind, toate ar zbura, fiindcă le este mai dragă libertatea...

Şi din nou umpleam mânuțele lui Helene şi-i spuneam să stea cuminte, în timp ce în gând mă rugam Maicii Domnului şi-i promiteam că aprind o lumânare duminică, la biserică, dacă măcar un singur porumbel o să vină să-i ciugulească din pălmuță.

Când, în sfârşit, unul mai curajos i-a ciugulit din palmă orezul, Helene a țipat, orezul i-a curs printre degete iar porumbeii au zburat! Oricum, ceva mai mulțumită, Helene mi-a spus că-mi va da şi mie nişte «polumbele», desigur, toate fiind ale ei.

- Câte? am întrebat-o...

Avea mai puțin de doi ani şi, la întrebarea mea, m-a privit nedumerită. Mi-a arătat întâi două degete, apoi patru, cinci, trecând după aceea şi la mâna cealaltă. Văzându-mă însă nemulțumit, a căzut până la urmă la o înțelegere şi mi-a răspuns foarte clar în limba engleză:

- O.K.! Fifty-fifty! (Bine! Jumătate-jumătate!).

*

Într-una din zile, Helene, mai frumoasă ca niciodată, s-a apropiat tiptil de banca unde stăteam, mi-a acoperit ochii cu pălmuțele şi, după ce am “ghisit-o”, s-a aşezat lângă mine.

- Helene, i-am zis, dă-mi mie alunița asta din colțul gurii.

- Da' de se? Nu si-o dau!

- Helene, tu eşti frumoasă ca un înger, iar eu sunt urât ca dracul...

M-a privit îndelung, şi-a încrețit fruntea, s-a gândit şi mi-am dat seama că eu trebuie să-i explic cum e diavolul. După ce i-am spus, şi mai încruntată s-a dat jos de pe banca unde stăteam amândoi, a trecut de câteva ori prin fața mea, m-a privit cu atenție şi din stânga, şi din dreapta, ca în cele din urmă să-mi spună hotărât:

- Da' tu nu esti ulât! Tu esti fumos!

No, mi-am zis în gând, să mai îndrăznească cineva să-mi spună că sunt urât, atât timp cât un înger coborât din slăvi m-a asigurat că sunt frumos!

Umărindu-ne cu privirile de la geam, mama lui Helene a înțeles că este vorba despre ceva deosebit şi m-a întrebat ce se întâmplă. I-am spus lui Helene să meargă la ea şi să o întrebe dacă îi dă voie să-mi dea alunița din colțul gurii. La început, maică-sa nu prea a ştiut despre ce este vorba dar, după ce s-a lămurit, a încuviințat acest lucru. Bucuroasă, Helene a venit la mine şi mi-a întins gurița.

- Si-o dau! Ia-o! Fă-te si tu fumos!

Mama lui Helene râdea de se prăpădea, râdeam şi eu, numai Helene se uita foarte mirată la noi:

- Da' de se lâdeți voi amândoi?

*

Era pe la jumătatea lui iulie 1988, ultima zi de lucru la companie şi ultima zi când o mai vedeam pe Helene cu «polumbelele» ei în parc.

La despărțire, ca şi cum ar fi presimțit ceva rău, Helene a plecat uitându-se mereu înapoi... Făcea doi paşi apoi întorcea capul şi mă privea...

Ce instinct, cine-i spunea acestui înger că este ultima dată când ne mai vedem?

- Auzi? îmi zise Helene, sî mai vii si eli (ieri), că eu te mai iubec pe tine...

Şi s-a dus Helene şi odată cu ea parcă tot orizontul care mă luminase până atunci s-a întunecat. Dacă ar fi ştiut ce însemna pentru mine...

Când Helene apărea în parc, totul în jurul meu devenea Paradis iar din ceruri se auzeau coruri de îngeri. Când însă nu venea iar la sfârşitul pauzei de masă trebuia să mă întorc la serviciu, mă gândeam s-o apuc aiurea, să merg pe alte străzi şi ajuns în fața unei temnițe să bat în poartă pentru a mi se deschide...

Dacă ar fi ştiut Helene, dacă ar fi putut înțelege, la mult prea frageda ei vârstă, ce însemna ea pentru mine...

*

Iarna 1987-1988 a fost cumplită pe partea estică a continentului american, mai ales din zona New Yorkului înspre nord. Şcolile au fost închise pentru o perioadă şi s-a recomandat prin radio şi tv să nu fie scoşi copiii din casă pentru că zăpada va fi foarte mare iar troienele greu de străbătut.

În acea perioadă, am fost internat în spitalul Ridgewood - Queens New York timp de 18 zile. A nins continuu cu fulgi mari şi grei, zile şi nopți la rând, până ce zăpada, pe unele locuri, a urcat până la nivelul geamurilor. Priveam ziua, priveam noaptea cum se înalță troienele şi aşteptam parcă pe deasupra lor să văd o sanie trasă de reni şi mânată de legendarul Moş Crăciun. Ningea şi nu se mai oprea...

După ce m-am externat, m-am dus cu o rație dublă de orez, alune şi nuci la porumbeii mei dragi şi la delicatele veverițe. Am intrat în parc şi, ca de obicei, am început să strig:

- Puuuiii! Pui! Pui! Pui! Pui!

Am aşteptat un timp şi am repetat chemarea, dar nimeni nu-mi răspundea... Aveam sentimentul că mă aflu nu în parcul bucuriilor mele, ci într-un imens cimitir. Parcul respectiv era întrebuințat şi ca trecere comună pentru câteva străzi deosebite. Primăria oraşului avusese grijă să facă pârtii înalte pentru a uşura traversarea, iar pereții acestora ajungeau la nivelul frunții sau chiar mai sus.

Am văzut atunci un lucru deosebit: din diferite puncte din zăpadă, toate în apropierea copacilor, veverițele scoteau curioase capul afară, ciuleau urechile şi apoi, păşind pe zăpada tasată, s-au îndreptat către mine, care le ademeneam cu alune şi nuci. Erau veverițele mele. Ştiu că numărasem vreo 35 înainte de căderea zăpezilor, iar acum doar vreo 6-7 s-au apropiat, cu oarecare neîncredere. Am scos alune şi nuci pe care mi le luau cu delicatețe din mână, făceau câțiva paşi înapoi, le luau în lăbuțe, le învârteau şi începeau să le spargă pentru a le mânca.

Îşi săpaseră un tunel pe dedesubt prin care circulau ca să-şi caute hrană. Înainte, când le strigam, veneau la mine, le arătam nuca sau aluna, întindeam piciorul şi purtam mâna cu fructul respectiv de-a lungul piciorului, de-a lungul corpului, până la nivelul ochilor mei. Cu multă atenție, se urcau după fruct şi ochii noştri se priveau fix, de la o distanță de mai puțin de o palmă. Îmi lua nuca sau aluna, cobora pe piciorul meu, o mânca la 2-3 metri apoi venea după alta.

În iarna aceea, veverițele rezistaseră mult mai bine decât porumbeii. Aceştia, în timpul lipsei mele, nu au avut hrană iar adăposturile din copaci au fost nesigure, căci 40-50 de porumbei n-au mai răspuns la chemarea mea. Ba mai mult decât atât, când zăpada a început să se topească, am găsit înghețați mai mulți dintre ei. Am persistat în a-i căuta şi chema, şi încetul cu încetul au venit, le-am aruncat mâncare pe cărările care se făcuseră în parc, dar nu se mai apropiau de mine... Când înaintam înspre ei, se depărtau sau zburau. Simțeam în privirile lor un protest, o mustrare, de parcă mi-ar fi spus că din cauza mea au murit atât de

mulți. Înainte, când ajungeam în parc, zburau în jurul meu şi erau atât de numeroşi, că nici nu puteam să păşesc printre ei. Acum, parcă tot acest vis mi se destrămase şi înduram o năpastă de care nu mă făceam vinovat...

*

După ce am părăsit acel serviciu şi parcul atâtor amintiri frumoase, am rămas acasă câteva zile, pentru o scurtă odihnă. Într-una din dimineți, când am trecut din dormitor în bucătărie, am observat la un geam un porumbel care parcă se uita înăuntru. Stătea pe treapta de odihnă a unei scări de incendiu cu care era prevăzut imobilul respectiv. Curios, pentru că îmi părea foarte cunoscut, m-am apropiat încet de geam şi, privindu-l, am rămas uluit. Porumbelul din fața ochilor mei avea vârful ciocului retezat şi era unul şi acelaşi cu porumbelul din parcul L.I.C. Pentru că nu se putea alimenta, îi făceam mici cocoloaşe de pâine pe care mi le ciugulea din palmă, până se sătura. Mai greu îi era sâmbăta şi duminica, atunci când lipseam din parc şi îl găseam la începutul săptămânii aproape leşinat de foame. Cum mă găsise acest porumbel, ce instinct l-o fi adus o distanță de circa 6 km în linie dreaptă - pentru că eu niciodată nu am parcurs această distanță pe jos, ci numai cu autobuzul - a rămas şi rămâne pentru mine un mare mister. Am deschis geamul cu mâinile tremurânde, i-am spus să rămână pe loc şi cred că m-a înțeles. Am alergat şi i-am făcut cocoloaşe de pâine pe care i le-am întins în palmă dar nu s-a mai apropiat. Încet, încet, se retrăgea. Le-am pus atunci pe un carton şi i l-am aşezat la picioare. Le-a mâncat pe toate, până la ultimul. I-am pus apă într-o farfuriuță, dar văzând că nu poate să bea, i-am adus într-o ceaşcă.

Parcă mi se întâmpla un lucru neobişnuit, ireal. Trebuia să ies însă din casă pentru câteva ore. I-am lăsat geamul deschis, am mai făcut cocoloaşe de pâine pe care i le-am întins pe masa din bucătărie, lângă ceaşca plină cu apă. Am tras masa sub geamul deschis, i-am spus să mănânce şi am plecat.

Când am revenit, porumbelul nu mai era iar cocoloaşele de pe masă dispăruseră şi ele. Doar câțiva fulgi rămăseseră pe locul de ospăț ca şi cum, dintr-o deosebită corectitudine şi delicatețe, porumbelul îmi plătea festinul... Zile la rând, l-am aşteptat să revină, dar nu s-a mai întors niciodată.

Liviu Butura

Când avionul transatlantic se apropia de continentul american, Carol Somoro, cu care decolasem de pe Aeroportul «Leonardo da Vinci» din Italia, mi-a întins un bilet cu o adresă: Liviu Butura, Seneca Avenue, Ridgewood New York, 11385.

- Acesta este bunul meu prieten şi locul unde pot fi găsit.

Nu după mult timp, l-am cunoscut pe Liviu Butura şi am constatat că este un om deosebit. Deşi cu 20 de ani mai tânăr decât mine, am comunicat foarte bine cu el de la început, potrivindu-ne atât în vorbe, cât şi în gânduri şi fapte, ne-am ataşat aproape fulgerător unul de altul şi am rămas buni prieteni.

Liviu Butura este din Ghironda-Timiş, un vajnic român care face cât mai mulți luptători la un loc. Executase o osândă modestă, pentru că a mers cu încă vreo câțiva prieteni la Bucureşti unde, în fața Universității, a scos o pancartă pe care scria «Ori libertate, ori moarte!»

Începând din anul 1984 până în decembrie 1989, chiar şi după această dată, împreună am organizat demonstrațiile din New York şi sărbătorile naționale româneşti, am fost delegați ai Bisericii «Sf. Neculai» la Vatra Românească din Detroit şi am fost prezenți la Săptămâna Câmpului Românesc din Hamilton, Canada.

Tot împreună eram şi în iunie 1986, când am întâlnit familia regală, la Soultzmat.

Atunci când, în cele din urmă, au descins regele Mihai, regina Ana şi prinţesa Margareta, aşteptam într-un punct important venirea lor. Ştiu că regele a condus maşina din Geneva până în Alsacia, ba a avut şi o pană pe care o reparase singur căpătând astfel la mâna dreaptă o mică rană, care încă mai supura puţin.

La capătul unei coloane de oameni care ţineau să-l salute pe rege, m-am aşezat şi eu. Pe rând, fiecare îşi spunea numele, apoi completa:

- Majestate, am fost ofiţer în Garda Regală.

Altul:

- Majestate, am fost medicul Casei Regale.

Altul:

- Majestate, am fost profesor la Mânăstirea Dealu.

Când, în sfârşit, hop şi eu în faţa regelui, ce să-i zic?

- Majestate, am spus, sunt Grigore Caraza şi vin din New York.

Regele m-a privit, a zâmbit şi mi-a strâns puternic mâna. Mai târziu, stând pe un platou înălţat puţin deasupra mulţimii care îl ovaţiona, locul mi-a fost stabilit de cei doi organizatori ai sărbătorii, Remus Radina şi Cicerone Ioaniţoiu, în apropierea familiei regale. Tot în apropiere, se afla şi preotul Gheorghe Calciu, sosit pentru prima dată pe acele meleaguri. Se făcea pomenirea celor 700 de ostaşi români morţi pe acele locuri, de boli şi foame în prizonierat la nemţi, în timpul primului război mondial.

*

Cu Liviu Butura am fost la Washington pe scările Congresului, în faţa Ambasadei Româneşti, în Canada, peste tot unde era nevoie de prezenţa noastră ca români şi luptători pentru o cauză dreaptă.

Ori de câte ori anunţam că va avea loc o demonstraţie, chemam românii la protest. Trebuie să afirm, spre părere de rău, că românii sunt dezbinaţi şi n-am reuşit niciodată să adunăm mai mult de 80 de persoane. Demonstraţiile noastre se făceau cu 30-35 de inşi, rar 60, şi pare-mi-se o singură dată am fost 80. Ungurii, polonezii sau cehii, când făceau o demonstraţie, veneau din toate părţile, chiar şi de la mari distanţe, umpleau străzile, aşa încât poliţia cerea ajutoare pentru dublarea sau triplarea pazei iar circulaţia era dirijată pe alte artere. Se adunau circa 2.500-3.000 şi chiar peste 3.000 de persoane, iar când începeau să scandeze lozinci răsuna o bună parte a oraşului.

În vara anului 2000, a fost o demonstraţie cubaneză împotriva lui Fidel Castro, fiind condusă de însăşi fata acestuia care se afla în exil. Atunci, s-au adunat circa 4.000 de cubanezi. La o mică distanţă de ei, făceam şi noi, bieţii români, o demonstraţie cu doar 40 de persoane. Pentru că demonstraţia noastră s-a terminat mai devreme cu jumătate de oră, câţiva dintre noi am trecut în grupul cubanezilor. I-am privit şi m-a cuprins o adâncă tristeţe. Biata insulă latină - un miracol, înconjurat de puhoiul slav!

Toate acţiunile româneşti desfăşurate în incinta bisericii au fost susţinute financiar integral de mine şi Liviu Butura. Imediat după terminarea slujbei religioase, pentru a nu pierde oamenii care, flămânzi fiind, s-ar fi îndreptat înspre casă, împreună cu Liviu le ofeream celor 80-100 de persoane care rămâneau la serbare o gustare, un pahar de ţuică şi un pahar de vin. La fel, din banii noştri, duceam în portbagajul maşinii gustări, sucuri şi apă minerală în faţa Consulatului Român, unde aveau loc manifestaţiile, pentru că acestea durau şi ore în şir.

Şi aşa s-au scurs ani lungi departe de ţară, dar în apropierea multor camarazi de închisoare politică din România, cu Liviu Butura însă am dus în această perioadă greul exilului în slujba neamului nostru care stătea parcă pironit în cuie.

Grigore Caraza

Oratoriul Sf. Iosif din Montreal

Plecasem cu bunul meu prieten Liviu Butura spre nord şi, după şapte ore de drum, am trecut în Canada, unde trebuia să ajungem la superba Catedrală Notre Dame de Montreal care rivalizează cu Notre Dame de Paris. Trebuie spus că acest obiectiv depăşeşte orice imaginaţie şi orice lucru care ar putea fi adăpostit pe Terra.

În catedrala Notre Dame de Montreal încercam sentimentul că, printr-o minune, am fost rupţi de pământ anume ca să plutim undeva într-o lume paradisiacă. Am îngenuncheat peste tot până ce am ajuns în faţa Altarului. Acolo am trăit un sentiment cu totul deosebit, ca şi cum m-aş fi aflat într-o baie de orbitoare lumină, într-un rai pe care nici pana măiastră a celui unui mare povestitor nu l-ar putea defini. Eram ameţit de atâta azur şi frumuseţe desăvârşită, încât aveam senzaţia că este suficient să întind mâna şi să ajung la Porţile Raiului.

Mai mulţi ani la rând am vizitat Montrealul, această superbă insulă îmbrăţişată de fluviul Sfântul Laurenţiu (Fleuve St. Laurent) care, continuându-şi cursul înspre Atlantic, mai străbate câteva locuri minunate, primul fiind Quebec. După toate calculele mele, Quebec este unul dintre cele mai frumoase oraşe ale lumii pe care le-am vizitat în Europa, America, Africa şi Asia. Continuând cursul apei, fluviul mai sus amintit întâlneşte la o distanţă de circa 25 km de Quebec superba biserică Sf. Ana de Beaupré (St.-Anne-de Beaupré).

Începând de dimineaţă, împreună cu Liviu am avut tot felul de ghinioane, ca şi cum cineva ne-ar fi stat continuu în cale. Când, în sfârşit, am ajuns la poalele acestui măreţ locaş de rugăciune, nori grei şi ameninţători se adunau deasupra noastră. La Oratoriu se putea ajunge cu maşina, dar erau şi trei rânduri de scări. Cele din mijloc erau din lemn, iar cele laterale din ciment, iar vizitatorul care voia să intre pentru a se închina urca pe una din aceste scări şi apoi cobora pe cealaltă. Cele 101 trepte de lemn erau destinate celor care doreau să urce în genunchi şi să spună la fiecare treaptă «Tatăl nostru».

Când am ajuns la trepte, a început să plouă. Şi eu şi Liviu ne-am privit muţi, fără să mai zicem ceva. În sfârşit, m-am adresat prietenului meu:

- Liviu, nu ştiu dacă ai realizat că drumul de astăzi ne-a fost presărat de multe neajunsuri. Parcă cineva a încercat să ne împiedice să ajungem în acest loc. În afară de acel «cineva» care ne-a fost potrivnic în tot cursul dimineţii, acum parcă şi natura ne stă duşman în cale. Ce zici, înfruntăm ploaia? Urcăm în genunchi pe treptele din lemn?

Liviu n-a ezitat nici o clipă:

- Urcăm, Grigore!

Am îngenuncheat, ne-am închinat şi am început să urcăm sub ploaia care se revărsa peste noi, rostind pe fiecare treaptă rugăciunea domnească.

După 65 de minute am ajuns la Oratoriu care, de această dată, avea semnificaţia atingerii celui mai înalt pisc din Himalaya. Ne-am trezit amândoi îmbrăţişaţi şi mulţumind Lui Dumnezeu. Deşi mă plouase, nu-mi era frig deloc şi am constatat că părul capului îmi era uscat, la fel spatele şi cămaşa pe dinăuntru, doar partea dinafară a acesteia fiind udă.

Oratoriul St. Josef avea circa 600-700 de candele, dispuse în amfiteatru, una lângă alta. Ajunşi acolo, oamenii introduceau într-un dispozitiv special tot atâtea monede câte candele doreau să aprindă. Cred că am aprins atunci 20-25 de candele şi ştiu că mă podidiseră lacrimile şi parcă nu mă mai puteam opri. Cu Liviu s-a întâmplat la fel.

În faţa acestui ocean de candele, sunt patru colonade care susţin parcă bolta, prevăzute cu nişte intrânduri, ca un fel de strane. În fiecare din acestea este expus un număr impresionant de cârje, cadre, scaune cu rotile şi alte accesorii de susţinere, toate lăsate de acei bolnavi care, după ce au urcat în genunchi cele 101 trepte, au fost descătuşaţi, eliberaţi de orice boală, complet vindecaţi. Am numărat în jur de 480 astfel de obiecte. În ceea ce mă priveşte, ani la rând, de câte ori am ajuns la Montreal, urcând în genunchi aceste trepte, mi-am pus în gând câte o dorinţă care, ulterior, s-a realizat de fiecare dată. Mărturisesc acest lucru cu mâna pe inimă şi în faţa Lui Hristos Însuşi.

Nu mă voi opri prea mult la dimensiunile acestui Oratoriu care sunt impresionante, vreau doar să mai adaug că, pornind din curte spre acest deal Mont Royal, pe ambele părți ale urcuşului este redat calvarul Lui Iisus pe drumul Golgotei, respectiv cele 14 popasuri, din care 3 căderi sub cruce. Toate sunt sculptate în marmură, la mărime naturală, de o frumusețe divină, încât privindu-le îți plâng şi ochii şi sufletul.

La întoarcere, pe autostrada care leagă Montrealul de Quebec, maşina rula în viteză năucitoare, asemenea unui condor aflat în picaj. Strada este dreaptă şi-ți dă impresia unei raze de soare care, urmând aceeaşi traiectorie, se pierde undeva în infinit. Liviu apăsa pe accelerator şi circa 15-20 minute cadranul vitezometrului a arătat 140 km/h. Amândoi ne simțeam tare bine, era o căldură plăcută şi o tihnă binefăcătoare ne împlinea din ce în ce mai mult trăirea.

- Liviu! i-am zis la un moment dat, văzând că acul vitezometrului se blocase la 140. Eu nu mai am nimic de pierdut în viață, pentru că am pierdut totul!

- Nici eu, Grigore!, îmi răspunse Liviu, dar înțelegând despre ce este vorba a redus viteza treptat, până ce a ajuns la 100 km/h. Abia atunci n-am mai auzit țiuitul din urechi care persistase tot timpul cât viteza era atât de mare.

La Quebec, am străbătut pe jos mai multe artere ținând pălăria în mână, încercându-mă sentimentul că un oraş de această înălțime poartă în el un grad de sfințenie. Fluviul St. Laurențiu, cu măreția şi porturile care îl mărginesc şi cu sunetul instrumentelor la care cântau citadinii peste tot - străzi, boschete, parcuri - dădeau oraşului o înfățişare de oraş de vis.

Ne-am continuat drumul pe şoseaua care merge paralel cu fluviul, ca la 25 km să întâlnim Mânăstirea St.-Anne-de Beaupré, de tulburătoare măreție şi frumusețe. În rotonda din incinta acestei biserici, pe nişte scări în spirală, se ajunge într-o încăpere semiobscură, tot rotundă, mărginită de un parmaclâc - o măsură de protecție pentru vizitatorii care trebuie să vizioneze, aproximativ o oră, imagini cu Naşterea, Viața lui Iisus, Crucificarea, Învierea şi Înălțarea la cer.

Aplecat peste acest parmaclâc, priveam uluit la imaginile în mărime naturală dispuse în cele 360 de grade. Începând de la primul grad şi până la ultimul, într-o încăpere uriaşă, se putea vedea în mărime naturală Viața lui Iisus, începând chiar cu apariția acelei stele pe cer şi cei trei crai care s-au călăuzit după ea ca să ajungă la Pruncul Sfânt. Continuă cu copilăria lui Iisus - atât cât se cunoaşte, alegerea celor 12 apostoli şi propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu. Urmează judecarea şi condamnarea la moarte, Crucificarea şi se termină cu Învierea şi Înălțarea Domnului. Această ilustră operă, unicat în lume, a fost realizată de un grup de maeştri germani, aduşi din Europa la începutul sec. al XX-lea. În tot acest timp cât am avut în față drumul vieţiiLui Iisus, cât am trecut sub priviri aceste trăiri ale Mântuitorului, m-am transferat parcă din timpul de față în urmă cu 2000 de ani şi parcă de acolo luam parte la întreaga viață şi, în mod special, la ultimele momente prin care a trecut Mântuitorul.

Ieşind din această splendidă frescă, am zărit o mică mânăstire, la care, ca să ajungi, parcurgi acel drum înspre Golgota, presărat cu cele 14 popasuri ale lui Iisus, la fel de frumos realizate ca şi cele de pe Muntele Mont Royal, de la Oratoriul St. Josef.

Descoperindu-mă, mi-am îndreptat privirile către cer, în rugă de recunoştință şi iubire:

- Îți mulțumesc Doamne că, în urma unei lungi nopți de beznă prin care am trecut, mi-ai făcut parte şi de bucurii, m-ai trecut şi prin această lumină orbitoare de care, poate, nu sunt vrednic. Îți mulțumesc! Îți mulțumesc, Doamne!

Urmărit în libertate

În iunie 1986, timp de două săptămâni cât am fost în Europa, în Franța - Soultzmat, Alsacia şi Paris, Germania, Elveția şi Belgia, în toată această perioadă am fost urmărit îndeaproape de un ofițer de securitate trimis din țară, al cărui nume, probabil conspirativ, era Radu. În cartea «Orizonturi roşii» a lui Mihai Pacepa, scrie că Nicolae Ceauşescu, atunci când dădea ordin ca o anumită persoană să fie suprimată, uza de expresia: «Dăi-l pe Radu!»[2] Temându-se probabil de eventualele microfoane care i-ar fi fost plasate pe undeva, hotărârea luată de Ceauşescu îi era transmisă lui Pacepa numai în grădina de trandafiri, după care îi spunea să nu-i comunice rezultatul, urmând să-l afle din presă.

Având în vedere acest lucru, mă întreb dacă numele «Radu» era dat întâmplător agentului care mă urmărea sau mai purta în el şi alt mister. Şi susțin acest lucru pentru că, la acea oră, am avut câteva intervenții la posturile străine de radio, respectiv, Europa Liberă - München, BBC Londra şi Vocea Americii Washington, în afară de faptul că făceam demonstrațiile din fața Consulatului Român şi a Națiunilor Unite din New York.

La această supoziție, se mai adaugă o întâmplare care are legătură cu urmărirea mea. În peninsula Long Island din New York, locuia şi un fost coleg de temniță din ultima perioadă de detenție, Vasile Sas, care mergea deseori la pescuit. Într-una din zile, pe neaşteptate, lângă el apăru un pescar care vorbea foarte bine româneşte. Intrând în vorbă cu acesta, i-a cerut foarte multe amănunte despre un anumit cetățean, pe nume... Grigore Caraza. Întrebat fiind la ce-i folosesc detaliile solicitate, i s-a răspuns că are treabă cu mine. Străinul s-a prezentat M. Dumitriu, dar sunt sigur că numele respectiv nu era cel real. Alarmat, Vasile Sas mi-a relatat întâmplarea şi m-a rugat să fiu atent. Cert este că niciodată nu am cunoscut vreo persoană cu acest nume.

Neculai Popa - Los Angeles

În mai 1952, mă aflam în Celular, aripa dinspre Grefă, prima celulă orientată spre est, împreună cu Romeo Cătuneanu, ofițer, la început cavalerist apoi aviator, Ştefan Cârjan, mare fotbalist şi antrenor al echipei Juventus, şi Cornel Cereguțiu, din Timiş. În acea perioadă, era un regim mai puțin aspru, cu atât mai mult cu cât lucram şi în fabrică. Gardienii se prefăceau că uită uşile deschise, aşa că noi puteam circula din celulă în celulă. La parter însă fuseseră instalate pe pardoseala de ciment un fel de cutii, care făceau oficiul de carceră. Înălțimea era corespunzătoare, dar lățimea era atât de mică, încât cel pedepsit era obligat să stea numai în picioare ore, zile în şir, fără să se poată aşeza sau măcar să-şi flexeze genunchii pentru a se odihni. În total, erau vreo 8 sau 10 astfel de carcere, câte două la capătul fiecărei aripi, plus două la intrare, una fiind poziționată la parter, exact sub celula unde stăteam noi - la capătul aripei scurte.

Într-una din zile, doi gardieni au adus în brânci pe un tânăr care părea a fi cel mult de vârsta mea - 23 de ani. Deloc înspăimântat, tânărul a intrat liniştit în această cutie a morții - pentru că, din câte ştiu, oamenii mureau la puțină vreme după ce ieşeau de acolo. L-am urmărit zile în şir pe acel deținut căruia i se deschidea uşa şi era scos din cutie doar când i se dădea mâncare, o dată pe zi sau la 2-3 zile. Uşa respectivă era prevăzută cu o vizetă pe unde i se dădea din când în când apă, dar nu şi mâncare, neavând spațiu pentru a putea mânui gamela şi lingura.

Am aflat că pe tânărul din carceră îl cheamă Nicolae Popa, este din Galați şi venise în țară cu o misiune. Fiind adus cu un avion de la Viena, a fost lăsat în zona Aradului, dar mult mai departe de punctul unde era aşteptat. În felul acesta, derutat şi necunoscând zona, a fost

[2] Din alte surse ale securității astăzi se ştie că expresia era folosită atunci când cineva era condamnat la moarte prin iradiere. (n.b.)

prins de către Securitate şi adus în Aiud. Toţi am fost deosebit de impresionaţi de curajul şi dârzenia tânărului şi, văzând că rămâne timp îndelungat la carceră, ne-am gândit cum l-am putea ajuta. Din raţia noastră, am adunat pâine, apoi nişte medicamente şi vitamine, cum am putut şi noi căpăta de pe la doctori, însă trebuia să i le ducă cineva riscându-şi chiar şi viaţa. Nimeni nu s-a oferit, ştiind că ar fi aproape o nebunie să încerce aşa ceva.

În centrul fiecărei secţii, parter şi cele trei etaje, supraveghea câte un gardian-gorilă care nu ştia cum să te prindă cu ceva pentru a-ţi zdrobi oasele şi, în afară de aceştia, mai erau acei deţinuţi care făceau oficiul duşmanului. Ca să ajungi la carceră, trebuia să te strecori prin faţa altor zece celule ale căror uşi erau îngropate în zid. Astfel, trebuia să poposeşti în faţa fiecăruia, să te faci una cu zidul pentru a nu fi observat şi pentru a-ţi asigura următorii paşi. La bifurcaţie, nu aveai unde te adăposti şi puteai fi văzut din orice unghi. Urmau scările în faţa cărora era camera şefului de secţie, cu uşa mereu deschisă iar el permanent cu ochii pe noi.

Ajuns la parter, operaţia trebuia repetată în sens invers pentru a ajunge la carcera străinului pe care nu-l mai văzusem niciodată, dar ştiam că este în pericol de moarte. Cine, se întrebau mereu colegii de celulă, cine poate să facă acest sacrificiu?, şi perechi de ochi au început să mă privească insistent.

- Mă duc! le-am zis.

În situaţii extreme, când luam o hotărâre ieşită din comun, parcă sufla cineva asupra mea dându-mi curaj şi putere, împingându-mă din spate. Nu ştiu ce înger mă apucase de braţ şi mă ducea înainte, însă nu cred că era numai unul căci aveam impresia că şi din spate mă mai împinge unul. Am băgat în sân cele adunate de noi, am îngenuncheat şi m-am rugat, apoi am ieşit.

Am făcut drumul prin faţa celulelor, cu popasurile descrise, am coborât scările şi am ajuns cu bine la cutia din capătul aripei. I-am suflat celui dinăuntru să fie atent că voi împinge uşor carcera pe ciment, apoi, cu multă atenţie, am deschis vizeta şi i-am introdus pe rând pâinea, vitaminele şi medicamentele.

- Cine eşti? m-a întrebat.

- Un străin, i-am răspuns. Nu contează numele meu, dar sunt fratele dumitale şi vreau să te ajut ca să treci şi de această grea suferinţă la care ai fost supus.

Am făcut drumul întors şi, după ce am intrat în celulă, gardianul ne-a închis uşile, trăgând cu putere zăvorul. M-am urcat pe pat dar tremuram atât de tare, încât corpul meu avea zvâcniri convulsive. Plângeam. Realizam în acel moment cum am ajuns acolo şi am înţeles că puterea avută ca să fac acest act cu totul ieşit din comun nu venea de la mine, ci mi se dăduse de undeva de sus, iar acum mi se lua pentru a fi eliberat şi readus la starea mea de simplu om. Nu eu făcusem acest lucru, ci acei doi îngeri care m-au condus, de data aceasta eu fiind doar mijlocitorul. Am citit acest lucru din comportarea colegilor mei de cameră şi din felul în care mă priveau. Erau la fel de speriaţi şi uimiţi în acelaşi timp ca şi mine.

Am repetat încă de două ori această operaţie de salvare la un interval de câteva zile şi, în sfârşit, după 17 zile de carceră, întâmplarea face să văd ieşind de acolo nu un tânăr de 22-23 de ani, ci un om malformat, cu picioarele şi mâinile umflate până la refuz. Abia păşea cu picioarele depărtate şi mâinile mult în afara corpului iar capul îi atârna greu. Însoţit de două plantoane, a fost dus la infirmeria închisorii.

M-am eliberat o dată, am revenit în închisoare, m-am eliberat încă o dată şi apoi am plecat în exil dar oricât m-am interesat de Neculai Popa nu am mai putut afla nimic.

*

Aveam mulţi ani de exil în 1988, când am participat la primul Romfest, organizat la Cleveland-Ohio, în luna octombrie. Regăsindu-mă cu nişte camarazi de temniţă, l-am auzit pe unul dintre ei pronunţând numele Neculai Popa. Am tresărit.

- Cel din Galaţi?

- Exact!

În clipa următoare, cei doi cu care vorbisem vedeau doi inşi cum se îmbrăţişează, plângând unul pe umărul celuilalt.

- Neculai, drag Neculai!

- Tu eşti, Grigore?!?

După câtva timp, într-o gazetă editată în limba română care apărea în SUA, am citit un articol plin de venin care ridiculiza faptul că Nicolae Popa ar fi stat 15 zile într-o carceră şi că ar fi putut rezista în condiţiile care erau acolo.

Am răspuns imediat printr-un material, rugând să fie pus în aceeaşi pagină şi în acelaşi loc, pentru a pune la punct impertinenţa şi răutatea unei anumite categorii de oameni. Este adevărat, scriam în articolul respectiv, că Neculai Popa nu a făcut 15 zile de carceră într-un regim şi condiţii groaznice, ci a făcut 17 zile, iar 17 este mai mare decât 15! Eu sunt persoana care am fost martor ocular la acest calvar al lui şi depun mărturie în faţa oricărei justiţii şi mai mult decât atât, când voi ajunge dincolo, în genunchi voi depune mărturie în faţa lui Hristos Însuşi. Am semnat materialul şi nimeni nu a mai contestat cele scrise de mine.

Părintele Gheorghe Calciu

Am scris în paginile acestei cărţi că am cunoscut oameni de excepţie, adevăraţi martiri ai neamului românesc sau de o nobleţe angelică, în preajma cărora am simţit cum harul lui Dumnezeu pogorât asupra lor se răsfrânge şi în fiinţa celor din jur. În timpul prigoanei comuniste, prin prezenţa unor astfel de oameni, temniţele din România au concentrat mii de valori ale intelectualităţii, după cum am mai spus, întreaga cremă a neamului românesc. Unii au fost ucişi prin metode machiavelice, alţii au rezistat fără a mai pune alt preţ pe propria lor viaţă decât, poate, cel de ofrandă în faţa Dumnezeirii. Cert este că şi unii şi alţii au asistat, de multe ori neputincioşi, la suferinţele camarazilor, au suferit alături de ei dar, din păcate, fără să poată face mare lucru.

În acele vremuri tulburi, exterminarea în masă devenise un fel de a doua natură a închisorilor sau un fel de punct terminus pentru fiecare condamnat politic. Odată cu transferarea deţinuţilor dintr-o închisoare în alta, circulau şi informaţiile şi aşa se face că un fapt ieşit din comun ajunsese să fie cunoscut în mai toate mediile de osândă politică. În cele 4 celule din Cazimca Jilavei, ridicată special în incinta Fortului 13, urmau să fie exterminaţi 16 deţinuţi consideraţi a fi deosebit de periculoşi. Între ei, se afla şi Costache Oprişan, o personalitate care a supravieţuit Piteştiului, care aştepta să-i vină sfârşitul: îndelung înfometat, bolnav de TBC pulmonar şi fără medicamente. Văzându-l în cele mai cumplite chinuri, un tânăr din aceeaşi celulă - student la Medicină, în anul III, când fusese arestat - şi-a luat gamela şi s-a îndreptat înspre un colţ al încăperii, fără să fie văzut de gardianul care controla mereu prin «spion». Cu un ciob de sticlă, tânărul student Gheorghe Calciu şi-a deschis o venă de la mână, lăsând să se scurgă o anumită cantitate de sânge. După ce şi-a oprit sângerarea, a aşteptat câteva minute pentru a se decanta şi, cu ultimele puteri ce le mai avea, le-a dus la gura muribundului. Din păcate, în acele clipe, Costache Oprişan trecea într-o lume mai bună...

*

L-am cunoscut pe preotul Calciu multă vreme de la acea întâmplare, când eram în Aiud, într-o perioadă foarte tulbure, cu nori grei deasupra bietelor noastre capete şi a întregii temniţe. În momentul când a fost solicitat pentru a lua parte la «activitatea cultural-artistică», studentul Calciu a răspuns cu francheţe că el ştie ce este reeducarea chiar de la Piteşti, refuzând orice altă discuţie în acest sens.

*

La primul proces al Piteştiului care a avut loc pe 10 noiembrie 1954, studentul Gheorghe Calciu a apărut ca un fulger în boxa acuzaților, susținând cu fermitate că reeducarea a fost făcută de generalul Drăghici, de Nicolschi şi de acel Pantiuşa (Pintilie - nume conspirativ), rus 100 %, care nu era un simplu diavol sau o legiune, ci reprezenta întregul iad cu toate adâncimile şi întunecimile sale. Completul de judecată şi securiştii din sală au rămas uimiți de atitudinea tranşantă pe care a avut-o şi, fireşte, care comporta o serie de riscuri uşor de bănuit la acea vreme, situație în care preşedintele a amânat şedința pentru a doua zi. O noapte întreagă, tânărul a fost bătut pentru intervenția făcută, cerându-i-se ca a doua zi să retracteze cele spuse. În ziua următoare însă, din aceeaşi boxă, mai puternic şi cu o voce mai sigură de parcă ar fi fost la comanda unei unități militare, tânărul le-a strigat celor din completul de judecată:

- Cei care au comandat reeducarea şi au dirijat-o din umbră sunt cei pe care i-am numit şi ieri: Drăghici, Nicolschi şi Pantiuşa. Din această clipă, nu voi mai răspunde nimic, până când cei trei criminali nu vor fi lângă mine, în boxă!

Uimirea a fost atât de mare şi efectul atât de puternic, de parcă un uragan ar fi zguduit din temelii clădirea care stătea gata să se prăbuşească. În situația ivită, se înțelege, şedința a fost reluată şi a treia zi, dar procesul Piteştiului a fost dat peste cap, luând cu totul o altă întorsătură. Acestui om i se datorează salvarea multor colegi de temniță, aducerea în prim planul vremii a unui adevăr crud, precum şi începutul unei istorii care, vrând-nevrând, trebuia spusă aşa cum a avut loc.

Reacția studentului Gheorghe Calciu a avut efectul unei bombe şi a rămas ca un protest de luptă împotriva scenariilor țesute diabolic împotriva luptătorilor anticomunişti.

*

Eram departe de țară, plecat în exil, în SUA. Fostul student medicinist Calciu, acum profesor la Teologie şi preot, luase hotărârea de a apăra Biserica Ortodoxă Română cu orice risc, indiferent de consecințe. După ce odiosul regim condus de Ceauşescu a început dărâmarea bisericilor şi prima dintre ele, Biserica Enei, a fost pusă la pământ, adresându-se tinerilor şi, în special, studenților de la Teologie, a predicat cele «Şapte cuvinte» binecunoscute. De fapt, acestea au constat în şapte predici fulminante ținute în fața Uşilor Împărăteşti, care reprezentau strigătul de alarmă față de netrebniciile sistemului comunist. Era atât de multă lume, încât, nemaiîncăpând în biserică şi în curte, oamenii l-au ascultat din stradă, cățărați pe garduri, urcați pe maşini şi în copaci.

Drept urmare a acestei îndrăzneli, preotul Gheorghe Calciu a fost arestat, urmând să-şi ispăşească pedeapsa în una din temnițele consacrate de acum deținuților politici din România.

*

Eram în New York şi, prin intermediul presei, al preotului din Biserica Română, am chemat românii pentru a lua parte la demonstrațiile pe care urma să le facem în fața Consulatului General al României. Am multiplicat fotografii de ale preotului Calciu, apoi le-am aplicat pe pancarte. Luni, ani, până la eliberarea părintelui Calciu, am continuat demonstrațiile, am vorbit la Europa Liberă şi la Vocea Americii, am publicat articole în presa exilului, am anunțat în biserică şi am strigat în fața geamurilor de la clădirea proprietate a Consulatului Român din New York, până ce am răguşit, până ce vocea nu ne mai putea ajuta.

În cele din urmă, părintele Calciu a fost pus în libertate - şi vreau să cred că demonstrațiile pe care le-am făcut şi de care s-a aflat în întreaga lume au avut efectul scontat.

După eliberare, părintele a avut domiciliu forțat la locuința personală din Bucureşti până când, într-un târziu, i s-a dat voie să părăsească țara, ajungând în felul acesta în SUA.

*

Era 9 august 1985. Pe Aeroportul Kennedy din New York, numeroşi români din exil îl aşteptau pe părintele Calciu şi pentru că era o personalitate urmărită şi urâtă de comunişti, poliția a hotărât să-i asigure protecție. Astfel, o gardă puternică de polițişti, răsfirați din doi în doi metri, străjuia în fața celor care îl aşteptau. Când, în sfârşit, părintele Calciu a ieşit de la punctul vamal, din mulțime s-a strigat:

- Vine părintele!

Polițiştii care au întors capul au observat puțin cam târziu că, printre ei, rupând cordonul, un cetățean fugea înspre preot. Doi dintre ei au alergat să-l prindă pe fugar dar au renunțat în clipa următoare, pentru că acesta deja ajunsese la părintele Calciu, cei doi rămânând mai mult timp unul în brațele celuilalt.

- Cine eşti? a fost întrebarea noului sosit.

- Sunt Grigore Caraza. Bine ai venit, părinte!

Trecuseră mai bine de 33 ani de când ne-am văzut ultima dată.

- Îți aminteşti părinte, Aiud 1952? Iar acum, iată, suntem în 1985, la New York!

Ca într-un film, cred că părintelui i-au revenit în minte amintirile acelor vremi de prigoană, i s-au înrourat genele şi privirile vălurite căutau să străbată prin pâcla grea a samavolniciilor trecute...

*

Pe aeroport, din partea episcopului Nathanael Pop, l-au întâmpinat trei preoți care i-au dat un rând de straie bisericeşti, o cruce sfințită, precum şi patrafirul, care semnifica ridicarea tuturor restricțiilor la care fusese supus de către conducerea Bisericii din România, respectiv caterisirea.

La fel de impresionantă a fost întâlnirea cu părintele Roman Braga, şi el fost student la Piteşti, amândoi trecând prin iadul temnițelor comuniste. Cei doi, care nu s-au mai recunoscut, s-au întâlnit apoi într-o îmbrățişare lungă, surprinsă de presa şi televiziunea prezente acolo, momentul fiind mult comentat de media din SUA.

*

În anii ce au urmat, părintele Calciu a fost prezent la toate acțiunile de protest, peste tot în SUA şi în Europa (Franța, Germania, Italia, Elveția, Anglia etc) militând pentru aceeaşi cauză dreaptă: respectarea drepturilor românilor. Îmi amintesc faptul că, în Viena, după ce apăruse seara la televiziune, în ziua următoare părintele a fost acostat pe stradă de o doamnă, care l-a întrebat în limba germană: "Nu cumva Sfinția ta eşti preotul Calciu, cel care ai apărut aseară la televizor?"

La München, la Radio Europa Liberă, părintele a vorbit de mai multe ori iar o dată, la rugămintea mea, a avut o intervenție pentru fratele meu Gheorghe Caraza. Pe continentul american, a fost prezent între Atlantic şi Pacific, între Mexic şi Canada şi, trecând granița, în Hamilton - la Câmpul Românesc, la Montreal, Quebec, Ottawa, Toronto, Vancouver etc. Peste tot pe unde s-a putut trece, părintele Calciu era nelipsit, atitudinea sa plină de fermitate fiind din greu simțită în România comunistă, în mod deosebit de Securitate şi de acel care, din nenorocire, conducea România acelor ani, Nicolae Ceauşescu.

În decursul istoriei noastre, puțini români au luptat cu atâta dârzenie şi cu atât curaj pentru neamul românesc aşa cum a făcut-o preotul Calciu, de aceea şi-a făcut şi mulți duşmani, numai că muşcătura lor a rămas fără efect. În treacăt, vreau să amintesc de

îndărătnicia şi răutatea unui oarecare Aurel, care n-a urmărit altceva decât să facă valuri favorabile duşmanilor. Cel în măsură să-l apere de drept pe preotul Calciu eram eu şi, pentru că răutatea oamenilor şi numărul votanţilor au câştigat pe moment, ca drept protest mi-am dat demisia din funcţia de vicepreşedinte pentru SUA al Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici cu sediul la Geneva, din care părintele făcea parte, renunţând totodată şi la calitatea de membru fondator.

Părintele Calciu este cel care a înfiinţat Romfest-ul, este cel care a luat parte la demonstraţiile ce au avut loc pe întinsul SUA, de la New York, la Washington şi Los Angeles, apoi în Europa, la Paris. Este cel care a dat un suflu nou diferitelor activităţi atât pe teren, cât şi în presă, şi care, la revoluţia românească din decembrie 1989, s-a prezentat în faţa Ambasadei Române din Washington, cerând ambasadorului să predea arhiva şi documentele instituţiei respective. Tot preotul Calciu este cel care, la Los Angeles, după o demonstraţie organizată de Nicolae Popa, a cerut românilor să formeze nişte grupe de voluntari care să meargă la Bucureşti pentru a lupta cu Securitatea ce trăgea în revoluţionari. Printre cei înscrişi să plece voluntari în România, în afară de părintele Calciu şi Nicolae Popa, am urmat eu, Andrei Calciu şi alţii.

Hotărâsem să mă repatriez şi, într-o discuţie dinaintea plecării, părintele Calciu mi-a spus:

- Dacă te hotărăşti să rămâi, vino la Washington şi, cât om mai fi în viaţă, eu voi sluji ca preot iar tu, ca şi cantor, îmi vei da răspuns la strană. Şi-apoi, dragă Grigore, când va fi să murim, ne-om îngropa unul pe altul...

*

Reîntors acasă, m-am bucurat şi am trăit alături de fiecare fir de iarbă românească ieşit în calea mea, am respirat nesăţios cu fiecare por al trupului meu aerul care mi-a lipsit atât de multă vreme şi am păşit sfios pe ţărâna însângerată de atâţia luptători pentru dreptatea neamului. Am crezut că dorul meu se va aduna pentru totdeauna numai aici, în patria mea, însă aleargă încă zbuciumat în jurul unui om atât de preţuit şi atât de drag, părintele Calciu.

Recent, într-o discuţie telefonică, mi-a spus că şi el s-a hotărât să se întoarcă acasă...

Când va veni, poate şi iarba, şi apa, ţărâna şi azurul vor fi înseninate de zâmbetul şăgalnic şi cald al bunului meu prieten Ghiţă Calciu...

Generalul Nicolae Rădescu

Nicolae Rădescu, prim-ministru al României în perioada 6 decembrie 1944 - 6 martie 1945, mare luptător în slujba neamului românesc, a rămas în istorie ca omul care se opunea de la tribună împotriva comunismului. După 6 martie 1945, când s-a instalat oficial comunismul în România, generalul Nicolae Rădescu a trebuit să dispară pentru un timp din văzul celor care ajunseseră la conducerea României, reuşind apoi să părăsească ţara şi să ajungă în străinătate. În SUA, a făcut parte din Consiliul Naţional Român, împreună cu Vişoianu, un alt om de stat al României. A murit în Queens-New York fiind îngropat în cimitirul Cypres Hill, într-o parcelă rezervată românilor din exil. În anii 1980, când am ajuns în SUA, crucea din mozaic era căzută iar mormântul neîngrijit şi năpădit de iarbă.

Împreună cu Liviu Butura, nedezminţit român de primă clasă şi cu un suflet deosebit, am luat hotărârea să îngrijim de mormântul acestui mare om al României. Astfel, pentru că nimeni n-o mai făcuse de multă vreme, ani la rând, de cum dădea colţul ierbii, făceam strat şi plantam flori, apoi în mod regulat mergeam pentru a le uda şi plivi. Am făcut fotografii şi am dus la faţa locului mai mulţi români din localitate sau veniţi din străinătate, cum bunăoară a fost Cicerone Ioaniţoiu de la Paris, preotul Calciu, preotul Vasile Vasilache şi alţii, atât pentru

a sluji la mormânt, cât şi pentru a lua cunoştinţă de această personalitate a românimii, care se odihneşte în ţară străină.

Cu Liviu Butura am încercat să ridicăm crucea pentru a o refixa în pământ, dar nu am reuşit nici măcar să o urnim din loc. Am mai rugat atunci încă trei persoane şi de-abia am reuşit să aşezăm crucea la locul său.

În ianuarie 1999, ultimul descendent din familia generalului a venit în New York, încercând prin consulat să găsească mormântul unchiului său, dar din câte ştiam, nu reuşise. Am luat legătura prin telefon cu această persoană şi i-am cerut să pregătească în Cimitirul Belu locul unde să fie depus generalul, ale cărui oseminte voiam să le aducem în ţară sau, dacă armata s-ar fi implicat, la Cimitirul Ghencea. În acest sens, am dus tratative cu dr. Eugen Şerbănescu, consul general la Consulatul României din New York, interesându-mă totodată dacă Taromul ne-ar înlesni transportul acestui erou român.

La vremea aceea, se părea că suntem foarte aproape de reuşită, cu atât mai mult cu cât solicitându-l pe preotul Calciu, personalitate binecunoscută în SUA, acesta ne-a promis ajutor, ceea ce a şi făcut. Un pas numai şi totul ar fi fost rezolvat, când a apărut Ştefan Isărescu, din statul Rhode Islande, oraşul Providence. Ştefan Isărescu era o personalitate atât în România, cât şi în străinătate, boier de viţă, căsătorit cu prinţesa Ileana - mai târziu, maica Alexandra de la Mânăstirea Ellwood City, Pennsylvania, care a şi înfiinţat de altfel acest lăcaş de rugăciune. Ştefan Isărescu, un mare luptător pentru neamul românesc, era prezent în New York ori de câte ori se simţea nevoia unui reprezentat de seamă din exilul apolitic în faţa unei personalităţi. Am fost foarte apropiat de acest om, deseori fiind solicitat în anumite probleme, după cum şi eu l-am solicitat pe dânsul sau am mers în locuinţa lui din New York, având şi acolo o proprietate. Nu ştiu cum, dar discutând cu consulul general, acesta i-a propus să ia asupra dânsului misiunea de a duce osemintele generalului Rădescu în patrie, cu atât mai mult cu cât prim-ministru al României era Mugur Isărescu, rudă apropiată a domnului Ştefan. Operaţia s-a făcut după cum se cunoaşte în România şi în străinătate, dar strădania noastră, a celor trei - Liviu Butura, părintele Calciu şi eu - a rămas doar... strădanie. În capul mesei au stat alţii iar cei care s-au îngrijit de reîntoarcerea osemintelor în ţară au rămas în urmă, poate pentru că nu aveau nici rudă prim-ministru, nici o anumită culoare politică şi nici un loc de frunte într-o societate încă nedreaptă şi părtinitoare.

«This is the man!»

În 1988, locuiam pe Menahan Street, colţ cu Seneca Avenue. Era într-o zi de marţi, pe 9 august, când tocmai mă întorsesem din oraş cu nişte cumpărături. În jur de ora 13.00, am auzit zgomote pe coridor, apoi bătăi puternice în uşă.

- Cine-i? am strigat.

- Poliţia! Deschideţi repede!

În timp ce am făcut cei câţiva paşi până la uşă, mă gândeam că, dacă ar fi fost Securitatea, eram obişnuit cu ea, dar cu poliţia nicicum pentru că niciodată nu am avut de a face cu această instituţie de reprimare. Când am deschis uşa, un poliţist mi-a spus să ies în grabă, doar cu ceea ce am pe mine. Am coborât scările şi am mers spre locul indicat, la o distanţă de circa 200 de metri de imobilul unde locuiam, spre acel refugiu îndreptându-se şi ceilalţi locatari, precum şi cei din casele de vis-à-vis.

Locuiam la etaj şi, deşi intrarea în clădire era pe Menahan Street, dormitorul meu era spre Seneca Avenue, iar la parter, perete în perete cu camera mea de dormit, se afla un bar de noapte. În timpul nopţii, se auzeau acorduri puternice de instrumente muzicale, voci la nivel înalt şi de multe ori mici scandaluri, dimineaţa întâmplându-se deseori să fiu trezit de chefliii care părăseau gălăgioşi acel local.

Poliţia fusese informată că în peretele respectiv era amplasată o bombă, motiv pentru care evacuase în mare grabă locatarii clădirilor din zona respectivă şi cordoane întregi de

poliţişti supravegheau pe toată lungimea străzii. După puţin timp, o maşină dotată special cu detector de bombe a sosit la faţa locului iar câţiva specialişti au intrat în bar. După circa 25-30 de minute, au ieşit ducând cu ei ceva într-o cutie metalică. Poliţiştii care au fost de faţă ne-au spus că, într-adevăr, se găsise o bombă, dar au dezamorsat-o, iar noi suntem liberi să intrăm fiecare în apartamentul său.

Două zile mai târziu, în săptămânalul «Ridgewood Times», articolul «Bomb Squad Checks Bar» comenta evenimentul, dând şi o poză de la faţa locului, care îi reprezenta pe cei trei poliţişti care s-au ocupat de caz: Martin Steiger, Kenny Pollett şi Brian Sinclair.

În zilele care au urmat, am observat că, pe partea opusă, în faţa unui magazin alimentar italian, staţiona un automobil de culoare neagră, lung, de o marcă foarte bună, înmatriculat NY urmat de un număr cu cinci cifre, lucru puţin obişnuit în statul New York. N-am dat importanţă acestui fapt până când, într-o seară, ieşind din casă, un cetăţean mă privi cu multă atenţie, după care i se adresă cuiva de pe trotuarul de vis-à-vis:

- This is the man! This is the man! (Acesta este omul!).

Când m-am întors ca să îl iau pe respectivul la întrebări, am văzut că cetăţeanul de pe celălalt trotuar şi-a închis aparatul foto, după care s-a urcat în maşină demarând în viteză. N-am avut timp decât să fac doi-trei paşi până în mijlocul părţii carosabile şi să memorez numărul pe care l-am şi notat pe o bucată de hârtie. Când să mă îndrept însă spre cetăţeanul care mă reperase, acesta nu mai era nicăieri.

M-am tot gândit cine sunt cei care mă urmăreau şi două-trei zile mai târziu am reuşit să ajung în clădirea bine cunoscută atât new-yorkezilor, cât mai ales străinilor - Immigration. Toţi lucrătorii din clădirea respectivă se ocupau de străinii sosiţi în SUA. La etajul 18, era o instituţie cu totul specială, însă nici un lift nu oprea la acest nivel - lifturile fiind automate în SUA, iar eu tocmai acolo voiam să ajung. După ce mi-am anunţat sosirea, cineva a coborât, apoi m-a condus la FBI.

Întâmplător, cel care m-a primit îmi era cunoscut dintr-o altă intervenţie a mea pe lângă FBI când, cu ani în urmă, primeam nişte scrisori de la o persoană - care nu semna şi care circula foarte mult pe meridiane. Conţinutul acelor scrisori, citit de orice specialist în domeniu, dădea de bănuit că eu aş fi în legătură cu anumite organizaţii ilegale din SUA şi din lume.

Când i-am spus respectivului funcţionar al FBI păţania mea şi i-am dat numărul maşinii al cărui şofer mă urmărise şi mă fotografiase, mi-a spus zâmbind şi împăciuitor să stau liniştit pentru că persoana care mă urmăreşte este un agent de-al lor care mă supraveghează ca să nu mi întâmple ceva rău. Aşa am aflat că eram în evidenţele lor şi erau obligaţi să mă apere. După precedentul cu bomba din peretele barului, persoanele respective primiseră misiunea de a mă ocroti existând, după toate probabilităţile, şi varianta de a se repeta.

*

În 1990, mi-a căzut sub priviri săptămânalul «Lumea Liberă» cu nr. 69/27 ianuarie, ziar care apărea în New York şi era printre cele mai citite gazete editate în limba română. La pagina 8, mi-a reţinut atenţia articolul «Exilul şi Renaşterea» semnat de Liviu Cangeopol.

> «Mulţi dintre cei din ţară dau dovadă de o neruşinare ce frizează incredibilul sau de o naivitate înduioşătoare. Cel puţin aşa o dovedesc faptele. Incompetenţa şi minciuna s-au instalat iarăşi în fotoliile conducerii. Libertatea este tot atât de urgisită cât şi sub Ceauşescu. Puţinii oameni demni care se află acolo sunt marginalizaţi. Este necesar ca în mecanismul renaşterii să fie cuprinşi şi românii din exil, cei care, ani de zile, s-au dedicat ideii de libertate: Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca, Paul Goma şi Ioan Petru Culianu, Dorin Tudoran şi Mihai Ursachi, părintele Calciu şi Grigore Caraza, Matei Călinescu şi Vladimir Tismăneanu, Ion Negoiţescu şi Eugen Ionescu. Şi lista este lungă,

atât de lungă încât ea ar putea acoperi tot vidul de care vorbeam mai sus. Aceşti oameni nu numai că nu au pactizat cu diavolul, dar chiar au şi luptat împotriva lui. Şi pe deasupra, ei au cunoscut şi libertatea democraţiei autentice».

Mia Braia

“Consideraţii despre Mia Braia

Există o istorie plină de poezie a romanţei româneşti şi această istorie se confundă cu Mia Braia.

A fost un început al romanţei, un apogeu şi un declin. Apogeul l-au adus oamenii, artiştii dăruiţi. Mia Braia a fost printre ei, în frunte. Inima noastră a plâns şi a visat cu ea. Declinul l-a adus comunismul. Romanţa adevărată a migrat, a ajuns în exil. Fidela Mia Braia s-a exilat cu ea. Aici, în Vest, într-un pământ străin şi adesea ostil, Mia Braia şi romanţa ne încălzesc inimile. Şi nu ştiu să spun dacă Mia Braia este mai mare cântăreaţă sau mai mare române. Pentru amândouă însă îi sărut mâinile prin aceste rânduri şi-i pun la picioare stima mea şi frumosul pe care, în mare măsură, l-am învăţat de la ea şi din cântecele ei.

Grigore Caraza
New York,
25 martie 1989
Buna Vestire”.

Inconfundabilă şi plină de şarm cum era, Mia Braia mă rugă într-o zi să-i scriu câteva consideraţii despre ea. Am făcut-o cu mare drag, dar neştiind că le va publica în memoriile sale. Surpriza a fost cu atât mai mare cu cât, după ce a fost editat volumul «Amintiri», am primit un exemplar cu autograful Domniei sale.

*

Pentru cei din exil, de fiecare dată biserica românească era duminica primenirii noastre sufleteşti, era fărâma de ţărână strămoşească ce ne şoptea că-i aparţinem, chiar şi în ţară străină. Acolo, limba română se unduia în imnuri de slavă, în har liturgic şi în lumini pogorâtoare de linişte şi binecuvântare.

În Vinerea Patimilor din 1984, Biserica «Sf. Nicolae» din Woodsyde-New York era aproape neîncăpătoare pentru românii veniţi la denia Prohodului. După ce părintele Nicolae Bârsan a început slujba, corul bisericii, organizat pe trei voci, a început să cânte Prohodul Domnului. În grupul din care făceam parte, am auzit o voce cu totul deosebită care parcă venea de undeva de departe, din alte sfere. Am stat un timp năucit şi nu ştiam dacă este realitate sau vis... Şi din nou, ne-a venit rândul să continuăm Prohodul iar vocea de lângă mine era şi mai frumoasă. Am privit în stânga, crezând că poate un înger mi s-a aşezat în preajmă şi cânta atât de nepământean, dar nu era deloc aşa. Doamna de lângă mine nu semăna cu un înger; era o femeie în vârstă, poate cu o figură puţin comună, dar cu nişte ochi ageri şi foarte pătrunzători.

- Spuneţi-mi doamnă, de unde veniţi? - am întrebat-o. Aţi coborât pe-acolo, pe sus? Şi privirile mele s-au îndreptat spre vârful cupolei.

Doamna m-a privit cu atenţie ca să se convingă dacă vorbesc serios sau glumesc.

- Vi se pare ceva deosebit?

- Da, i-am răspuns. Vocea dumneavoastră are ceva din Dumnezeire. Dacă îmi este îngăduit să vă întreb, cine sunteţi?

- Mia Braia, mi-a răspuns doamna, cu simplitatea unui apostol.

- Mia Braia? Deci, dumneavoastră sunteţi Doamna romanţei româneşti!

*

Mia Braia era în al doilea exil, primul fiind în Germania, de unde a optat pentru SUA, ca în cele din urmă să se repatrieze.

Ani de zile, la demonstraţiile făcute în faţa Consulatului Român din New York, la sărbătorile naţionale româneşti, la demonstraţiile din faţa Ambasadei Româneşti din Washington DC sau pe scările Capitoliului, Mia Braia a fost totdeauna prezentă. De asemenea, nu a lipsit de la Vatra Românească din Jackson Michigan, centrul Episcopiei Ortodoxe Româneşti din SUA şi Canada, de la Câmpul Românesc din Hamilton-Canada şi de fiecare dată prezenţa ei s-a resimţit la Romfesturile care au avut loc începând cu anul 1988 la Cleveland-Ohio, apoi cu cel de la Washington şi aşa mai departe.

Mi-aduc aminte că, într-o anumită ocazie, fiind invitată în mod deosebit la Câmpul Românesc, Mia Braia aflase că eu nu am primit invitaţie - probabil, cineva dintre cunoştinţele mele "mă uitase". A vorbit cu conducerea acestui Câmp şi a spus că refuză să vină dacă Grigore Caraza nu va fi prezent la acea sărbătoare deosebită. Bineînţeles că invitaţia mi-a venit atât prin telefon, cât şi prin poştă, imediat. Şi scumpa de ea, Mia Braia, când şi-a făcut intrarea la Câmp, mi-a zis autoritar: "Vino lângă mine, să le rupem gura duşmanilor!"

Şi, luându-mă de braţ, am intrat ca doi învingători într-o cetate de mult râvnită.

Dacă la început, în faţa Consulatului General din New York, până prin 1983 doar luam parte la demonstraţiile de protest prin care ceream drepturi pentru românii din ţară, începând cu 1984 şi până în 1990, am organizat aceste demonstraţii împreună cu Liviu Butura, unde Mia Braia era prezentă de fiecare dată, strigând lozinci, împărţind manifeste sau dând interviuri presei româneşti.

În 1990, în luna mai, am înaintat o cerere Consulatului General solicitând ca un număr de foşti deţinuţi politici să fie prezenţi şi să facă parte din Biroul Electoral, având în vedere că secţia de votare din New York era în clădirea Consulatului. Printre cei prezenţi, a făcut parte, în primul rând, Mia Braia şi îmi amintesc de faptul că ne-a întâmpinat un domn Micu, numit ministru pe lângă Naţiunile Unite.

La sărbătorile naţionale organizate în sala culturală a bisericii şi unde deseori venea preotul Gheorghe Calciu, care făcea parte din prezidiu, o prezentam publicului pe Mia Braia şi, în ropot de aplauze, cânta frumos, curat şi româneşte cum numai ea ştia s-o facă...

Tot aşa a cântat la primul Romfest din Cleveland, în faţa a doi prelaţi, ortodox şi greco-catolic, şi în faţa ambasadorului american, la Bucureşti, Funderburk a cărui soţie, îmbrăcată în costum naţional bucovinean, ne-a vorbit în limba română, spunându-ne că şi ea este româncă, vorbeşte şi simte româneşte şi se îmbracă în port românesc.

Peste tot pe unde a trecut, Mia Braia a lăsat în urmă frumoase amintiri, a lăsat parfumul plaiurilor româneşti şi, în special, al celor olteneşti, căci era olteancă get-beget, origine de care era tare mândră. În acea perioadă, a fost vizitată de sora ei, Ioana Radu, şi ea o cântăreaţă de mare talie. Tocmai ieşisem de la slujbă şi stăteam de vorbă în faţa bisericii, aşa cum fac românii când se întâlnesc. Am alergat repede la o florărie şi le-am oferit câte un buchet de trandafiri celor două regine ale cântecului românesc.

*

Ioana Radu a murit la Bucureşti şi tot ce avea i-a lăsat Miei, având în vedere că pensia Miei era destul de modestă, a soţului ei, Emanuel Blaga, de asemenea, dar şi pentru faptul că aveau un copil de suflet, care, nici pe departe, nu a fost la înălţimea lor. Mia s-a hotărât să se repatrieze. Deşi la o vârstă destul de înaintată, a mai susţinut un spectacol la Brăila şi a vorbit în câteva rânduri la Radio Bucureşti, unde a amintit şi de mine.

Când, în 1994 şi apoi în 1996, am venit să-mi revăd patria, i-am făcut o vizită acestei mari doamne. Printre alte lucruri de mare valoare sentimentală, avea o pictură superbă care o reprezenta pe Ioana Radu. I-am spus atunci doamnei Mia Braia că, dacă ar fi să rămân cu o amintire în afară de aceea pe care dânsa mi-ar oferi-o, aş vrea tabloul cu Ioana Radu.

Am continuat să-i scriu din America şi în câteva rânduri i-am trimis medicamente, de care şi ea, şi soţul ei duceau mare lipsă. Mi-a răspuns de fiecare dată, spunându-mi de traiul pe care îl duce şi care nu era deloc strălucit în ţară...

Cu puţin timp înainte de a muri, Mia Braia îşi încheia ultima epistolă ca o adevărată regină ce a fost, cu cele mai frumoase cuvinte care mi s-au spus vreodată în toată zbuciumata mea viaţă: «Cu ce înger te-a făcut mama ta, că eşti atât de bun, Grigore?»

Recepţie la Casa Albă

După vizita în Europa Centrală şi de Est, Hillary Clinton, prima doamnă a SUA, a pregătit o recepţie la Casa Albă pentru 22 august 1996, la care a invitat de pe tot cuprinsul Statelor Unite anumite persoane care reprezentau atât ţara de unde veniseră, cât şi ţara gazdă. Invitaţii erau liderii anumitor asociaţii şi organizaţii care luptaseră, şi încă mai luptau, pentru drepturile din ţara lor, drepturi călcate în picioare de tăvălugul comunist care cuprinsese o bună parte din planetă.

Invitaţii la Casa Albă au luat parte mai întâi la o conferinţă susţinută de prima doamnă, prin care a expus cele văzute şi consemnate de dânsa în Europa. A căutat printre altele să ne asigure de sentimentele ei şi de faptul că este alături de noi în lupta pe care o ducem. După această întâlnire, în sălile de primire ale Casei Albe, Hillary Clinton şi-a întâmpinat invitaţii cu urarea «Bine aţi venit!», un zâmbet şi o strângere caldă de mână.

Onoarea ce ni s-a făcut de a vizita mai multe săli ale acestei mari instituţii, felul cum am fost primiţi şi tot ce ni s-a pus la dispoziţie ne-au ridicat parcă pe o treaptă pe care, sincer să fiu, nu o visasem niciodată. La această recepţie, a luat parte şi soţia mea Rodica, în calitate de purtător de cuvânt al Asociaţiei Mondiale «Pro Basarabia şi Bucovina» pentru New York, cu sediul la Paris.

Părintele Gheorghe Calciu era printre personalităţile marcante care reprezentau România, ca luptător de linia I.

Din partea Ambasadei Române la Washington a participat ambasadorul Mircea Geoană împreună cu soţia sa, apoi directorul Centrului Cultural Românesc - Viorel Chirilă, fost deţinut politic, iar din partea presei româneşti - Cornel Dumitrescu, în total fiind circa 15-16 români.

Ceea ce m-a impresionat în mod deosebit la Casa Albă a fost pictura în frescă a preşedinţilor Statelor Unite. Acolo, la picioarele lui Roland Regan, am făcut o poză împreună cu părintele Calciu şi cu soţia mea, fiindu-mi unul dintre cei mai dragi preşedinţi de la Washington. Apoi, un splendid şi uriaş candelabru de la primul nivel al clădirii, compus din 5.000 de piese şi executat la Bratislava în 1914, care, atunci când sala era în uşoară umbră, iradia mii de nuanţe feerice.

Către seară, când recepţia a luat sfârşit şi ni s-au deschis uşile principale care dădeau în parcul Casei Albe, am rămas mai multe minute pentru a face fotografii, avându-l în mijlocul nostru pe ambasadorul Mircea Geoană şi soţia lui. Foarte atent şi îndatoritor, dl. Geoană ne-a invitat pe toţi românii care eram acolo la Ambasadă iar după aceea în clădirea personală, la o gustare şi pentru a închina un pahar de şampanie. Dintre toţi cei de faţă, nu au răspuns invitaţiei doar trei inşi: părintele Calciu, soţia mea şi eu. Atât părintele Calciu, cât şi eu, fără a premedita, nu am acceptat invitaţia unui fecior de fost general de securitate.

Heidelberg, în bezna amintirilor

Trecând pe la unul din cunoscuții cu care fusesem condamnat în acelaşi lot, l-am întrebat dacă ştie ceva despre soarta lui Marcel şi mi-a spus că locuieşte în oraşul Zlatna. Mi-am încercat norocul scriind pe plic următoarea adresă: „Pentru Marcel Cazacu, undeva în Zlatna-Transilvania“. Cu toate că şansele erau destul de mici ca plicul să ajungă la Marcel, o mână nevăzută l-a pus sub privirile sale, mai târziu înțelegând şi cine făcuse acest oficiu: aceeaşi implacabilă şi afurisită Securitate!

În acea scrisoare, aduceam elogii prietenului nostru Toni, din Tiha Bârgăului, situându-l în partea opusă față de un alt amic de al nostru, Fredi, căruia Marcel, în anumite situații, îi dădea o mai mare atenție. Legat de acest aspect, la ultima condamnare, din iunie 1970, am fost foarte mult presat să spun care este adevărul în legătură cu diferența dintre Fredi şi Toni - care de fapt viza reeducarea din perioada 1960-1964.

După decembrie 1989, când în țară s-a instalat o aşa-zisă linişte, Marcel a trimis printr-un ziarist francez trei scrisori, pentru a fi expediate din străinătate lui Cicerone Ioanițoiu şi Remus Radina în Paris şi, la New York, mie. Pe aceste trei persoane le auzise în mai multe rânduri la posturi străine de radio şi le socotea cel mai aproape de sufletul lui şi de neamul românesc.

*

Câțiva ani mai târziu, fata lui Marcel, Adina Cazacu, venea în SUA cu o bursă obținută în urma intervenției preotului Calciu. Am aşteptat-o pe Aeroportul Kennedy împreună cu un alt amic de-al meu şi, fără să o fi mai văzut vreodată, privirile mi s-au oprit asupra unei tinere pe care am strigat-o cu foarte multă siguranță. În câteva clipe, cei doi străini s-au îmbrățişat... Era, într-adevăr, Adina Cazacu.

Din Timişoara, Marcel trimisese părintelui Calciu şi mie câte un carnet de fost deținut politic, prin care eram ridicați la rang de membri de onoare, precum şi o scrisoare în care mă ruga să o consider pe Adina şi fata mea.

Pentru că la mine în casă mai era un alt tânăr, Lucian Popescu, venit tot cu o bursă din Bucureşti, am stat de vorbă cu Adina mai mult timp a doua zi, “fata noastră” ştiind de prietenia care ne lega de o viață. Adina nu-i spunea tată, ci Marcel iar relația lor era una cu totul specială.

- Spune-mi, te rog, tot ce ştii despre Marcel din perioada când ați fost în Bărăgan.

- Iată, Adina, imaginează-ți un tânăr care o rupe la fugă pe Bărăgan pentru că după dânsul alergau vreo 5-6 fete, nu ca să-l ia la bătaie, ci ca să stea de vorbă cu ele. După aceste fete, fugea alt tânăr, nu ca să le ia pe acestea la păruială, ci ca să le spună lucruri frumoase şi ca să se încânte de frumusețea lor. Primul care fugea de rupea pământul era Marcel, iar ultimul eram eu! Singură poți trage o concluzie despre structura şi comportamentul lui Marcel în fața frumosului şi, în sfârşit, dacă vrei, despre mine în comparație cu el.

Adina a râs cu poftă:

- Vasăzică, ăsta mi-ai fost Marcel!? De-abia aştept să mă întorc în România şi să-i spun felul cum mi l-ai descris.

- Şi, iată, Adina, pentru ca procedura să fie completă, am să-ți mai relatez încă un caz. La nunta unui coleg din D.O., inginer de profesie, Marcel era cavaler de onoare. Nunta se terminase şi pentru că invitații din alte localități nu prea mai aveau locuri de dormit, mireasa i-a cerut lui Marcel să o găzduiască pe domnişoara ei de onoare, Mărioara. Neavând încotro, a culcat-o în singurul lui pat. Toate bune şi frumoase până aici, dar, în timp ce Marioara s-a zvârcolit toată noaptea în aşternut de una singură, Marcel s-a plimbat toată noaptea pe şosea şi pe uliță, tot de unul singur!

Înainte de a pleca la Washington, am încercat s-o pun în temă pe Adina cu câteva aspecte, aşa încât şederea să-i fie şi utilă, dar şi uşoară. Drept dovadă că a înțeles tot ce i-am spus, Adina a ținut să mă asigure de buna ei credință:

- Ştii cât este de încăpățânat Marcel, nu? Ei, bine, eu sunt mai încăpățânată ca el!

- Nu cred, i-am răspuns Adinei, iartă-mi lipsa de maniere, dar Marcel poartă nr. 62 la cap.

Adina m-a privit mirată şi amândoi am pufnit în râs.

- Cum, o ştii şi pe asta?

Pentru că la întoarcerea Adinei în țară, cursa de Tarom întârzia, Marcel m-a sunat îngrijorat:

- Grigore, unde-i fata noastră?

- În zbor spre România, cred că pe la jumătatea Atlanticului. Nu s-a întâmplat nimic altceva decât că avionul are o întârziere de 7-8 ore!

*

Venit pentru câteva săptămâni în America, Marcel a stat la mine, la Washington mergând numai pentru o scurtă vizită. A luat parte la primul Romfest de la Câmpul Românesc din Hamilton-Canada, unde a fost prezentat drept tatăl Adinei Cazacu, ea fiind deja foarte cunoscută acolo.

În iunie 1990, m-am întors în țară şi am trecut de mai multe ori pe la kilometrul 0 din Bucureşti, Piața Universității - la vremea aceea fiind singura zonă liberă de comunişti din România. N-am reuşit însă să merg la Marcel din cauza primei invazii a minerilor. Abia în 1994, am ajuns pentru prima dată la Timişoara, unde am fost aşteptat în gară de Marcel, Adina, Liviu Butura - venit şi el în țară, şi de prof. Ion Iliescu - prieten comun încă din D.O. Seara, am cunoscut-o pe doamna Teodora Cazacu, soția lui Marcel, despre care acesta spunea că se potrivesc amândoi ca o mânuşă pe mână. Cu ocazia venirii mele, a avut loc o întâlnire, la care, printre alții, a luat parte şi prof. Ion Iliescu şi, în mod deosebit, ing. Gavrilă Ogoranu, eroul din Munții Făgăraş, cel care, cu arma în mână luptase împotriva comuniştilor până în anul 1956. La vremea aceea, Radio Europa Liberă vorbea despre grupul lui Gavrilă, precizând că acolo sus, pe Făgăraş, încă mai flutură liber drapelul românesc.

*

De Sfinții Arhangheli Mihail şi Gavril, în 1999, Marcel mă aştepta în gară la Timişoara. Era foarte schimbat şi părea a fi bolnav.

După ce ne-am îmbrățişat, l-am întrebat cu strângere de inimă:

- Marcel, ce ai? Eşti sănătos?

Brusc, ochii lui Marcel s-au umezit şi, aproape în şoaptă, mi-a zis:

- O noapte întreagă am stat în genunchi în fața icoanei şi m-am rugat Preacuratei şi lui Iisus să nu mi-o ia pe Adina.

Ştiam că Marcel este foarte credincios şi niciodată, în nici o situație, nu a lipsit de la slujba religioasă.

- Ai putut rezista o noapte întreagă?

- Toată noaptea Grigore, până ce a sunat ceasul ca să vin la gară.

Pe la ora 1.00, în Heidelberg-Germania, Adina dădea naştere celui de al doilea băiat, Marcel-Mihail, trecând prin nişte chinuri groaznice, încât toți se întrebau dacă va mai ieşi la liman. Abia în zori mi-au spus că este în afara oricărui pericol.

- Îți mai aminteşti, Marcel, de câte ori am dorit ca, măcar în vis, paşii noştri să treacă prin fața Universității din Heidelberg? Dacă am fi fost liberi, cu siguranță ai fi fost unul dintre absolvenți şi ai fi fost poate tot printre primii, cum ai fost în propria-ți țară. Poate şi eu aş fi ajuns acolo, în urmă de tot sau chiar ca un simplu slujbaş al acelei uriaşe instituții. Tu ai satisfacția că Adina şi Flavius, ginerele tău, studiază la Heidelberg, dar pentru noi a rămas

doar visul înspre care nu am avut voie nici măcar să întindem mâna... Dragul meu Marcel, nu am avut Heidelberguri pentru că nu am avut nici tinerețe... Cât adevăr în versurile lui Radu Gyr:

«Noi nu am avut Heidelberguri
Cu blonde iubiri diafane,
Pe clare şi verzi aisberguri
Noi nu am plutit pe oceane (...)

Ce vânt secetos şi fierbinte
Ne-a rupt orice aripi semețe?
Căzuți în genunchi, pe morminte,
Noi nu am avut tinerețe...»

*

În cele câteva zile cât am stat la Timişoara, împreună cu Marcel şi cu prietenul nostru prof. Ion Iliescu, l-am vizitat pe mitropolitul Nicolae Corneanu. Am revăzut prieteni de altădată şi am cunoscut alte persoane, şi în toată această perioadă ne-am depănat viața care trecuse pe lângă noi... Un fluviu de amintiri ne unise pentru totdeauna.

Săteam la masă şi Marcel mă privea neclintit, ca şi cum aş fi fost într-un alt spațiu, apoi m-a întrebat de ce nu-mi scriu memoriile. Am invocat diferite motive, printre care şi lipsa de timp. S-a ridicat, a înconjurat masa şi, ajungând lângă mine, a căzut în genunchi, cu mâinile împreunate ca pentru rugăciune:

- Grigore, te implor, scrie!

- Am să scriu, Marcel, dar mai dă-mi un răgaz. Te rog...

A încuviințat din cap şi, cu aceeaşi tristețe în priviri, a adăugat:

- Bine... Am să mai aştept...

*

La sfârşit de octombrie 2001, am primit o veste ca un trăsnet: Marcel era internat în spital. Imediat m-am decis să plec la Timişoara, dar doamna Teodora Cazacu mi-a spus să mai îngădui puțin pentru a vedea cum reacționează Marcel la această veste. Vorbeam la telefon şi plângea tot timpul, iar starea de sănătate i se înrăutățea. Seară de seară, până pe 22 noiembrie, am vorbit cu soția lui şi cu Adina, amândouă rugându-mă să nu vin pentru că Marcel, de fiecare dată când auzea de mine, plângea şi se simțea şi mai rău...

Şi a plecat Marcel iar soarta, mereu vrăjmaşă, îmi făcu şi de această dată o figură aşa încât să nu-l pot conduce nici măcar pe ultimul drum.

În presa de la Timişoara, încadrat de fotografia lui Marcel, a apărut următorul anunț: «Un ultim omagiu adus unui camarad de ideal şi suferință, unui om care, pe întregul parcurs al vieții, a păşit alături cu perfecțiunea. După ce o viață a fost hăituit în propria lui țară, a murit la Timişoara, pe 22 noiembrie, Marcel Gh. Cazacu. Despărțirea noastră nu va fi de lungă durată, deci, pe curând, Marcel!

Grigore Caraza."

Drapelul românesc la O.N.U.

De la intrarea principală în marele building al O.N.U., în partea stângă, al 17-lea drapel era al României. Când am sosit în America, am avut serviciu în Manhattan, nu departe de această mare instituție reprezentativă pentru o bună parte a lumii şi de fiecare dată când

treceam pe acolo mă opream în faţa drapelului propriei mele ţări. Nu ştiu cum, dar mă trezeam cu pălăria în mână şi, privind cu insistenţă culorile steagului nostru, prin faţa ochilor îmi treceau marii domni ai Moldovei, Munteniei şi Transilvaniei. Îl vedeam pe Alexandru cel Bun, pe Ştefan, pe Ioan Vodă cel Cumplit, pe Dimitrie Cantemir, pe Cuza. Veneau parcă la rând Mircea - îl vedeam la Rovine, Vlad Ţepeş, Mihai Viteazul, apoi Ioan Corvin, Matei, Horea, Avram Iancu. Şi rămâneam aşa până ce privirile mi se înceţoşau.

În toamna anului 2000, în Brooklyn, hotar cu Ridgewood-Queens, a luat fiinţă un uriaş magazin universal, care se întindea pe o suprafaţă de câteva hectare. Deasupra acestuia, fluturau 47 de drapele, care simbolizau tot atâtea naţii ce frecventau acel magazin, drapelul nostru însă nu era. La sugestia soţiei mele, l-am rugat pe proprietarul acestui magazin să arboreze şi drapelul României. Foarte amabil, acesta mi-a cerut să-i aducem ca mostră un minidrapel din pânza care o dorim şi, în timp de o săptămână, drapelul nostru va flutura alături de celelalte. I-am prezentat un mic tricolor din mătase fină şi, câteva zile mai târziu, am mers să vedem rezultatul intervenţiei noastre. Sus, pe coama clădirii, în colţul dinspre intrarea principală flutura un superb drapel românesc şi parcă era cel mai frumos dintre toate. M-am descoperit şi i-am mulţumit Lui Dumnezeu pentru această reuşită departe de ţară.

*

Din cele 50 de state care compun SUA, am străbătut şi cunoscut în parte circa 20 dintre ele. Unele, cum a fost California, Washington DC, Pennsylvania, Michigan, Connecticut sau New Jersey, aş putea spune că le cunosc mai bine dar pe celelalte mai puţin. Am privit cu atenţie arterele principale sau străzi obişnuite şi nu am văzut nici măcar una cu denumirea Bucureşti sau România, în schimb am găsit foarte multe denumiri din statele europene.

În Ridgewood-Queens, pe linia metroului M, la Forest Avenue, se află un mic parc, în formă de triunghi, strada din partea nordică a acestuia fiind Putnam Avenue. Pe această stradă, la circa 100 m, este şi o biserică română, căruia noi îi spuneam Biserica de pe Putna, în dorul locurilor de acasă.

Este şi meritul soţiei mele care, trecând prin faţa acestei grădini, m-a prins de braţ şi mi-a zis:

- Oare de ce nu ar purta numele de Piaţa Română? La circa 200 de metri de aici, pe un spaţiu mult mai mic, arid, coreenii au obţinut aprobare şi acel loc poartă denumirea de Piaţa Coreeană. Consulul general la New York, dr. Eugen Şerbănescu, îţi este foarte apropiat. Ce-ar fi să mergi la dânsul şi împreună să duceţi tratative cu primarul Queens-ului în acest sens?

- Bună idee! i-am răspuns. O sută de puncte dintr-o sută!

În acest caz, am fi legat Biserica Ortodoxă “Pogorârea Sf. Duh” de pe Putnam cu Piaţa Română, aşa că, în zilele ce au urmat, am fotografiat locul din mai multe părţi şi, urcându-mă pe linia metroului, l-am fotografiat de la înălţime. Am măsurat cele trei dimensiuni, am făcut un plan la scară, am aflat suprafaţa, am localizat-o geografic şi am mers împreună cu soţia mea în audienţă la consulul general. Ca de obicei, am fost primiţi cu multă atenţie şi, lăsând copii după toate schiţele întocmite, am solicitat o altă întrevedere, după ce acesta va lua legătura cu primarul.

Între timp, l-am contactat telefonic de mai multe ori pe dr. Eugen Şerbănescu, apoi am mers din nou la dânsul pentru că observasem o oarecare tărăgănare a lucrurilor. I-am spus atunci că peste o generaţie, cel mult două, nimeni nu va mai şti că într-o anumită perioadă a ocupat funcţia de consul general al României la New York, dar numele său va rămâne legat de Piaţa Română din Ridgewood-Queens. Cunoscându-se în acelaşi timp şi cine a contribuit la această operă, numele de român ar putea rămâne astfel şi în acest capăt al lumii.

A fost cu totul de acord domnul consul şi mi-a promis că va face tot ce-i stă în putinţă, deşi ulterior s-a dovedit că în putinţă nu i-au stat prea multe lucruri, pentru că squarul respectiv nu a luat numele românesc, rămânând în continuare în anonimat. Nădăjduind totuşi

că voi rezolva cu denumirea acestui parc, am dus tratative cu primarul Queens-ului, căruia i-am scris în acest sens, dar a fost zadarnic. Copiile după intervențiile făcute către Primărie le păstrez şi acum în arhiva personală. Cu toate acestea, îi sunt recunoscător acestui om pentru că, în câteva rânduri, la diferite recepții din sediul Consulatului, dr. Eugen Şerbănescu a vorbit elogios de mine, cerând chiar să iau loc în fața sălii sub drapelul românesc, unde am fost fotografiați şi ulterior publicați în presa română.

CAPITOLUL XIII

«Dumnezeu este iubire şi cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămâne întru el» (I, Ioan 4, 16)

Mihai Lungeanu

Prin toamna anului 1955, la o regrupare a deţinuţilor făcută de administraţia închisorii, în celula unde stăteam a venit un bărbat tânăr, frumos, ai cărui ochi exprimau blândeţe deosebită şi o aleasă bunătate. De statură înaltă, tânărul domn s-a apropiat şi, întinzându-mi mâna, mi-a spus că este Mihai Lungeanu, din Iaşi - student la Medicină, în anul V, când fusese arestat prima dată, în august 1947. Era la a doua condamnare. Imediat, între noi s-a legat o prietenie dintre acelea care sunt binecuvântate cu darul de a nu se sfârşi niciodată, nici chiar dincolo de mormânt.

Mihai Lungeanu a trecut prin reeducările de la Piteşti, din care a scăpat în mod miraculos, de altfel acesta fiind momentul crucial care i-a schimbat viaţa. Mi-a spus că s-a rugat zile şi nopţi promiţând Mântuitorului că, dacă îl va scoate din acel Infern, toată viaţa şi-o va aşterne la picioarele Lui, în sensul că se va preoţi sau va merge la o mânăstire pentru a se călugări. Ruga i-a fost ascultată şi, pe considerentul că era bolnav de TBC pulmonar, a părăsit definitiv Piteştiul.

După eliberare, ajuns acasă, i-a spus tatălui său, care era preot la Biserica «Buna Vestire» din Iaşi, că va abandona Medicina şi va intra în mânăstire sau va urma Teologia. După ce a meditat câteva clipe, surprins de hotărâre, i-a spus că îl înţelege ca preot, dar nu şi ca tată. Hotărârea lui Mihai însă a fost definitivă.

*

Auzind de Mânăstirea Vladimireşti, în una din zile Mihai bătu la poarta acelui lăcaş. A stat de vorbă cu stareţa mânăstirii, maica Veronica Gurău, apoi cu aghiotanta ei, maica Mihaela Nicoară, şi cu preotul Ioan Iovan, după care a rămas acolo. Cât a stat în mânăstire, a fost socotit un doctor fără de arginţi, însă după puţin timp Tribunalul Militar Bucureşti îl condamnă a doua oară.

În anul 1955, la Mânăstirea Vladimireşti au năvălit securiştii turbaţi, în fruntea lor fiind capul Bisericii Ortodoxe Române de la acea vreme, patriarhul Iustinian Marina. Cele 300 de măicuţe ale mânăstirii au fost scoase în brânci şi izgonite cu toate lucrurile ce le aveau, rămându-le doar dreptul de a pleca încotro vor vedea cu ochii. Că o făceau securiştii, nu era de mirare, dar faptul că în fruntea lor se afla capul bisericii române şi legifera această crimă era un lucru cu totul ieşit din comun.

Mânăstirea Vladimireşti era cunoscută ca unul dintre punctele creştin-ortodoxe de o importanţă deosebită, în jurul acesteia creându-se un fel de mit. Or comuniştii, după cum se ştie, au căutat să distrugă, să desfiinţeze toate aceste mituri, aşa încât totul să devină o apă şi-n pământ. De această dată, culpa adusă stăreţiei mânăstirii a fost că acolo s-au cuibărit oameni potrivnici comuniştilor. Aceştia veneau atât dintre luptătorii din munţi, cât şi din Mişcarea Legionară, având ca exemplu pe maica Mihaela Nicoară, provenită dintr-o familie de vârfuri legionare. Fratele ei, Iordache Nicoară, profesor universitar, aflat în lagărul de la Miercurea Ciuc, fusese ucis pe 21 septembrie 1939 din ordinul sceleratului rege Carol al II-lea. Peste ani, culmea ironiei, şi maica Mihaela Nicoară avea să moară tot în temniţa de la Miercurea Ciuc.

La Vladimireşti, fusese mâna dreaptă a stareţei Veronica Gurău şi, totodată, persoana care a avut un rol determinant în continuarea studiilor şi formarea intelectuală a acesteia. De fapt, maica Mihaela Nicoară a condus tot timpul Mânăstirea Vladimireşti.

*

Mihai Lungeanu mi-a povestit aceste amănunte, deşi la ultimele dintre ele nu fusese martor ocular. Mai târziu, când l-am întâlnit pe părintele Ioan Iovan în Zarcă, am aflat şi alte aspecte legate de Mânăstirea Vladimireşti, iar în ultima mea detenţie politică din 1970-1977, m-am întâlnit în Zarca Aiudului cu un poet şi scriitor bucovinean care a cunoscut-o bine pe maica Veronica. Acesta era în posesia jurnalului stareţei de la Vladimireşti şi nu ştia cui să-l încredinţeze mai înainte de a muri. Ar fi dorit să-l depună într-o bibliotecă tocmai pentru conţinutul de date esenţiale care au stat la baza unor evenimente din acea vreme de răstrişte pentru neamul românesc. Avea însă rezerve pentru că în jurnal erau consemnate şi unele lucruri mai lumeşti, care nu se cădea a fi date publicităţii.

Persoana cu pricina purta numele de poet Lianu, iar cel de scriitor Dumbrăveanu. În America fiind, am primit prin intermediul unei alte persoane scrisori de la el, iar după 1990, de asemenea, am corespondat cu dânsul. În apropierea casei sale, în pădure, îşi înălţase o capelă unde locuia şi unde insista să mă duc pentru a ne mai revedea o dată înaintea marii despărţiri. Venit în ţară doar în vizită, am reuşit să merg la Suceava, cu gând de a-l vedea, însă, la ora când descindeam în acest oraş, iubitul meu prieten intra pe poarta Mânăstirii Putna, întru săvârşirea ultimului drum.

*

Cât am stat în celulă cu Mihai Lungeanu, se plimba încet şi continuu, căutând să reţină anumite pasaje din nişte file împăturite pe care le strângea în pumni. Prin nu ştiu ce minune, căpătase un capitol din Noul Testament. Zile, săptămâni şi chiar luni la rând, Mihai a reuşit să memoreze Noul Testament. Îl priveam năucit şi l-am comparat cu Sorel din romanul "Roşu şi negru" de Stendhal. Citisem de multă vreme cartea şi, în sinea mea, eram convins că sunt exagerări, dar de această dată aveam în faţă un nou Sorel, pe Mihai Lungeanu, tânărul care a învăţat în temniţa comunistă Teologia prin alfabetul Morse.

*

Pe secţia a II-a, la bolnavi cronici, am fost din nou împreună cu Mihai.

Nu ştiu de ce, dar nu cred că a fost o simplă întâmplare când, încă o dată de-a lungul osândei pe care am executat-o, pe 13 ianuarie 1963 l-am reîntâlnit pe Mihai. Cei izolaţi în Celular, care refuzasem categoric reeducarea, am fost mutaţi în Zarcă. În curte, gardianul care ne escorta a strigat:

- Ascultă, bă, la mine şi ia pe cinci!

Atunci am simţit în dreapta mea un cot, care parcă mă înghiontea. Când am întors capul, lângă mine era Mihai:

- Grigore, deşi n-am fost împreună în ultimul timp, eram sigur că ne vom găsi în Zarcă, pe aceeaşi poziţie.

Ajunşi în faţa uşii, pentru că nu puteam intra cinci odată, gardianul ne-a spus să intrăm câte doi. De mână cu Mihai, am pătruns în Zarcă şi odată cu noi, în dreapta şi în stânga noastră, parcă cineva ne-ar fi condus paşii.

Şi, deşi nu am fost în aceeaşi celulă, soarta a făcut să ne mai întâlnim o dată când greul era atât de mare, încât îmbrăca haina disperării.

Stors şi sfârşit de boală şi de multele izolări severe făcute - numai în acea perioadă executasem 65 zile ca pedeapsă - zăceam pe un pat unde îmi aşteptam, mai conştient ca oricând, sfârşitul. Mihai, care mă veghea atât cât putea pentru a nu fi observat de gardian, după mai multe ocolişuri, m-a întrebat:

- Grigore, care ar fi ultima ta dorinţă?

- Mihai, i-am răspuns. Aş vrea să fiu scos afară şi aruncat pe iarbă în curte, să mor cu ochii la cer...

Au trecut de atunci peste 30 de ani şi Dumnezeu a vrut ca amândoi să ieşim din temniţă. În libertate, Mihai s-a întors la Iaşi, iar eu am plecat departe de ţară, în exil.

*

Pe locul numit Râpa Robilor din Aiud, s-a înălţat un maiestuos mausoleu, sfinţit de Înălţarea Sfintei Cruci, rămânând ca în fiecare an, pe 14 septembrie, să se facă pomenire pentru cei de sub glie. În afara unui mare sobor de preoţi, la sfinţire au fost prezenţi foştii deţinuţi politici care mai erau în viaţă, precum şi dintre rudele acestora.

Pentru a participa la eveniment, am trecut Atlanticul şi mă aflam din nou în Aiud, dar nu între zidurile temniţei, ci afară, ca să iau parte la slujba de pomenire. De mine s-au apropiat un domn şi o doamnă, care nu putea fi decât soţia acestuia.

- Iată, Grigore, ne întâlnim din nou în Aiud, dar de această dată liberi, în afara zidurilor. Îţi mai aminteşti?

- Mihai!...

Ne-am pomenit unul în braţele celuilalt plângând, poate de bucurie, poate de amarul pe care amândoi l-am îndurat iar din cauza emoţiilor care ne-au copleşit nu mai auzeam decât "Frate!", "Frate!"...

Am ajuns la convingerea că o dorinţă, oricât de mare ar fi, are un timp anume pentru realizarea ei, iar părintele Mihai a confirmat cu prisosinţă acest lucru. Cu o perseverenţă rar întâlnită şi, în acelaşi timp, cu foarte multe piedici, Mihai a fost uns diacon, rămânând astfel multă vreme în slujba bisericii. Abia la vârsta de 74 de ani, visul lui s-a realizat, devenind preot din vrerea şi mila lui Dumnezeu, şi nu unul obişnuit, ci de o tulburătoare trăire religioasă, cu mult har şi cu o nesfârşită iubire de oameni.

Binecuvintează, părinte Mihai!

Părintele Dumitru Bejan

Irina, frumoasa mea de doar doi ani din Bărăgan şi fina părintelui Dumitru Bejan, mi-a comunicat că părintele ar vrea să ne mai vedem o dată înainte de marea despărţire. Aşa se face că, în vara anului 1994, venind pentru scurt timp în România, m-am hotărât să ajung şi la Hârlău, acolo unde părintele Bejan a locuit în ultima parte a vieţii.

Împreună cu Ciprian, aflat la volanul maşinii, am trecut prin Codrii Paşcanilor, localitate intrată în istorie în urma bătăliilor dintre români şi ruşii cotropitori în timpul celui de al doilea război mondial. Ionel ne-a arătat printre altele satul unde s-a născut - Stroieşti - în apropierea Cotnariului.

Ajunşi la Hârlău, întâlnirea cu părintele Mitiţă, cum îi spuneau prietenii, a fost impresionantă.

- Bine-ai venit, americanule!

Lacrimile lui s-au întâlnit cu ale mele şi vorbele ne erau înnecate de dorul atâtor ani cât nu ne văzusem...

Chiar dacă timpul îl mai împovărase, părintele era aşa cum îl ştiam, poate puţin mai încărunţit, poate şi mai multă blândeţe, dar cu aceeaşi aură de sfânt a cărei strălucire nu a pălit nici în temniţele pe unde trecuse şi nici în libertatea pe care abia dacă a putut să o ghicească...

După discuţii îndelungi, parfumate cu Grasă de Cotnari, când prietenii mei au ieşit afară pentru o ţigară, părintele, prinzându-mă de mâini mi-a zis:

- Iartă-mă Grigore! Eu mai am puţin şi voi merge dincolo.

- Iartă-mă şi pe mine părinte, am şoptit, şi ceva trist mi s-a cuibărit în suflet, bănuind că este ultima dată când ne vedem...

La plecare, părintele, micuţ de statură, s-a urcat cu ultimele puteri pe leaţul de jos care susţinea scândurile gardului şi mi-a zis:

- Grigore, am să plec înaintea ta, dar acolo, în faţa porţii Sfântului Petru, n-am să intru până ce nu vei veni şi tu... Auzi, Grigore? Acolo, în faţa porţii, te aştept şi nu intru fără tine!

Şi cu faţa îndreptată înspre azur, părintele parcă ar fi vrut să imprime pe firmamentul ceresc cele spuse de dânsul. Era cu ochii în lacrimi şi, cum privea cerul, l-am zărit pentru câteva clipe odihnindu-se într-un loc plin de verdeaţă, cu adevărat paradisiac, în aşteptarea cuiva, atât de drag lui...

Strângeam subsioară ultima amintire de la părintele, o carte pe care mi-a scris cu sufletul şi cu durerea atâtor amintiri care ne-au unit odinioară pentru totdeauna:

„Lui Grigore Caraza - bun şi încercat prieten, acum american, mai înainte am fost împreună la Zarca etc, bun luptător pentru românime - căruia îi port mare respect pentru suferinţă.

Curat a intrat în puşcărie - luminat a ieşit afară - apoi dus a fost în USA să fie fericit. Şi a trăit viaţă fericită aici, în ţinutul nostru.

Cu cele mai bune gânduri,
D. Bejan preot.
10 sept. 1994
Hârlău”.

M-am îndepărtat de casa părintelui şi vocea lui blândă şi caldă încă îmi mângâia urechile cu şoapte de chemare şi de juruinţă:

- Auzi, Grigore? Acolo în faţa porţii, te aştept şi nu intru fără tine!

*

Timp de un an, cât a mai trăit părintele Bejan, am corespondat cu dânsul şi îmi amintesc de ultima mea scrisoare:

Părinte Mitiţă

E toamnă în New York. Ridic o frunză de pe trotuar, dintr-un parc, şi-n ea văd toamna satului meu, a plaiurilor nemţene, văd toamna patriei mele, văd toamna din “Pădurea Spânzuraţilor” a lui Rebreanu; îl văd pe Svoboda, pe Klapka, pe Apostol Bologa...

E toamnă tristă pe continentul nord-american...

*

În momentul când a primit-o şi i-a fost citită de Cornelia, nepoata lui, părintele a plâns cu amar mult timp, apoi s-a întors cu faţa către perete...

Doar câteva zile mai târziu, părintele îşi lua rămas bun de la această lume, păşind pe celălalt tărâm...

De Ziua Crucii, la Aiud

Pe la sfârşitul lunii august 1997, împreună cu soţia mea aterizam pe Aeroportul Otopeni, veniţi din New York. De la Bucureşti, am închiriat o maşină şi am plecat înspre Piatra Neamţ, apoi la mânăstirile din judeţ şi cele din Bucovina. În ziua de Înălţarea Sfintei Cruci, 14 septembrie, eram deja la Aiud pentru a lua parte la pomenirea anuală care se ţinea la monumentul ridicat la Râpa Robilor, pe locul unde este cimitirul fără cruci al deţinuţilor politici din temniţa Aiudului. Cu noi, mai era şi bunul meu prieten Neculai Popa.

Din poarta nr. 1, se formau grupuri de 30-35 de persoane care vizitau temniţa, fiind conduse de câţiva gardieni sau chiar de un ofiţer. Mai întâi, o hală care a fost lucrată de ing. Gheorghe Jijie în timp ce era deţinut politic, apoi fabrica, Zarca şi, în cele din urmă, Celularul.

Ajungând în Zarcă şi urcând la etaj, am cerut gardienilor şi ofiţerului care ne conduceau să ne deschidă câteva uşi. Le-am explicat soţiei mele şi foştilor colegi de închisoare că, din cele 70 de celule cât are Zarca, în 8 ani am stat aproximativ în 20, amintindu-mi şi de numele câtorva dintre cruzii gardieni pe care îi avusesem supraveghetori pe coridor, în timpul reeducărilor din 1960-1964.

Pomenind numele gardianului Pavel Moldovanu, am observat că ofiţerul de lângă mine s-a schimbat la faţă.

- Fiţi amabil, mă numesc Grigore Caraza, i-am spus. Care este numele dumneavoastră?

- Moldovanu, mi-a răspuns oarecum stingher.

- Nu cumva şi Pavel?

- Da.

- Sunteţi feciorul gardianului Pavel Moldovanu de care am amintit acum?

Răspunsul a fost o înclinare afirmativă din cap, în timp ce 3-4 paznici care erau la faţa locului mă priveau cu multă atenţie.

- În cazul acesta, domnule Moldovan, vă rog să-i transmiteţi tatălui dumneavoastră că sunt acelaşi Grigore Caraza care, în timpul reeducărilor din perioada 1960-1964, a locuit în aceste celule. M-am numărat printre cei care au refuzat reeducarea şi am făcut multă izolare din cauza dumnealui. Sunt acelaşi Grigore Caraza care, în perioada 1970-1977, a stat în această Zarcă tot ca deţinut politic, Moldovanu dovedind aceeaşi răutate feroce de paznic. Din cauza dumnealui, în luna iunie 1977 am făcut greva foamei timp de 10 zile, în celulele de izolare construite special încă din perioada reeducărilor 1960-1964. Am cerut ofiţerului politic Gheorghe Lazăr şi ofiţerului de secţie Biro să comunice la Bucureşti că nu voi renunţa la grevă până când cineva din Ministerul de Interne nu va veni la faţa locului. În a 9-a zi de greva foamei, s-a deplasat din Bucureşti, îmbrăcat în civil, col. Moise, inspector şef al închisorilor pe ţară. Împreună cu comandantul închisorii de atunci, col. Volcescu, şi ofiţerul politic mr. Lazăr, a venit în celulă la mine, sugerându-mi să încetez greva. Au venit şi a doua zi, adică în ziua a zecea. Văzând că am intrat în 11-a zi de grevă a foamei şi nu renunţ, de abia atunci s-au hotărât să îmi dea satisfacţie.

Mai aminteşte-i tatălui dumitale de un anume deţinut politic Suditu, de loc din Buzău, grav bolnav, care locuia în ultima celulă de dincolo de WC. Gardianul Pavel Moldovanu era de serviciu când, de la ora 23.00, până dimineaţa, în jur de ora 4.00, colegii de celulă ai acestui om au bătut continuu în uşă cerând ajutor pentru un muribund. Acest Pavel Moldovanu, care trecea pe la «spion» cam din 10 în 10 minute urmărindu-ne toate mişcările, în acea noapte nu a «auzit» timp de 5 ore bătăile din uşă, până când Suditu şi-a dat duhul.

Şi mai spune-i tatălui dumitale că, în Chicago-SUA, s-a publicat o carte despre crimele săvârşite în temniţele din România în timpul comunismului. Numele de Pavel

Moldovanu este trecut la locul cuvenit iar eu am prefaţat această carte. Dacă tatăl dumitale va fi curios să o vadă, i-o pot pune la dispoziţie.

După ce vizita noastră în temniţă s-a terminat şi ne îndreptam spre ieşire, l-am văzut pe ofiţerul Pavel Moldovan stând de vorbă cu un ofiţer superior, despre care am aflat că ar fi ofiţerul politic şi că-l ceartă pentru că a dat curs discuţiei pe care am avut-o cu el în Zarcă.

La Ierusalim

Au trecut 18 ani de exil şi, în iunie 1998, după mai bine de 12 ore de zbor cât am străbătut Atlanticul şi Marea Mediterană, am aterizat la Tel Aviv.

- Iată-ne, i-am spus soţiei mele, şi pe aceste locuri sfinte care doar în vis dacă ni s-au arătat vreodată.

La Ierusalim, într-una din zile, un preot de la Biserica Ortodoxă Română de acolo ne-a condus la locul unde Iisus Hristos a fost judecat de Ana şi Caiafa. Această biserică, în afară de hramul pe care îl are, i se mai spune şi «Biserica cu Cocoşul», simbol al nopţii când Petru s-a lepădat de Iisus. Preotul ne-a arătat un cocoş din metal care simbolizează miezul nopţii când acesta a cântat pentru a treia oară, amintindu-i Sf. Petru vorbele lui Iisus de la Cina cea de taină: «Adevărat îţi grăiesc ţie Petre că nu va cânta cocoşul a treia oară şi tu de trei ori te vei lepăda de Mine!»

Am coborât multe trepte şi, la capătul lor, am ajuns într-o încăpere unde pe zidul din partea dreaptă am zărit în perete o umbră care părea să fie a unui om...

- Aceasta, ne-a spus preotul, este umbra lui Petru, imprimată în zid de aproape 2000 de ani. Sf. Petru s-a rugat cu atâta putere, cu atâta dăruire, cu atât de mare regret lui Dumnezeu ca să-l ierte pentru marea greşeală de a se lepăda de El, încât umbra i-a rămas mărturie în zid.

Am privit îndelung urma lăsată pe perete cu aproape 20 de veacuri în urmă şi, adresându-mă Sfântului a cărei prezenţă parcă se mai simţea în încăpere, i-am zis:

- Îţi înţeleg căinţa, disperata părere de rău pentru greşeala făcută, dar sub nici un motiv nu pot pricepe de ce te-ai lepădat de Iisus? De ce, Sfinte Apostol Petru, de ce?

Mă depărtasem mult de acele locuri şi m-am trezit repetând aceeaşi întrebare:

- De ce, Sfinte Apostol Petru? De ce? De ce?

Biserica “Sfântul Mormânt”

Când părintele Calciu a aflat că voi merge în Israel pentru a vedea urmele lui Iisus, pe unde trecuse cu atâta amar de timp în urmă, mi-a zis:

- Vezi, Grigore, acolo în Ierusalim, în Biserica “Sfântul Mormânt”, care este prima biserică creştină din lume, vei găsi într-un loc, în semiobscuritate, icoana Maicii Domnului care plânge.

Mirat, i-am cerut câteva detalii, întrebându-l în acelaşi timp dacă a plâns şi atunci când părintele Calciu s-a aflat în faţa ei. Mi-a răspuns că abia a treia oară Maicii Domnului din icoană i-au dat lacrimile în urma rugăciunilor făcute de dânsul.

*

De la Biserica Ortodoxă Română, unde închiriasem o cameră, am plecat să vedem Biserica “Sfântul Mormânt”.

Am pornit pe o stradă foarte îngustă, străjuită de o parte şi de alta de tot felul de negustori, la capătul căreia începe Poarta Damascului, care duce direct la biserică. Este cunoscută şi sub numele de Via Dolorosa sau Drumul Calvarului, pe unde Iisus şi-a purtat Crucea în spate, având cele trei căderi sub Cruce, la al III-lea, al VII-lea şi al IX-lea popas. De

acolo, se intră în incinta Bisericii “Sfântul Mormânt”, unde continuau şi ultimele cinci popasuri ale lui Iisus, terminându-se cu Golgota, Răstignirea, Pogorârea de pe Cruce, Spălarea şi Ungerea Trupului.

Când am păşit în biserică, acoperită de un baldachin, am văzut piatra unde, după ce Iisus şi-a dat Duhul şi a fost coborât de pe Cruce, I s-au spălat rănile şi a fost uns cu mir de nard. Este Piatra Ungerii şi deasupra ei atârnă mai multe candele foarte frumoase din metal nobil, de o mărime apreciabilă, şi care ard în permanenţă. Când am ajuns în faţa acestei pietre, mireasmă îmbătătoare de mir domnea în jur. Am căzut în genunchi, mi-am rezemat coatele de piatră, mi-am afundat tâmplele în palme şi, independent de voinţa mea, am început să plâng. Ştiu că au trecut minute în şir şi nu mă puteam opri din acel plâns care mă zguduia şi care parcă nu venea dinlăuntrul meu, dar care era atât de binefăcător.

Când m-am ridicat din acel loc, parcă eram altul. Am încercat sentimentul unui om care, trecând printr-o apă întinsă şi adâncă, ieşise de acolo uşurat, complet schimbat, unul curat şi fără de păcate.

*

Înaintând înspre centrul acestor înlănţuiri de lăcaşuri sfinte, se află o capelă care reprezintă Mormântul lui Iisus săpat în piatră şi care este, propriu-zis, Altarul acestei unice biserici. Masa Altarului este aşezată peste Sfântul Mormânt, socotit centrul creştinătăţii, de unde au pornit învăţăturile lui Iisus spre cele cinci continente ale Terrei. Intrând în această biserică, pentru a te prosterna în faţa Mormântului Mântuitorului, încerci un sentiment cu totul deosebit, o trăire unică ce nu poate fi asemuită cu nici o alta întâlnită de-a lungul vieţii.

M-am văzut parcă în faţa lui Iisus care, după ce a stat trei zile în mormânt şi a înviat, mă aştepta să dau socoteală pentru ce am făcut, bun sau rău, în viaţă. Eram atât de sigur că Iisus se mai află încă acolo, încât tremuram din toată fiinţa mea, dându-mi seama că nu sunt pregătit pentru această mare şi ultimă judecată.

După ce am îngenuncheat şi mi-am lipit fruntea de Masa Sfântului Altar, am simţit că mă pierd în infinit şi undeva, pe aceeaşi lungime de undă, comunicam cu Însuşi Acel care a înviat din Mormânt, pe a cărui piatră îmi rezemam fruntea încărcată de dureri, mici bucurii şi mari speranţe întru iertarea păcatelor de care Bunul Dumnezeu se va milostivi pentru mine.

O lume nesfârşită, după ce aşteaptă pentru a-i veni rândul, intră în acest sfânt loc, îngenunchează şi îşi reazămă capul pe lespedea Mormântului. Nu ştiu ce trăiri or fi avut alţii care au ajuns în acest loc, dar eu L-am simţit pe Iisus punându-mi mâna pe creştet! Când am ieşit afară, plângeam în faţa întregii puteri a Divinului.

*

Căutam locul şi icoana de care îmi vorbise părintele Calciu, să-i văd lacrimile şi să sărut pământul din faţa Preasfintei.

Icoana era străjuită cu două rânduri de plase metalice pentru că lumea care ajungea în faţa ei căuta să o atingă sau să ia o cât de mică fărâmă pentru a o păstra ca talisman.

Am îngenuncheat şi m-am rugat Sfintei Fecioare, spunându-i că am străbătut cale lungă pentru a o vedea. Şi minunea, dacă îmi permit să spun acest lucru, a avut loc: din ochiul stâng al Preasfintei Fecioare izvorau lacrimi!

Soţia mea era în stânga şi zadarnic încercam să-i spun şi să-i arat cum curg lacrimile pentru că mi-am dat seama că nu mai pot articula nici un cuvânt. Ea n-a văzut-o lăcrimând pe Fecioara Maria, dar când am trecut a doua şi a treia oară a putut să vadă acest lucru. Zilele acelea, de patru sau de cinci ori am revenit în faţa Preasfintei şi de fiecare dată am văzut-o lăcrimând dintr-un singur ochi, dar ultima dată lacrimile i-au izvorât din amândoi ochii şi nu mă înşel dacă spun că Maica Domnului parcă plângea de-a binelea. De acum, mi-am zis, după ce am văzut şi această minune, mâine pot să mor.

Spre Golgota, se urcă pe scări, iar deasupra, în mai multe puncte sunt călugării care reprezintă mai multe biserici creştine. În mijlocul acestui vârf, se află o gaură săpată în piatră, una şi aceeaşi unde, cu aproape 2000 de ani în urmă, a fost înălțată şi înfiptă Crucea lui Iisus. Pe rând, fiecare vizitator ajuns pe Golgota îngenunchează şi introduce brațul cât mai adânc în această gaură sfântă.

După ce mi-am îndeplinit şi această dorință, am trăit sentimentul unei sfinte împărtăşanii, o împlinire pe care o simțeam adânc înlăuntrul meu. Mâna a primit parcă o sfințenie căci deasupra ei Crucea grea şi Trupul Mântuitorului mă eliberaseră parcă de greutățile şi de păcatele care mă trăgeau greu în lutul din care ieşisem şi în care trebuie să mă întorc.

*

Grădina Ghetsimani mai adăposteşte încă 5 măslini, martori tăcuți ai rugăciunii însinguratului Iisus. Păşind în acest spațiu, deşi au trecut atâtea veacuri, am simțit Duhul Mântuitorului îndemnându-ne la veghe. Mergeam pe vârfuri, pentru a nu-i tulbura ruga către Tatăl... M-am uitat după cei trei Apostoli care trebuiau să-l vegheze pe Iisus, dar nu i-am zărit nicăieri... Măslinii care mai dădeau viață acestei grădini semănau cu cinci patriarhi uitați de Dumnezeu pe suprafața Terrei. Erau înfăşurați în benzi late metalice şi ramurile le atârnau cu adâncă smerenie spre pământul sfințit de îngenuncherea lui Iisus. Am mers la fiecare în parte, le-am atins cu multă pioşenie coaja, apoi i-am sărutat pe rând... Atât eu, cât şi soția mea am luat pământ din această grădină sfântă, pe care l-am dus întâi în SUA unde locuiam, iar la repatriere l-am adus cu noi în România.

CAPITOLUL XIV

«Nimeni nu-mi cunoaşte adâncul, şi eu însumi am fost oare până la marginile lui?» (Victor Hugo)

Din nou în patrie

Plecarea în America a însemnat poate nu atât salvarea vieţii mele, cât mai degrabă salvarea a ceea ce se mai putea din ce primisem în temniţă de la anumite vârfuri ale neamului românesc. Promisesem lui Nichifor Crainic şi lui Radu Gyr că voi duce poeziile lor mai departe. Apoi voiam să mă salvez ca om, ca luptător al neamului, pentru că în România, în mod precis, după ce mă mai hărţuiau o vreme, m-ar fi aruncat din nou în temniţă, de unde nu aş mai fi ieşit.

Voiam, aşa cum am fost un luptător toată viaţa, să merg până la capăt, dar nu considerat om slab sau laş. Poate întreaga viaţă am fost o pasăre care a căutat să zboare la mari înălţimi şi, aşa cum am mai spus, m-am exilat pentru că pe cerul îndurerat al patriei mele nici un petic de azur nu mai era liber pentru mine. Şi m-am tot dus, însă niciodată n-am reuşit să-mi exilez şi sufletul, ci numai trupul. Am tot respectul pentru America, pentru cei care m-au primit şi mi-au oferit serviciu când din ţara mea fusesem alungat, dar pentru mine singura patrie a rămas România.

Am trăit în exil peste 21 ani, acolo unde cei mai mulţi români năzuiesc să ajungă, dar, când am ieşit la pensie ca şi cetăţean american, m-am reîntors în România, locul meu fiind mereu aici. După dorul de ţară purtat cu mine atâta vreme, m-am repatriat pe 17 iulie 2001.

Eu, copacul smuls din rădăcini şi purtat aiurea de tornadele vieţii, am tânjit tot timpul după seva ţărânei patriei mele, până când am ajuns înapoi, fixându-mă în acelaşi loc al obârşiei mele şi înverzind în aceeaşi clipă...

Acasă, am respirat odată cu pădurile seculare, m-au mângâiat munţii cu adieri răcoroase şi mi-am încălzit sufletul cu susur de Bistriţă şi lumină de prieten român...

*

În primăvara anului 2003, după intervenţiile făcute la CNSAS Bucureşti, am fost invitat să îmi studiez dosarele.

Până acum, am studiat 20 volume aflate în arhivă, de urmărire, anchetă şi condamnare, care totalizează 4.688 file şi care, în marea lor majoritate, conţin două pagini. Chiar dacă numărul de pagini este covârşitor, la acestea se mai adaugă încă două volume de la Tribunalul Militar Iaşi, care, până în luna mai 2004, încă nu ajunseseră la CNSAS.

Aşadar, la Iaşi mai am încă două volume, D.P. nr. 808 şi D.P. nr. 15, pe care nu le-am putut studia deoarece Tribunalul Militar refuză să trimită materialul solicitat la CNSAS Bucureşti, afişând consecvent o singură imagine - cea de stat într-un stat de drept.

*

Trebuie să specific începutul activităţii mele de opozant al comunismului pentru a clarifica anumite aprecieri neconforme cu realitatea - scrise într-o carte de către un prieten şi fost camarad de suferinţă, pe care nu l-am întâlnit decât în Aiud. În opinia sa, trecutul politic mi l-aş fi format foarte târziu, adică în închisoare. Referitor la acest aspect, mi se pare de bun simţ să mai aduc un argument: declaraţia mea, extrasă din dosarul întocmit de Securitate, pe

care am dat-o pe 29 noiembrie 1962, în fața unui maior-ofițer politic, prin care precizam că refuz să primesc reeducarea şi că mă mențin pe poziția avută în toată perioada detenției mele:

DECLARAȚIE

Subsemnatul Caraza V. Grigore, născut la 1 februarie 1929, fiul lui Vasile şi al Ioanei din comuna Călugăreni, raion Ceahlău, regiunea Bacău, căzut în anul 1949, cu o organizație anticomunistă din care făceau parte şi legionari, în prezent condamnat la 23 de ani muncă silnică, prin prezenta declar următoarele:

Rămân pe poziție legionară pentru următoarele motive:
a) Mişcarea Legionară este o mişcare creştină care are ca scop încreştinarea acestui neam.
b) Mişcarea Legionară vrea să formeze omul nou.
c) Mişcarea Legionară are ca scop Învierea.

Subsemnatul fiind creştin-ortodox, cu credință nelimitată în Dumnezeu, nu pot să mă asociez decât unei formații cu caracter religios. În acest sens, la întrebarea care mi s-a pus de către domnul maior politic, ce cărți vreau să citesc, răspunsul meu a fost că numai cu caracter religios şi, în special, “Noul Testament”.

Aceasta mi-e declarația care o semnez.

Grigore Caraza.

(Sursă: CNSAS, Dosar nr. I 2.412, vol. 4, pag. 1)

*

Când am dat această declarație, reeducările erau în toi. Trebuie precizat că întrebarea care se punea de către conducerea închisorii Aiud, care racola oameni pentru a-i băga în reeducare, era: “Vrei să citeşti cărți?”. Aceasta era capcana sau momeala care i se întindea bietului om neavizat, după care urma reeducarea, adică spălarea creierului, întrebuințându-se diferite metode. Odată prins în capcană, era mult mai greu să ieşi din ea. Precizarea că nu vei citi decât numai cărți cu caracter religios şi, în special, “Noul Testament” era pragul unde ei se poticneau pentru motivul că aceste cărți nu erau puse la dispoziție de către conducere, mai mult, aceasta ferindu-se să pronunțe expresia “reeducare”, care amintea de Piteşti, Gherla, Canal, Târgu Ocna etc. Aceasta, pentru faptul că locurile mai sus citate şi metodele erau binecunoscute de străinătate şi nu voiau să le readucă în actualitate, ceea ce i-ar fi acuzat încă o dată în fața unei întregi omeniri.

Cu toată modestia însă i-aş întreba pe cei care se îndoiesc de poziția mea de atunci: ei au dat vreo declarație similară?

În timpul reeducărilor din Aiud, au rezistat numai cei care au fost hotărâți să moară iar numărul lor a fost de circa 1% din 11.000 deținuți politici în această temniță, în perioada 1960-1964.

Nu vreau să amintesc niciodată de reeducările din Piteşti care au fost groaznice, unice în lume şi în tot decursul istoriei. Îmi permit să fac totuşi o comparație între Piteşti şi Aiud.

La Piteşti, au fost martiri care nu au avut nici o portiță de a se salva, de a evita acel groaznic iad prin care au trecut, la Aiud însă au fost martiri voluntari, pentru că toate porțile de a ieşi din acea grea situație le erau deschise.

Cei care au rezistat reeducărilor din Aiud au ocupat tranşee părăsite de înaintaşii lor, unde au rămas luni, ani la rând. Toți aceşti voluntari şi luptători ai neamului au ocupat în acelaşi timp baricade de unde, în bezna în care națiunea română se zbătea, au ținut în brațe şi au fluturat drapelul românesc.

Atât!

*

La prima condamnare, am părăsit Aiudul pe data de 23 ianuarie 1957, dar D.O. îmi fusese stabilit încă din 14 noiembrie 1956:

«Ministerul Afacerilor Interne
Decizia 6599

Conform hotărârii Consiliului de Miniştri nr. 337 din 11 martie 1954;

Ministerul Afacerilor Interne decide:

Art.1: Se fixează domiciliul obligatoriu pe termen de 12 luni, în com. Răchitoasa, raionul Feteşti, regiunea Constanța, numitului CARAZA GRIGORE, născut la 1.II. 1929, în comuna Călugăreni-Neamț, fiul lui Vasile şi al Ioanei, de profesie învățător, cu ultimul domiciliu în com. Călugăreni, regiunea Bacău.

Art.2: Serviciul «C» din Ministerul Afacerilor Interne şi Direcția Generală a Miliției - Direcția Evidenței Populației, sunt autorizate să aducă la îndeplinire dispozițiile prezentei decizii.

Dată în Bucureşti la 14 noiembrie 1956.

Locțiitor al Ministrului Afacerilor Interne

General maior
Tănase Evghenie"

Din adresa de mai jos, reiese că şeful secției raionale Feteşti, lt. maj. Ion Nicolau, nu este de acord cu ridicarea restricților domiciliare şi propune prelungirea D.O. cu încă 24 luni.

M.A.I. DIR. REG. Constanța — STRICT SECRET
Secția Raională Feteşti — S.C. nr.1078
nr. 38.528
25 septembrie 1957

Către M.A.I. DIR. REG. Constanța
Biroul «C»

La ord. dv. C.11/60022 din data de 9 septembrie 1957, prin care cereți avizul în legătură cu ridicarea restricțiilor numitului Caraza Grigore, raportăm:

Cel în cauză a fost arestat la data de 18.II.1950 şi condamnat la 8 ani închisoare corecțională pentru reorganizarea elementelor legionare, cât şi pentru întocmirea şi răspândirea de manifeste, până la arestare a deținut funcția de comisar legionar, reorganizând câteva grupe şi prin alte localități.

După eliberarea sa din închisoare, în cursul anului 1956, i s-a fixat D.O. în comuna Răchitoasa unde este şi în prezent, de la stabilirea domiciliului în comuna sus menționată cel în cauză a avut şi are şi în prezent legături numai cu elemente legionare ce au deținut funcții de răspundere în organizația legionară, fiind cunoscut şi cu unele manifestări duşmănoase, în prezent este încadrat informativ.

Faţă de trecutul lui, cât şi de cele stabilite în prezent, nu suntem de acord cu ridicarea restricţiilor domiciliare celui în cauză şi propunem a i se prelungi D.O. cu încă 24 de luni, până în anul 1959.

Şeful secţiei raionale Lt. Maj. Nicolau Ion

Lucrător operativ Lt. Maj. Bujoreanu Gheorghe

După care, fireşte, Alexandru Nicolschi propune iar Alexandru Drăghici ordonă:

Ministerul Afacerilor Interne STRICT SECRET
7 august 1958

REFERAT

Cuprinzând date asupra numitului CARAZA GRIGORE

CARAZA GRIGORE este născut la 1.II. 1929, în satul Călugăreni, com. Poiana, rai. Ceahlău, reg. Bacău, fiul lui VASILE şi IOANA, de profesie învăţător, fost conducător legionar, în prezent cu D.O. în com. Răchitoasa, raionul Feteşti, reg. Constanţa.

Din materialele ce le deţinem asupra sa, rezultă că a desfăşurat o intensă activitate legionară întro organizaţie F.D.C. De asemenea, a reorganizat "Frăţiile de Cruce" din fostul judeţ Neamţ.

În martie 1949, a deţinut funcţia de comisar al organizaţiei F.D.C., având însărcinarea de a organiza grupe locale prin diferite comune.

La 5 septembrie 1949, a fost arestat şi condamnat la 8 ani închisoare corecţională.
La eliberarea din penitenciar, prin decizia M.A.I. nr. 6599 din 14.XI.1956, i s-a fixat D.O. pe 12 luni.

Cu decizia M.A.I. nr.7276, din 27.I.1958, i s-au prelungit restricţiile domiciliare cu 24 luni.
Faţă de cele arătate mai sus, Comisia

PROPUNE:

Să i se fixeze loc de muncă pe 24 luni.

MEMBRII COMISIEI:

- Loctiitor procuror general
General Maior, BUCŞAN Gh.

- Secretar general M.A.I.
General Maior, NICOLSCHI Alexandru

- Secretar general M.A.I.
Colonel, NEGREA V.

- Secretar comisie
Colonel, NEDELCU M.

EXTRAS

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE STRICT SECRET

ORDINUL
MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE
AL
REPUBLICII POPULARE ROM+NE
Nr. 10030 din 26.VIII. 958

Pe baza Decretului Legii nr. 89/1958 şi în conformitate cu H.C.M. nr. 282/1958 cu privire la fixarea locului de muncă condamnaţilor contrarevoluţionari care şi-au ispăşit pedeapsa şi a altor categorii de elemente duşmănoase regimului democrat - popular din Republica Populară Română;

Având în vedere materialele existente supra activităţii desfăşurate de elementele menţionate mai jos considerate deosebit de periculoase pentru securitatea statului;

ORDON:

se fixează loc de muncă pe termen pe termenele specificate în dreptul fiecăruia după cum urmează:

18. CARAZA GRIGORE

născut la 1.II.1929, în com. Poiana, reg. Bacău, fiul lui Vasile şi Ioana, învăţător, fost cu ultimul domiciliu în com. Răchitoasa, reg. Constanţa, pe timp de 36 luni.

Serviciul «C» şi direcţia generală a penitenciarelor şi coloniilor de muncă din Ministerul Afacerilor Interne, sunt autorizate să aducă la îndeplinire dispoziţiile prezentului ordin.

MINISTRUL AFACERILOR INTERNE
G-ral colonel, Alexandru DRĂGHICI

(Sursă: CNSAS, Dosar I 2412)

Urmărit de S.I.E

În timpul urmăririlor avute atât în ţară, cât şi în străinătate, mi s-au dat mai multe nume conspirative - Neamţu, Carp, Băcăoanu, Crudu, Caraiman şi Grişa.

Vreau să precizez că, atât în cele trei perioade de detenţie, D.O. din Bărăgan, în cele două intervale de aşa-zisă libertate, respectiv, august 1964 - martie 1970 şi iulie 1977 - mai 1980, cât şi în timpul exilului, mai 1980 - iulie 2001, am fost în permanenţă urmărit.

Dosarele aflate în arhiva CNSAS Bucureşti îmi stau mărturie iar din ele am obţinut, în mod legal, mai multe sute de copii pe care le am în arhiva personală iar textele redate în acest volum respectă ortografia celor care le-au întocmit.

*

Ministerul de Interne
Penitenciarul Aiud - Contrainformații
Strict secret

Exemplar nr -
din 06. nov. 1976
594/0055, pag. 27,

Notă de studiu
în dosarul de urmărire informativă «NEAMȚU»

Dosarul de urmărire informativă a fost deschis asupra deținutului CSS CARAZA GRIGORE, care a fost condamnat în anul 1950 pentru că a activat într-o organizație subversivă cu caracter legionar, iar pe timpul detenției - până în 1964 - a stat în detenție numai cu elemente legionare care l-au îndoctrinat în așa măsură, încât a refuzat să participe la activitățile cultural-educative menținându-se pe linia activității legionare şi după grațierea sa, fapt ce i-a adus condamnarea actuală. Deşi element relativ tânăr, CARAZA GRIGORE a continuat să se mențină şi până în prezent pe aceeaşi poziție … (cpt. Gheorghe Lazăr).

(CSS - contra securității statului)

(Sursă: CNSAS - DOSAR I 2.412, vol. 4, pag.1)

Cu precizarea că acest Gheorghe Lazăr era ofițer politic, adică securistul temniței Aiud.

Mai mult decât atât, Securitatea - care m-a urmărit şi în străinătate - nu şi-a încetat misiunea nici după 1989, când se spunea că în România nu mai este nici comunism şi nici securitate. Dovada este raportul de mai jos, în care este specificată data deschiderii dosarului , 17.02.1983, precum şi cea a închiderii - 07.1991. Orice alt comentariu ar fi de prisos.

C.N.S.A.S.
10.06.2003
SERVICIUL ARHIVĂ
U.M. X 609
Nr. a. 4/0045342 din _ .07.1991

STRICT SECRET
exemplar unic

APROB
indescifrabil

RAPORT

cu propunere de închidere a acțiunii informative individuale «CARAIMAN».
Acțiunea informativă «CARAIMAN» a fost deschisă la 17.02.1983 în scopul exploatării operative a materialelor privind activitatea legionară desfăşurată în S.U.A. de acesta.
În baza ordinului,

PROPUNEM:

închiderea acțiunii informative individuale «CARAIMAN» nr.45342 şi clasarea materialelor conform ordinelor în vigoare.

ŞEFUL UNITĂȚII,
indescifrabil

(Sursă: CNSAS - DOSAR S.I.E. 63)

Volumul lui Iuda

Gicu şi Traian sunt două nume care mi-au fost dragi timp îndelungat. Poate nu ar trebui să vorbesc nimic de aceşti oameni, dar întotdeauna m-am situat de partea adevărului, ştiind că numai în felul acesta pot fi înlăturate greşelile, altfel s-ar perpetua continuu, ne-am amăgi unii pe alţii, am necinsti valori şi ne-am nimici propria-ne condiţie umană.

Dacă evenimentele unui neam ar fi trecute cu vederea, poporul respectiv nu ar mai avea istorie, deci nici trecut, şi, cu atât mai mult, nu ar mai putea năzui la viitor.

Cu Gicu, m-am eliberat în aceeaşi zi din Aiud, pe 23 ianuarie 1957, diferenţiindu-ne doar faptul că el mergea în satul natal din judeţul Neamţ, iar eu direct în D.O. în Bărăgan.

Au trecut anii şi, fără nici o sentinţă, am executat încă o pedeapsă de 12 luni, prelungită ulterior cu încă 24, chiar dacă nu fusese inserată în nici o hotărâre a vreunei instanţe de judecată din România. Mai precis, era o silnicie pe care comuniştii retrograzi şi imbecili o făceau fără ruşine căutând totuşi să se ascundă în faţa istoriei care, oricum, ar fi căutat adevărul.

A urmat o nouă înscenare şi o altă condamnare de 23 ani muncă silnică, ajungând, în sfârşit, după 15 ani de ocnă grea, pe meleagurile natale care, în realitate, fuseseră înghiţite de lacul de la Bicaz.

Stabilit în Piatra Neamţ, m-am întâlnit într-o bună zi cu Gicu, între noi înfiripându-se o prietenie sinceră, în felul acesta vorbindu-i de multe ori despre necazurile care mă urmăreau ca o fatalitate. Şi, ca un făcut, mi-am destăinuit deseori gândurile care mă frământau acestui om pe care îl consideram prieten şi a cărui sinceritate nici nu mi-ar fi trecut prin minte să o pun la îndoială.

În 1970, am fost aruncat din nou în temniţă de unde am revenit după alţi 7 ani şi patru luni de chinuri diabolice. Convins că viaţa nu-mi era garantată de nici o şansă în ţară, am plecat în exil.

Gicu, pe care îl socoteam prieten şi frate de suferinţă, mă «ajutase» pe lângă Securitatea din Piatra Neamţ ca să ajung şi a treia oară în temniţă, realizând astfel 21 de ani de osândă grea. Sub numele conspirative de Mircea Vasilescu şi Pietraru Ion, se ascundea un Iuda, un om odios: «prietenul» meu Gicu. Refuz să-i dau numele, gândindu-mă că singurul lui copil l-ar privi cu dispreţ, făcându-i-se silă până şi de numele de domnişoară pe care l-a purtat.

Sub cele două numere conspirative, Gicu a dat nici mai mult, nici mai puţin de 87 note informative despre mine, în decurs de 16 ani, adică în perioada 1964-1980. Chiar şi dacă aceste note informative ar fi fost adevărate - pe care le-a dat fără nici o strângere de inimă, lipsit de conştiinţă, mă îndoiesc că ar fi constituit un motiv în faţa Securităţii pentru a contribui la ultima mea condamnare.

Ce te-a făcut frate Gicule să recurgi la o asemenea infamie? Oare Piteştiul prin care ai trecut te-a deformat ca om şi te-a aruncat în regnul patrupedelor? Or, nu ştii, Gicule drag, că în viaţă totul se plăteşte? Nu eu! Niciodată nu-ţi voi plăti, nu! Dumnezeu însă va avea de grijă să-ţi răsplătească această diabolică vânzare cu vârf şi îndesat. Eu, doar pentru a-mi putea explica mârşava-ţi faptă, te întreb doar atât: cine-mi eşti tu, Gicule drag?!!

Traian

Sub numele acestui împărat roman care a contribuit la plămădirea istorică a românilor de mai târziu, se ascunde încă o persoană care face parte din familia vânzătorilor de conştiinţă. Afirmând despre caracter că este superior inteligenţei, Eminescu spunea printre altele că neamul românesc n-a dus niciodată lipsă de inteligenţă dar a dus lipsă de caractere. Despre «fratele» Traian, trebuie să precizez că se înscrie tocmai în ultima parte a afirmaţiei lui Eminescu. Mă întreb însă de unde atâta lipsă de verticalitate? De unde atâta slugărnicie?

Prietenul nostru comun, Mihai, ne-a făcut cunoştinţă şi s-a bucurat că vom rămânea buni amici, căci, în fond, eram cam de aceeaşi vârstă, apoi executase şi el câţiva ani ca deţinut politic la Târgşorul Nou şi amândoi veneam de pe frumoasa vale a Bistriţei. Ce dezamăgire însă!

Sub numele conspirativ de Nemţeanu şi apoi de Stejaru, fratele Traian a dat în perioada 1966-1980, şi chiar după, nu mai puţin de 67 de note informative despre mine, dar care conţineau între 3 şi 13 pagini ministeriale. Deci, un adevărat volum, volumul lui Iuda.

Traian are nevastă tot de pe Valea Bistriţei şi mai are doi băieţi frumoşi şi inteligenţi cărora, desigur, aceste rânduri le vor cădea sub priviri.

Dacă aceşti doi copii, care la ora actuală au la rândul lor copii, vor judeca în mod corect şi fără părtinire, vor spune, probabil, pe drept cuvânt: «Cine mi-ai fost şi cine-mi eşti tu, măi, tată?!!»

Acest Traian m-a urmat timp de circa 16 ani ca o umbră, ca o fatalitate. Dacă mergeam la Ghindăoani să-l văd pe părintele Dumitru Bejan - bunul meu prieten şi camarad de Aiud, de D.O. şi şef de lot, care păstorea acel ţinut, Traian era după mine. Îmi aduc aminte că odată ne-a prins ploaia şi a trebuit să rămân la Ghindăoani. Cum părintele avea doar un pat liber şi Traian a spus că rămâne cu mine orice ar fi, a fost nevoit să ne găsească o casă în vecini, unde să rămânem peste noapte. Dacă voiam să merg până la Mânăstirea Bistriţa, mă însoţea şi aşa se întâmpla în orice situaţie, până când această «dragoste» mi s-a părut cam exagerată.

Aşa stând lucrurile, am mers singur la Ghindăoani şi i-am mărturisit îngrijorarea mea părintelui Bejan. Mi-a spus atunci că şi el este sigur de faptul că Traian ascunde ceva, sfătuindu-mă să mă îndepărtez de el cu orice preţ şi nici în Ghindăoani să nu-l mai aduc vreodată. Din păcate, observaţia noastră era tardivă: până la acea oră, Traian ne încondeiase suficient pentru a cădea sub ancheta Securităţii.

*

Pe 21 ianuarie 1970, am fost ridicat de la serviciu şi, după o anchetă severă care a durat până noaptea târziu, col. Ioan Popa, comandantul Securităţii din Piatra Neamţ, a decis să fiu în continuare anchetat zilnic, dar în stare de libertate, în aceeaşi perioadă şi părintele Bejan «beneficiind» de un regim similar cu al meu.

De la Consiliul Securităţii Statului Bucureşti Direcţia 13, s-a deplasat cpt. Rusu, special pentru a mă ancheta, ajutat de cpt. Pisaltu Ion de la Securitatea Piatra Neamţ (Dosar I 2412, p. 383). Astfel, pe 31 martie 1970, eram înhăţat de la serviciu de către cpt. Ionaşcu Guiţă, imediat reţinut şi apoi anchetat sub stare de arest. Când acest Guiţă mi-a spus la sfârşitul anchetei să-mi pun martori apărători, deşi ştiam că este o cursă, l-am numit pe Nicolae Popa din Piatra Neamţ, camarad de Aiud, care a primit fără nici o reţinere şi cu orice risc să mă apere. Cred, şi nu greşesc, că a fost prima şi singura persoană care a primit să-mi facă acest serviciu, pentru care îi port o permanentă recunoştinţă.

Ionaşcu Guiţă însă mi-a comunicat că acel Traian va fi adus ca martor în proces. Am făcut poate o greşeală de tactică spunându-i anchetatorului că «efectul Traian» este nul, pentru că ştiam de câţiva ani că este un informator murdar. Argumentul a căzut ca o bombă asupra

lui Guiță, renunțând imediat la oficiile lui Traian şi excluzându-l de pe lista potențialilor martori. Urmare a acestui fapt, nici în ancheta care a continuat până la completarea dosarului, numele lui Traian nu a mai fost amintit.

Peste ani, aveam să aflu că acest Guiță, mutat la Galați, a ajuns colonel iar apoi a fost avansat la gradul de general de către domnul Ion Iliescu înainte de a preda Preşedinția domnului Emil Constantinescu.

*

Din volumele dosarului meu de la CNSAS, am luat cunoştință printre altele de faptul că Traian era «rezident», ceea ce se tălmăceşte că era şeful mai multor informatori, în felul acesta controlându-l şi pe Gicu.

Plin de zel şi conştiință de trădător, Traian nu s-a oprit însă în mai 1980 când m-am exilat, ci a căutat cu orice ocazie ivită să mă «ajute» în continuare.

Astfel, în ziua de 23 decembrie 1986 - la 6 ani şi jumătate după ce părăsisem țara, s-a întâlnit în fața Teatrului Tineretului cu o cunoştință comună, D.L., fost coleg de clasă la Şcoala Normală. După ce l-a întrebat pe acesta ce mai ştie despre mine, a mers imediat la Securitate, adăugând încă o notă informativă.

(Sursă: CNSAS, Dosar SIE 63, pag. 72)

Cei doi «prieteni», Traian şi Gicu, au însemnat pentru mine o condamnare de 10 ani muncă silnică. Informațiile lor - în cea mai mare parte mincinoase - au cântărit greu la condamnarea mea. Un aspect este foarte clar: fără declarațiile lor nu puteam fi trimis în judecată pentru că intervenția mea din martie 1969, de la Liceul «Petru Rareş», unde am demonstrat existența lui Dumnezeu pe cale rațională, nu era un motiv de a ajunge în fața tribunalului, cu atât mai mult cu cât Constituția României garanta şi respecta, totodată, libertatea cultului.

„Mat. T.O."

Securitatea viola orice domiciliu unde avea interesul să o facă pentru a descoperi anumite obiecte sau documente care să-l incrimineze pe cel vizat. În timpul dominației comuniste, în toată țara erau 56 de încuietori tip. Cum Securitatea din fiecare județ deținea, fireşte, prototipul acestor chei, se înțelege că putea pătrunde oricând în locuința şi intimitatea oricărui cetățean.

Microfoanele purtau însemnele Mat.T.O. (material tehnico-operativ) şi erau instalate în locuințe, fără ca oamenii să ştie că sunt ascultați şi înregistrați de «moartea» care stătea la pândă.

În felul acesta, Consiliul Securității Statului Bucureşti, Direcția I cu nr. 114292, din 28.03.1968, a aprobat instalarea microfoanelor în locuința mea în urma unei adrese făcute de Securitatea din Piatra Neamț. Aprobarea a fost semnată de col. de securitate Gheorghe Crăciun, nimeni altul decât fostul comandant al închisorii Aiud.

Cpt. Asaftei avea o slăbiciune deosebită pentru «T.O.». Astfel, în «Nota de analiză» din 31.05.1979, 595/007, consemna: «Față de cele raportate, se impune ca în continuare să se acționeze pe linia intensificării urmăririi prin reția şi realizarea sarcinilor menționate în analiza anterioară. (...) Întrucât mijloacele T.O. de la domiciliul său nu funcționează corespunzător, împreună cu ofițerul specialist de la «T» vom pătrunde pentru verificarea lor. Având în vedere faptul că intenționează să-şi schimbe domiciliul, se va ține legătura cu întreprinderea, pentru a cunoaşte din timp schimbul şi să luăm măsurile corespunzătoare».

Din «Nota de analiză» din 4.12.1979, reiese că s-a dat o dispoziție în sensul scoaterii acestor microfoane din locuința mea înainte de a pleca în SUA, misiunea fiind executată de cpt. Vasile Asaftei.

(Sursă: CNSAS, Dosar I 2412, volumul 5, pag. 8)

Mai mult, în «Raport», din 13.06.1980, Asaftei aprecia că atitudinea mea față de orânduirea socialistă ar putea fi temperată «... prin folosirea chitanței din care va rezulta că a primit bani de la M.I. Având în vedere că la data de 12.05.1980, Caraza Grigore a primit viza de intrare în SUA, propun să se treacă la realizarea combinației raportate mai sus, prin intermediul tov. lt.col. Berilă Vasile, şeful Compartimentului Paşapoarte. Propun de asemenea să i se acorde suma de 500 lei iar în chitanță să fie menționată suma numai în cifre, pentru ca ulterior să fie modificată eventual în 5.000 lei.»

(Sursă: CNSAS, dosar I 2412, vol. 3, pag. 14)

În acest caz, se impune o corecție: pe 13.06.1980, eram deja în SUA.

Vă mai amintiți, domnule căpitan Asaftei?

*

După ce m-am întors din exil, dl. Asaftei a căutat să se laude câtorva cunoştințe de ale mele, foşti deținuți politici, că dumnealui m-a scos din Aiud şi m-a adus în Piatra Neamț. După cum se observă, domnul Asaftei a încercat să demonstreze că era mai mare chiar decât generalul Vasile Ionel şi, oricum, la egal cu Nicolae Ceauşescu.

Dacă, între timp, domnul căpitan nu a renunțat cumva la punctul lui de vedere atât de original, se impun următoarele întrebări: de ce după 21 iulie 1977, dată când s-au eliberat toți deținuții politici în urma decretului de grațiere din 18 iulie, eu am mai rămas încă 24 de ore de unul singur în Zarca? De ce pe 22 iulie, când am fost scos din închisoare, la poartă mă aştepta subofițerul de securitate Caia, care m-a însoțit până în Piatra Neamț, predându-mă apoi mult «îndrăgitei» Securități pe 23 iulie 1977?

În 11 volume din cele 20 şi care totalizează 1961 file, în proporție covârşitoare sunt referirile la anchetele din Piatra Neamț, notele informative primite de la informatorii Securității şi rapoartele ofițerilor de securitate către superiorii lor.

Toate rapoartele lui Asaftei, precum şi notele informative primite şi sugestiile pe care le-a dat încep cu: «Legionarul cutare...»

- Dumneavoastră, domnule Asaftei, ați adăugat la starea civilă a tuturor celor care v-au căzut sub secure adjectivul "legionar". De ce nu ați adăugat şi altele, de exemplu "fascistul cutare", "nazistul", "falangistul" sau chiar "comunistul" dacă existau oameni şi cu această ultimă convingere? Ați făcut-o că v-au fost atât de dragi legionarii sau poate pentru a-i afunda şi mai mult?

Caut să menționez că am remarcat în scrisul dumneavoastră o «caligrafie», o «ortografie» şi, în special, o construcție a frazei cu totul deosebite care de multe ori mă făceau să pufnesc în râs. Greşesc oare?

Atunci, în perioada iulie 1977 - mai 1980, aveați gradul de căpitan. În 2001, când m-am repatriat, am aflat că aveți gradul de colonel. Poate pentru "meritele" mai sus inserate? Şi nu m-ar mira deloc dacă veți fi avansat general post mortem, exact din aceleaşi considerente!

*

Pe 28.10.1969, lt. col. Aurel Mihalcea a dispus efectuarea unei percheziții secrete în casa subsemnatului.

Pe 27.02.1970, colonelul Ioan Popa, şeful Securităţii din Piatra Neamţ, a dispus percheziţionarea locuinţei personale, precizând: «Aceasta se va face de cpt. Rusu Ion, Direcţia 13 Consiliul Securităţii Statului Bucureşti, ajutat de căpitanul Pisaltu Ion, Onu Dumitru, cpt. Brădeanu, cpt. Ghineţ, cpt. Guiţă Ionaşcu».

(Sursă: CNSAS, Dosar I 2412, vol. 2, fila 32)

*

Sub sigla «Strict secret», fireşte, exemplar unic, informatorul «Negoiţă» din Borca, la 04.04.1985, transmitea următoarea

Notă informativă

Sursa relatează că în luna februarie 1985 a primit o scrisoare de la numitul Caraza Grigore din New York. Ţin să menţionez că această scrisoare, faţă de altele, arată că sus-numitul o duce mai greu. Scrie mai puţin, nu pune vederi în scrisoare ca altădată. Nu-i scrie şi mamei o scrisoare separată, ci îi răspunde în aceeaşi scrisoare. Spune chiar undeva că este deosebit de ocupat şi de strâmtorat. Se vede de altfel şi dorul după locurile natale, după oamenii cunoscuţi de pe meleagurile noastre.

Eu o să caut nişte ilustrate frumoase şi o să-i scriu în aşa fel încât să-i trezesc nostalgia după locurile natale. Nu am avut timp să-i răspund până în prezent. Sunt ocupat până peste cap cu fel de fel de activităţi şi treburi.

Nota a fost primită de mr. Ilie D., iar în josul paginii apare o adnotare olografă: «Col. Mihalcea – «Este ceiace am dorit».

Cu «Negoiţă» am copilărit şi am fost buni prieteni până când am fost aruncat în temniţă. Chiar dacă Securitatea, la un moment dat i-a apreciat activitatea ca fiind «inertă» motivată de starea precară a sănătăţii, după refacere a fost suficient de prolific.

(Sursă: CNSAS, Dosar I 2412, Notă în copie la element RD031/1032, pag. 58)

*

Nu voi enumera şi alţi informatori care au fost destui în cazul meu, dar vreau să mai amintesc doar un singur nume: Constantin Caia, pe numele de informator «Colea». Acest cetăţean mi-a fost coleg de clasă şi de bancă la Liceul «Petru Rareş» din Piatra Neamţ, când eu îmi completam studiile la curs seral.

Notă informativă

Sursa: «Colea», orele 10.20
Casă
21.05.1969
Primită de cpt. Pisaltu Ioan

Sursa vă informează că în oraşul Piatra Neamţ a cunoscut de cca 1 an pe numitul Caraza Grigore care în prezent este elev la cursurile serale liceu 1 cl. XI. (...) În luna februarie 1969 în clasa unde învaţă, a contrazis pe profesorul de biologie asupra teoriei apariţiei vieţii pe pământ şi originea acesteia, susţinând existenţa unei puteri supranaturale.

(Sursă: CNSAS, Dosar I - 2412, pag. 117, 118, 119)

*

Dintre ofiţerii de securitate care s-au mai ocupat special de mine în această perioadă, îl voi aminti pe căpitanul Ion Pisaltu. Acest Ion Pisaltu, securist, în afara faptului că era întrebuinţat pentru a ţine locul ofiţerilor care mă anchetau, îşi făcuse un obicei de a mă împunge sau a mârâi la mine. Era persoana care lua legătura cu cei doi informatori, Traian şi Gicu, aspect pe care l-am regăsit în informaţia dată de Traian pe 15 noiembrie 1965. Apare frecvent în toate volumele Dosarului I 2412, cu misiunea de a lua notele informative şi a da directive informatorilor săi.

Reîntors în patrie, l-am întâlnit în câteva rânduri pe acest securist, ultima dată în luna august 2003, însoţit de un tânăr, în apropierea locuinţei mele. L-am oprit şi l-am întrebat dacă el este cpt. Pisaltu. S-a apropiat de mine şi întinzându-mi mâna mi-a zis:

- Da, eu sunt!

După ce l-am lăsat câteva clipe cu mâna întinsă, i-am zis:

- Cu dumneata nu voi da niciodată mâna, domnule Pisaltu!

Şi-a retras braţul ca opărit, iar pe faţa tânărului care îl însoţea am observat un zâmbet în care am citit parcă o oarecare satisfacţie. Mă întreb, cine o fi fost oare tânărul?

*

„În sfârşit am reuşit să găsesc unele lucrări care cred că te interesează în acelaşi grad ca şi pe mine şi am făcut o copie şi pentru dumneata: lista zbirilor de la Interne în cele patru decenii - 2 pagini, lista comitetului reeducării din Aiud - 8 pagini. De fapt, sunt două volume groase şi mari, având dimensiuni de (45/40 cm), iar în interior se găsesc capitolele şi numele anexate. Coperta este făcută în filigran - ca o Evanghelie - şi pe ea se află scris şi reliefat tot ceea ce e prezentat în materialul respectiv. Restul nu mai este nevoie să comentez fiindcă pe mulţi i-ai cunoscut acolo".

Citatul face parte dintr-o scrisoare primită de la Paris, de la un ilustru prieten, plecat din ţară cu mult timp înaintea mea şi care a avut o funcţie înaltă, fiind un vrednic urmaş al lui Iuliu Maniu. În plus, în aceeaşi scrisoare, mai adaugă: «Consemnez şi Organigrama Direcţiei Securităţii capitalei în perioada 1948-1950 (11 pagini)».

De adăugat că această organigramă include 321 de nume ale securiştilor care au dezlănţuit teroarea în România, începând cu lt. col. Tudor Sepeanu, director, şi terminând cu Ion Zaharia, funcţ. op. De remarcat este faptul că doar 12 din cei 321 sunt cu studii medii sau superioare, respectiv, 7 studenţi, 1 medic, 1 avocat, 2 piloţi, 1 ofiţer, iar ceilalţi sunt, prin excelenţă, muncitori!

Din aceeaşi sursă, ca Anexă la nr. 85.044 din 17.01.1992, este şi lista miniştrilor de Interne, miniştrilor secretari de stat, prim-adjuncţilor sau adjuncţilor ministrului de Interne ori secretarilor de stat din perioada martie 1945 - decembrie 1989. Astfel, lista începe cu Virgil Stănescu şi continuă cu Teohari Georgescu, Alexandru Drăghici, Emil Bobu, Gheorghe Pintilie, Tudor Postelnicu, Alexandru Nicolski, Mihai Pacepa, Nicolae Pleşiţă, Vasile Moise, terminându-se cu Iulian Vlad care şi-a încheiat activitatea pe 22 decembrie 1989.

În total, 44 persoane, autorii celor mai mari atrocităţi din ţară, care au adus iadul în România, au determinat înregistrarea celei mai negre perioade din toată istoria neamului românesc. Din datele care se cunosc, neoficial însă - pentru că domnia dictaturii comuniste nu a dat niciodată la iveală adevărul în ceea ce priveşte deportările, arestările, întemniţările şi asasinatele făcute - ele pot fi evaluate la circa 2.000.000 persoane arestate şi anchetate, din care circa 500.000 exterminate în temniţe, colonii de muncă, în luptele din munţi duse de Rezistenţa anticomunistă şi în alte conjuncturi.

Acest material l-am expediat în copie mai multor personalităţi din exil, SUA, Europa, America de Sud, care se îndoiau de reeducările din Aiud şi rezultatul acestora. Chiar dacă faptele prezentate de mine se doreau, de către mai multe persoane, să rămână ascunse, se poate vedea că un adevăr nu poate fi tăinuit prea mult timp.

În concluzie, istoria, probabil, îl va consemna cu sau fără accepţiunea noastră.

*

Impactul cu Dosarul I 2412 a fost destul de dur dacă este să ţin cont de faptul că oameni pe care i-am considerat prieteni şi care mi-au fost foarte apropiaţi au profitat de sinceritatea mea şi mi-au vândut destăinuirile. Am înţeles presiunea exercitată asupra lor de către Securitate, dar la un moment dat ei înşişi şi-au dat seama că pot atinge un nivel de trai mai bun decât al multora, din banii murdari pe care îi obţineau din notele informative.

În volumele din arhiva CNSAS, am descoperit multe nume pe care le bănuisem, dar şi ale unor persoane care s-au dedublat cu pricepere de-a lungul anilor. În ceea ce priveşte delaţiunea făcută de învăţătorul Constantin Hruşcă, aceasta este confirmată de dosarul meu, nr. 50.171, vol. 2, fila 150, din arhiva CNSAS.

Este foarte interesantă reacţia unora dintre vânzătorii vieţii mele care au aflat că îmi voi scrie memoriile. Pentru unii s-a intervenit cu argumente în favoarea discreţiei, pentru alţii în favoarea neştirbirii onoarei şi statutului social căpătat în decursul anilor. Aşa este cazul unui pietrean foarte cunoscut, doctor deţinut în Aiudul anilor 1962-1964. Eram sfârşit de foame, aproape îngheţat în celula de pedeapsă. Cu eforturi supraomeneşti, am reuşit să mă ridic în picioare. Acest «slujitor» al lui Hipocrate, care mă cunoştea foarte bine, când am dat să-i vorbesc a izbit vizeta. Şi dus a fost!

Au trecut de atunci 40 de ani şi pe medicul deţinut respectiv nu l-am mai întâlnit chiar dacă şi el locuieşte în Piatra Neamţ, împreună cu soţia care este de pe Valea Bistriţei. Nu-i voi spune numele căci deja două persoane din familii deosebite, aflând că-mi scriu memoriile, s-au rugat cu mâinile împreunate să nu-i inserez şi să nu-i stigmatizez numele. O fac din respect pentru persoanele respective şi pentru cei doi fraţi ai soţiei dânsului care mi-au fost buni cunoscuţi...

Părintele protosinghel Iustin Pârvu

În lungul şir de ani de osândă, în situaţii şi locuri diferite, mai mulţi preoţi care m-au cunoscut mi-au propus ca după eliberarea din închisoare să urmez Teologia sau să mă călugăresc. Fiecăruia i-am răspuns cam în aceiaşi termeni: misiunea este prea mare şi această obligaţie pe care mi-aş lua în faţa societăţii şi în faţa lui Dumnezeu m-ar strivi. Îmi dau seama că nu pot să-mi iau această răspundere. Dacă aş deveni ostaşul lui Dumnezeu, ar trebui să merg numai pe căile indicate de Iisus Hristos şi păcătosul de mine mă tem să nu calc pe alături. Atunci, totul din mine s-ar dărâma şi m-aş considera un om învins.

În vara anului trecut, la Mânăstirea Petru Vodă, după ce mi-am spus necazurile mele şi păcatele, părintele protosinghel Iustin Pârvu mi-a zis:

- Grigore, uite ce-ţi propun eu, vino aici la mânăstire şi te fac călugăr. Vom fi împreună şi la bine şi la greu şi te voi ajuta în orice situaţie să urmezi Cuvântul Domnului. Lumea ţi se va deschide şi cerul pe care cu atâta dragoste îl priveşti îţi va fi mereu deschis.

M-am întors cu ani în urmă şi mi-am amintit de propunerea acelor preoţi din închisoare, care îmi cereau acelaşi lucru.

- Nu pot, părinte Iustin, i-am răspuns, povara pe care mi-aş lua pe umeri m-ar doborî. Ca slujbaş al Domnului, nu pot înţelege să privesc în lături, ci numai înainte şi numai în zări albastre...

A zâmbit părintele şi mi-a spus să mă mai gândesc şi să trec pe la mânăstire cel puțin o dată pe lună. M-am ridicat de pe scaun cu părere de rău şi, în urma acestui răspuns pe care i l-am dat, mă vedeam în poziția unui om mărunt, aflat în fața unui uriaş...

În decursul a numai 11 ani, începând cu 1992 şi până la acea oră, iată realizările acestui sfânt în viață cu care împărțisem cândva celulele Aiudului: mânăstirile «Petru Vodă», Urecheni, Rădeni, Blaj, mânăstirea de maici «Petru Vodă» şi Capela Aiud, de la Râpa Robilor. Urmează apoi şcoala de copii, azilul de bătrâne şi un laborator de plante medicinale.

Am părăsit chilia părintelui care reuşeşte zi de zi, timp de 18 şi chiar 20 ore din cele 24 ale zilei, să primească enoriaşi din toată țara şi să le ascultă nevoile, durerile şi dezastrele vieții. Fiecăruia în parte, în afară de o vorbă bună, un sfat, îi găseşte o soluție, o cale de ieşire înspre lumină.

Am căutat să fac o comparație între persoana mea şi a lui, şi mi-am dat seama că o paralelă aproape nu poate exista pentru că deosebirile dintre noi sunt mari, în timp ce asemănările sunt puține...

Când am părăsit mânăstirea, mi-am întors privirile în urmă şi am încercat sentimentul că, ajuns până în poarta raiului, am fost nevoit să mă întorc pe pământ...

Ultima sută de metri...

Mă hotărâsem să mă reîntorc în țară. La întrebarea pusă de mai mulți dintre prietenii şi cunoştințele mele de ce fac acest lucru, răspunsul meu a fost că vreau să mor în țara mea. Nu am nimic, nici un fel de avere mobilă sau imobilă, dar toată Valea Bistriței, împrejurimile şi Muntele Ceahlău, toată Moldova şi toată țara constituie moşia mea.

Adeseori, un dor sfâşietor mă cuprindea de aceste locuri şi de multe ori, fără să vreau, îmi aminteam versurile poetului Nichifor Crainic:

Şi dragostea de neam
M-a făurit să-i cânt
Moşia-n care n-am
Doi paşi pentru mormânt.

Ajuns însă în patrie, mi-am cumpărat un loc pentru mormânt în Cimitirul Valea Viei din Piatra Neamț şi puțin timp după aceea îi scriam bunului şi onorabilului meu prieten, scriitor şi ziarist, Titus Pârvulescu:

> „Acum, iubite prieten, nu mă mai pot prevala de versurile lui Crainic pe care vi le recitam atunci când bănuiați că mă întorc în țară, unde am lăsat, în afară de amintiri, doruri, şi oarecari averi. Acum, sunt proprietarul unui loc de veci şi nu mai pot să spun că, în propria-mi țară, nu am «Doi paşi pentru mormânt!»"

Am reîntâlnit mai mulți camarazi de suferință şi-am cunoscut pe alții care au suferit odată cu noi în temnițele comuniste. O dată pe săptămână, vineri seara, ne întâlneam la un restaurant pentru o mică agapă, nu ca să petrecem, ci de dragul de a ne revedea şi de a ne spune durerea, de a ne împărtăşi gândurile şi de a ne reaminti de chinurile vieții pe care nu le-am meritat. Toți luptaserăm pentru o idee, contribuind la apărarea neamului nostru care era pe punctul de a deveni populație din poziția de popor.

Am fost la început şapte, în afară de alți doi invitați care veneau periodic, dar cu timpul a ieşit câte unul, pe rând, lăsând în urmă, în afară de un gol sufletesc, şi un scaun liber... Cu sau fără motive întemeiate, justificându-se sau chiar fără să mai dea vreo explicație, s-au pierdut pe cale... Astăzi mai suntem doar doi, Aurel Popa şi eu.

Mă întorc în trecut cu ochii minții şi văd cum am străbătut în goană toți distanțe de maraton, apoi am alergat pe 10.000 de metri şi iată-ne cărunți sau chiar de tot înălbiți, alții chiar şchiopătând, străbătând ultima sută de metri. Am tot respectul pentru camarazii mei de bună-credință şi apreciez anii de osândă pe care i-au parcurs în slujba unui ideal. Unii au făcut Aiudul, Gherla, Piteştiul, Târgu Ocna, Canalul sau Bălțile Brăilei. Alții au lucrat în subteran la Baia Sprie, Cavnic sau Valea Nistrului. Din cei 10 ani de detenție pe care i-a executat, bunul meu prieten Aurel Popa a lucrat 4 ani la mina Valea Nistrului, unde, pe lângă faptul că era condamnat politic, mai era condamnat şi la întunecimile adâncului, la aerul încărcat cu particule de plumb, cupru sau pirită şi la pericolul ca în fiecare clipă să fie înghițit de măruntaiele pământului.

Doar eu şi Aurel am mai rămas pe ultima sută de metri, ca într-o cursă din care nu avem voie să ieşim învinşi, doar că deseori suntem încercați ba de plămâni, ba de ficat sau de o respirație greoaie din cauza unei bronşite cronice...

Dacă vom putea împreună atinge suta de metri şi încă vom mai fi pe picioare, facem stânga împrejur, mergem la start şi o luăm de la capăt, căci în spate va fi mereu tot o sută de metri... Dacă unul dintre noi va rămâne ultimul, este obligat să ocupe un loc la masa amintirilor noastre în fiecare vineri şi să închine un pahar pentru cei rămaşi în urmă. Promit că, dacă voi supraviețui, voi face acest lucru săptămână de săptămână, până la sfârşitul vieții, fiind totodată şi un protest pentru cei care au ieşit din rând.

*

Sunt atât de convins de drumul pe care l-am urmat şi merg înainte cu orice risc, deşi s-ar putea ca şi după publicarea acestui volum să-mi atrag duşmani sau chiar să ajung într-un proces pentru că la ora asta conduce nu neamul românesc, oameni de bună-credință, ci eşalonul doi comunist.

Când mi s-a comunicat că am 9 dosare nu am fost mirat, pentru că într-o viață de temniță şi 21 ani de exil se adună, dar când s-a ajuns la 20 şi încă 2 de la Iaşi pe care nu le-am văzut, mi-am zis totuşi că sunt prea multe. Din păcate, neamul românesc a fost condus de străini şi doar în mică măsură de români adevărați ... Dacă mă gândesc la faptul că România este o insulă latină într-o mare de slavi, este tocmai pentru că Dumnezeu a păstrat această insulă pentru anumite merite pe care le-a avut. Pentru mine, neamul românesc nu înseamnă Dej, Ceauşescu sau chiar Iliescu de astăzi. Pentru mine, neamul românesc înseamnă Mircea, Alexandru cel Bun, Ştefan cel Mare, Vlad Țepeş, Mihai Viteazul, Alexandru Ioan Cuza, înseamnă Mihai Eminescu, Nicolae Grigorescu, George Enescu, Mircea Eliade, înseamnă atâtea figuri celebre care au dat strălucire acestui popor aşezându-l alături de popoarele de seamă ale Europei... Acesta este adevăratul neam românesc!

Pentru mine, România înseamnă frumusețea şi gloria ei, înseamnă piatra de hotar a Europei între barbarie şi civilizație, înseamnă munții şi codrii nesfârşiți de brazi, văile şi dealurile, bisericile şi mânăstirile, înseamnă mormintele străbunilor noştri; înseamnă păsările care cântă pe ram, tot ce este bun, nu străinii veniți peste noi pentru a ne jefui şi înrobi.

Eu, în neamul românesc, văd sublimul şi nu partea urâtă care reprezintă bezna ignoranței şi a păcatului. De aceea m-am întors, să răsar din nou pe frumoasele mele plaiuri, având deasupra capului meu aceeaşi stea care mi-a vegheat leagănul şi mi-a hotărât traiectoria întregii mele vieți.

Bătălia nu o pot părăsi niciodată şi vreau să mor pe această baricadă. Vreau să mor pe-un vârf de munte şi nu într-o văgăună - aşa cum îi spuneam lui Mihai Lungeanu când eram foarte bolnav, aş vrea să mor putând privi cerul.

Acelaşi lucru îl vreau şi astăzi: să pot privi cerul până la sfârşit, să pot privi munții, frumusețea lumii lăsate de Dumnezeu; să pot privi această coroană a Moldovei - Piatra Neamț. Sunt îndrăgostit profund de această țară, îmi vine să mângâi iarba sărutându-i fiecare fir care se înalță şi să respir odată cu ea din seva acestui pământ.

Probabil, mi-a rămas în ființă ceva din acele peisaje de asfințit, de răsărit, de vârfuri de Ceahlău, de murmur al Bistriței, de Culmea Stânişoarei, de mânăstirile noastre şi, în sfârşit, de frumoasa Piatra Teiului, în apropierea căreia am văzut pentru prima dată lumina zilei...

Când eram mic, priveam soarele cum asfințea şi plângeam...

Întodeauna am iubit verdele naturii, al ierbii, al florilor şi azurul... Este cel mai înalt şi mai frumos iar dincolo de el este muzica, liniştea, apoi Divinitatea în care se reazămă întreaga credință, speranță şi încredere. Când nu ai încredere, e ca şi cum ar fi capitulat o bună parte din tine, din speranță, din viitor... Căci mai presus de toate este a iubi, începând cu Divinitatea şi terminând cu partenerul de viață. Este atât de nobil să iubeşti! Să iubeşti copiii, viața, lumea, natura, să iubeşti tot ce este frumos şi înălțător, cum spunea Tudor Vianu, pentru că «Frumosul opreşte clipa în loc!»

*

Mă întorc în timp şi observ într-o viață de chin, într-o viață de întuneric, doar o rază subțire, o rază firavă care m-a condus şi am ajuns până în clipa de față, încercându-mă sentimentul că am trăit sute de ani. Mă văd adesea călărind în apropierea lui Ştefan, la Lipnic alungând tătarii, la Podul Înalt şi, în sfârşit, mă văd la Războieni, împotriva turcilor, încercând să-l opresc pe domnitorul nostru care călărea de unul singur înspre duşman, voind să moară.

Trăiesc mereu cu gândul c-am existat în mai multe vieți la rând...

Trăiesc cu gândul că am fost mereu în furtună, că am fost mereu de strajă, că mereu am păzit granițele țării şi că veacuri la rând am luat parte la mii de bătălii şi războaie, că am fost doborât, dar m-am ridicat şi am plecat mai departe.

Şi acum, de această dată, iată-mă către sfârşit de drum şi mă întreb: oare am mai rămas dator cu ceva acestei triste şi zbuciumate vieți?

«Ani grei îmi apasă tâmplele ninse
Viața mă strivi, dar nu mă-nvinse!»

Sfârşit

CUPRINS